

Міністерство освіти і науки України;
Волинська обласна рада; Рівненська обласна рада;
Рівненська обласна державна адміністрація; Волинська обласна державна адміністрація; Рівненський та Волинський відокремлені підрозділи Установи «Центр розвитку місцевого самоврядування»; Луцький національний технічний університет (Україна); Рівненський державний гуманітарний університет (Україна); Національний університет водного господарства та природокористування (Україна); Міжнародний інститут інновацій «Освіта-наука-розвиток» (м. Варшава, Польща); Поліський державний університет (м. Пінськ, Білорусь); ДУ «Інститут регіональних досліджень НАН України ім. М.Долішнього» (Україна); Люблінський політехнічний університет (м. Люблін, Польща); Економічний університет у Вроцлаві (Польща); Політехнічний інститут Браганса (Португалія); Поліський державний університет (м. Пінськ, Білорусь); Університет економіки в Братиславі (м. Кошице, Словаччина); Університет імені Олександра Стульгінського (м. Каунас, Литва); Державний аграрний університет Молдови (м. Кишинів, Молдова); Волинський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції*

**«ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД:
ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛІЇ»**

29-30 листопада 2017 р.

Рівне-Луцьк
2017

УДК 352.071.6:338.244.47
Ф 591

*Це видання було профінансовано Європейським Союзом в рамках
Програми «U-LEAD з Європою».*

*Зміст цієї публікації належить авторам і не є відображенням позицій
Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу та його країн-
членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.*

*Рекомендовано до друку Вченою радою Луцького національного
технічного університету (протокол № 4 від 28 листопада 2017 р.)*

Редакційна колегія:

Вахович І., голова, д.е.н., професор; **Мошинський В.**, д.с.-г.н., професор; **Постоловський Р.**, к.і.н., професор; **Савчук П.**, д.т.н., професор; **Вавдіюк Н.**, д.е.н., професор; **Власюк А.**, д.т.н., професор; **Ковальська Л.**, д.е.н., професор; **Якимчук А.**, д.е.н., професор; **Сторонянська І.**, д.е.н., професор; **Микитин Т.**, к.т.н., доцент; **Урбан О.**, к.е.н., доцент; **Галушак В.**, к.е.н., доцент; **Юхименко-Назарук І.**, к.е.н., доцент; **Валюх А.**, к.е.н., доцент; **Московчук А.**, к.е.н., доцент; **Дорош В.**, к.е.н., доцент; **Кондіус І.**, к.е.н., доцент; **Пушкарчук І.**, к.е.н., доцент; **Хвищун Н.**, к.е.н., доцент; **Гвоздьжсвіч С.**, доцент; **Прокоповіч Д.**, доцент; **Марцінковські Т.**, доцент.

*Тексти тез представлено у авторській редакції. Автори несуть повну
відповідальність за зміст публікації, а також за добір і точність наведених
фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.*

Ф 591 **Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад:
очікування та реалії** // Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції 29-30 листопада 2017 р. (Рівне-Луцьк). – Рівне :
Волин. береги, 2017. – 264 с.

ISBN 978-966-416-530-0

Збірник містить тези учасників Міжнародної науково-практичної кон-
ференції «Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад:
очікування та реалії».

УДК 352.071.6:338.244.47

© Автори статей, 2017
© Луцький національний
технічний університет, 2017
© "Волинські береги", 2017

ISBN 978-966-416-530-0

ЗА ПІДТРИМКИ ПРОГРАМИ
U-LEAD
З ЄВРОПОЮ



МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
БУДІВНИЦТВА
ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ



ЗМІСТ

Секція 1

Регіональна політика сталого розвитку

Берест М.М., Дудка М.О.

Дефініційна основа сталого розвитку суб'єктів АПК..... 13

Богдан Н.М.

Взаємовідносини держави та підприємництва на рівні регіону: баланс інтересів..... 17

Богдан Н.М., Власенко І.В.

Галузевий аспект інвестиційної привабливості регіону (на прикладі туристського комплексу)..... 18

Драпата М.Б., Орлов О.Г.

Формування стратегії соціо-еколого-економічного розвитку регіону..... 20

Забедюк М.С.

Основні напрями та проблеми забезпечення сталого розвитку регіонів..... 22

Куницький С.О.

Еколого-соціальні аспекти розвитку об'єднаних територіальних громад..... 24

Лазарєва О.В.

Регіональні аспекти сталого розвитку землекористування... 25

Майстро С.В., Батир Ю.Г.

Державне управління розвитком туризму в регіонах України..... 27

Матвійчук Л.Ю., Дащук Ю.Є.

Особливості взаємодії стейкхолдерів з позиції забезпечення розвитку рекреаційного потенціалу ОТГ..... 28

Носирєв О.О.

Промислова політика як фактор стійкого регіонального розвитку..... 30

Нохріна Л.А., Бабиш В.О.

Потенційні ризики розвитку сільського туризму: економічний аспект..... 32

Орлов О.Г.

Концепції регіонального розвитку..... 34

Орлов О.Г., Мариніч Н.М.

Значення соціо-еколого-економічної системи у концепції
сталого розвитку..... 35

Орлов О.Г., Харчук А.В.

Збалансований розвиток регіону..... 37

Робейко К.Г., Орлов О.Г.

Регіональна політика сталого розвитку регіону..... 39

Сивий Р.П., Окорський В.П.

Вплив органів місцевого самоврядування на вирішення
соціально-екологічних проблем територіальних громад
Рівненської області..... 41

Синюра-Ростун Н.Р.

Освітня система регіону: напрямки збалансованого розвитку 43

Хижнякова Н.О.

Повноваження об'єднаних територіальних громад у сфері
екологічного управління..... 44

Шпак Г.М.

Перспективи розвитку органічного виробництва в межах ОТГ 46

Щурик М.В.

Децентралізація як ключова передумова раціонального
відтворення природно-ресурсного потенціалу Карпатського
макрорегіону..... 48

Ярошук І.П.

Фінансова стратегія в системі формування політики сталого
розвитку..... 51

Секція 2

Наукові методи економічного районування ОТГ

Задорожнюк Н.О.

Перспективи добровільного об'єднання територіальних
громад..... 53

Смачило В.В., Халіна В.Ю.

Тріада складових сестейнового розвитку: підходи до
комбінації та взаємодії..... 54

Ступницький В.В.

Урядова політика децентралізації у дорожньому будівництві та її наслідки..... 56

Стойка В.О., Стойка С.О., Баланова Т.В.

Об'єднані територіальні громади – важлива складова розвитку депресивних регіонів країни..... 58

Секція 3

Механізми підвищення конкурентоспроможності ОТГ

Безтелесна Л.І.

Децентралізація як механізм поліпшення якості формування людського капіталу..... 60

Гоголь Т.В.

Брендинг територій: проблеми та перспективи розвитку на Рівненщині..... 62

Дейнега О.В., Дейнега І.О.

Державний маркетинг у системі публічного управління..... 64

Димченко Н.С.

Управління конкурентоспроможністю регіону..... 66

Карпюк А.А.

Енергоефективність – європейський тренд підвищення конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад..... 68

Кравець В.О.

Стан конкурентного середовища об'єднаних територіальних громад в Україні..... 70

Кравчук А.О., Орлов О.Г.

Конкурентні переваги регіону як основа підвищення його конкурентоспроможності..... 71

Леваєва Л.Ю., Кучеренко С.Ю.

Конкурентоспроможність національної економіки в світовому господарстві..... 73

Пиртко М.С.

Комунікації як засіб підвищення конкурентоспроможності ОТГ..... 75

Романенко Є.О.

Україна піднялася в рейтингу глобальної конкурентоспроможності..... 77

Станіславчук Н.О.

Механізми взаємодії органів об'єднаних територіальних громад та громадських організацій в умовах децентралізації... 79

Фітель О.І.

Використання інструментів цифрового маркетингу для забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад.... 82

Чередниченко В.А.

Розвиток конкурентоспроможності об'єднаної територіальної громади: комплексний підхід..... 85

Секція 4

Формування стратегії розвитку ОТГ

Вовк К.М.

Подієвий туризм як стратегія розвитку регіону..... 87

Забарна Е.М.

Проблеми формування та протиріччя в стратегії розвитку територіальних громад в Україні..... 89

Забродська Г.І., Забродська Л.Д.

Адміністрування підприємництва в теорії управління..... 92

Західна О.Р., Мидлик Ю.І.

Медична реформа в умовах децентралізації влади в Україні 94

Кірдан О.П.

Цільові програми розвитку аграрного сектору як складник стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад..... 96

Костюкевич Р.М., Костюкевич А.М.

Методичні підходи до проведення SWOT-аналізу при розроблені стратегії сталого розвитку ОТГ..... 98

Котик О.В., Лисачок А.В.

Стратегічні етапи розвитку об'єднаних територіальних громад..... 100

Краснокутська Ю.В., Оболенцева Л.В.

Дослідження стратегічних цілей розвитку туризму в Старосалтівській об'єднаній територіальній громаді..... 102

Лико Д.В., Лико С.М., Мартинюк В.О.,

Портухай О.І., Якута О.О.

Аналіз демографічної ситуації локальних територій як основа стратегічного планування об'єднаних громад..... 104

Пивоварчук Л.В.

Розподіл бюджетних коштів за допомогою реалізації практики
партиципаторного бюджету..... 108

Подерня-Масюк Ю.А.

Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної
громади..... 110

Подзігун С.М., Четвертко Л.А.

Формування стратегій розвитку об'єднаних громад в
Черкаській області..... 112

Сак Т.В.

Використання методу SPACE-аналізу при обґрунтуванні
стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад..... 114

Сиротинська А.П., Сиротинський О.А.

Стратегія розвитку системи освіти регіону..... 116

Тихончук Л.Х.

Комерційна дипломатія як інструмент державного управ-
ління в умовах глобалізації..... 118

Секція 5

Фінансова децентралізація місцевих бюджетів

Агрес О.Г., Титла Н.В.

Доцільність розвитку банківської системи в Україні..... 120

Беновська Л.Я.

Передумови консолідації освітньої мережі..... 122

Demianishina O.

Mechanizm zdecentralizacyjny budżetów społeczności
terytorialnej: aspekty finansowe..... 124

Дорош В. Ю., Олексюк О. Л.

Роль місцевих бюджетів у фінансовій системі держави..... 126

Дорош В.Ю., Швирид Н.

Державний борг України та причини його виникнення..... 128

Дуб А.Р.

Державно-приватне партнерство як інструмент залучення
фінансових ресурсів домогосподарств для розвитку місцевих
територіальних громад..... 129

Іщук Л.І., Коліушко Д.І.

Поняття місцевих фінансів та їх функції..... 131

Кобзін Б.Г., Шевчук М.А., Станіславчук Н.О.	
Проблеми банківської системи на сучасному етапі.....	134
Ковальчук М.С., Зелінська О.Д., Станіславчук Н.О.	
Інфляція та шляхи її подолання в сучасних умовах.....	136
Колісник С.О., Кучмій О.О., Станіславчук Н.О.	
Проблеми банківської системи України та шляхи їх вирішення на макроекономічному рівні.....	138
Марків Г.В.	
Перспективи розвитку об'єднаних територіальних громад.....	140
Маркович І.Б.	
Вдосконалення підходів до територіального розвитку в контексті процесів децентралізації.....	142
Матусевич К.М.	
Первісний розвиток монетаризму.....	143
Надрага О.Р.	
Децентралізація як ключовий елемент структурних змін в сфері переробки вторинної сировини.....	145
Ніколаєва А.М., Іщук Л.І., Пиріг С.О.	
Місцеві бюджети як фінансова основа органів місцевого самоврядування.....	147
Осадчук Н.В.	
Дієвість фінансово спроможних об'єднаних територіальних громад.....	149
Патицька Х.О.	
ПДФО як джерело нарощення фінансово-економічного потенціалу ОТГ.....	151
Подakov Є.С.	
Сучасні аспекти впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів.....	153
Дорош В. Ю., Потьомкіна О. В.	
Видатки місцевих бюджетів України в системі місцевого самоврядування.....	155
Сторонянська І.З.	
Фінансова спроможність ОТГ: цілі VS результати.....	157
Східницька Г.В., Содома Р.І.	
Планування додаткових фінансових надходжень до місцевих бюджетів.....	159

Шульц С.Л., Луцьків О.М.

Організаційно-фінансові проблеми функціонування ДФРР.... 161

Секція 6

Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку ОТГ

Богашко О.Л.

Регіональна політика інноваційного розвитку держави..... 164

Горин Г.В.

Сучасні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіону в контексті об'єднаних територіальних громад..... 168

Зінкевич О.В.

До питання інвестицій в економіку України..... 170

Ключник Л.В.

Savings of households in the formation of investment resources of the national economy..... 172

Лісковський Д.С., Соболева Г.Г.

Інноваційний розвиток підприємства як чинник підвищення рівня його конкурентоспроможності..... 174

Макаренко В.Ю.

Інтегрована звітність – дієвий інструмент формування інвестиційної привабливості України..... 175

Скрипчук П.М., Панасюк Д.

Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку ОТГ..... 177

Тибінка Г.І.

Організація управління інвестиційним проектом..... 179

Секція 7

Проблеми забезпечення економічної безпеки територій

Бажанова Н.В.

Проблеми забезпечення економічної безпеки територій об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації 182

Бородіна Є.О., Соболева Г.Г.

Економічна безпека регіонів: причини виникнення загроз..... 183

Вахович І.М., Купира М.І.

Цільовий аспект фінансової санації регіонів в системі забезпечення соціально-економічної безпеки..... 185

Кондрацька Н.М., Калетник О. В.

Підвищення рівня фінансово-економічної безпеки сільсько-господарських підприємств..... 187

Орлов О.Г., Левчишин В.О.

Актуальні проблеми економічної безпеки України..... 188

Пристемський О.С.

Фінансова безпека як фактор фінансового забезпечення розвитку сільського господарства..... 190

Секція 8

Моніторинг просторової асиметрії розвитку продуктивних сил

Богдан Н.М., Налигач О.В.

Особливості та структура регіонального ринку туристських послуг..... 192

Микитин Т.М.

Вдосконалення механізмів управління національними природними парками..... 193

Смачило В.В., Колмакова О.М., Халіна В.Ю.

Чи існує залежність між кадровим потенціалом регіону та регіональною асиметрією?..... 195

Якимова Л.П.

Моделювання динаміки регіонального людського розвитку... 197

Секція 9

Проблеми реформування житлово-комунального господарства

Винничук О.М., Шурик М.В.

Світовий досвід організації процесів переробки та утилізації твердих побутових відходів та його запровадження в Україні.... 201

Жук В.М., Славута О.І.

Проблеми управління водогосподарським комплексом на місцевому рівні та шляхи їх вирішення..... 203

Куніцький С.О.

Водопостачання об'єднаних територіальних громад..... 205

**Куницький С.О., Шарабура О.Г., Ковальський М.В.,
 Пюро О.Д., Шарабура А.О.**

Реконструкція водоочисних споруд об'єднаних територіальних громад..... 207

**Куницький С.О., Вільгурін В.І., Мосійчук Д.І.,
 Житковський А.Р., Житковський С.Р.**

Шляхи інтенсифікації роботи споруд водопостачання ОТГ.... 209

Кучеренко М.А.

Україна і світ: енергетична залежність..... 210

Оксенчук Б.Н.

Опыт эффективного обращения с отходами в жилищно-коммунальном хозяйстве республики Беларусь..... 212

Славута О.І., Бездітко О.С., Котельнікова І.В.

Удосконалення системи фінансування розвитку міського електричного транспорту України..... 215

Славута О.І., Драчова С.І.

Утилізація осаду стічних вод як напрям розвитку територій... 216

Стасюк Б.Б.

Основні напрями управління енерговитратами підприємств... 218

Сяська О.В.

Проблеми останніх реформ ЖКГ..... 220

Секція 10

Проблеми забезпечення зайнятості та формування трудового потенціалу ОТГ

Заглинська Л.В., Заглинський А.О.

Проблема формування ринку праці в умовах децентралізації влади..... 222

Наумік-Гладка К.Г.

Рейтингування ВНЗ як складова туристичної привабливості регіону..... 224

Перепелюкова О.В.

Сучасні проблеми формування потенціалу трудових ресурсів об'єднаних територіальних громад..... 227

Самолук Н.М.

Заборгованість із виплати заробітної плати як індикатор регулювання трудової сфери..... 229

Якимчук А.Ю.

Досвід акредитації ВНЗ Польщі (на прикладі Варшавського університету)..... 231

Шубалий О.М.

Регіональні особливості працевлаштування безробітних у Волинській області..... 235

Секція 11

Демографічні та соціальні аспекти розвитку територій

Березинець А.В.

Проблематика людського потенціалу в умовах соціальних реформ в Україні..... 238

Білобран Т.В.

Врахування закордонного досвіду формування номенклатури справ в Україні..... 240

Завидівська О.І., Федак К.В.

Деякі аспекти аналізу рівня та якості життя населення України 242

Карлова О.А.

Гуманізація соціально-економічного розвитку територій..... 246

Мостовенко Н. А.

Соціальна орієнтованість як засіб суспільної підтримки ОТГ 248

Нохріна Л.А., Яковіна А.І.

Потенційні ризики розвитку сільського туризму: соціальний аспект..... 250

Ostapenko V.M.

Financing national systems based on social partnership..... 252

Сивий Р.П.

Кадрове забезпечення об'єднаних територіальних громад Рівненщини..... 253

Слюсар С.Т.

Напрями покращення системи управління сільськими територіями України..... 255

Тройнікова О.М., Стешенко О.Д.

Дослідження фінансових та соціальних аспектів суспільних локальних благ..... 258

Федоренко А.В., Жеребило І.В.

Вплив факторів соціально-економічної політики на індекс людського розвитку України..... 260

Секція 1

Регіональна політика сталого розвитку

Берест М.М., к.е.н., доцент

Дудка М.О., аспірант

*Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця, м. Харків, Україна*

ДЕФІНІЦІЙНА ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АПК

На сучасному етапі розвитку економіки України особливої актуальності набуває дослідження проблем забезпечення ефективного та стійкого функціонування суб'єктів АПК. Це обумовлюється, по-перше, їх значним внеском у розвиток продуктивних сил регіонів нашої держави, а, по-друге, необхідністю їх адаптації до впливів зовнішнього середовища, що дуже часто мають негативний характер (високий рівень інфляції, нестабільність фінансового та валютного ринків, швидкі темпи зростання цін на енергоносії, соціальні проблеми тощо). Підходи до визначення сутності поняття «стійкий розвиток», його змістовні характеристики в цілому та стосовно суб'єктів АПК розглядалися в працях ряду вчених, а саме О. Л. Попової [10], М. О. Гончаренко [4], Л. Г. Мельник [9], З. М. Герасимчук [3] та інших.

Так, в 1970-х роках термін «стійкість» було вперше використано для опису економіки в рівновазі з основними екологічними системами підтримки. Це було пов'язано з зауваженнями екологів щодо обмеженості зростання та представленням альтернативи «стійкий стан економіки» для вирішення екологічних проблем. У даному зв'язку виділимо зміст поняття «стійкість» – як впорядкування технічних, економічних, екологічних, соціальних і наукових ресурсів таким чином, що результуюча система може підтримуватися в стані рівноваги в часі й просторі [5, с. 7] та узагальнимо зміст категорії «розвиток» –

унікальний процес трансформації підприємства як відкритої системи в просторі і часі на основі якісних та/або кількісних змін, який спрямований на забезпечення гнучкості та адаптивності шляхом досягнення взаємодії між ресурсами, технологіями, менеджментом підприємства з зовнішнім середовищем з метою забезпечення досягнення його глобальних цілей [7, 14].

Уперше термін «стійкий розвиток» було розглянуто в аспекті дослідження екологічних перетворень на конференції ООН у 1972 р. у Стокгольмі [9]. У науковій праці «Стратегія всесвітнього збереження: збереження існуючих ресурсів для «сталого розвитку» стійкий розвиток визначався як покращення якості життя в межах можливостей (місткості) екосистем, які залишатимуться в стані відносної рівноваги. На засіданні Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (1987 р.) було визначено поняття «стійкий розвиток» (sustainable development), де було наголошено на потребах задоволення теперішніх та захисту майбутніх потреб людства: «Це такий розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти свої потреби». Термін «sustainable development» має певні особливості тлумачення мовами різних країн (табл. 1).

Таблиця 1

Офіційно прийняті переклади терміна «sustainable development»

№	Мова перекладу	Переклад терміну	Значення терміну
1	італійська	svilup-po sostenibile	розвиток, що заслуговує на підтримку
2	французька	development durable	довгостроковий розвиток
3	японська	jizoki-tekina kaihatsu	тривалий розвиток
4	німецька	nach-haltige entwicklung	тривалий розвиток
5	шведська	en stadig utveckling	стійкий розвиток
6	російська	устойчивое развитие	здатний протистояти, витримувати негативний вплив
7	українська	сталий розвиток	постійний, незмінний

Джерело: сформовано на основі [1]

У даному зв'язку доцільно узагальнити сучасні підходи до змісту категорії «стійкий розвиток». Так, Гончаренко М. О. [4, с. 243] стверджує, що стійкий розвиток – це властивість системи повертатися до рівноважного стану або циклічного режиму після усунення збурювання, що викликало порушення останніх. В свою чергу Мельник Л. Г. [9] та Савчук В. П. [15] вражають за потрібне акцентувати увагу саме на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів й при цьому забезпечувати рівноважний розвиток. Гамалій В. Ф. [2, с. 14] та Крамаренко Г. О. [8, с. 73] визначають його як здатність підтримувати ключові фінансові, маркетингові, виробничі й кадрові показники на нормативно заданому рівні. Попова О. [10] характеризує стійкий розвиток як системні, адаптивні з природою цілеспрямовані зміни.

Данилишин Б., Шостак Л. [6] розглядають стійкий розвиток як таку систему відносин суспільного виробництва, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним ростом, нормалізацією якісного стану природного середовища, ростом матеріальних і духовних потреб населення. Герасимчук З. [3] зв'язує стійкий розвиток саме з поетапним відтворення цілісності навколишнього середовища.

Таким чином, узагальнюючи проаналізовані підходи та трансформуючи їх відносно діяльності суб'єктів господарювання, можна стверджувати, що стійкий розвиток уособлює здатність суб'єкта в процесі його трансформації у просторі і часі протидіяти негативним впливам з боку зовнішнього середовища та підтримувати ключові індикатори діяльності на заданому рівні. При цьому забезпечуються параметри гнучкості та адаптивності шляхом взаємодії між фінансовими, трудовими, виробничими ресурсами, та обов'язковою умовою є збереження цілісності навколишнього середовища.

У даному зв'язку особливості функціонування суб'єктів АПК вимагають виділення трьох системоутворюючих складових в контексті забезпечення їх стійкого розвитку: економічної, соціальної та екологічної. Їх поєднання з метою оцінки рівня

розвитку суб'єктів АПК дозволить встановити вплив кожної з них на загальний рівень розвитку агропромислового сектору та визначити пріоритетні напрямки щодо підвищення ефективності його діяльності та розвитку регіонів України.

Список літератури:

1. Борщук Є. М. Основи теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем : монографія / Є. М. Борщук. – Львів: Растр-7, 2007. – 435 с.
2. Гамалій В. Ф. Дослідження стійкості функціонування промислово-економічних систем / В. Ф. Гамалій, І. В. Ніколаєв // ВЕН України. – 2008. – № 1. – С. 14-17.
3. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : Монографія / З.В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2008. – 528 с.
4. Гончаренко М. О. Дослідження стійкості розвитку підприємства як економічної системи / М. О. Гончаренко // Труды ОПУ. Экономика. – Вип. 1 (33) – 2(34). – 2009. – 243 с.
5. Гончаренко М. О. Дослідження факторів, що впливають на стійкість розвитку підприємства / М. О. Гончаренко // Вісник соц.-економічних досліджень. – № 40. – С. 36-40.
6. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К. : РВПС України. – 1999. – 716 с.
7. Іванчук К. О. Теоретичні підходи до визначення сутності категорії «розвиток підприємства» / К. О. Іванчук // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. – 2012. – С. 231-239.
8. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К.: ЦУЛ, 2008. – 392 с.
9. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник / За заг. ред. Л. Г. Мельника та М. К. Шапочки. – Суми, 2005.
10. Попова О. Л. Сталий розвиток агросфери України : політика і механізми / О. Л. Попова. – К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАНУ, 2009. – 352 с.
11. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / О. В. Раєвнева: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.
12. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К.: Максимум, 2001. – 600 с.
13. Попова О. Л. Сталий розвиток агросфери України : політика і механізми / О. Л. Попова. – К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАНУ, 2009. – 352 с.
14. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / О. В. Раєвнева: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.
15. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К.: Максимум, 2001. – 600 с.

Богдан Н.М., к.е.н., доцент

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ДЕРЖАВИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА НА РІВНІ РЕГІОНУ: БАЛАНС ІНТЕРЕСІВ

Регіональний аспект економічного та соціального розвитку останніми роками набуває все більшого значення. Європейська спрямованість сучасного розвитку України потребує нових підходів до використання потенціалу регіонів, що забезпечить досягнення конкурентоздатності економіки і покращення якості життя населення регіону, що призводить до підвищення значущості регіонів у забезпеченні економічного зростання національних та світової економік.

Сучасний розвиток економічних систем різних рівнів характеризується суперечливими процесами та потребує нових дієвих програм ефективного розвитку, регулювання і прогнозування, що мають урахувати існуючі суперечності та розробити дієві механізми щодо їх узгодження та пошуку балансу [1].

Ступінь розвитку потреб і можливість саморозвитку господарюючих суб'єктів визначається різними формами власності, що формують суспільні умови розвитку економічних інтересів, їхню об'єктивну природу.

Підприємництво в регіоні є потенціалом, умовою та підґрунтям регіонального розвитку. Підприємництво має внутрішні суперечності та має визначені економічні інтереси, що змушують його вступати у зовнішні суперечності із довкіллям. А як відомо, суперечності – рушійна сила будь-якого розвитку, в тому числі й підприємництва.

Співвідношення ринкових сил і державного регулювання є принциповим аспектом ринкової економіки, який незмінно викликає бурхливі суперечки серед науковців. Проблематика і пошук шляхів вирішення проблем взаємодії влади та бізнесу в Україні знаходяться на стадії становлення. Подальшого

вивчення, осмислення та адаптації до українських реалій потребують зарубіжні моделі взаємодії держави та бізнесу.

Останніми десятиріччями стає очевидно обмежена роль держави в регулюванні ринкової економіки. М. Фрідмен у своїй класичній роботі «Капіталізм, свобода і демократія» [2], довів неефективну й неконструктивну роль держави.

Насправді існує саме набір інститутів, які регулюють обмін і ступінь втручання в бізнес. По великому рахунку ідеальної моделі не існує, у кожному випадку будуть свої особливості.

Отже, варто зазначити, що в матриці економічних інтересів держави та бізнесу є багато таких інтересів, які притаманні обом сторонам, що дає змогу для розробки визначеного механізму їхньої взаємодії в контексті реалізації спільних чи схожих інтересів, що протікають гостро чи приховано. Але усі вони є проявом функціонування суб'єктів, що є носіями цих інтересів. І тільки за умов балансу інтересів можливий ефективний соціально-економічний розвиток регіону.

Список літератури:

1. Богдан Н.М. Теоретичні аспекти взаємодії економічних інтересів окремих суб'єктів із суспільними інтересами // Н.М. Богдан / Научно-технический сборник «Коммунальное хозяйство городов». Вып. 106. – «Техника». – Х., 2012. – С. 216-221.
2. Fridmen M. Capitalism, freedom and Democracy. Chicago. 1962.

Богдан Н.М., к.е.н., доцент

Власенко І.В., студентка

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ТУРИСТЬКОГО КОМПЛЕКСУ)

При дослідженні розвитку економіки регіону не можна не враховувати специфіку її галузевої структури, бо саме структуру галузей, їх розвиток та взаємодію на рівні регіону

варто розглядати як один з ключових факторів, що формують економічну конкурентоздатність регіональної системи. Крім того, необхідно відзначити значний галузевий вплив, який є визначальним для розвитку регіональних соціально-економічних систем.

Соціально-економічний розвиток регіону доцільно визначати за допомогою сукупності певних показників, однак існують і інтегральні показники рівня розвитку регіону. Одним з найважливіших показників розвитку регіону є приплив інвестицій, бо тільки за умови постійного зростання припливу інвестицій в економіку регіону можливий розвиток окремих галузей та галузевих комплексів, підвищення ефективності соціально-економічних процесів в регіоні, зростання добробуту населення. Виходячи з зазначеного вище, узагальнюючим показником регіонального розвитку варто вважати рівень інвестиційної привабливості регіону.

Туристська сфера є однією із стратегічних галузей економіки, за допомогою якої відбувається подальший соціально-економічний розвиток держави [1].

Значна роль туризму в господарських процесах на регіональному рівні пов'язана з самим характером туристської діяльності, яка включає безліч елементів. Споживання туристського продукту здійснюється кінцевими споживачами (туристами), а його виробництво, формування і реалізація здійснюються в рамках туристської індустрії – міжгалузевого комплексу організацій з виробництва товарів і послуг для туризму.

З огляду на виокремлені функції, туризм належить до найбільш ефективних індустріальних комплексів, якими не варто нехтувати, особливо при розв'язанні проблем виходу економіки з кризи за рахунок її структурної перебудови. Вплив туризму на економічний розвиток та на підвищення інвестиційної привабливості виявляється у підвищенні ділової активності й розширенні виробництва товарів і послуг у результаті збільшення платоспроможного попиту за рахунок іноземних та місцевих екскурсантів.

Крім того, світовий досвід показує, що індустрію туризму можна розвивати і в період економічних криз. Витрати на

створення одного робочого місця тут у 20 разів менші, ніж у промисловості, а оборотність інвестиційного капіталу у чотири рази вища, ніж в інших галузях господарства [2].

Отже, на основі зазначених вище положень можна зробити висновок щодо визначення туристської галузі як чинника розвитку регіону та формування його інвестиційної привабливості.

Список літератури:

1. Богдан Н.М. Аналіз системи показників інвестиційної привабливості регіону / Н.М. Богдан, І.М. Писаревський // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. пр. – 2009. – Вип. 243: в 4 т., том I. – С.128.
2. Вуйцик О. Вплив рекреаційно-туристичного комплексу на розвиток економіки держави / О. Вуйцик // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – Львів, 2008. – № 24. – С. 35-42.

Драпата М.Б., студентка

Орлов О.Г., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІО-ЕКОЛОГО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Розвиток ринкової економіки супроводжується посиленням важливості ролі регіону в системі національної економіки. В таких умовах раціональна розробка стратегії СЕЕ розвитку регіону стає основою для прийняття ефективних управлінських рішень, визначення перспектив регіону з урахуванням специфіки місцевих ресурсів та формування ефективної СЕЕ системи.

СЕЕ систему можна розглядати, як взаємодію декількох підсистем [1, с.10]. Це цілісне поєднання економічної, соціальної, інтеграційної та екологічної підсистем, які, в свою чергу, взаємодіють між довіллям та людською діяльністю через обмінні процеси.

Стратегія СЕЕ розвитку повинна передбачати : проведення цілеспрямованої структурної, науково-технічної й інвестиційної політики; вирішення соціальних і екологічних проблем

при реформуванні економіки; стимулювання ділової активності реального сектору економіки [3, с.169].

Основою для розробки та початковим етапом формування механізму визначення стратегії СЕЕ регіону є оцінка стану, умов, перспектив та результатів функціонування регіону, яка здійснюється у процесі проведення системного та комплексного аналізу, який має забезпечувати необхідну інформацію, для прийняття ефективних рішень, спрямовані на покращення стану та визначення перспективних напрямів СЕЕ розвитку регіону.

Методика аналізу регіону, що стане передумовою формування стратегії збалансованого його функціонування, включає три етапи.

Перший етап – початковий. На цьому етапі визначається мета і завдання стратегічного аналізу, обумовлюються вимоги до вихідної інформації, формується послідовність та здійснюється вибір оціночних показників і методів розрахунку.

Другий етап – розрахунковий, який передбачає здійснення розрахункових операцій щодо визначення основних умов, факторів, тенденцій та резервів СЕЕ розвитку регіону у стратегічній перспективі.

Третій етап – заключний, що передбачає узагальнення результатів дослідження, на основі чого визначаються основні цілі, напрямки, перспективи та пріоритети розвитку регіону, тобто здійснюється формування стратегічного курсу розвитку СЕЕ системи розвитку регіону [2, с.40].

Можна сказати, що проведення такого дослідження дозволить дослідити рівень, тенденції, потенціал та можливі альтернативи СЕЕ розвитку регіону, проаналізувати проблеми чи недоліки функціонування СЕЕ системи для подальшого вибору стратегічного курсу та безпосереднього формування стратегії СЕЕ розвитку регіону.

Список літератури:

1. Домбровська С.М., Коврегін В.В., Помаза-Пономаренко А.Л., Колєнов О.М. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем : монографія / С.М. Домбровська, В.В. Коврегін, А.Л. Помаза-Пономаренко, О.М. Колєнов, – Х. : НУЦЗУ, 2017. – 244 с.

2. З.В. Герасимчук, І.М. Вахович. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. Монографія. – Луцьк : ЛДТУ, 2002. – 248 с.
3. Гавура О.П. Стратегічне планування розвитку регіонів : основні поняття, механізм розробки та проблеми / О.П. Гавура, В.М. Полеся // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – № 4 (81). – с. 166-174.

Забедюк М.С., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

На сучасному етапі основним принципом державної регіональної політики є спрямування зусиль у напрямку забезпечення сталого розвитку регіонів. Це обумовлено Стратегією сталого розвитку "Україна – 2020", мета якої полягає у впровадженні в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [1].

При цьому, запропонована певна послідовність впровадження принципів сталого розвитку на окремій території:

1. Визначається оцінка відповідності стану території принципам збалансованого розвитку.

2. Визначаються пріоритети та індикатори сталого розвитку.

3. Розробляється Концепція сталого розвитку території, яка визначить стратегічні цілі розвитку та індикатори, що мають бути досягнуті.

4. Обговорення Концепції з громадськістю та врахування пропозицій громадськості при доробці Концепції.

5. Затвердження Концепції рішенням влади.

6. Розробка на основі Концепції та означених пріоритетів Стратегії (Програми) сталого розвитку території (Програма має включати дії, терміни їх виконання, очікувані результати та відповідальних за виконання).

7. Моніторинг індикаторів сталого розвитку території (за необхідності – їх уточнення та коригування) [2].

Слід зазначити, що основними напрямками забезпечення сталого розвитку регіонів є:

- екологізація діючих на території регіону підприємств;
- відмова від надмірного споживання місцевих ресурсів;
- мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище;
- впровадження інноваційних технологій в діяльність підприємств;
- використання джерел відновлювальної енергії;
- зменшення рівня енергоємності виробництва;
- створення умов для збереження біорізноманіття в умовах урбанізації та розвитку інфраструктури.

Поряд з цим, нині загострюються певні проблеми на шляху впровадження сталого розвитку регіонів, а саме:

1. Незбалансованість структури економіки більшості регіонів України.

2. Недостатня обізнаність керівників різних рівнів і місцевих громад про можливості співпраці та партнерства щодо реалізації проектів відбудови соціальної інфраструктури, місцевих екологічних ініціатив тощо.

3. Загострення диспропорції у соціально-економічному розвитку регіонів.

4. Посилення напруженості між регіонами на ґрунті істотних відмінностей у регіональній ідентичності.

Список літератури:

1. Стратегія сталого розвитку "Україна – 2020". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.gada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
2. Регіонально-адміністративний менеджмент: Навчальний посібник під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. – Київ: ВД „Професіонал”, 2008. – 542 с.

Куницький С.О., к.т.н.

*Національний університет водного господарства та
природокористування*

ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Питома вага експорту агропромислової продукції в структурі ВВП України складає від 30% до 50%. Проте високотехнологічне органічне виробництво дозволяє отримувати однакові в порівнянні із традиційним виробництвом результати на площах менших до 30% сільськогосподарських земель. Тому інформаційне забезпечення агропромислового виробництва забезпечує інформатизацію і диверсифікацію виробництва.

Органічне виробництво стрімко поширюється в Україні, а тому наша держава розглядається світовою спільнотою як потенційний постачальник органічної продукції. За даними IFOAM (Міжнародна федерація органічного руху), на 2003 рік в Україні було зареєстровано 31 органічне господарство, а у 2015 році – більше 180. Їх загальна площа – 0,95% сільськогосподарських угідь України, в той час як у Європейських країнах цей показник досягає 10% [1, 2].

В наш час з'явилася необхідність в розробленні та обґрунтуванні технічних аспектів щодо адаптивної моделі геоуправління на основі геоінформаційно-аналітичних систем (геопортал) для підвищення ефективності та розвитку органічного агровиробництва, забезпечення раціонального природокористування.

Реалізація інноваційного геоінформаційного управління дозволить вирішити актуальні питання регіонального та національного розвитку України шляхом подолання існуючих диспропорцій, забезпечить створення конкурентоспроможних агровиробників та агроекорегіонів. Важливе значення при цьому має розвиток кластерів, що сприятиме створенню високотехнологічних об'єднань із замкненим циклом органічного виробництва

та високим рівнем доданої вартості у кінцевій продукції, створенню інфраструктури в об'єднаних територіальних громадах.

Пропонується розглянути декілька підходів до формування розвитку територій. Зокрема, системний підхід використовується для формування ефективної системи управління аграрним сектором; ситуаційний та геоінформаційний підходи дадуть можливість проаналізувати сучасний стан і потенціал конкурентоздатності аграрного сектора на різних рівнях локалізації. Інтеграційний підхід дає можливість забезпечити оперативність управління.

Отже, обґрунтування соціо-еколого-економічних аспектів розвитку органічного виробництва призведе до покращання здоров'я населення, зменшення його смертності, збільшення вартості земель, зв'язування вуглецю в органічному землеробстві та до інших переваг державного підходу у природокористуванні.

Список літератури:

1. Scientific and methodological bases of regulatory support of economy's Ecologization. Monograph. / Editor Skrypchuk Peter. // – Východoeurópska agentúra pre rozvoj n.o., Eastern European Development Agency n.o. – Podhajska, Slovak Republic – 2017. – 315 p. ISBN 978–80-89608–32–4, EAN: 9788089608324.
2. Organic farming – Definition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wordiq.com/definition/Organic_farmin. «Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф76/93-2017».

Лазарєва О.В., д.е.н.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

За останні роки відбулася трансформація поглядів щодо екологічних проблем сучасності. Власне, екологічний чинник став вирішальним у визначенні тенденцій способу життя і розвитку людства. Українське суспільство в XXI столітті почало

усвідомлювати необхідність визначення шляхів переходу до сталого землекористування.

В умовах сьогодення державними органами земельних ресурсів передбачено обов'язкове врахування позицій органів місцевого самоврядування у питаннях розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності. Територіальні органи земельних ресурсів повинні надсилати сільським, селищним та міським радам за місцем розташування земельної ділянки запити про висловлення позиції щодо можливості надання дозволу на розробку документації із землеустрою, на підставі якої зазначені земельні ділянки можуть бути передані у власність або користування.

Регіональні аспекти сталого сільськогосподарського землекористування зумовлюють пошук ефективних напрямків проведення екологічної політики та опрацювання парадигми екологізації, основні положення якої представлено наступним чином [1, с. 39]: розробка теоретико-методологічної та методичної бази екологізації, узгодженість локальних реформ з процесом екологізації в країні, активізація інноваційної діяльності та підвищення інвестиційної активності в екологізації господарської діяльності.

В умовах децентралізації влади важливо здійснити такі заходи, як удосконалити розподіл земельного фонду за видами господарського використання шляхом здійснення зонування за видами землекористування в межах територій місцевих рад, при створенні сільськогосподарських землеволодінь та землекористувань враховувати місцеві та регіональні інтереси, природні та соціально-економічні фактори, в умовах орендних відносин нести відповідальність за погіршення родючості ґрунту, організовувати місцеві системи управління земельними ресурсами та землекористуванням в межах територіальних громад.

Список літератури:

1. Лазарева О.В. Особливості сталого розвитку сільськогосподарського землекористування / О.В. Лазарева // Науковий журнал «Науковий огляд». – № 4(14). – 2015. – С. 38-50

Майстро С.В., д.держ.упр., професор

Батир Ю.Г., к.ек.наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

У більшості країн світу державна туристична політика впроваджується безпосередньо через центральні органи виконавчої влади, національні туристичні організації, інші інститути, а також опосередковано за допомогою правових важелів підтримки туристичної інфраструктури та міжнародної політики [4].

Індустрія туризму сьогодні є однією з найбільших високоприбуткових і найбільш динамічних галузей економіки, у якій зайнято понад 130 млн. осіб, тобто кожен шістнадцятий працівник у світі. На частку туризму припадає 10% світового валового національного продукту, 11% міжнародних інвестицій [2].

У європейських країнах депресивні регіони розглядають культурну спадщину і культурний туризм як джерело розвитку. Інтеграція окремих пам'яток культурної спадщини в туристичну мережу стимулює затвердженню окремих програм реставрації, відкриття нових музеїв, ресторанів з традиційною кухнею [3].

Принципами сучасної туристичної політики європейських країн є децентралізація, делегування повноважень органам місцевого самоврядування, підтримка місцевих ініціатив, розвиток усіх форм туризму, всебічна співпраця державного та приватного секторів.

Україна має значний потенціал для розвитку в'їзного і внутрішнього культурного туризму. На державному обліку в Україні перебуває понад 130 тис. пам'яток, серед яких пам'ятки, архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні [2].

Для удосконалення рекреаційно-туристичної діяльності велике значення має інформація про навколишнє середовище,

яке включає демографічні, науково-технічні, політико-правові, соціально-культурні, природні та економічні фактори. [1]. По-друге, необхідно деякі з загальнодержавних податків і зборів передати на місцевий рівень, наприклад плата за забруднення навколишнього природного середовища, плата за землю, плата за патент на окремі види торговельної діяльності.

Назріла необхідність надати відповідні повноваження органам місцевого самоврядування щодо розвитку туризму в регіонах. Це сприятиме оздоровленню економіки в регіонах, соціальному захисту його населення та поліпшенню ситуації в туризмі загалом.

Список літератури:

1. Бакурова А.В., Діденко А.В. Матеріали І Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції "Проблеми формування нової економіки ХХІ століття". – Львів, 2011. – С.89-94.
2. Барна М.Ю. Концептуальні підходи до розвитку культурного туризму / М.Ю. Барна // Матеріали наукової конференції "Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції" (м. Львів, 11-12/05 2017 р.). – Львів: ЛТЕУ, 2017. – 440 с. – С.62-64.
3. Бурак Д.І. Особливості функціонування системи туристичного бізнесу // Д.І. Бурак / Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами. – Луцьк: Луцький НТУ, 2016. – Ч.3. – С.82-84.
4. Домбровська С.Н. Державне регулювання туристичної галузі України: монографія / С.Н.Домбровська, О.М. Білотіл, А.Л. Помаза-Пономаренко – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 196 с.

Матвійчук Л.Ю., д.е.н., професор

Дащук Ю.Є., к.е.н., ст. викладач

Луцький національний технічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СТЕЙКХОЛДЕРІВ
З ПОЗИЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОТГ**

Необхідність формування діалогу між ключовими стейкхолдерами, які реалізують політику в галузі туризму займає

вагоме значення в рамках забезпечення розвитку рекреаційного потенціалу (РП) кожного регіону. А в сучасних умовах децентралізації, які відбуваються в Україні, така взаємодія набуває нового змісту вже в розрізі новостворених об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Єднаючи свої зусилля шляхом надання фінансових, адміністративних чи інших вкладень, стейкхолдери забезпечують реалізацію спільного інтересу. Подібна співпраця все частіше зустрічається на рівні ОТГ, адже в сучасних умовах органи управління в них мають більше повноважень та фінансових ресурсів для реалізації подібних інвестиційно-суспільних проєктів. Поряд з цим формуються передумови, за яких громади готові розвивати інфраструктуру не лише для потреб самих же мешканців, але й враховувати інвестиційну перспективу кожного профінансованого об'єкту. Мова йде про отримання, в майбутньому, доходів від функціонування туристично-рекреаційного комплексу на проведення капітального ремонту дороги до якого були витрачені кошти місцевого бюджету.

Проте, бувають випадки коли, суб'єкти бізнесу прагнуть побудувати готель на березі озера, яке є надзвичайно популярним серед рекреантів. Місцеві мешканці не підтримують даного проєкту, у зв'язку із значним майбутнім забрудненням території та масштабістю будівлі, що створить перепони для відпочинку населення конкретної громади. В даному випадку необхідним є пошук спільних інтересів та власне їх збалансування.

Так, умовою для реалізації даного проєкту з боку територіальної групи стейкхолдерів може виступати формування комплексу очисних споруд, які будуть обслуговувати не лише новозбудований готельний комплекс, але й прилеглу територію; формування відпочинкової пляжної зони не лише безпосередньо для відвідувачів готелю, але й окремо для мешканців громади, що дозволить розширити сферу послуг в ОТГ. З іншого боку галузева група стейкхолдерів отримує максимальне сприяння з боку органів місцевого самоврядування, місцевих мешканців, шляхом отримання усіх необхідних документів, пошуку відпо-

відних фахівців для функціонування готелю, забезпечення його збереження та оптимального розвитку.

Таким чином, територіальна група стейкхолдерів погоджується на незручності, які можуть створюватися від функціонування готелю, компенсуючи їх представленими вище перевагами. Поряд з цим галузева група стейкхолдерів йде на такі умови для отримання в майбутньому тривалої грошової віддачі від діяльності готелю. Отже, відмінність інтересів більшості стейкхолдерів породжує різні типи взаємозв'язків між ними, що здійснює відповідний вплив на розвиток рекреаційного потенціалу кожної окремої ОТГ й регіону загалом. При цьому шляхом пошуку спільних інтересів зацікавлених сторін визначаються пріоритетні напрямки розвитку туристичної галузі в регіоні.

Список літератури:

1. Дашук Ю. С. Розвиток рекреаційного потенціалу регіону [Текст] : дисертація . канд. екон. наук : спец. 08.00.05 / Ю. Дашук; МОН України, Луцький НТУ. – Луцьк, 2014. – 233 с.

Носирєв О.О., к.геогр.н., доцент

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

***Публікація містить результати досліджень, проведених за грантом
Президента України за конкурсним проектом № Ф70/17593
Державного фонду фундаментальних досліджень.***

Розробляючи перспективи розвитку державної промислової політики України в цілому і стосовно окремих галузевих комплексів на короткострокову й, особливо, стратегічну перспективу, необхідно чітко уявляти сучасне середовище світового господарства. Недооцінка цього може зорієнтувати Україну, її промисловий комплекс та його галузеві складові на хибні кроки. Розвиток підприємств на регіональному рівні

передбачає розширення можливостей, потенціалу і не має обмежень. У цьому сенсі розвиток полягає в ефективному перерозподілі ресурсів, перш за все інвестиційного характеру, за напрямками, що забезпечує максимально високу конкурентоспроможність промисловості регіону протягом максимально тривалого періоду, вдосконалення товарів і послуг, в тому числі, й на базі існуючої організаційної структури, вдосконалення структури і систем управління, результатом якого виступає як збільшення попиту на продукцію підприємства, так й розширення масштабів його господарської діяльності [1].

Промислова політика у контексті сталого розвитку має вкрай складні завдання поступової заміни задіяних промисловістю матеріальних та природних ресурсів на сучасні високотехнологічні ресурси, які сформовано на основі інформаційних та соціально-економічних джерел. Промислова політика не враховує вимог сталого розвитку у необхідному обсязі й потребує відповідних змін [2]. Реалізація промислової політики на рівні регіонів має враховувати їхні різноманітні специфічні умови і бути стратегічно спрямована на: зменшення територіальних диспропорцій, у тому числі відновлення і розвиток промислового потенціалу в депресивних регіонах й малих містах; узгодження із загальнодержавними пріоритетами потреб формування регіональних та міжрегіональних промислових комплексів; розвиток міжрегіональної виробничої кооперації [3]. Слід погодитись з думкою низки дослідників, що у промисловій політиці України доцільно акцентуватися не лише на подолання спаду суспільного виробництва, але й на здійсненні перебудови її структури та відновлення єдності відтворювального процесу. На шляху пожвавлення промисловості, що досягається при обмеженості інвестиційних ресурсів, переважно безвитратними або маловитратними методами, а частково і ресурсними методами, можлива активізація промислової політики на базі поступового спрямування ресурсів на підтримку пріоритетних галузей і видів виробництва [4].

Список літератури:

1. Кондратенко Н.О. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком промисловості регіону / Н. О. Кондратенко // Соціальна економіка. – 2016. – № 2. – С. 93-97.

2. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; ІЕП НАН України. – Донецьк, 2012. – 534 с.
3. Концептуальна модель формування промислової політики регіону та механізм її реалізації / О. А. Зубенко. // Ефективна економіка. – 2012. – № 11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_11_15.
4. Кондрашов М.О. Державна промислова політика як ефективний інструмент державного впливу на розвиток промисловості / О. М. Кондрашов // Теорія та практика державного управління. – 2009. – Вип. 1. – С. 236-244.

Нохріна Л.А., к.т.н., доцент

Бабич В.О., магістрант

*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Активізація сільського туризму генерує широкий спектр економічних, соціальних та екологічних результуючих ефектів. Розвиток сільського туризму як діяльність генерує додатковий попит на товари та послуги, надбавне навантаження на інфраструктуру, що робить доцільним зіставлення інтегральних прямих і опосередкованих витрат та збитків з кумулятивними доходами. Прямі витрати в цьому контексті включають створення інфраструктури, підтримку її в робочому стані та управління населеним пунктом [1]. Таким чином зростання кількості відвідувань передбачає підвищення витрат на управління, оскільки з'являється необхідність в збільшенні штату співробітників в органах місцевого самоврядування і розвитку інфраструктури для обслуговування туристів. Крім того, зростання чисельності туристів на локальних сільських територіях продукує додані потреби у базових послугах (медичне обслуговування, забезпечення правопорядку, пожежна безпека тощо).

Потенційний ризик формує наявна ситуація значного розриву рівнів статків, тобто, сьогодні доходи місцевого населення українського села нижчі, ніж у відвідувачів. Таким чином туристи з великих міст (або іноземні туристи), що відвідують сільські території, можуть ідентифікувати власні економічні інте-

реси; результуючим ефектом наразі є отримання контролю або надбання місцевого бізнесу. В такий спосіб розвиток туризму може стати не тільки фактором зростання зовнішніх впливів, а й чинником підвищення вартості нерухомості. Крім того, внаслідок територіальної обмеженості країн Євросоюзу й наявності вільних незабруднених територій для розгортання подібного виду бізнесу на теренах України, іноземці мають потенційний інтерес щодо організації сільського туризму за власними технологіями за умови проведення екологічно чистих продуктів не тільки для місцевого ринку, але і вивезення їх в країну походження.

Негативною є ситуація коли місцеві жителі не отримують вигод від розвитку туризму й починають шукати інші види діяльності, кшталти прикладання труда і форми використання території, отже, потенційним є певний відтік доходів від туристичного бізнесу на рівні самої території, територіальної громади або регіону в цілому [2]. Таким чином нагальною наразі є мінімізація відтоку коштів. Проте, залежність локальної економіки від туризму робить її уразливою від зовнішніх чинників поза їхнім контролем.

Негативним ефектом розвитку туризму для місцевих мешканців сільських територій є результуючі обмеження на користування ресурсами, що зумовлює зниження рівня їхнього добробуту. Варто підкреслити, що певні ресурси не використовуються через їхню рекреаційну або природоохоронну значущість; комерційно значущі ресурси є втраченими для територіальної громади. Таким чином формується ситуація недовикористання ресурсів.

Розвиток сільського туризму упереджує деградацію села як економічної системи, проте негативним результуючим ефектом наразі є регрес, пов'язаний з туристським використанням території, наприклад, ерозія ґрунтів, забруднення вод, неспокій диких тварин, тобто, деградація навколишнього середовища.

Список літератури:

1. European Federation of Rural Tourism : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.org/s/or/en/1100001214>.
2. European Federation of Farm and Village Tourism Eurogites : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurogites.org/>.

Орлов О.Г., викладач РДГУ

Рівненський державний гуманітарний університет

КОНЦЕПЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ідею переносу розв'язання усіх суперечностей задля досягнення належного рівня розвитку країни на місця, в регіони пропагують і відстоюють такі науковці як М.І.Долішній, І.І.Лукінов, Б.М.Данилишин, М.Чумаченко, С.І.Дорогунцов, В.Симоненко, А.О.Єпіфанов, С.М.Злупко, С.М.Писаренко та ряд інших вчених. В економічній літературі існує два підходи до дослідження сутності регіону: економіко-географічний та відтворювальний [1, с.5]. Прихильники першого підходу вважають, що для визначення сутності поняття “регіон” необхідно мати такі атрибути: певну територію з природно-географічною своєрідністю; функціонування на цій території цілісної економічної системи з певною спеціалізацією в загальному ланцюгу національного виробництва; наявність економічних зв'язків у вигляді доцільного обміну товарами. Цієї точки зору дотримуються, зокрема, П.М.Алампієв, В.К.Симоненко, А.Є.Пробст, В.А.Поповкін, М.І.Некрасов, Є.Б.Алаєв та ін. Так, В.А. Поповкін вважає, що “регіон слід розглядати як територіальну частину народного господарства країни, якій органічно притаманні географічна цілісність і економічна спільність” [2, с.74]. Як окрему територію країни з більш-менш однорідними умовами розвитку продуктивних сил розглядає регіон В.Симоненко [3, с.262]. Другий підхід до дослідження суті регіону отримав назву відтворювального. Його прихильниками є М.І.Долішній, М.Тимчук, С.І.Дорогунцов, А.С.Маршалов, А.С.Новоселов, А.Мазур, І.Р.Михасюк та ін. Він передбачає, що функціонування та розвиток різноманітних процесів, що відбуваються на певній території, – це взаємодія господарської діяльності людей і природи, скерована на раціональне використання ресурсного потенціалу, вирішення ряду соціально-економічних проблем, зменшення залежності

регіонів від центру. У 20 ст. в Європі домінували кілька концепцій регіонального розвитку, а саме поляризованого розвитку та центр – периферія. Поряд із “полюсами росту” у країні зазвичай існують менш розвинені території, які відстають від зазначених центрів за багатьма показниками соціально-економічного розвитку. Теорія “центр-периферія” набула особливої популярності у 70-х роках ХХ ст. Центр завжди виступає осередком концентрації найсучасніших видів діяльності, інновацій, які згідно з концепцією Й. Шумпетера у вигляді хвиль рухаються у напрямі периферії. Інколи вони затухають, частіше доходять тоді, коли у центрі вже формується новий цикл інновацій. Це ще більше посилює “ядро” та послаблює “периферію”. На внутрішньорегіональному рівні, де явища поляризації також мають місце, своєрідними центрами є обласні міста, приміські території, що формуються довкола них; відносно великі міста обласного підпорядкування [4, с.31].

Список літератури:

1. Михасюк І.Р., Побурко Я.О., Яцура В.В. основи регулювання економічного і соціального розвитку регіонів. – Київ, 1995.
2. Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К. : Наукова думка, 1993.
3. Симоненко В. К. Регіони України. – К.: Наукова думка, 1997.
4. Герасимчук З. В., Вахович І. М., Камінська І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: Монографія. – Луцьк: Надстир'я 2006.
5. М. О. Барановський Концепції регіональної репресивності: історія, еволюція, сучасні імперативи. – Український географічний журнал. – 2010, №1.

Орлов О.Г., викладач

Мариніч Н.М., студентка

Рівненський державний гуманітарний університет

ЗНАЧЕННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розвиток людської цивілізації характеризується поступовим нарощуванням темпів економічного зростання. Кожна

історична епоха давала певний імпульс до розвитку соціально-економічних відносин, виникнення нових галузей промисловості, нових технологій, появою нових форм та методів господарювання.

Глибока та системна криза починаючи з 70-х років ХХ ст. охопила соціально-економічну та екологічну сферу діяльності людини. Негативні явища набули глобального виміру, які не просто гальмують соціально-економічний розвиток, а створюють умови, при яких виникає загроза існування як людству, так і в цілому біосфері.

У 60-70 роки ХХ ст. такими вченими як Д.Х. Медоуз, Д. Л. Медоуз, Й. Рандерс формулюється нова стратегія розвитку – концепція сталого розвитку яка почала враховувати не лише економічну складову розвитку суспільства, але й враховує екологічні та соціальні цілі і надає їм такого ж значення, як і економічній ефективності. Так, екологічні та соціальні проблеми господарського розвитку проявляються у незбалансованості трьох складових всієї системи, а саме соціальних, екологічних та економічних. Як зазначає Вахович І. М., Герасимчук З. В., Камінська І. М. якщо раніше дослідження еколого-економічного розвитку здійснювалося в площині економічне – соціальне, теперішня ситуація вимагає просторового підходу, тобто передбачає тривимірність досліджень: економічних, екологічних і соціальних [1, с.19]. З цим твердженням ми можемо погодитися і у відповідності до цього ми можемо суспільство ототожнювати з певною соціо-еколого-економічною (СЕЕ) системою.

Українські науковці Є.Борщук та В.Загорський запропонували наступне визначення біогармонійного розвитку соціо-еколого-економічної системи – розвиток СЕЕ системи є біогармонійним, якщо поліпшення стану будь-якої підсистеми СЕЕ системи не відбувається за рахунок погіршення стану інших підсистем [2, с.113].

Соціальна підсистема спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості та належного рівня якості життя; екологічна – відтворення навколишнього середовища; економічна – виробництво матеріальних благ у кількості яка

буде достатня для забезпечення екологічних та соціальних потреб [4, с. 25].

Отже, концепція сталого розвитку відображає розуміння тісного взаємозв'язку екологічних, економічних і соціальних проблем людства і того факту, що вони можуть бути вирішені лише комплексно, за умови тісної співпраці і координації зусиль усіх країн світу.

Сталий розвиток ставить питання про мету існування людини і суспільства, вимагає перегляду взаємовідносин між людиною і природою, а також соціальної справедливості і рівності.

Список літератури:

1. З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська Фінансова політика сталого розвитку регіону: Монографія. – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 220 с.
2. Євген Борщук, Володимир Загорський Концепція сталого розвитку і проблеми оптимізації еколого – економічних систем. Регіональна економіка 2005. – №3.
3. Юренко І. А., Збалансоване економічне соціальний та екологічний розвиток території, Лебідь Н.П. – К., 1991. – 56 с.

Орлов О.Г., викладач

Харчук А.В., студентка

Рівненський державний гуманітарний університет

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

Підвищена зацікавленість до проблематики регіону є однією із суттєвих ознак українського суспільства. Це виявляється в активній діяльності законодавчих та виконавчих органів влади з різних питань регіонального розвитку.

На сьогоднішній день сталий розвиток все частіше розуміється як здатність до відтворення динамічної рівноваги [3, с.25]. У нашому розумінні стан динамічної рівноваги регіональної соціо-еколого-економічної системи передбачає такий її стан, коли вона може вийти з притаманного комфортного їй стану під впливом зовнішньої дії і повернутися у якісно кращий стан.

Аналізуючи термін збалансований розвиток доцільно буде розглянути поняття збалансованість та розвиток.

Так на думку науковців Горленко І. А., Руденко Л. Г., Малюк С. Н., Лебедь Н. П. “збалансованість” – “це процес відтворення визначених пропорцій, які забезпечують стабільний стан в кожному окремо взятий момент з метою досягнення прогресу розвитку, його піднесення” [4, с.11].

Галушкіна Т. П., Реутова В. Є. та Кочаровська Л. М. стверджують, що “збалансованість – це пропорційність, баланс – кількісне співвідношення між елементами системи, що визначає збереження її якісних характеристик” [2, с. 72].

Отже, “збалансованість – це довготривалий процес відтворення заздалегідь визначених пропорцій та структури певної системи, який дасть змогу цій системі не лише підтримувати стабільний стан, але при сприятливих умовах розвиватися”.

Збалансованість соціально-економічного розвитку передбачає гармонізацію та функціонування комплексу факторів середовищеформуючого, природоохоронного і соціально-економічного характеру. Світовий досвід показує, що баланс рівноваги в державі, її цілісність і поступовий розвиток можуть бути забезпечені лише за умови врахування регіональних особливостей, регіональної політики, розширення прав і обов'язки регіонів у розвитку факторів виробництва, адже екологічні проблеми виникають саме на регіональному рівні, який може перерости у національний, всепланетарний [1, с.50].

Підводячи підсумок, можна сказати, що об'єктом збалансованого розвитку виступає соціо-еколого-економічна система (СЕС), як в межах держави так і в межах окремо взятого регіону. Порушення певної рівноваги, або неврахування можливостей хоча б однієї з них призведе до довгострокових небажаних наслідків для всієї людської цивілізації.

Список літератури:

- 1.Вахович І. М., Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: Монографія. – Луцьк: Надтир'я, 2007. – 496 с.
- 2.Галушкіна Т. П., Стратегічні вектори регіональних трансформаційних зрушень: монографія / Т. П. Галушкіна, В. Є. ретов, Л. М. Кочаровська; [за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. П. Галушкіної]. – Сімферополь: ПП “підприємство Фенікс”, 2009. – 320 с.
- 3.Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: Монографія. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.

Робейко К.Г., студентка

Орлов О.Г., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В нинішніх умовах зростаючої дефіцитності природних, матеріальних, та інших ресурсів і критичності в багатьох регіонах України соціальної, економічної та екологічної ситуації необхідно створити надійну базу для стійкого відтворення і розвитку природних систем. Тому суспільно необхідним є широке запровадження регіонального підходу [1, с. 5].

Проблеми регіональної політики сталого розвитку регіону висвітлено у працях: М.В. Багров, О.Г. Білорус, Є.М. Борщук, Б.В. Буркинський, З.С. Варналій, І.М. Вахович, З.В. Герасимчук, Б.М. Данилишин, Л.Г. Мельник, А.І. Мокій, В.Н. Степанов, та іншими.

Так за дослідженнями З.В.Герасимчука світовий досвід показує, що баланс рівноваги в державі, її цілісність і поступовий розвиток можуть бути забезпечені лише за умови врахування регіональних особливостей, регіональної політики, розширення прав і обов'язків регіонів у розвитку факторів виробництва. Ситуація, яка склалася у сфері економіки, вимагає докорінної зміни не тільки на макрорівні, але й на рівні регіонів [1, с. 73].

Регіональний розвиток в Україні на сучасному набуває нових акцентів, що, в першу чергу, пов'язане з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Згідно якої «Сторони сприяють взаєморозумінню та двосторонньому співробітництву у сфері регіональної політики щодо методів формування та реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвитку відсталих територій. Державне управління регіональним розвитком в Україні має недоліки: застарілість традиційних інструментів та механізмів впливу на регіональний розвиток, які лише закріплюють поточні

проблеми територій, вирішують їх недостатньою мірою, не створюють стимулів до саморозвитку [2, с. 17].

Європейська політика регіонального розвитку базується на політичному принципі, згідно якого багатші країни і регіони мають забезпечувати солідарність з біднішими країнами і регіонами, а також на економічному принципі, згідно якого нижчі обсяги виробництва в бідних країнах-учасниках і регіонах є втратою потенціалу та можливості для Європейського Союзу в цілому. Інвестування в сучасну інфраструктуру та інноваційну діяльність відкривають цінні нові ринки та розширюють економічний потенціал всіх країн-учасників. У той же час, політика наближення допомагає підтримувати консенсус на фоні ключових історичних досягнень ЄС [3, с. 4].

Основною метою регіональної політики держави має бути активізація коопераційних зв'язків між господарськими комплексами. Застосування інноваційних підходів до регіонального розвитку має бути спрямовано на посилення на регіональному рівні внутрішньої мотивації до соціально-економічного зростання; створення на регіональному рівні конкурентоспроможних підприємств [4]. Незважаючи на актуальність теми сталого розвитку, особливо у контексті розвитку регіонів, в економічній науці на даний час не сформовано загальноприйняту систему наукових поглядів на забезпечення сталого розвитку. Це ускладнює реалізацію програм, стратегій соціально-економічного розвитку [5].

Список літератури:

1. З.В.Герасимчук. Регіональна політика сталого розвитку / З.В.Герасимчук. – Луцьк: "Надстир'я", 2008. – 528 с.
2. Регіональна політика та регіональний розвиток в Україні [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oridu.odessa.ua/news/2015/06/9/>.
3. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgene/presenta/4
4. Іжа М.М. Трансформація Регіональної Політики ЄС: Висновки для України [Електронний ресурс] / Іжа М.М.. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.
5. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу:

Сивий Р.П., директор

РВПУ «Центр розвитку місцевого самоврядування»

Окорський В.П., к.т.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

ВПЛИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В цілому у Рівненській області існує тенденція до стабілізації обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу на рівні 52-63 тис. тонн на рік. Обсяги викидів у розрахунку на 1 км² площі становлять 600-750 кг/км², у розрахунку на одну особу – 10-12 кг, що у 8-10 разів менше середніх показників в Україні [1].

Однак, доля викидів забруднюючих речовин у повітря в Рівненській області у загальних обсягах викидів по Україні зросла з 8,4% у 2013 році до 11,5% у 2015 році [2].

На органи місцевого самоврядування в особі ОТГ покладається відповідальність за організацію і проведення природоохоронних заходів на власних територіях. Тому для забезпечення їх ефективності та з метою збереження екологічної рівноваги, охорони і раціонального використання природних ресурсів в Україні, як і в усіх розвинених країнах світу, запроваджено екологічний податок за забруднення навколишнього природного середовища, що справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти та розміщення відходів, штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

На сьогодні 20% екологічного податку зараховуються до загального фонду Державного бюджету, 80% – до спецфондів обласних, міських та фондів об'єднаних громад. Ці кошти мали б іти на природоохоронні заходи. Але місцеві ради доволі часто використовують тільки їх третину через те, що їм, тобто органам місцевого самоврядування, часто це просто не вигідно: якщо,

наприклад, інсталиють фільтри на трубі підприємства-забруднювача, то викидів стане менше, відповідно, зменшаться й обсяги екологічних надходжень до місцевого бюджету [2].

В Україні найнижча в світі ставка екологічного податку на шкідливі викиди в атмосферу. Так, за забруднення повітря двоокисом вуглецю (CO₂) передбачено ставку платежу розміром 37 копійок за тону викидів подібного типу. В той час, найнижчі у світі ставки такого екологічного податку в Мексиці та Польщі становлять одне євро за тону – у Швеції він складає 118 євро, у Фінляндії – 54-58, у Норвегії – від 3 до 47, у Данії – 23, у Великобританії – 22 євро за тону.

Враховуючи доволі складну екологічну ситуацію в Україні через забруднення атмосферного повітря, джерел прісної води та катастрофічне накопичення твердих відходів органи місцевого самоврядування мають бути в першу чергу зацікавленими у виявленні джерел і об'ємів забруднення та їх суб'єктів, з тим, щоб справити з них екологічний податок для акумулювання грошових коштів у власному бюджеті та направити ці та інші кошти у найближчій перспективі на проведення невідкладних природоохоронних заходів. Тому збільшення розміру екологічного податку за забруднення атмосферного повітря стаціонарними і пересувними джерелами та реалізація повітроохоронних заходів спрямованих на зменшення шкідливих викидів в атмосферу має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності новостворених та діючих ОТГ для забезпечення сталого розвитку своїх територій.

Зважаючи на технічну і технологічну відсталість обладнання на вітчизняних підприємствах, масового завезення в Україну та експлуатацію б/у автомобілів, які працюють на дизельному, надзвичайно шкідливому, пальному, і є головними пересувними джерелами забруднення атмосферного повітря, ставки екологічного податку необхідно терміново збільшувати у рази [3].

Список літератури:

1. Статистичний довідник Рівненської області за 2012 – 2015 роки. 2. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – К.: – 2016. – 575 с. 3. Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 року. Затверджено рішенням Рівненської обласної ради від 18.12.2014 року за № 1374.

***Синюра-Ростун Н.Р., молодший науковий співробітник
ДУ «ІРД ім. М.І. Долішнього НАН України»***

ОСВІТНЯ СИСТЕМА РЕГІОНУ: НАПРЯМКИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

Якісна освіта стала запорукою економічного, соціального та культурного розвитку регіонів. Відтак, пошук шляхів удосконалення системи освіти у контексті забезпечення доступності, належної якості знань, умінь та навичок став загальносвітовою тенденцією у сфері управління та суспільного поступу. Основним завданням, що постає перед регіональними органами управління освітою є забезпечення якісної та доступної освіти незалежно від місця проживання. Виконання цього завдання потребує напрацювання дієвих напрямів збалансованої політики розвитку системи освіти регіону, в тому числі і територіальних об'єднаних громад. На нашу думку основними напрямками такого розвитку повинні стати:

1. Розвиток мережі локальних освітніх центрів низового рівня (опорних шкіл), які спроможні надавати освітні послуги належної якості та здатні забезпечити рівний доступ до якісної освіти для мешканців периферійних регіонів;
2. Формування супутньої інфраструктури транспортного забезпечення для створення фізичного доступу мешканців периферійних територій до локальних освітніх центрів, зокрема синхронізація ремонту автомобільних доріг із облаштуванням мережі опорних шкіл;
3. Узгодження структури та мережі закладів відповідно до потреб споживачів та економіки регіону враховуючи перспективи інтеграції у європейський економічний та освітньо-культурний простір.
4. Забезпечення умов для удосконалення компетентностей педагогічних працівників та гарантування високих соціальних стандартів для працівників освіти..
5. Забезпечення координації діяльності органів управління різних рівнів, із чітким розподілом обов'язків та повноважень,

реорганізація системи управління навчальними закладами шляхом децентралізації, дерегуляції та автономізації навчальних закладів [1, с. 427].

6. Удосконалення системи фінансового забезпечення (зміна принципів та обсягів фінансування) та законодавчо-інституційного забезпечення, яке б дозволило спростити можливості розвитку мережі навчальних закладів відповідно до потреб мешканців.

7. Удосконалення системи управління – зміна принципів розподілу повноважень і відповідальності в управлінні навчальними закладами. Координація діяльності органів управління різних рівнів для забезпечення ефективності управління, зокрема в частині розвитку транспортно-комунікаційної інфраструктури та доступності якісної освіти, диверсифікації джерел ресурсного забезпечення шляхом активізації державно-громадського партнерства та залучення коштів грантових програм.

8. Впровадження концепції Smart-освіти (на державному та регіональному рівнях) [2].

Список літератури:

1. Метрополійні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації: монографія /НАН України. ДУ «ІРД ім. М.І. Долінського НАН України»; наук. ред. М. І. Мельник. – Львів, 2016. – 552с.
2. Що таке Smart Education? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://smarteducatoin.blogspot.com/2016/06/smart-education.html>.

Хижнякова Н.О., к.е.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

ПОВНОВАЖЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Децентралізація владних повноважень та створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) призводить до змін у системі управління охороною довкілля та природними ресурсами, притаманній для України. При цьому зміни відбудуться як щодо об'єктного, так і щодо суб'єктного аспектів управління.

Щодо об'єктів екологічно орієнтованого управлінського впливу, відбудеться формування нових об'єктів змішаного характеру, які являють собою територіальні утворення, що поєднують сукупність природних та техногенних об'єктів. Таким чином, відбудеться поступове формування нової просторової бази для здійснення екологічного аудиту територій та вибору тих еколого-економічних проблем, які потребують першочергової уваги.

Крім того, зміни будуть відбуватися серед суб'єктів екологічно орієнтованого управління, тобто новоутворені ОТГ являтимуть собою нові суб'єкти екологічного управління і, відповідно, матимуть змогу приймати екологічно орієнтовані управлінські рішення. Дуже важливим аспектом є можливість формування повноважних органів місцевого самоврядування та місцевих бюджетів на рівні новоутворених ОТГ [1] і, відповідно, утворення правової та фінансової бази для функціонування таких громад як повноцінних суб'єктів екологічно орієнтованого управління.

До основних повноважень ОТГ у сфері екологічного управління варто віднести: 1) формування стратегії розвитку ОТГ з врахуванням вимог забезпечення екологічної стабільності на підконтрольній території; 2) активна участь у формуванні національної та регіональної екологічної політики; 3) формування та реалізація екологічних планів дій, програм та проектів; 4) участь в екологоорієнтованих планах дій, програмах та проектах на рівні регіону в цілому або у межах прикордонного співробітництва; 5) сприяння розвитку екобізнесу, зокрема, у найбільш перспективних для «зеленої» економіки сферах, які, поряд з одержанням позитивного екологічного ефекту, забезпечать економічну ефективність, економію енергетичних ресурсів та позитивні соціальні зміни в ОТГ; 6) взаємодія з іншими суб'єктами екологічного управління, зокрема, з органами державної влади та іншими органами місцевого самоврядування; 7) забезпечення участі громадськості в обговоренні актуальних проблем та у прийнятті екологоорієнтованих управлінських рішень.

Для успішної реалізації зазначених завдань необхідна повноцінна фінансова база, достатня наповненість бюджетів ОТГ та можливість залучення коштів з інших джерел. Фактично, з

початку 2015 року в Україні запроваджена нова бюджетна модель, спрямована на забезпечення фінансової децентралізації та формування фінансово спроможних територіальних громад [2]. Однак для повномасштабного екологічного інвестування таке фінансове забезпечення поки що виявляється недостатнім.

Список літератури:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19/page>.
2. Патока І.В. Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні / І.В. Патока // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2015. – №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>.

Шпак Г.М., к.е.н.

*Національний університет водного господарства
та природокористування*

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО
ВИРОБНИЦТВА В МЕЖАХ ОТГ**

***«Публікація містить результати досліджень, проведених
при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних
досліджень за конкурсним проектом Ф76/93-2017»***

Серед повноважень, якими хочуть в майбутньому наділити ОТГ зазначено – право розпоряджатися землями державної власності, які перебувають за межами населених пунктів. Найбільший соціо-еколого-економічний ефект від використання земель сільськогосподарського призначення громада отримає в результаті запровадження органічного землекористування [1].

В Україні стабільно зростає кількість підприємств, які вирощують (переробляють) органічну продукцію. Так за останні 10 років, їх кількість збільшилася з 80 до 390, а площі органічних угідь збільшилися із 260 до 421,5 тис. га і складають 1% від загальної площі сільськогосподарських земель України [2].

У чинному законі «Про органічне виробництво» йдеться про те, що потрібно досліджувати землю на придатність до

органічного виробництва. Світовий досвід показує, що жодних додаткових обмежень щодо використання земель через якісні показники – не існує. Принцип органічного виробництва передбачає, що навіть найгіршу землю можна використовувати для вирощування органічної продукції. Варто лише відновити ґрунт і підібрати такі культури, яких цілком задовільнили б ті умови, що є. Але найкращими все ж є землі, що тривалий час не оброблялися – до 10-15 років.



Рис. 1. Ефекти від органічного землекористування

Проводити еколого-економічну оцінку придатності сільськогосподарських земель до органічного виробництва пропонуємо за схемою (рис. 2)

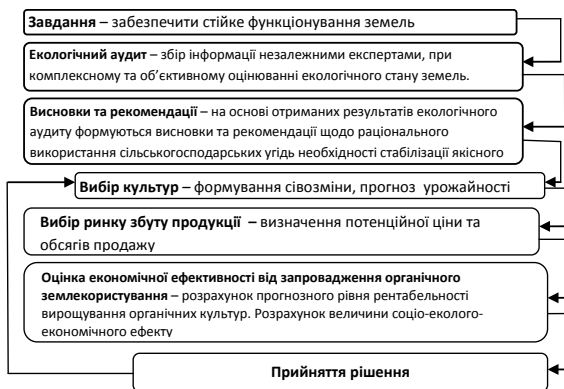


Рис. 2. Еколого-економічна оцінка придатності сільськогосподарських земель до органічного виробництва.

Список літератури:

1. Шпак Г.М. Соціально-економічний ефект від впровадження органічного землекористування / П.М. Скрипчук, Г.М. Шпак // Вісник НУВГП : зб. наук. пр. Нац. ун-ту водного господарства та природокористування. Серія: Економіка. – Рівне: НУВГП, 2012. – Вип. 3(59). – С. 193-202.
2. FIBL-IFOAM «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди», 2017.

Щурик М.В., д.е.н, професор

Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВА ПЕРЕДУМОВА
РАЦІОНАЛЬНОГО ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНО-
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО
МАКРОРЕГІОНУ**

Аналіз стану природних ресурсів, особливо гірських у Карпатському макрорегіоні, засвідчує що з кожним роком він погіршується. Передусім це стосується лісових і водних складових природного потенціалу, сільськогосподарських земель, тваринного світу тощо. Йдеться про погіршення екології, надмірного вирубування лісодеревини, забруднення й засмічення водних джерел і сільськогосподарських угідь. До речі заходи, котрі генеруються вищестоящими провладними структурами та спрямовуються на охорону й збереження природних ресурсів у Карпатському макрорегіоні не є дієвими та не забезпечують адекватних позитивних результатів. Нині продовжує залишатися варварське вирубування і продаж лісодеревини, зберігається малоконтрольований відстріл диких тварин, птиці, знищуються цілі різновиди фауністики й флориністики.

Дослідження засвідчують, що однією причин деструктивів нинішнього процесу відтворення природних ресурсів залишається атрофоване сприйняття соціумом ролі і значення природи. У зв'язку з цим окремі науковці пропонують

сформувані якісно нові засади взаємовідносин людини та природи. Сьогодні потрібні як нова модель соціально-економічного розвитку, так і нова модель гуманізму, спрямована на відродження моральності, без якої немислимим є життя і яку можна створити шляхом об'єднання зусиль представників усіх соціальних наук [1,с.9]. Мова йде про потребу запровадження нового механізму сучасного світосприйняття соціумом, який би забезпечив розв'язання завдань організації відтворення природно-ресурсного потенціалу крізь призму його збереження, поліпшення й охорони.

У контексті розв'язання означеної проблеми, котра, на наше переконання, може бути вирішена під час проведення децентралізації, створення об'єднаних територіальних громад, як інституції, якій слід надати законодавче право безпосередньо управляти процесами відтворення природних ресурсів, межі котрих знаходяться на території об'єднаної територіальної громади. Адміністративне управління має враховувати зовнішні та внутрішні екстерналиї при прийнятті рішень щодо форм і прав власності на природні об'єкти, їх використання, видачі дозволів і ліцензій, вилучення забруднених природних об'єктів... основний показник ефективності реалізації заходів адміністративної реформи – оцінювання якості її впливу на стан адміністрування сфери природокористування [2, с.76,78].

Таким чином, децентралізація в даному випадку має забезпечити безпосередній доступ новоутвореного адміністративного утворення до адресного розв'язання завдання збереження й охорони природно-ресурсного потенціалу в Карпатському макрорегіоні. До участі в цьому процесі має бути залучено практично все населення, яке проживає на території ОТГ. Імперативна для успішного майбутнього країни національна злагода може бути досягнута не тільки і не скільки в сесійних залах і високих кабінетах, скільки в процесі повсякденної економічної, соціальної та політичної діяльності мільйонів громадян...[3.с.20].

Аналіз засвідчує, що надання в підпорядкування (власність) ОТГ природно-ресурсного потенціалу в Карпатському макрорегіоні буде далеко непростим адміністративним заходом, оскільки зусилля громади будуть спрямовані на руйнування фундаменту створеного колишньою директивною та економічною системою, котра призвела до зосередження найбільш цінної складової національного багатства в управлінні й користуванні державних і місцевих чиновників, олігархічних структур, більшість із яких спрямовує свої зусилля на власне збагачення, використання природно-ресурсного потенціалу відповідно до атрофованих меркантильних інтересів, а не громадян, які тут проживають, працюють та постійно контактують з місцевою природою.

Важливою, ключовою складовою природно-ресурсного потенціалу в Карпатському макрорегіоні є сільськогосподарські угіддя. Слід зазначити, що значна частина з них за результатами проведення земельної і аграрної реформ була надана у власність і оренду великим агрохолдингам. Ці агроформування організовують використання земельних ділянок практично без контролю зі сторони місцевих органів самоврядування й громадськості. Окрім орендної плати за орендовані земельні паї, вони ніякої відповідальності за використання сільгосп-земель вони не несуть. Кошти, ресурси у розвиток села агрохолдингами не вкладаються. Місцеві органи самоврядування де-факто позбавлені також права контролю не лише використання, а й охорони земель, збереження екології, вирішення соціальних проблем на селі. Децентралізація, створення ОТГ повинні в корені змінити взаємовідносини означених агроформувань і територіальних об'єднаних громад. Агрохолдинги повинні повністю підпорядковуватись ОТГ у організації використання природно-ресурсного потенціалу (передусім сільськогосподарських земель) відповідно до інтересів громади, кожного мешканця села. За інших умов доцільним є позбавлення права агрохолдингів використовувати земельні ресурси власників земельних паїв.

Список літератури:

1. Єщенко П.С. До інновації та стратегічних пріоритетів шляхом об'єднання “невидимої” та “видимої” руки / Єщенко П. С. // Економіка України. – 2016. – №5. – С.3-16.
2. Буркинський Б.В. Інституційні аспекти адміністрування сфери природо-користування в Україні / Буркинський Б.В., Мартієнко А.І., Хумарова Н.І.// Економіка України. – 2016. – №1. – С.72-83.
3. Тарасевич В.М. Четверть століття незалежності України: актуальні контексти та імперативи соціально-економічних реформ / Тарасевич В.М. // Економіка України. – 2017. – №8. – С.14-28.

Ярошук І.П., ст. гр. ФБСм-61

Луцький національний технічний університет

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В силу формування ринкових відносин постає завдання в необхідності визначення тенденцій фінансового стану підприємства в системі формування політики сталого розвитку, а також обґрунтованого передбачення перспективних напрямів розвитку виробництва, орієнтації у фінансових можливостях та цілеспрямованого розвитку. Ефективним інструментом успішного ведення господарської діяльності є розробка фінансової стратегії, спрямованої на фінансову стабільність, збереження та приріст капіталу, отримання доходу [1, с. 72]. А також економію всіх видів витрат, мобілізацію капіталу для підтримки виробничих, дослідницьких, маркетингових та інших стратегій, максимальне підвищення вартості підприємства [2, с. 42].

Тому під фінансовою стратегією розуміємо:

- попередньо сплановану реакцію системи на зміни зовнішнього середовища;
- об'єднання всіх частин системи в єдине ціле;
- довгостроковий план;
- охоплення всіх основних аспектів системи;

- роз'яснення ключових аспектів щодо формування сутності об'єкта в системі;
- забезпечення сумісності всіх частин плану системи;
- результативність аналізу сильних та слабких сторін системи;
- засіб досягнення кінцевого результату.

Узагальнене дослідження теоретичних підходів вчених до визначення фінансової стратегії, дозволили сформувати основні типи фінансових стратегій: генеральна (визначає діяльність підприємства), оперативна (стратегія управління фінансовими ресурсами), стратегія виконання окремих стратегічних завдань (виконання фінансових операцій, спрямованих на забезпечення виконання основних стратегічних цілей).

В даному контексті основними завданнями фінансової стратегії виступають: фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності на перспективу; визначення перспективних фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами; визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей; визначення економічних та фінансових можливостей конкурентів, розробка заходів щодо забезпечення фінансової стійкості; розробка способів виходу з кризи та методів управління в умовах кризового стану.

Отже, фінансова стратегія є вектором управління фінансами підприємства в напрямку здійснення виробничо-господарської діяльності у динамічному та конкурентному ринковому середовищі. А її ефективність гарантується реальними фінансовими можливостями підприємства та визначеними методами управління в системі формування політики сталого розвитку.

Список літератури:

1. Берднікова Т. Аналіз та діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посібник / Т. Берднікова. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 72 с.
2. Довбня С. Стратегія підприємства: навч. посібник: у 2-х ч. / С. Довбня, А. Найдовська, М. Хитько. – Дніпропетровськ: НМетаАУ, 2011. – Ч. 1. – 42 с.
3. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації // Вісник соціально-економічних досліджень. – Вип. 1 (56). – 2015. – С. 35-40.

Секція 2

Наукові методи економічного районування ОТГ

Задорожнюк Н.О., к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Нові принципи самоврядування передбачають три рівня: громади (одне або кілька поселень), повіт (кілька громад) та регіони. Головною новацією реформи є скасування районного поділу України, тобто замість значної кількості районів в області передбачається створення 4-6 повітів [1].

Громада – об'єднання сіл, селищ або міст, яке має свої органи самоврядування, що матимуть доволі широку фінансову та управлінську автономію.

У [2] територіальна громада – це сукупність громадян, об'єднаних певною територією, на якій вони проживають, які мають спільні інтереси у вирішенні питань, пов'язаних із проживанням на даній території, та які беруть активну участь у їх вирішенні.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (ОТГ) [3] істотно вплинув на проведення реформи адміністративно-територіального устрою, як складової реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Перспективи успішної реалізації реформи можуть бути визначені низкою дій:

- розробити якісний Перспективний план для кожної обласної Ради;
- забезпечити проведення консультації з містами обласного значення щодо території, яка може резервуватись для приєднання;
- здійснити повне покриття території кожної області, що гарантуватиме визнання ОТГ спроможними, оскільки для забезпечення наповнення бюджету від податку на землю мінімальна площа ОТГ має бути не меншою за 200 кв. км. [3];

- для сформованих ОТГ слід враховувати пропозиції для всіх сілрад щодо об'єднання, які передбачені Перспективним планом;

- для міст обласного значення невеликого розміру доцільно якнайшвидше почати процедуру первинного об'єднання. Як правило, перспективи для міських голів таких міст знову бути переобраними є досить високими;

- при формуванні виконавчих органів ОТГ слід забезпечити залучення кваліфікованих кадрів з виконавчих структур РДА. Це пов'язано з тим, що районні адміністрації будуть піддаватись докорінній реструктуризації і при цьому підрозділи, які забезпечують виконання самоврядних повноважень РДА будуть ліквідовані.

Таким чином, реалізація реформи адміністративно-територіального устрою та впровадження запропонованих дій дозволять ОТГ отримати усі можливості для подальшого розвитку та забезпечать захист власних прав.

Список літератури:

1. Поживанов М. Об'єднані територіальні громади: наразі більше шкоди, ніж користі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/28757609.html>
2. Алфьоров С.В. Територіальна громада: поняття, ознаки, проблеми функціонування в Україні / С.В. Алфьоров // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 1 (16). – С. 47-50.
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

Смачило В.В., к.е.н., доцент

Халіна В.Ю., к.е.н.

*Харківський національний університет будівництва
та архітектури*

ТРИАДА СКЛАДОВИХ СЕСТЕЙНОВОГО РОЗВИТКУ: ПІДХОДИ ДО КОМБІНАЦІЙ ТА ВЗАЄМОДІЙ

Зміна економічних формацій, підвищення ролі людини в створенні вартості, формування економіки, заснованої на

знаннях, носіями яких є людина, вимагають зміни відносин всіх суб'єктів економічної системи, підвищення їх відповідальності за використання обмежених ресурсів, за напрям розвитку соціально-економічних відносин людства взагалі.

Завдання переходу людства до сестейнового (сталого) розвитку в першу чергу означає необхідність переходу до нового типу економіки – сестейнової економіки. Адже більшість проблем: екологічних, соціальних та і власне економічних, які сьогодні доводиться вирішувати людині в просуванні до сестейнового розвитку, саме економікою і обумовлені [1].

Сестейновий розвиток соціально-економічної системи обумовлюється тріадою та триєдністю економічної системи, екологічної та соціальної відповідальності. При цьому поєднання цих окремих компонентів визначає певну модель розвитку системи. Таким чином, комбінація природних та штучних систем (економічна та екологічна систем) дає великі можливості для економічного розвитку та, в той же час, здійснює руйнівний вплив на екосистему. В цьому випадку найчастіше вдаються до виправлення ситуації шляхом ліквідації наслідків через примусовий вплив на суб'єктів економічної системи. У авторській інтерпретації такий підхід пропонується називати ліквідаційним. Сполучення та взаємодія економічної системи та соціуму, засновані на соціальній відповідальності, обумовленні задоволенням матеріальних потреб суспільства. При цьому пропонується застосовувати, так званий, оздоровчий підхід, заснований на мінімізації впливу продуктів життєдіяльності штучних систем на соціум шляхом впровадження інноваційних технологій та добровільного й сумлінного дотримання норм та стандартів, соціальних зобов'язань та екологічного законодавства. І, нарешті, детермінантою поєднання соціальної та екологічної відповідальності слугує, названий авторами даного дослідження превентивним, який унеможливає у більшості випадків здійснення шкідливого впливу штучних систем на екосистему та соціум через власну ініціативу та бажання підприємців дотримуватися екологічної етики та залишатися

відповідальними по відношенню до оточуючого середовища та суспільства.

Комплекс усіх трьох складових дає підґрунтя для подальшого розвитку системи на засадах сестейновості. Таким чином, системна сестейнізація (тобто, процес формування цілісної системи, що обумовлює постійне відтворення процесів трансформації з метою сестейнового розвитку основних виробничих факторів (у тому числі матеріальної основи, нематеріальних активів і людей), а також методів управління ними) дає підстави стверджувати, що наступні відносини всередині економічної системи набудуть ознак гармонізації та збалансованості.

Список літератури:

1. Мельник Л.Г. Триалектические основы управления развитием экономических систем: монография / Л.Г. Мельник. – Сумы: Универсальная книга, 2015. – 445 с.

Ступницький В.В., к.е.н.

Рівненський автодорожній коледж

УРЯДОВА ПОЛІТИКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ДОРОЖНЬОМУ БУДІВНИЦТВІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Сучасна ситуація в будівництві та утриманні українських дорогах вкрай критична. Єдиним варіантом вирішення даної проблеми уряд вважає передачу відповідальності за цей стан на місцеві органи влади.

Проблематику українських доріг подано у наукових працях Сича Є., Пашенка Ю., Гамалюка І., Бурмаки М. Тема самоврядування розкривається у публікаціях Ашихміна О., Баймуратова М., Бориславської О.

Проте ці наукові проблеми розірвані та непов'язані між собою. Тому метою дослідження є оцінка політики децентралізації та її вплив на дорожнє будівництво в Україні.

Незважаючи на катастрофічні проблеми українського дорожнього господарства, вітчизняні автомобільні дороги являються досить цінним активом. Їх вартість визнана більше, ніж 1 трлн. дол. США, а це забезпечує формування до 15% ВВП України [1].

Поділ такого активу видно на прикладі проведення української приватизації, яка в кінцевому підсумку сформувала владний монопольний олігархічний клан, що привів до повного поділу України. Тому децентралізація у дорожньому господарстві лише прикриває далекі урядові наміри щодо приватизації українських автодоріг.

Чому в Україні робочі місця не формуються за рахунок дорожнього будівництва, а практично кожен третій українець виїжджає працювати за кордон? Відповідь – основне будівництво доріг проводять закордонні фірми з Австрії, Туреччини за рахунок міжнародних кредитів. Умови цих кредитів і диктують закордонного виконавця. Крім того, іноземний генеральний підрядник має можливість отримувати левову частку прибутку з проекту будівництва за так звані «чисті» роботи, а ємкі та дорогі роботи передаються вітчизняним дорожнім будівельникам, де рівень прибутковості мізерний. Відповідно українське дорожнє будівництво забезпечує розвиток економіки закордонних країн, фірми яких будують дороги України. Тому про наміри будувати дороги в Україні заявляють Білорусь, Польща, Німеччина і Китай.

Проблему хронічного недофінансування дорожнього будівництва не вирішить і децентралізація. Адже політична корупція в Україні забезпечує отримання підрядів на ремонт доріг у формі плати депутатам-мажоритарникам за підтримку певного законопроекту [1]. Тому майбутнє фінансування з дорожнього фонду вкаже нові форми фінансового зловживання, в яких будуть задіяні уже і депутати місцевого рівня.

Історія розвитку дорожнього будівництва відзначає єдину тенденцію – дороги в країні будуються тільки втому разі, коли

сформовано самостійний національний уряд, який концентрує відповідні ресурси на цьому напрямі.

Таким чином, децентралізація у дорожньому будівництві сама по собі не гарантує відбудову вітчизняного дорожнього господарства. Ця політика вказує на повну відсутність продуманого на тривалу перспективу національного вектора розвитку дорожнього господарства. Крім того, уряд України віддає місцеві дороги на відкуп місцевим чиновникам, з метою збагачення на майбутній приватизації державних доріг. А відтак, Україна стоїть на етапі чергового закабалення – дорожнього, після газового, вугільного та енергетичного.

Список літератури:

1. Что происходит с украинскими дорогами // УкрАвтоТранс №6-7. 2017. с. 14-15.

Стойка В.О., к.е.н., доцент

Стойка С.О., к.е.н., ст. викладач

Баланова Т.В., викладач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ КРАЇНИ

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України важливого значення починають набувати формування територіальних громад. Це зумовлено потребою підвищення ефективності розвитку територій країни.

1 квітня 2014 року схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, де зазначається, що система місцевого самоврядування не задовольняє потреб суспільства. Окремі положення Концепції було висвітлено у законах України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» тощо [2].

Прийняті нормативні та законодавчі акти мають забезпечити: врегулювання процедури складання проектів бюджетів об'єднаних територіальних громад; встановлення системи формування надходжень та здійснення витрат бюджетів об'єднаних територіальних громад; унормуванню питання фінансового забезпечення тих територіальних громад, що не об'єдналися [3, с. 262-263].

Підвищення результативності та ефективності використання фінансів об'єднаних територіальних громад, на нашу думку, може суттєво вплинути на матеріально-технічну базу територіальних утворень.

Важливою умовою впровадження і реалізації реформи є наявність досвідчених фахівців, що розуміють її суть та володіють необхідними компетенціями. Але саме з цією проблемою зіткнулися новоутворені об'єднання територіальних громад (ОТГ), про що свідчать висновки майже всіх їх керівників [1, с. 35].

Для ефективної реалізації мети, цілей та завдань реформи необхідно залучити компетентних фахівців із досвідом роботи, які зможуть розпочати ефективно здійснювати управління та розвивати ОТГ.

Формування об'єднаних територіальних громад, на сучасному етапі розвитку економіки України є надзвичайно актуальним. Адже це дасть можливість громадам більш ефективно здійснювати управління надходженнями та видатками бюджетів, розробляти та впроваджувати програми розвитку територій, розбудовувати інфраструктуру тощо.

Список літератури:

1. Задорожна С. М. Актуальні питання кадрового забезпечення об'єднаних територіальних громад в Україні / С. М. Задорожна // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. – 2017. – № 1. – С. 34-46.
2. Коваль Г. В. Територіальна громада: основні ознаки, рівні та особливості [Електронний ресурс] / Г. В. Коваль // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2017. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2017_2_22.
3. Козачишина Т. О. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад / Т. О. Козачишина // Молодий вчений. – 2017. – № 2. – С. 262-267.

Секція 3

Механізми підвищення конкурентоспроможності ОТГ

***Безтелесна Л.І., д.е.н., професор
НУВГП***

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

На децентралізацію покладаються як на процес поліпшення формування фінансової спроможності територіальних громад. Проте, її потенціал необхідно використати й для поліпшення якості формування людського капіталу на місцевому рівні.

Людський капітал – це сукупність знань та вмінь, продаж яких на ринку праці забезпечує власнику отримання доходу. Першочергово формування людського капіталу відбувається за місцем проживання особи у системі дошкільної, а згодом й середньої освіти. Відповідальність за фінансове забезпечення функціонування закладів дошкільної освіти покладено повністю на органи місцевого самоврядування, а середньої – розподілено між державою та місцевими органами. Так, заробітна плата вчителів фінансується за рахунок освітньої субвенції, а утримання закладів освіти (інфраструктури) за кошти громади.

Якщо системноутворюючим чинником розвитку громад є людський капітал, то усі зусилля місцевої влади мають бути зосередженні на поліпшенні якості його формування. Звісно, що якість освітніх послуг першочергово визначається роботою не лише вчителів, але й менеджерів, директорів цих закладів. Оцінюючи результати кадрової політики у системі середньої освіти Львівської області у розрізі традиційних та об'єднаних територіальних громад (таб.1), можна зробити наступні висновки. На відміну від традиційних у об'єднаних серед директорів шкіл немає молодих віком до 30 років та надто досвідчених, вік яких понад 70 років. Це свідчить про те, що голови об'єднаних територіальних громад провадять й виважену кадрову політику.

Таблиця 1.

Порівняння вікової структури директорів шкіл середньої освіти територіальних громад Львівської області, осіб [1]

Вікова група, років	Територіальні громади	
	Традиційні	Об'єднані
до 30	16	0
30-40	87	8
40-50	301	17
50-60	429	22
60-70	234	7
70+	22	0
Всього	1089	54

Звісно, що іншою характеристикою якості формування людського капіталу у системі середньої освіти є результати складання учнями ЗНО (табл.2).

Таблиця 2.

Порівняння результатів ЗНО, 2016 р. [2]

Область	Усього	% учасників, які отримали відповідний результат за шкалою 100-200 балів					
		з української мови					
	Взяли участь	не подолали поріг	[100; 120)	[120; 140)	[140; 160)	[160; 180)	[180; 200]
Рівненська	5090	17,10	24,93	19,31	14,64	13,75	10,26
Львівська	8480	8,90	14,38	14,71	16,40	22,25	22,97
	з математики						
Рівненська	2165	18,48	27,02	21,20	17,32	11,73	3,93
Львівська	3831	9,79	17,91	20,83	24,25	20,54	6,88

Отже, проведений аналіз дає право стверджувати, що процес децентралізації обумовлює проведення кадрових змін у системі середньої освіти та сприяє поліпшенню якості формування людського капіталу на місцевому рівні, а саме в системі середньої освіти.

Список літератури:

1. Стан і перспективи освітньої галузі Львівської області. Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації, 25.10.2016.

Гоголь Т.В., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

БРЕНДИНГ ТЕРИТОРІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА РІВНЕНЩИНІ

В умовах децентралізації влади і створення ОТГ особливо актуальним є розробка і реалізація стратегії підвищення конкурентоспроможності регіонів, що досягається розвитком брендингу територій.

Для формування та реалізації стратегії бренду територія повинна володіти певним потенціалом та характеристиками, такими як: сама наявна територія, населення, особливості виробництва, історія, культура та звичаї.

Формуючи бренд території важливо проаналізувати демографічну ситуацію, виявити конкретні чинники, що впливають на неї. Наприклад, станом на 01.01.2017 р. чисельність населення Рівненської області становила 1162,7 тис. осіб, а на 01.04.2017 р. – 1162,2 тис. осіб, що свідчить про швидке зменшення кількості мешканців [1]. Причини даної ситуації є типовими і впливають із проблем народжуваності, забезпеченості житлом, робочими місцями, якістю медичного обслуговування та наявністю сучасних клінік, кваліфікації медперсоналу, дитячих садків та освітніх закладів та інших елементів міської та сільської інфраструктури, що формують комфортність проживання на певній території.

Проблема міграції робочої сили ще гостріша. Так, тільки за 2016 рік з території Рівненщини виїхало 4588 осіб [1], а це ще до встановлення безвізового режиму з країнами Європи. Досить складно у високо-конкурентному національному та європейському просторі забезпечувати розширення виробництва, створювати нові робочі місця, активно брати участь у стимулюванні навчання та підвищення кваліфікації персоналу та формувати культуру виробництва.

Величезний потенціал для створення сильного бренду Рівненщини зберігає в собі регіональний сектор сільського, лісового та водного господарства. Але на жаль, реаліями

сучасності вже стали значна ерозія ґрунтів, бездумна вирубка лісів та видобуток бурштину. Неефективність державних програм з відродження села або їх відсутність, системно знищують інфраструктуру області, внаслідок чого багато сіл просто вимирають або переходять в розряд хуторів. Системні глибокі реформи з даного напрямку дозволять ефективно задіяти існуючий еко-потенціал регіону і значно посилити бренд-ідентичність Рівненщини. Адже при грамотному використанні подарованих ресурсів можна значно підсилити бренд-потенціал регіону та покращити інвестиційну привабливість території. За останні роки найбільші іноземні інвестиції на Рівненщині зосереджені у видобувній, переробній, деревообробній промисловості та сільському господарстві. Спостерігається пожвавлення в текстильній галузі, виготовленні продуктів харчування та машинобудуванні. Серед країн найбільшими інвесторами є: Німеччина (87,3 млн.дол.), Велика Британія, (64 млн.дол.) та Китай (47,3 млн.дол.) [2].

Актуальним для збереження бренду Рівненщини є фінансування проектів з підтримки заходів історичного, культурного, етно-мистецького спрямування, що пожвавить туристичну індустрію, адже на території Рівненщини розташована велика кількість пам'яток археології, історії та містобудування.

Список літератури:

1. Демографічна ситуація у Рівненській області. Головне управління статистики у Рівненській області [Електронний ресурс] <http://www.rv.ukrstat.gov.ua/>.
2. Рівненська область: інвестиційні можливості [Електронний ресурс] <http://www.slideshare.net/vachuksergiy/>.

Дейнега О.В., к.е.н., доцент

Дейнега І.О., к.е.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

ДЕРЖАВНИЙ МАРКЕТИНГ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В класичному розуміння маркетинг передбачає ринково орієнтовану діяльність, направлену на задоволення потреб споживачів. На початковому етапі її виникнення об'єктами впливу такої діяльності були товари та підприємства. На сьогодні перелік цих об'єктів значно розширився і до нього додатково включають: політичні рухи і партії (політичний маркетинг), продукти соціального спрямування (соціальний), інформаційні продукти і послуги (інформаційний), території (територіальний, національний, регіональний, муніципальний, маркетинг місць тощо) тощо. Об'єктом маркетингового впливу все частіше виступають органи державної влади (державний маркетинг).

В літературі під державним маркетингом розуміють маркетингову діяльність за допомогою обміну, що виконується органом державного управління та спрямована на задоволення потреб щодо створення сприятливих зовнішніх умов для формування конкурентних переваг юридичних осіб і підвищення якості життя населення [1, с. 18]. Його завдання полягають у задоволенні інтересів: 1) споживачів (підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання і якості життя населення); 2) органу державного управління (збільшення надходжень у дохідну частину відповідного бюджету); 3) суспільства (нейтралізація негативних наслідків господарської діяльності).

Під комплексом державного маркетингу розуміють набір таких контрольованих факторів як – структурна політика, податкова політика, сприяння у формуванні каналів збуту суб'єктів господарювання, комунікація [1, с. 19]. Враховуючи

те, що продуктом державного маркетингу є послуга, комплекс державного маркетингу можна також представити за допомогою комплексу «7-р»: товар (послуга, що надається); 2) ціна (вартість послуг); 3) просування (забезпечення оптимальної доставки послуги безпосередньо її споживачеві); 4) місце (надання послуги безпосередньо в місці її отримання); 5) люди (персонал органу державно управління, контактні особи, клієнти); 6) процес (технологія надання послуги); 7) оточення (екстер'єр, інтер'єр тощо).

Специфіка реалізації комплексу маркетингу у сфері публічного управління полягає в наступному: 1) послуги є не матеріальні, не віддільні від джерела, їх якість непостійна в часі, що створює необхідність підтримання необхідного рівня якості (стандартизація процесів надання послуг), візуалізації послуг (інформаційна підтримка); 2) ціни на такі послуги формуються державними органами управління, залежать від рішень місцевих та загальнонаціональних органів влади; 3) на ринку такий надавач послуг переважно є монополістом і у отримувачів послуг не має вибору, що знижує потенційні можливості для вдосконалення діяльності надавача послуг; 4) переважно використовується канал розподілу нульового рівня (без посередників); 5) у політиці просування подача інформації здійснюється у простій, доступній всім її отримувачам формі, відсутні жартівливі та еротичні моменти.

Таким чином, органи державної влади є складовою публічної сфери, яка на сьогодні перебуває у стані глибокої трансформації. Застосування прийомів, що характерні класичному маркетингу у публічній сфері значно посилило б результативність таких змін, адже на сьогодні врахування потреб людей стало основним меседжем органів державної влади в Україні.

Список літератури:

1. Маркетинг: навч. посібник / Н.І.Волкова, Т.О. Окландер та ін.— О.: Наука і техніка, 2009. — 160 с.

Димченко Н.С., к. психол. н., доцент
Рівненський державний гуманітарний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ РЕГІОНУ

З прийняттям Закону України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” конкурентоспроможність регіону стає стратегічним орієнтиром у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Створення конкурентних переваг регіону стає першочерговим завданням сьогодення і виникає гостра потреба у створенні нової моделі місцевого самоврядування, яка буде спрямована на чітку взаємодію територіальних громад з владою. Використання демократичних інструментів взаємодії забезпечить зміцнення соціальних та економічних позицій регіону.

Як відомо, конкурентоспроможність регіону визначається його конкурентними перевагами. Тому переваги в ринковому просторі має той регіон, який займає найбільш надійну конкурентну позицію. До найважливіших конкурентних переваг відносять:

а) висока транспортна приваблива освоєність території регіону; б) розвинений науковий та технічний потенціал, інформаційне середовище, що безумовно впливає на всі елементи в структурі регіональної економіки; в) економічна самостійність та кредитоспроможність регіону; г) дотримання чітких правил ліцензування і надання надійних гарантій для продуктивної підприємницької та інвестиційної діяльності в регіоні; д) вміння організувати маркетингову, фінансову, кредитну та біржову діяльність, що притаманно для сучасної розвинутої ринкової інфраструктури регіону; е) особливий підхід до вибору технологічних систем та спеціальної техніки, що сприятиме покращенню екологічної ситуації регіону, одночасно стаючи привабливим для створення нових робочих місць; є) чітко вибудовані напрями реформування економічної

інфраструктури; ж) стратегічно сформована державна та регіональна політика взаємозв'язку з іншими регіонами [1].

Усі вищенаведені конкурентні переваги при взаємодії створюють економічну зацікавленість і буде сприяти розвитку конкурентного середовища регіону.

Конкурентні переваги регіону постійно змінюються під впливом різних факторів але для того, щоб сформувалася регіональна система ринків потрібно, щоб кожна конкурентна перевага цьому сприяла взаємодіючи між собою.

Формування конкурентоспроможності регіону відбувається завдяки ефективному використанню виробничого, маркетингового, фінансового, наукового та технічного, інноваційного, кадрового, майнового потенціалу, а також завдяки гнучкому функціонуванню на ринку та пристосуванню до змін середовища з вмінням надзвичайно швидко діяти на випереджування змін.

Важливим питанням в конкурентоспроможності регіону постає створення унікальної ідентичності регіону. Тому зростає роль брендингу регіону, що дозволяє нарощувати ресурси для розвитку. В процесі формування стратегії розвитку регіону він стає інструментом управління взаємовідносинами між різними цільовими аудиторіями.

Успішність втілення бренду регіону стає фундаментом для забезпечення привабливого іміджу регіону, залучення нових інвестицій та налагодження зв'язків.

Важко забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіону без якісної внутрішньої конвергенції. В тих громадах, де це буде швидше усвідомлено та використано, там відбудуться необхідні для розвитку регіону зміни.

Список літератури:

1. Социально-экономический потенциал региона: монография [О.Ф.Балацкий, О.М.Теліженко, Е.В.Лапин та ін.] / [под общ. ред. проф. О.Ф.Балацкого.] – Сумы: Университетская книга, 2010. – 364 с.

Карпюк А.А., к.т.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування (Рівне)

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТРЕНД ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Конкурентоспроможність об'єднаних територіальних громад в значній мірі залежить від ефективного використання ресурсів і в тому числі енергетичних, доля яких у собівартості деякої сільськогосподарської продукції може досягати 70 %. Великі втрати теплової енергії в ЖКГ ОТГ обумовленні застарілим опалювальним обладнанням та недостатньою теплоізоляцією огорожуючих конструкцій будівель. Всі ці негаразди країни Європейського Союзу пережили після першої енергетичної кризи наприкінці минулого століття і тому енергоефективність стала для них найголовнішим трендом в розвитку економіки не тільки міських, але й сільських громад.

Яскравим європейським прикладом може слугувати данський острів Самсо. Його площа складає 114 кв. км. Він витягнутий з півночі на південь майже на 30 км і досягає більше 10 км в самій своїй найширшій частині. На острові проживає близько 4 тис осіб, з яких більшість займаються сільським господарством. Острів низовинний, як і вся Данія, і продувається наскрізь потужними вітрами, але це і одне з найбільш сонячних місць в країні – не багато місць можуть зрівнятися з ним по кількості сонячних днів в році. Красиві пейзажі і відносна близькість до двом великим (за датськими мірками) міста – Орхус і Оденсе – роблять Самсо популярним місцем літнього відпочинку. Однак більшість з понад 500 тис туристів, які щорічно прибувають на Самсо, цікавлять зовсім не пейзажі. Цей острів відомий як місце унікального експерименту з використання альтернативних джерел енергії. Він повністю забезпечується електроенергією від 21 вітроустановки, з яких

11 розташовані на суші, а 10 – в морі, на піщаній банці біля південного краю, і навіть експортує її надлишки на материк. На острові побудовані чотири установки централізованого районного опалювання (district heating) – невеликі станції, що виробляють гарячу воду або перегрітий пар, які по підземним теплоізольованим трубах надходять для опалення будівель. В якості палива використовуються брикети з соломи й тирси, крім того, одна із станцій оснащена сонячним колектором сукупною площею 2.5 тис. кв. м. Вони забезпечують теплом понад 70% остров'ян. Все це було зроблено за рахунок активності громади острова при підтримці місцевих інвесторів, держави та ЄС. Природні умови Данії дуже схожі на природні умови Рівненщини та Волині і тому для підвищення конкурентоспроможності ОТГ варто вивчати європейський досвід і впроваджувати найсучасніші вітчизняні та зарубіжні енергоефективні технології.

Отже, ефективне використання місцевих альтернативних енергетичних ресурсів – це шлях до енергонезалежності України та енергоефективних ОТГ. Для зменшення залежності економіки села від імпортних енергоносіїв особлива увага повинна приділятися максимальному використанню місцевих недорогих видів палива. Впровадження різноманітних проектів з енергозбереження, енергоаудиту, енергоменеджменту та розробка енергетичних планів та стратегій розвитку ОТГ дозволить значно зекономити бюджет на енергоресурси і таким чином підвищити конкурентоспроможність продукції і послуг, які виробляються в межах ОТГ.

Список літератури:

1. Чиста енергія – чисте майбутнє, проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні»
2. Енергія для всіх – Довідник, Ужгород, 2005 р.
3. <https://vimeo.com/album/246932/video/12861406>

Кравець В.О., магістрант

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

СТАН КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Базовим постулатом сучасної ринкової економіки є ефективне конкурентне середовище та економічна конкуренція як фактори суспільного прогресу, в тому числі й розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Питання, що визначають особливості становлення та розвитку конкурентного середовища ОТГ в Україні поки, що досліджені недостатньо.

Конкурентне середовище, на думку М. Портера, включає сукупність якісних і кількісних показників, що визначають стан розвитку конкуренції та є частиною мікросередовища підприємства, оскільки характер конкуренції в галузі базується на взаємодії конкурентів, постачальників, покупців, утворюючи сили конкуренції [1, с. 45]. Конкурентне середовище на Черкащині активно розвивається, прикладом цього є те, що австрійська компанія HIRSCH Servo AG розміщуватиме в обласному центрі своє виробництво, а саме виготовлення пакування для побутової техніки Saturn. Всебічний супровід новому проекту готова надати Агенція регіонального розвитку Черкащини, що є механізмом партнерства бізнесу та влади для розвитку територій [2].

Одним з відомих проєктів, спрямованих на дослідження конкурентного середовища в країнах світу, є проєкт Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації «Doing Business» (далі – Проєкт DB). Щодо сприятливості умов ведення бізнесу, то у 2016 році Україна зайняла 83 місце в сукупному рейтингу сприятливості ведення бізнесу (DB) серед 189 країн. Україна піднялася на 4 сходинки порівняно з рейтингом (DB) 2015 (87 місце) [3]. Найбільший стрибок угору Україна здійснила за показником, що характеризує простоту реєстрації підприємств (40 позицій). Це відбулось за рахунок того, що такі вимоги як

кількість процедур, час, який потрібний для відкриття компанії та вартість були приведені у відповідність до вимог по країнам ОЕСР (Організації економічного співробітництва і розвитку) [3].

Наразі головними перешкодами на шляху забезпечення конкурентоспроможності української економіки в глобалізованому середовищі є вузькість внутрішнього ринку, фіскальна спрямованість податкової політики та відсутність стимулів інноваційно-інвестиційної діяльності [3].

Для формування конкурентного середовища в Україні необхідно дотримуватися таких умов як, інституціоналізація стабільного конкурентного середовища та стимулювання інноваційної діяльності [3].

В цілому можна відзначити, що конкурентне середовище активно формується у всіх сферах і галузях української економіки, але процес розвитку конкуренції на вітчизняних товарних ринках складний і суперечний.

Список літератури:

1. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер // Пер. с англ. – М.:Международные отношения, 2003. – С. 356.
2. ПРО ВСЕ.ck.ua. На Черкащині розпочинає роботу новий інвестор. [Електронний ресурс] Режим доступу <http://provce.ck.ua/na-cherkaschyni-rozpochynaje-robotu-novuj-investor/>.
3. Група Світового Банку. Сприятливість умов ведення бізнесу: аналіз України. [Електронний ресурс] Режим доступу <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine#close>.

Кравчук А.О., студентка

Орлов О.Г., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Економічна ситуація, що склалася в українських регіонах, потребує нового підходу до здійснення регіонального управ-

ління. Це у свою чергу, обумовлює необхідність застосування стратегічних напрямів щодо розвитку регіонів на основі виявлення його конкурентних переваг, які б стали основою для підвищення їх конкурентоспроможності.

На даний момент для поняття «конкурентної переваги» не існує єдиного визначення. Така ситуація склалася через різні підходи до вивчення цього питання науковцями. Зокрема, І. Отенко вважає конкурентними перевагами результат більш ефективного за конкурентів управління процесами формування таких якісних і кількісних властивостей товару, які представляють цінність для покупця [3, с. 18]. На думку ж А. Вовчака, конкурентні переваги – це характеристики чи властивості, які забезпечують підприємству перевагу над прямими конкурентами [1, с. 50]. Проаналізувавши дані визначення можна дійти до висновку, що конкурентна перевага – це відносна категорія, що проявляється в конкурентному середовищі, характеризується здатністю до адаптації до умов, що змінюються, певним рівнем стійкості та ефективності, що визначає можливості успішного функціонування виробничо-господарської системи в конкурентному оточенні.

Створення і використання конкурентних переваг є важливим кроком забезпечення конкурентоспроможності регіону, яку потрібно вважати властивістю об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним конкурентної боротьби порівняно з аналогічними об'єктами на певному ринку [2].

Варто зазначити що сам регіон як об'єкт конкурентоспроможності має певні особливості. По-перше, регіони не вступають у конкурентну боротьбу так, як це роблять підприємства. По-друге, формування конкурентоспроможності регіону може відбуватись внаслідок розвитку конкурентоспроможності підприємств, які у ньому функціонують, та товарів, що вони виробляють. По-третє, для формування та оцінювання конкурентоспроможності регіону важливо не тільки визначити його місце по відношенню до інших регіонів), а й загальний рівень їхнього розвитку. Це має вагоме значення

для розрахунку потенційної результативності підприємств у ньому, розбудови економіки регіону тощо.

Отже, конкурентоспроможність регіону є системною та багатогранною категорією, яка відображає сукупність порівняльних переваг, поєднання яких формує для регіону більш стійкі позиції. Формування конкурентних переваг регіону здійснюється для забезпечення його конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках, що досягається при застосуванні відповідних методик.

Список літератури:

1. Вовчак А.В., Камишніков Р.В. Конкурентні переваги підприємства: сутність і класифікація // Маркетинг в Україні. – 2005. – № 2. – С. 50-53.
2. Кирцнер И. Конкуренция и предпринимательство / Пер. с англ.; Под. ред. проф. Романова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 239 с.
3. Отенко І.П. Управління конкурентними перевагами підприємства / І.П. Отенко, Є.О. Полтавська. – Х. : Вид-во ХНУ, 2005. – 212 с.

Левасєва Л.Ю., к.е.н., доцент

Кучеренко С.Ю., к.е.н., доцент

***ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»***

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Проблеми управління конкурентоспроможністю регіонів в умовах загострення світових економічних криз та стрімкого поширення глобалізаційних процесів постають на перше місце для країн, котрі мають за мету підвищення своєї конкурентоспроможності. Надійні конкурентні позиції стають найважливішими умовами комплексного розвитку регіонів. Україна повинна стати конкурентоспроможною – це одне з головних стратегічних завдань країни.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі презентували рейтинг глобальної конкурентоспроможності Global

Competitiveness Index 2017-2018. Україна посіла 81 місце серед 137 держав, покращивши свої позиції на чотири пункти [1].

Індекс конкурентоспроможності України становить 4,11 за семибальною шкалою. Лідером стала Швейцарія (5,86), друге місце у США (5,85). Також в десятку увійшли Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія, Фінляндія. Найближчими сусідами України стали Бразилія (80 місце) і Бутан (82 місце).

Згідно з даними дослідження [2], Україна погіршила свої позиції в 4 з 12 основних показників. Найбільше втрачено (мінус 13 пунктів) по складовій «Ефективність ринку праці». Тенденція до погіршення цього показника спостерігалася і в минулорічних дослідженнях, причому в минулому році ми погіршили свої позиції за даним показником на 17 пунктів. Також, Україна зазнала втрат за оцінкою інноваційної складової індексу (мінус 9 пунктів), інфраструктурної (мінус 3 пункти) і за складовою, що характеризує вищу освіту і професійну підготовку («мінус» 2 пункти).

Незважаючи на незначні поліпшення, в цьому році у нас все ще гірші позиції по оцінці міцності банків та якості доріг (130 місце), за регулюванням фондових бірж (134 місце), по інфляційних змінах і по можливості держави утримувати таланти (129 місце), захисту права власності (128 місце).

Негативними факторами для ведення бізнесу в нашій країні визначено (в порядку спадання): інфляцію, корупцію, політичну нестабільність, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, нестабільність урядів, неефективну державну бюрократію, регулювання валютного ринку, недостатню освіченість працівників, погану етику робочої сили, недостатню здатність до інновацій, обмежувальне регулювання ринку праці, невідповідну якість інфраструктури, злочинність і крадіжки, низька якість охорони здоров'я.

В результаті проведення комплексного дослідження вдалося встановити, що зараз Україна знаходиться в складних умовах, за якими її економічний розвиток відбувається дуже низькими темпами. Більш того, при наявності неефективної державної політики, малий і середній бізнес не мають

можливості якісно виконувати свою діяльність. Все це відбивається на позиціях нашої держави в індексі конкурентоспроможності. Тільки за допомогою проведення реформ і зміни існуючої системи, можна говорити про подальший розквіт національної економіки.

Список літератури:

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018. (2017) World Economic Forum within the framework of the Centre for Global Competitiveness and Performance, Geneva.
2. Позиція України у рейтингу Світового індексу конкурентоспроможності світу 2017-2018 (2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny...>

Пиртко М.С., аспірант

Національний університет водного господарства та природокористування

КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОТГ

Ефективність публічного управління багато в чому залежить від рівня налагодження комунікації між різними органами публічної влади, суспільними групами та засобами масової інформації.

Процес комунікації є процесом передачі, обміну інформацією, результатом якого є усвідомлення інформації для прийняття відповідних рішень [1].

На різних етапах розвитку людського суспільства змінювалися форми, засоби та інструменти комунікації. Сьогодні абсолютним інформаційним лідером у питанні отримання інформації є телебачення. За даними досліджень 90% населення вважають телебачення пріоритетним джерелом отримання політичної інформації; 37% – місцеві газети, 29% – радіо, 21% – Інтернет-сайти. Причому вибір певного виду ЗМІ залежить від віку: молодь до 30 років головними джерелами політичної інформації вважає телебачення (84%), Інтернет-

сайти (40%), соціальну мережу Фейсбук (14%), тоді як респонденти старше 60 років демонструють вищий рівень довіри до інформації, отриманої із телебачення (95%) та місцевих газет (45%) [2]. Крім того помічена тенденція зростання кількості користувачів Інтернет-технологіями. Темп зростання з лютого 2013 по жовтень 2013 р. становив 16%. Цей показник, за даними міжнародного дослідного агентства Universal McCann, значно більший, ніж, наприклад, у США та Росії [3].

Систематична взаємодія активних громадських організацій із органами публічного управління та інститутами місцевого самоврядування утворює постійну й різнобічну комунікацію між владою і громадянами, забезпечує сталий зворотний зв'язок, що є важливим стимулом вдосконалення влади [4].

Ключові етапи інституціоналізації комунікації влади та громадськості в Україні визначені такими нормами: 1) гарантії права на інформацію у формі створення в державних органах спеціальних інформаційних служб або систем, що забезпечували б у встановленому порядку доступ до інформації; 2) схваленням Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики»; 3) ухваленням Закону України «Про доступ до публічної інформації».

З огляду на вищесказане можна зробити висновок, що і на законодавчому рівні, і в організаційному плані в Україні достатньо підстав, щоб комунікація між органами влади, громадським сектором та ЗМІ відбувалася більш інтенсивно, демократично і прозоро.

Список літератури:

1. Маркетингова комунікація. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Свобода слова в Україні: загальнонаціональне й експертне опитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/fiwivirvihvirhvhuvh.htm>
3. Ставлення суспільства до громадських організацій та проблеми корупції в неурядовому секторі (Результати загальнонаціонального соціологічного

опитування) // Умови, шляхи і засоби запобігання корупції в діяльності неурядових організацій України. – К. : Центр Разумкова, 2013.

4. Круглашов А. Громадські Ради як комунікатор між владою та організованою громадськістю: регіональний досвід і потенціал розвитку [Електронний ресурс] / А. Круглашов. – Режим доступу : <http://dif.org.ua>

***Романенко Є.О., д.н. з державного управління, професор
Міжрегіональна академія управління персоналом***

УКРАЇНА ПІДНЯЛАСЯ В РЕЙТИНГУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Україна піднялася на чотири позиції в свіжому Глобальному рейтингу конкурентоспроможності країн, складеному фахівцями Світового економічного форуму за підсумками 2016 г. Однак цей ріст не може радувати. Україна зайняла 81-е місце з 137 можливих. Найближчі сусіди України – Бразилія і Бутан.

Перше місце в списку займає Швейцарія, в останні роки стабільно утримує лідируючу позицію. Другу сходинку посіли США, котрі відтіснили Сінгапур на третю. П'ятірку держав замикають Нідерланди (4) і Німеччина (5). Росія піднялася на п'ять позицій у порівнянні з минулим роком і зайняла 38 місце.

Говорячи про світові тенденції в цілому, експерти ВЕФ відзначили, що «через десять років після глобальної фінансової кризи перспективи стійкого відновлення» залишаються під загрозою через недостатньо ефективного проведення світовими лідерами реформ, «необхідних для забезпечення конкурентоспроможності» і продуктивності економік.

В основу рейтингу GCI покладені 113 індикаторів, з урахуванням яких сформовані 12 «опорних» категорій, які включають, зокрема, роль інститутів, інфраструктури, макроекономічного середовища, охорони здоров'я, початкової та вищої освіти і професійної підготовки в ефективному функціонуванні економіки [1].

Якщо оцінити ретроспективу в 10 років тому, стає очевидним, що нинішня, 81-я позиція України з 137 країн-учасниць рейтингу, – нічого кардинально не змінилося. Якщо подивитися на відрізок довжиною в 10 років, то майже по кожному з 12 основних субрейтингів Україна погіршила свої позиції. У різні роки, але наша країна демонструвала і кращу інституційну спроможність, і кращий рівень розвитку інфраструктури, і кращу роботу фінансових ринків та ін. У 2012 р Україна втратила 11 позицій зі порівнянні з 2011 р, а за підсумками 2013 р надолужила 8 з них. Єдиний безсумнівний прогрес – це незначне, порівняно з 2007 р, поліпшення показника ефektivності роботи товарних ринків.

Вельми красномовним і набір показників, за якими Україна входить в замикаючу 10-ку рейтингу. Тут теж – нічого нового: руїна банківського і фондового ринку, відсутність доріг, безправність інвесторів, незахищеність їх прав власності та гнила судова система.

Єдина стійка тенденція за 10 років – це зниження частки України в світовому ВВП: за 10 років майже в 2 рази [2].

З 2009 р опитані підприємці називають корупцію першим або другим за значимістю проблемним чинником для ведення бізнесу. Варіації невеликі – за період 2009-2015 рр. фактор корупції межує з політичною нестабільністю, складністю податкової системи, складністю доступу до фінансів. І лише за підсумками 2016 р найбільша кількість опитаних підприємців визнали інфляцію найбільшою проблемою. Але корупція – на 2-му місці.

В 2016 р зростання реального ВВП нібито склав 2,3%. Пояснити це можна виключно катастрофічним обвалом економіки в 2014-2015 рр. Результатом стала низька база для порівняння і звичайний після глибокого падіння «ефект відскоку», коли невелика флуктуація економіки створює ілюзію зростання. Причинами зростанні номінального ВВП в гривневому еквіваленті є переважно інфляція і девальвація національної валюти в умовах суттєвої залежності нашої

економіки від курсу долара. Якщо розглядати ВВП в доларовому еквіваленті, хоча це не зовсім коректно, то на кінець 2013 р ВВП становив \$ 183 млрд., А 2016 року він становив \$ 93 млрд. Таким чином, у наявності падіння вдвічі [2].

Стратегію розвитку України до 2020 р передбачається, що до 2020 року Україна повинна вийти на показники європейського рівня життя, з медицини, за освітою, і за доходами. Але наведені вище дані свідчать про те, що Україна рухається дуже повільно.

Список літератури:

1. <http://blogs.eizvestia.com/full/610-indeks-globalnogo-otstavaniya>
2. <http://blogs.eizvestia.com/full/708-xronika-pikiruyushhej-ekonomiki>

Станіславчук Н.О., викладач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

В умовах децентралізації державної влади, передача функцій управління від центральної до об'єднаних територіальних громад неможливе без урахування інтересів територіальної громади.

Для ефективного реформування та децентралізації управлінських послуг мають сформуватися ефективні та результативні механізми взаємодії органів об'єднаних територіальних громад та громадських організацій як представників інтересів місцевих мешканців.

Науковий внесок у вивчення проблем владно-громадської взаємодії здійснили О.В.Батанов, Л. Паливода, О. Вінніков, В. Купрій М.І.Корнієнко, Г.М.Александрова, О.В. Пишна та ін. Метою дослідження є формулювання засад ефективної

взаємодії органів об'єднаних територіальних громад та громадських організацій в Україні в умовах децентралізації державно-управлінських послуг.

Децентралізація влади – це процес становлення демократії на місцях, зростання ролі територіальних громад у суспільно-політичному житті та їх відповідальності за свої справи. Реалізації зазначеної ролі місцевого самоврядування має сприяти використання в управлінській практиці механізму владно-громадської взаємодії: створення постійно діючої системи комунікацій з представниками громадських об'єднань, підтримку громадських ініціатив; створення і функціонування громадських консультативних комітетів; вивчення громадської думки представників територіальної громади.

В Україні ще й досі залишається неподоланою недовіра до будь-яких організацій та об'єднань, відсутність сталої фінансової та організаційної підтримки таких організацій приватним бізнесом та їх залежність від фінансової фортуни донорських (в основному зарубіжних) фондів та організацій. [4].

На практиці це підтверджується тим, що в Україні зареєстровано 246336. недержавних організацій різного спрямування, але реально діє лише близько 10%. Членство в громадських організаціях Україна складає до 2% населення України, що поступається не лише країнам розвинених демократій, а й країнам центральної Європи та посттоталітарним країнам Латинської Америки.

Аналіз громадських організацій за функціями або видами діяльності показує, що переважна більшість активно діючих ОГС (70%) займається громадянським представництвом, тоді як 64% організацій надають послуги, а 38% – поєднують і першу, і другу діяльність. Більшість з них (83%) надають навчальні та консультаційні послуги. 67% організацій громадського суспільства залучені до надання інформаційних послуг, а 31% надають юридичні послуги та 28% організацій – психологічні послуги [3].

Виклики та проблеми, з якими зіштовхується переважна більшість громадських організацій при наданні послуг, включає невміння організацій задовольняти потреби своїх цільових

груп, вивчати інтереси та потреби громадян у послугах, покращувати якість послуг та впливати на державну політику на місцевому рівні. Діяльність організацій громадянського суспільства України з громадянського представництва значно випереджає їх уміння надавати послуги.

Для створення інституціонально-довершеної й ефективної системи державного управління європейського зразка на місцевому рівні потрібно сприяти вдосконаленню функціонування механізмів взаємодії органів об'єднаних територіальних громад та громадських об'єднань.

Механізми взаємодії органів об'єднаних територіальних громад та громадських організацій мають: спиратися на партнерство й співпрацю; публічні та контрольовані процедури та різноманітні форми фінансування за рахунок різних джерел; використовувати заходи навчально-професійного спрямування щодо вивчення та поширення європейського та вітчизняного досвіду взаємодії.

Необхідною умовою ефективної взаємодії є розроблення програм координації дій та запровадження заходів спільного планування щодо визначення та розв'язання першочергових проблем регіонального та місцевого розвитку.

Громадські об'єднання повинні краще інформувати про свій кадровий, професійний та ресурсний потенціал, забезпечити надання якісних послуг населенню, професійно готувати власні соціальні проекти, чітко і прозоро вести фінансові справи, запровадити систему моніторингових оцінок якості управлінських послуг на принципах відкритості та конкурентності та доводити інформацію до населення, посилити контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Доцільно ширше впроваджувати на ринку соціальних послуг системи соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів шляхом укладання соціальних контрактів на конкурсній основі з громадськими організаціями.

Таким чином, внаслідок налагодження ефективної взаємодії громадської самоорганізації з органами об'єднаних територіальних громад відбудеться підвищення конкурентоспроможності, розширення функцій об'єднаних територіальних

громад з урахуванням зростаючої диференціації інтересів різних верств населення; передача частини функцій громадським організаціям; зростання самовідповідальності громадян у захисті й реалізації своїх приватних інтересів.

Список літератури:

- 1.Александрова Г.М. Напрями вдосконалення фінансової політики стимулювання діяльності громадських організацій в Україні [Електронний ресурс] / Александрова Г.М., Пишна О.В.// – Економіка і суспільство – №3 – 2016. – с.457-462.– Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/79.pdf
- 2.Батанов О. Органи самоорганізації населення. Нк вони бачаться в Києві // Віче. – 2002. – № 10. – С. 5-12.
- 3.Громадянське суспільство в Україні: звіт за результатами дослідження / Л. Паливода, О. Вінніков, В. Купрій [та ін.]; Упоряд.: Л. Паливода. – К.: БФ «Творчий центр ТІЦК. – 2016.-74с.
- 4.Степаненко В. Українське громадянське суспільство. "Помаранчева" стадія становлення // Віче.-2005.-№ 2.-С. 5-14.

Фітель О.І., викладач

ЛННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»

**ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЦИФРОВОГО
МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД**

Модель взаємодії центральної та регіональної влади, з переважанням центрів прийняття рішень на горі вертикалі, для України виявилася вкрай неефективною, що призвело до суттєвого дисбалансу в соціально-економічному розвитку регіонів, усталеного зловживання у розподілі державного бюджету та неврахуванні потреб та інтересів територіальних громад та їх мешканців.

Розпочата у 2015 році територіально-адміністративна реформа має на меті переформатувати взаємини на рівні центр-регіон та регіон-регіон, забезпечивши більшу свободу прийняття рішень для місцевих органів самоврядування, розширивши їхні повноваження та сфери впливу. Проте разом з децентралізацією

також відбуваються зміни у бюджетних відносинах: поряд з частковим державним фінансуванням, місцеві органи самоврядування оперуватимуть певними ресурсами, визначатимуться з власними пріоритетами та обсягами коштів, скерованими на соціальну сферу, інфраструктуру та проекти розвитку.

Від так, з переважно пасивного споживача бюджетних коштів територіальна громада стає активним учасником соціально-економічних процесів, формуючи власну стратегію розвитку та конкуруючи з іншими громадами, населеними пунктами, а часом регіонами та країнами, у складі більших територіальних утворень.

Нові статус та очікування щодо ефективності управлінських рішень спонукають місцеві органи влади до пошуку та застосування дієвих інструментів підвищення конкурентоспроможності територіальних громад. На думку автора, екстраполяція маркетингового підходу із сфери бізнесу та територіального маркетингу на базовий рівень територіально-адміністративного устрою підвищить якість управління громадою та уможливить формування та реалізацію її конкурентного потенціалу.

Управління на засадах маркетингу дозволить розробити комплекс заходів, спрямованих на виявлення можливостей та перешкод у розвитку даної території, максимальне використання конкурентних переваг з метою задоволення потреб зовнішніх та внутрішніх клієнтів, формування та представлення образу територіальної громади як суб'єкта соціально-економічної взаємодії із унікальними та неповторними характеристиками. (Герасимчук, Маркетинг як інструмент)

З урахуванням темпів віртуалізації економіки та впливу цифрових медіа на повсякденне життя мешканців як розвинутих країн, так і тих, що розвиваються, використання інструментів цифрового маркетингу в реалізації маркетингових стратегій та програм є обов'язковою передумовою їх успішності. Для фізично віддалених від ділових регіональних центрів населених пунктів цифрові канали комунікації часом – це єдиний спосіб уособлення власної присутності в інформаційному, а від так – соціально-економічному просторі.

Масштабність поширення та дешевизна використання інструментів цифрового маркетингу відкриває перед територіальними громадами широкі перспективи у формуванні конкурентних переваг. Численні засоби збору первинної та вторинної маркетингової інформації (пошукові сервіси, веб-сайти, спеціалізовані аплікації) дозволяють оперативно та комплексно проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище суб'єкта соціально-економічної взаємодії, яким виступає територіальна громада. Належне представлення у всесвітній мережі шляхом створення та підтримки власної сторінки, присутність у соціальних мережах, путівниках, довідниках та геолокаційних картах суттєво спростить пошук партнерів, клієнтів, інвесторів та постачальників, а з часом дозволить сформувати впізнаваний образ (бренд) певної території чи населеного пункту. Різноманітні форми здійснення е-врядування (голосування за бюджети участі, системи петицій, фандрейзингові кампанії, системи електронного документообігу та єдиних баз даних тощо) забезпечать підвищення прозорості та ефективності місцевого врядування, залучаючи в процеси прийняття рішень представників усіх внутрішніх груп зацікавлених сторін.

Підсумовуючи наведене вище, вважаю імплементацію інструментів цифрового маркетингу у повсякденну практику самоврядування надзвичайно перспективним напрямком підвищення конкурентоспроможності територіальних громад. Компетентне використання сучасних маркетингових інформаційних технологій підвищить ефективність аналітичної, операційної, управлінської та комунікаційної активності як органів місцевого самоврядування, так і громади в цілому.

Список літератури:

1. Герасимчук З. В. Маркетинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіону / З. В. Герасимчук, О. О. Яринюк // Економічні науки. Серія : Регіональна економіка. – 2014. – Вип. 11. – С. 75-84. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2014_11_9.
2. Удовиченко В. П. Від глобальної світової економіки до економіки територіальних громад: нові виклики і можливості / В. П. Удовиченко // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. – 2016. – № 1. – С. 59-66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pandr_2016_1_9.

Чередниченко В.А., к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет

РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД

Сучасні погляди на проблематику розвитку регіональної економіки розвинулися з новаторських ідей засновників теорії розміщення продуктивних сил, таких як У.Айзард [1], А.Вебер [2], В.Кристаллер [3], В.Ланхард [4], А.Льош [5], А. Маршалл [6], Б.Г.Олін [7], Й.Тюнен [8] та ін.

В процесі регіонального розвитку велика увага приділяється конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). На перший погляд може здатися, що причини, які заважають деяким ОТГ продавати більше товарів та послуг або продавати товари і послуги вищої якості, полягають у відсутності інвестицій та підприємців, які готові інвестувати в розвиток існуючих або створення нових підприємств. Але чому відсутні інвестиції і чому відсутні бажаючі інвестувати? Таких факторів і причин може бути багато: погане географічне положення з огляду на розташування ринків збуту продукції, низька конкурентоспроможність виробництва, нестача кваліфікованої та освіченої робочої сили.

Розвиток підприємництва сам по собі недостатній для забезпечення конкурентоспроможності ОТГ. По-перше, піднесення привабливості території передбачає перетворення території громади в місце, де люди хочуть жити, працювати, інвестувати свій капітал. По-друге, необхідно забезпечити збалансованість розподілу ресурсів між економічними і соціальними заходами. Одні тільки заходи в соціальній сфері теж не зроблять територію громади привабливою. Більш того, їх вплив не буде стійким, якщо в економічній сфері не будуть створені ресурси, необхідні для їх фінансування.

Мотиви інвестування формуються багатьма факторами, і тому рішень може бути чимало, і вони повинні враховувати всі реалії ОТГ, разом узяті. Переваги ОТГ все більше залежать не від того, що знаходиться «в землі», а від якості співпраці між людьми, ефективності їх роботи, а також від загальної доступності і зручності території ОТГ.

Гарне планування, хороша екологія, висока якість життя, розвинута охорона здоров'я та якісна освіта, верховенство закону, прозорість органів влади – всі ці фактори визначають конкурентоспроможність ОТГ.

Список літератури:

1. Isard W. Location and space economy. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1956.
2. Вебер А. О размещении промышленности. Чистая теория штандорта. / А.О.Вебер. – М.: Изд-во «Книга», 1926. – 223 с.
3. Christaller, Walter. Die zentralen Orte in Suddeutschland. – Jena, 1933.
4. Launhardt, W. Der zweckmassigste Standort einer gewerblichen Anlage. – Zs. d. Vereins dt. Ingenieure, 1882.
5. August Losch. Die raumliche Ordnung der Wirtschaft. – Jena, 1944 – 356 s.
6. Marshall, A. Principles of Economics. – London: Macmillan and Co., Ltd. 1890.
7. Ohlin, B.G. Interregional and International Trade. – Harvard University Press, 1933. – 625 p.
8. Тюнен И.-Г. Изолированное государство. / И.-Г. Тюнен. – М.: Изд-во «Экономическая жизнь», 1926. – 340 с.

Секція 4
Формування стратегії розвитку ОТГ

Вовк К.М., аспірант

*Харківський національний економічний університет
імені С. Кузнеця*

**ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ**

У сучасному світі туризм розглядається як один з факторів соціально-економічного розвитку країни в цілому і одним з істотних чинників розвитку її регіонів. За даними WTTC за 2016 рік вклад від туристичної діяльності до світового ВВП виріс на 3.1 %, що в свою чергу сприяло створенню 6 млн робочих місць в цій галузі [1]. Якщо у 2012 році у туристичній галузі було кожне 16 робоче місце, то сьогодні це вже кожне 10 робоче місце в світовій економіці, а сектор надання експорту послуг становить 30 % всього світового експорту послуг [1]. Туристична галузь має високий мультиплікативний ефект, який впливає на 48 галузей економіки країни [2]. Таким чином, сфера туризму шляхом залучення інших галузей для реалізації туристичного продукту, забезпечує значний внесок у створення нових робочих місць та підвищення якості життя населення.

Подієві заходи є факторами, що стимулюють розвиток туристичної галузі. В період проведення таких заходів активізується діяльність всіх об'єктів туристичної індустрії. Так, у Великобританії за даними BVER (Партнерство Ділових візитів і Подій), люди, які відвідують заходи, разом з організаторами зборів, конференцій, фестивалів, концертів, виставок, спортивних ігор, а також пожертвувальних поїздок і заохочувальних програм витрачають 39,1 млрд. фунтів стерлінгів [3]. Отже, особливою перевагою подієвого туризму є його позитивна економічна складова, бо розвиток саме цього сектору туристичної галузі не потребує обов'язкове використання туристично-рекреаційних ресурсів.

Подієвий туризм є одним з головних чинників розвитку території. З початку дев'ятнадцятого століття в Америці використовують туристичні заходи для досягнення цілей розвитку економіки регіону, вирішення питання зайнятості населення та інших цілей відвідування, пов'язаних з розвитком території. Наприклад, результати дослідження впливу проведення Единбурзького фестивалю у 2015 році, показують, що цей захід значно впливає на якість життя місцевого населення і залишається провідним світовим культурним брендом в Шотландії [4]. В рамках зазначеного дослідження було проведено опитування населення щодо ставлення до подібних заходів. Так, 68% респондентів дотримуються думки, що ці заходи підвищують їх культурний рівень, більше 90% розглядають такі події як платформу для подальшого співробітництва, 57% вважають, що Единбурзькі фестивалі об'єднують спільноту і більше 94% респондентів сказали, що різноманітні фестивалі є частиною того, що робить Единбург особливим містом.

Таким чином, розвиток подієвого туризму в Україні є актуальним напрямом не тільки сприяння наповненню бюджетів регіонів, але й стимулює розвиток місцевої інфраструктури, сприяє об'єднанню територіальної громади.

Список літератури:

1. Travel & tourism economic impact, 2017 URL: <https://www.wttc.org> (дата звернення 27.10.2017)
2. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002 – 2010 роки. Постанова КМУ від 29.04.2002 № 583 URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення 29.10.2017).
3. Backing the UK's event organisers. Busy news May 2015 URL: <https://www.raconteur.net/business-events-2015> (дата звернення 29.10.2017).
- 4 Major events as catalysts for tourism OECD-tourism paper URL: <http://www.oecd-ilibrary.org> (дата звернення 29.10.2017).

Забарна Е.М., д.е.н., професор

Одеський національний політехнічний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОТИРІЧЧЯ В СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Сьогодні розвиток України загалом та окремих її регіонів зокрема – це сукупність протиріч і непередбачуваностей. Саме тому постає необхідність реальної оцінки досягнень, визначення перспектив і термінів реалізації цілей, необхідних важелів і ресурсів, які мають бути задіяні. Для регіональних економічних систем характерне поєднання соціальної, економічної, екологічної, інформаційної і інших складових, наявність безлічі складних елементів, великого числа різноманітних зв'язків, циркуляція великих потоків матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів. При розгляді проблем, що відносяться до еволюції і до якісних змін у нелінійних нестійких соціально-економічних системах, таких як українські регіони, фахівці все частіше звертаються до нових напрямів міждисциплінарного аналізу і нових областей економічної теорії, таким як синергетична економіка і теорія самоорганізації [1]. Розробляти стратегію розвитку території можна за умови чіткого розуміння особливостей розміщення продуктивних сил і характеру залучення господарських одиниць в загальний комплекс регіональної і національної економіки. Проведені нами дослідження дозволяють виокремити низку протиріч, які необхідно обов'язково враховувати при формуванні зазначеної вище стратегії.

1. Межі території можуть не збігатися з адміністративними кордонами. Крім того, зміни в кон'юктурі можуть призводити до зміни кордонів територій як об'єктів економічного аналізу. Важливо також враховувати транснаціональні економічні відносини.

2. Адміністративно-територіальна реформа суттєво актуалізує необхідність надання більшої автономності регіонам у формуванні управлінських рішень, тобто децентралізації. Відцентрові тенденції регіонів не суперечать загальній закономірності розвитку складних соціально-економічних систем: за умов посилення неадекватності системної організації стану зовнішнього середовища, послаблення зв'язків «центр-регіон» має результатом підвищення адаптивності системи. В перспективі можливе проведення реформи системи адміністративно-територіального устрою через збільшення низових адміністративно-територіальних одиниць, приведення їхніх меж у відповідність із територіальними громадами – суб'єктами права на місцеве самоврядування, що дасть можливість суттєво зменшити кількість таких суб'єктів і сформувати самодостатню територіальну громаду [2].

3. Особливе місце займає реформа міжбюджетних відносин. Нинішньою владою (аби задобрити регіональний електорат) поміж основних завдань визначено підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів і рівня фінансової забезпеченості делегованих повноважень, а також підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. Аналіз виявив, що місцеві бюджети в Україні не мають достатньої кількості власних фінансових ресурсів, і, відповідно, нездатні повною мірою впливати на забезпечення розвитку територій. А заходи з вирівнювання фінансової спроможності місцевої влади доцільно проводити тільки при створенні умов для формування фінансової самодостатності регіонів.

4. Земля є головною матеріально-фінансовою базою місцевого самоврядування. Разом із тим в Україні територіальні громади втрачають кошти через недостатній рівень володіння цими землями, а саме внаслідок слабкості наповнювання місцевих бюджетів від плати за землю, правової відсутності норм та механізмів щодо стягнення податку на нерухомість, надходжень від зборів за договори купівлі-продажу нерухо-

мості та земельних ділянок тощо. Крім того, відсутність ринку землі перешкоджає розвитку економічної системи на регіональному та місцевому рівнях. Земля, що перебуває у власності територіальних громад, повинна стати економічним активом і використовуватися місцевою владою не для збагачення окремих чиновників, а для розвитку територіальної громади.

5. Важливим є створення нової системи управління комунальним сектором економіки за участі регіональних та місцевих органів влади, реформа фінансово-бюджетної та податкової системи відповідно до потреб регіонів. Необхідне вдосконалення практики територіального планування і програмування, розробка державних цільових програм розвитку окремих регіонів і територій, зокрема середньо- і довгострокового територіального планування, що стане важливим чинником підвищення ролі місцевих бюджетів як структурного елементу в системі такого планування; формування нової системи управління державним сектором із чітким визначенням ролі і місця місцевих органів влади в управлінні державною власністю.

6. Регіональне розбалансування проявляється в двох напрямках: в регіональній соціально-економічній дивергенції (під регіональною дивергенцією тут розуміється не просто і не тільки розрив у рівнях прийнятих нормативів життєзабезпеченості або у показниках валового регіонального продукту на душу населення; мається на увазі скоріше якісний дисбаланс у системі координат спрямування розвитку регіонів) та в регіональних інтересах, інструментах досягнення цілей.

7. Головним завданням реформування регіонального розвитку держави має стати створення регіональної демократії як системи, що ефективно та послідовно надає можливість країні зі складною регіональною структурою, територіальними громадами з різним культурно-мовним складом жити в гармонії та економічному добробуті.

Забезпечення подальшого розвитку місцевого самоврядування має передбачати формування первинного суб'єкта

місцевого самоврядування – самодостатньої територіальної громади, яка б володіла матеріальними і фінансовими ресурсами, достатніми для реалізації завдань і функцій, покладених на неї Конституцією та законами України. Це обумовить на певному етапі зміну конституційної природи органів місцевого самоврядування обласного рівня – з органів, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, обласні ради можуть трансформуватися в представницькі органи територіальної громади області, що передбачає створення виконавчих органів обласних рад і наповнення їх компетенції шляхом поступової передачі окремих повноважень з відання обласних державних адміністрацій, а це має супроводжуватися переданням кадрів, відповідних матеріальних і фінансових ресурсів.

Список літератури:

1. Мельник Л.Г. Экономика Развития [Текст] : учебник / Л.Г.Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2013. – 784 с.
2. Забарна Е.М. Саморозвиток регіону на основі імплементації європейського досвіду в регіональну зовнішньоекономічну політику України / Е.М.Забарна // Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання. – 2017. – №8.

Забродська Г.І., к.е.н., доцент

Забродська Л.Д., к.е.н., доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

АДМІНІСТРУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ

Адміністративне управління в підприємстві є складним і багатогранним процесом, від результативності якого залежить виробничо-господарський результат роботи, успішність і прибутковість підприємства, а також перспективи розвитку суб'єкта господарювання.

Термін «адміністрування» крім сфери підприємництва і бізнесу може охоплювати регламентований аспект організації управління на державному рівні, а термін «менеджмент» застосовується лише до управління соціально-економічними процесами на рівні підприємницької структури (підприємства, фірми), діючої в ринкових умовах. При цьому термін «бізнес-адміністрування» є ширшим ніж менеджмент і адміністрування щодо підприємництва, оскільки на підґрунті поєднання розуміння принципів бізнесу і основних цілей організації на підставі правильного визначення пріоритетів поєднує всебічний розвиток особистих навиків учасників управлінської команди до формату реального бізнес-середовища. Тобто термін теорії управління «бізнес-адміністрування» поєднує методи управління суб'єктів господарювання, побудовані на принципах адміністрування (координація та чітка ієрархія), та менеджменту (класичне розуміння). Отже, терміни «адміністрування», «менеджмент», «бізнес-адміністрування» щодо підприємництва мають полісемантичний характер, тому що включають в себе й визначену функцію, й процесний підхід, й системний характер, й соціальний статус осіб, які його виконують, тому що кожен менеджер (адміністратор, бізнес-адміністратор) є управлінцем, який здійснює як планування діяльності, так і контроль за її виконанням, за посередництвом організування, мотивування та регулювання. Хоча, не можна не погодитися з думкою Смірнові І.С., що існує вище керівництво, яке пов'язане із виконанням адміністративної діяльності, тоді як менеджери, як уже зазначалось, на нижчому рівні реалізують ціль підприємства, управляючи підпорядкованими їм підрозділами [1, 2]. Співвідношення понять, що досліджуються, у виконанні управлінських обов'язків на відповідних рівнях схематично демонструє рівні влади управлінських структур та ступінь виконання їх управлінських обов'язків в підприємницьких структурах.

Результати аналізу публікацій авторів щодо співставлення змісту понять «адміністрування», «менеджмент», «бізнес-адміністрування» призвело до двояких висновків. По-перше, в

невеликих підприємницьких структурах (підприємствах, фірмах) їх зміст поєднується в єдине ціле відображаючи термінологічно цілісну структуру управління і виконання обов'язків, тобто зміст ототожнюється. Проте зі ускладненням і ростом підприємницьких структур в ринкових умовах зростає складність завдань й відповідно виникає необхідність у нових інструментах менеджменту, що відображається у зміні понятійного апарату.

Список літератури:

1. Смірнова І. С Основні вектори адміністрування на етапах його становлення та розвитку [Електронний ресурс] / І. С. Смірнова, Н. Ю. Подольчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.10. – С. 258-264. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlut_2012_22.
2. Калиниченко М. П. Адміністрування в маркетинговому управлінні промисловим підприємством / М. П. Калиниченко // БІЗНЕС-ІНФОРМ. – № 9. – 2013. – С. 336–342.

Західна О.Р., к.е.н, доцент

Мидлик Ю.І., магістр

Львівський національний університет ім. Івана Франка

МЕДИЧНА РЕФОРМА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Реформа охорони здоров'я – це перша в переліку проблем, яка турбує громадян України. В умовах децентралізації Міністерство охорони здоров'я має на меті створення можливостей надання якісних і доступних медичні послуги не збільшуючи при цьому податкового навантаження на людей

Реформування у сфері медицини в Україні проходить три основні етапи: створення базового рівня на рівні об'єднаних територіальних громад; створення мережі другого рівня, що полягає у формуванні госпітальних округів на рівні майбутніх укрупнених районів; створення єдиного медичного простору на рівні держави, де пацієнт може отримати послугу в будь-якому місті України. За кожним рівнем буде закріплено певні повноваження та функції органу влади [3].

Першим кроком на шляху реалізації реформи було прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Наслідком цих змін стали позитивні результати фінансової децентралізації, а саме щорічне зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, їх частки в структурі зведеного бюджету України, можливість органів місцевого самоврядування спрямовувати кошти на видатки розвитку та реалізація інфраструктурних проектів. Наприклад, зростання власних ресурсів місцевих бюджетів у 2016 році – 146,6 млрд.грн., а у 2017 році-170,7 млрд.грн., що на 16% більше у порівнянні з 2016 роком і на 65% з 2015 роком [3].

Фінансові ресурси місцевих бюджетів дозволять громадам у сфері медичної реформи організовувати надання первинної медичної допомоги мешканцям громад та фінансувати послуги вторинної медицини. Для виконання цього завдання необхідно створити госпітальні округи.

Госпітальний округ – це інструмент для співробітництва громад, де всі рішення приймаються кожним учасником окремо. Остаточний перелік округів затверджуватиме уряд. При цьому всі обласні державні адміністрації мають виходити з критеріїв формування округу, встановлених Постановою Кабінету міністрів України «Порядок утворення госпітальних округів» [3]. Вони є суто технічними: округ повинен мати такі межі і такий набір закладів, щоб у перспективі на його основі можна було створити ефективну і сучасну медичну мережу.

Після формування меж округів розпочнеться поступова їх розбудова у співпраці з місцевою владою. У 2017 році місцевим радам кожного округу, а саме районним, міським, міст обласного значення, ОТГ, запропонували створити спільний майданчик для координації рішень та розробки спільної позиції щодо майбутнього округу – Госпітальну раду [3].

Після створення на місцях Госпітальних рад розпочнеться процес впорядкування стаціонарної мережі згідно з критеріями, розробленими Міністерства охорони здоров'я [2].

Основною метою цих змін є модернізація медичної інфраструктури, а також перехід на оптимальну модель надання медичних послуг в державі, створення єдиного медичного

простору, де пацієнт може отримати якісну послугу в будь-якому місці країни.

Список літератури:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

Кірдан О.П., к.е.н., доцент

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла
Тичини*

**ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ ЯК СКЛАДНИК СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Значна кількість різновидових, різнотипних цільових державних програм, що продукуються галузевими та міжгалузевими органами та установами ускладнюють процес їх ідентифікації та класифікації. Дослідниця Г. Павлова, узагальнивши сутнісні риси та підходи до їх трактування під державноцільовою програмою розвитку регіону розуміє збалансований і пов'язаний за ресурсами, виконавцями та строками комплекс науково-дослідних, проектних, виробничих, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, що реалізуються за активної підтримки держави, і забезпечують ефективне вирішення завдань загальнонаціонального, міжтериторіального або важливого регіонального значення в області економічного, науково-технічного, соціально-культурного та (або) екологічного розвитку регіону [1, с. 41].

Вважаємо, що нині в умовах децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад цільові програми розвитку аграрного сектора повинні виконувати роль складника стратегії їх розвитку, що сприятиме інтеграції державних, колективних

та індивідуальних інтересів і відносин, мобілізації зусиль для здійснення тих перетворень, на які націлена об'єднана громада.

На сучасному етапі для агропромислового комплексу характерні: державні програми розвитку АПК; державні цільові програми; цільові програми регіонів; програми місцевих формувань тощо.

На наше переконання, цільові програми розвитку аграрного сектору, що підтримуються державою, повинні виходити «знизу» – від об'єднаних територіальних громад до центру. Програми повинні враховувати особливості громад, будуватися на регіональних проблемах, враховувати існуючі соціально-економічні, природні, етнічні, релігійні, культурно-соціальні, гендерні, вікові та інші умови об'єднаних територіальних громад. Важливо, щоб програми, які формуються, враховували стратегічні довгострокові плани розвитку регіонів та територій, знаходилися в єдиному правовому полі, мали можливість розроблятися з урахуванням особливостей конкретного регіону та особливостями формування бюджету об'єднаних територіальних громад.

У дослідженнях сучасних науковців акцентовано, що перехід на ринкові умови виробництва вплинув на зміну спеціалізації виробництва регіонів, змінив обсяги виробництва сільськогосподарської продукції та продукції, допоміжних і обслуговуючих АПК підгалузей. Стан виробничо-ресурсного потенціалу в більшості регіонів України не в змозі самостійно забезпечити продовольчу незалежність населення.

На наше переконання, поряд з регіонально-територіальними особливостями повинні бути розроблені принципи об'єднання цільових програм для кількох ОТГ. Кількість цільових програм розвитку аграрного сектора має бути мінімальною, вони повинні бути структуровані в єдину систему і націлені на безперервну дію. Це дозволить сформувати на державному рівні своєрідний «пул» цільових програм, забезпечить наступність, єдині наукові підходи щодо оцінювання ефективності їх упровадження, створить

можливості для моніторингу. Такий підхід дозволить уникнути дублювання і безвідповідальності при реалізації програм, допоможе дати об'єктивну оцінку їх ефективності та прискорить процеси коригування.

Акцентуємо на стратегічному характері цільових програм. Тому слід ретельно та відповідально здійснювати стратегічне планування та управління на всіх рівнях у структурі державного управління, сприяти взаємоузгодженості системи стратегічного планування та взаємозв'язку між стратегічним плануванням і програмно-цільовим управлінням в аграрному секторі.

Список літератури:

1. Павлова Г.Є. Інноваційний розвиток аграрного сектора національної економіки: теоретичні засади, методологія, механізми управління. Монографія. – Київ: ТОВ ДКС Центр, 2015. – 354 с.

Костюкевич Р.М., к.е.н., доцент

Костюкевич А.М., к.е.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ
SWOT-АНАЛІЗУ ПРИ РОЗРОБЛЕНІ СТРАТЕГІЙ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОТГ**

Розроблення і затвердження стратегій сталого розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є необхідною умовою для участі у державних і міжнародних програмах.

В Україні напрацьовано багато посібників та методичних рекомендацій щодо розроблення стратегій та широкого залучення до цих процесів громади [1, 2, 3]. Ключовим етапом розроблення стратегії є проведення SWOT-аналізу, який є визначним інструментом виявлення стратегічних альтернатив розвитку організації. Попри те, що цей інструмент є досить поширеним, його практичне застосування не завжди дає

можливість вибрати стратегічну альтернативу, що найбільше відповідає стратегічному середовищу ОТГ. Проблема тут полягає в тому, що класичний метод SWOT-аналізу при формуванні і виборі стратегічних альтернатив не враховує таких факторів:

- розподіл у часі загроз і можливостей, що створює різний стан стратегічного середовища у різні відрізки часу, а отже потребує розроблення динамічних стратегічних сценаріїв;
- імовірнісний характер можливостей і загроз;
- існування причинно-наслідкових зв'язків між факторами середовища у просторі і часі.

Неврахування наведених факторів призводить до того, що рішення про вибір стратегічних альтернатив приймається, виходячи з аналізу всієї сукупності параметрів Strengths ($S_{(t)}$), Weaknesses ($W_{(t)}$), Opportunities ($O_{(t)}$), Threats ($T_{(t)}$), попри те, що вони можуть виникати і впливати на розвиток громади у різні періоди часу. Тобто у кожен момент часу (t) формується певний набір параметрів моделі, який змінюватиметься під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Тому стратегічні рішення, що випливають з результатів оцінки цих параметрів, мають сенс лише на інтервалах з відносною стабільністю їх дії. При зміні будь-якого із параметрів у період $(t+1)$ виникає потреба переоцінки стратегічного середовища та перегляду обраної стратегічної альтернативи.

Для того, щоб проводити моніторинг стратегічного середовища для вирішення наведених вище завдань, доцільно застосувати моделі, розроблені авторами та наведеними в працях [4].

Застосування наведених рекомендацій у практиці стратегічного планування ОТГ дасть змогу підвищити рівень реалізованості стратегій сталого розвитку та забезпечить актуальність стратегічних цілей і завдань на весь період реалізації стратегій.

Список літератури:

1. Васильченко Г. Планування розвитку територіальних громад. Навч. посібн. для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
2. Карий О.І. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навч. посібн. для посадових осіб місцевого самоврядування / О.І. Карий, Я.В. Панас / АМУ – К., ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 176 с.
3. Місцевий розвиток за участі громади : монографія / кол. авт. : Ю. М. Петрушенко, О. М. Руденко, С. В. Штурхецький. – Суми : Університетська книга, 2014. – 368 с.
4. Костюкевич Р. М., Король Б. О. Застосування методів стратегічного аналізу в управлінні інноваційними проектами і програмами / Вісник НУВГП. Збірник наук. пр. Економіка. Частина 3., 2014. – С. 188-197.

Котик О.В., асистент

Лисачок А.В., студентка

Національний університет водного господарства та природокористування

СТРАТЕГІЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В умовах сьогодення важливим є питання децентралізації в Україні. Одним з основних завдань, було розпочати чергову адміністративно-територіальну реформу. Виходячи з цього у 2015 році був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1]. Метою даного Закону є встановлення порядку об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам; створення правових умов та можливостей [2]. Тобто наділити територіальні громади більшими ресурсами, забезпечити їхню спроможність самотійно, за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого значення в Україні.

У зв'язку з проведення територіальної реформи постає потреба у розробці стратегії розвитку об'єднаних територіаль-

них громад (далі – ОТГ). Стратегія розвитку є стратегічним планом розвитку території, що визначає цілі, завдання, пріоритети та напрями сталого економічного та соціального розвитку на середньострокову та довгострокову перспективу. Головна ціль даної стратегії повинна бути направлена на розвиток бюджету, а не його «витрачання», в ній також формується такий план розвитку, який націлює ОТГ на створення власних ресурсів розвитку.

Основна розробка стратегії складається з певних взаємопов'язаних та логічно-структурованих етапів. На етапі підготовки проводиться розробка документу про створення робочого органу після цього здійснюється його засідання на якому затверджується персональний склад даного органу, а також проводиться соціально-економічний аналіз. Далі проводиться стратегічний аналіз тобто аналізуються, стратегічні документи, основні тенденції розвитку території.

Наступним кроком є презентація та обговорення результатів стратегічного аналізу території під час якого відбувається проведення SWOT-аналізу. Завершальним етапом є презентація та обговорення проекту стратегії на засіданні робочого органу, доопрацювання тексту стратегії з урахуванням пропозицій.

Слід також зазначити, що стратегія розвитку повинна включати: вступ з обґрунтуванням мети та підстав розробки документу, описово-аналітичну частину, бачення майбутнього, характеристику конкурентних переваг та обмежень перспективного розвитку регіону, стратегічні цілі та поетапні плани дій, відповідальних виконавців, джерела фінансування, механізм реалізації стратегічного плану [3].

Отже, наявність такої стратегії є передумовою отримання технічної допомоги як від держави, так і від міжнародних донорів. Її обов'язковість прописана у законодавстві. Насамперед, чітке дотримання послідовності в етапах розробки стратегії розвитку територій дозволить досягти максимального соціального та економічного ефекту в розвитку кожного регіону та окремої ОТГ.

Список літератури:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/21971>.
3. Офіційний сайт Івано-Франківської обласної держадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/>.

Краснокутська Ю.В., к.е.н.

Оболенцева Л.В.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В СТАРОСАЛТІВСЬКІЙ ОБ'ЄДНАНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Селищ з таким унікальним природним середовищем як Старий Салтів в Харківській області небагато. І громада має відчувати, що вона живе в селищі з неординарним потенціалом, використання якого може забезпечити високий рівень і якість життя. Зазначені міркування зумовили стратегічний вибір громади, що відображається у стратегічному баченні та місії розвитку ОТГ.

Стратегічне бачення ОТГ. Старосалтівська ОТГ – це: 1) розвинений туристичний регіон в Україні та зарубіжжі, Європейський центр обслуговування туристів і створення конкурентоздатних турпродуктів на основі високої якості, унікальної пропозиції завдяки багатству природної та історико-культурної спадщини; 2) розвиток туризму базується на раціональному використанні природних умов, ресурсів, історичних та архітектурних пам'яток території; 3) розвиток туріндустрії території громади базується на ефективній між секторальній співпраці влади, бізнесу та громадськості в

напрямку формування оригінальних туристичних продуктів, розробки і впровадження туристичних проєктів з відповідним фінансовим забезпеченням; 4) розвиток цілорічної туріндустрії базується на сприянні та розвитку соціального туризму.

Стратегічна місія – створення туристично-рекреаційних атракцій та розвиток інфраструктури, які є доступними всім верствам населення і забезпечують цілорічний туристичний сезон і підвищують конкурентоздатність турпродуктів.

За результатами аналізу позицій ОТГ в конкурентному середовищі та виходячи із сформульованих місії та стратегічного бачення було визначено такі стратегічні цілі розвитку громади: 1) створення унікальної та затребуваної туристичної пропозиції на основі рекреаційного потенціалу території; 2) створення комплексної системи маркетингу та просування території на внутрішньому та міжнародному ринках; 3) забезпечення сталого розвитку території та управління туристичним середовищем; 4) забезпечення туристичної індустрії висококваліфікованими кадрами для формування конкурентоспроможного продукту.

На основі порівняльного аналізу існуючого потенціалу і потреб та можливих перспектив, запропоновано заходи щодо розвитку туристично-рекреаційної сфери ОТГ:

I. Довести якість надання рекреаційних послуг до рівня міжнародних стандартів та усталених професійних практик.

II. Подолання сезонності надання рекреаційних послуг.

III. Створення оригінального власного «обличчя» ОТГ, привабливого для туристів і відпочиваючих; забезпечення комфорту, зручності та безпеки мешканців відпочинку.

IV. Створення комплексну систему маркетингу і просування ОТГ на туристичному ринку.

V. Забезпечення безпеки туристів.

Всі пріоритетні види туризму повинні розвиватися як соціальний туризм. Це пояснюється тим, що саме соціальний туризм може стати потужним двигуном розвитку туристичної індустрії. Крім того, сприяння розвитку соціального туризму

приведе до зростання кількості людей, працевлаштованих в туризмі, що, в свою чергу, матиме ефект як соціальний, так і мультиплікативний.

Список літератури:

1.Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf

Лико Д.В., д.с-г.н., професор

Лико С.М., к.с-г.н., доцент

Мартинюк В.О., к.геогр.н., доцент

Портухай О.І., к.с-г.н., доцент

Якута О.О., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЛОКАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД

Важливе місце у сучасних процесах адміністративно-територіальної реформи посідають локальні території, які, згідно із Законом України [1], отримали назву «об'єднані територіальні громади» (ОТГ). Сьогодні на новоутворені ОТГ покладаються великі надії, оскільки вони мають стати локомотивом державних реформ на низовому рівні. Основними засадами розробки стратегічного планування локальних територій, на нашу думку, має стати концепція сталого розвитку України до 2030 р. [2] та Цілі Сталого Розвитку [3].

Досвід розробки Стратегії соціально-економічного розвитку (СЕР) Козинської ОТГ (Рівненська область) показав, що одним із важливих сегментів у плануванні громади виступає соціально-демографічний блок. Демографічні процеси на тій чи іншій локальній території впливатимуть на особливості зайнятості, розселення населення, споживчого ринку, оподаткування, освіти тощо.

Мета дослідження – розкрити особливості демографічної ситуації локальної території (на прикладі Козинської ОТГ) для потреб стратегічного планування громад.

Козинська ОТГ (181,9 км²), яка знаходиться на північному сході Радивилівського району Рівненщини, була сформована 27.04.2016 р. відповідно до розпорядження голови Рівненської ОДА № 179 від 07.04.2016 р. та рішення Рівненської обласної ради. До її складу увійшли території шести сільських рад (Березинівська, Доброводська, Жовтнева (сьогодні Новопляшівська), Іващуківська, Козинська і Пусто-іваннівська) та 22 населених пункти. Станом на 01.01.2017 р. на території Козинської ОТГ проживає 7284 особи.

Оцінка динаміки кількості населення Козинської ОТГ за останні 13 років показала чисельне скорочення населення. Протягом 2003-2016 рр. у громаді кількість населення скоротилася на 1329 осіб (рис. 1).

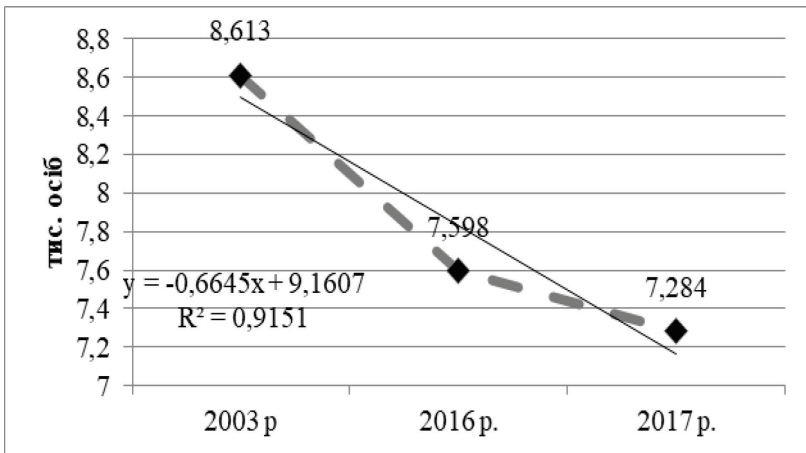


Рис. 1. Динаміка кількості населення за 2003-2017 рр. на території Козинської ОТГ

Високі абсолютні показники скорочення населення спостерігалися у колишніх Іващуківській (-384 осіб) та Козинській (-348 осіб) сільських радах. Середньорічні темпи скорочення

населення в Козинській ОТГ становили -95,0 осіб. Винятком є с. Курсики де абсолютний приріст населення склав +16,0 осіб, а середньорічні темпи зростання становили +1,1 осіб. Безперечно, така ситуація є досить тривожною з точки зору демографічного прогнозування й відповідно довгострокового стратегічного планування розвитку Козинської ОТГ.

Невтішною виглядає демографічна ситуація у громаді стосовно абсолютних показників народжуваності та смертності населення. Дослідження показали, що кількість померлих осіб протягом 2001-2017 рр. значно переважає над кількістю народжених (рис. 2).



Рис. 2. Динаміка кількості народжуваних та померлих (2001-2017 рр.) на території Козинської ОТГ

Якщо у 2001 р. від'ємне абсолютне сальдо природного скорочення населення становило -24 особи, то починаючи із другої декади нинішнього століття показники абсолютного скорочення природного приросту населення зросли більш ніж у двічі. Станом на 01.03. 2017 р. народилося лише п'ятеро дітей і померло 26 осіб. Висока кількість померлих спостерігалася у 2010 р. (134 особи), менша – у 2001 р. (107 осіб).

Нами здійснена диференціація населення за віковими категоріями та економічною активністю (рис. 3). Протягом 2001-2017 рр. на території Козинської ОТГ переважало населення працездатного віку, а найменшу кількість становило населення старшого від працездатного віку. На початок 2017 році частка населення працездатного віку становила 67%, молодшого від працездатного віку – 18% та старшого від працездатного віку – 15%. Глибоке занепокоєння викликає щорічне зменшення населення у віці до 16 років. У 2017 р. в порівнянні з 2001 р. кількість населення цієї категорії скоротилася на 316 осіб.

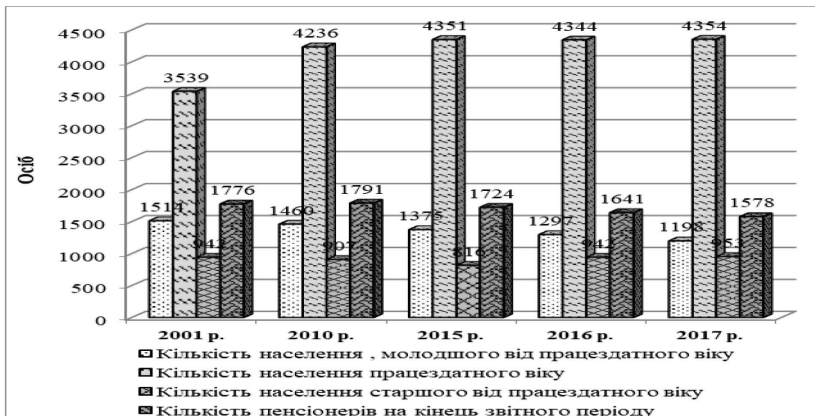


Рис. 3. Розподіл населення за віковими категоріями та економічною активністю, осіб

Висновки. Аналіз демографічної ситуації Козинської ОТГ виявив такі тенденції, зокрема: високі темпи абсолютного скорочення населення (від'ємний природний приріст та міграційний відтік), щорічне зменшення населення у віці до 16 років, стабільно висока частка осіб працездатного віку. Демографічна політика у громаді має бути спрямована на поліпшення соціальних параметрів життя, відкриття робочих місць у поєднанні з державними важелями стосовно демографічного розвитку.

Список літератури:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (від 5 лютого 2015 року № 157-VIII) // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року. ПРОЕКТ Версія 3.4 // http://igu.org.ua/sites/default/files/Проект%20ССР%20України_Версія%203_4_0.pdf
3. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – К, 2017. – 174 с. // https://menr.gov.ua/files/docs/Національна%20довідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf

Пивоварчук Л.В., к.е.н., асистент

Національний університет водного

господарства та природокористування, м. Рівне

**РОЗПОДІЛ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ ПАРТИЦИПАТОРНОГО
БЮДЖЕТУ**

Неодмінною складовою трансформаційних процесів державотворення є інституалізація громадянського суспільства, що передбачає утвердження суспільно-політичних інститутів та організаційно-правове регулювання суспільних відносин з метою задоволення інтересів більшості громадян через їх залучення до формування рішень соціально-економічного значення розвитку визначених територій [1, с. 51].

Для зростання рівня довіри мешканців до органів влади, уникнення соціальних конфліктів доцільним є проведення консультацій з громадськістю у прийнятті рішень стосовно процесів, що відбуваються в публічній сфері. «Партиципаторний бюджет» або «бюджету участі» – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади. Цей бюджет дає змогу звичайним людям впливати на розподіл певного відсотку бюджетних коштів так, як вирішать самі жителі. Назва «партиципаторний» походить від англ. participate – «брати участь» [2].

Метою реалізації практики партиципаторного (громадського) бюджету є: подолання корупції, низького рівня подат-

кових надходжень до бюджету, безробіття, житлових проблем, відсутність необхідної комунальної інфраструктури і т. д.

Впровадження партиципаторного бюджету – це використання норм прямої демократії. Доречним є впровадження механізму партиципаторного бюджетування в діяльність територіальних громад з метою підвищення рівня залучення мешканців до процесу ухвалення рішень щодо розвитку міст і поліпшення діалогу між місцевою владою та громадськістю.

Партиципаторний бюджет – демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожна мешканка та мешканець населеного пункту вирішує, в який спосіб витратити частину муніципального бюджету. Найчастіше він твориться через використання таких знарядь, як визначення пріоритетів щодо муніципальних видатків самими членами спільноти, вибір бюджетних делегатів-репрезентантів місцевих спільнот, технічна підтримка з боку муніципальних радників, місцеві та регіональні збори з метою обговорення та голосування пріоритетних видатків, а потім втілення ідей, що мають безпосередній вплив на якість життя мешканців.

Функціонування партиципаторного бюджету має ряд переваг: покращення інформування громадян щодо планів та намірів місцевої влади; краще розуміння місцевою владою потреб громадян; більш чітко визначення пріоритетів; можливість прийняття нових рішень, котрі запропоновані громадянами; заощадження коштів і часу в контексті зменшення кількості протестів та заперечень громадян; отримання громадянами нових компетенцій та формування демократичних позицій, що виникають у зв'язку з участю у суспільному житті; формування нових громадських лідерів та зміна ставлення місцевої влади [92].

Список літератури:

1. Багмет М. О. Сучасні інтеграційні проблеми: європейський досвід та українські реалії / За редакцією М.О. Багмета, С.В. Матяж. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ імені Петра Могили, 2014. – 194 с.
2. Белец Ж. Механізм застосування аудиту ефективності як складової програмно-цільового методу формування бюджету / Ж. Белец // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1. – С. 116-124.

Подерня-Масюк Ю.А., к.е.н., директор
Любецький технічний коледж Луцького НТУ

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Область та об'єднана громада – це різні розміри. Проте сьогодні створені об'єднані територіальні громади є великими територіальними утвореннями з різноманітними проблемами та рівнем розвитку, які вступають в новий етап свого життя. Вони отримали повноваження, мають значно більше власних ресурсів та мають змогу долучитись до отримання коштів з Державного фонду регіонального розвитку. Проте, кожна об'єднана територіальна громада за для ефективного використання коштів повинна розуміти, куди мають бути спрямовані ці кошти. Адже для громади дуже важливо аби кошти були використані найбільш ефективно і завдяки ним були сформовані нові можливості для збільшення доходів місцевих бюджетів в подальшому.

ОТГ є відповідальними за забезпечення комфортного та безпечного середовища для проживання своїх мешканців. Для цього потрібен прогнозований та вмотивований розвиток. Успішними стають ті, які здійснюють стратегічне планування розвитку громади, які ефективно розвивають внутрішні можливості та поліпшують умови, які впливають на інвестиції та підтримують їх.

Стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, що базується на аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених із територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [1; с.5].

Процес здійснення стратегічного планування включає ряд визначених фаз, які в сукупності утворюють узгоджений та ефективний процес:

1. соціально-економічний аудит;
2. оцінка сильних та слабких сторін ресурсного забезпечення (SWOT-аналіз);
3. визначення пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку громади;
4. організація міжсекторної взаємодії на основі кооперативного планування (обговорення пріоритетних питань соціально-економічного та культурного розвитку з жителями села, селища, бізнесменами, громадськими організаціями з метою прийняття компромісних рішень);
5. внесення змін та уточнень в стратегічний план;
6. моніторинг та контроль за виконанням стратегічного плану розвитку територіальної громади.

Перша фаза спрямована на проведення дослідження існуючих соціально-економічних і структурних даних, наявних на місцевому та будь-якому іншому інституціональному рівні.

SWOT – аналіз дозволяє виявити ті галузі та види господарської діяльності, де територіальна громада має значний потенціал розвитку, а також сформулювати конкретні завдання та дії, які потрібно вжити для реалізації цього потенціалу. Крім того, з'ясувати з якими параметрами село, селище може випереджати своїх конкурентів або відставати від них та що потрібно зробити, щоб підвищити його конкурентноздатність. Аналіз також дозволить виявити основні проблеми та перешкоди, які ускладнюють надходження до територіальної громади інвестицій. Саме такий підхід й закладено в основі стратегічного планування.

Після проведення аналізу всіх сфер господарства територіальної громади визначаються можливі пріоритетні напрями соціально-економічного та культурного розвитку громади.

Визначившись з основними пріоритетними напрямками соціально-економічного та культурного розвитку громади, до-

цільно їх винести на обговорення з жителями, бізнесом, громадськими організаціями з метою прийняття компромісних рішень.

Розроблений стратегічний план розвитку громади повинен бути не лише документом на папері, а інструментом майбутніх позитивних змін у територіальній громаді. Головне, про що варто пам'ятати включаючись у планування: ми готуємо стратегію не тому, що це модно і навіть не для того, щоб отримати кошти на власний проект від Державного фонду регіонального розвитку. Ми плануємо для покращення ситуації у нашій громаді, де ми проживаємо і де б могли проживати наші діти та онуки.

Отже, стратегічне планування дозволить громаді краще усвідомити цілі власного розвитку, зрозуміти власні конкурентні переваги, а також загрози, які можуть на неї очікувати, дозволить ефективніше витратити власні та зовнішні ресурси та дозволить впроваджувати контроль за їх використанням.

Список літератури:

1. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
2. http://regionet.org.ua/files/Strategy_development_guidelines_SSRD_2010_ua.pdf
3. <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/mod5web.pdf>

Подзігун С.М., доцент, к.е.н.

Чвертко Л.А., доцент, к.е.н.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Надзвичайно важливою умовою процесу децентралізації в Україні є система і цілеспрямована діяльність новостворених громад, відповідно до узгодженого на місцевому рівні плану

дій. Як правило, таким узгодженням планом виступає стратегія розвитку громад. Питання забезпечення сталого розвитку на місцевому територіальному рівні є надзвичайно актуальними з огляду на потребу низовинної стабілізації соціально-економічного життя нашої держави в умовах економічної кризи та проведення реформи з децентралізації управління [1].

Стратегія розвитку громади – це формалізований і послідовно викладений на папері комплекс рішень і дій, за допомогою яких вибирають методи і засоби досягнення загальної мети або цілей органу місцевого самоврядування. Вона концентрується на досягненні загальної мети громади.

Вагомою відмінністю стратегії розвитку ОТГ є активне залучення населення громади на всіх етапах стратегічного планування, починаючи з розробки стратегії. Залучення населення має на меті вирішення кількох завдань: залучення населення до процесів стратегування і реалізації проектних заходів в ОТГ; отримання повної інформації щодо поточного стану та очікувань від представників громади; забезпечення додаткового моніторингу за результатами діяльності місцевої влади за усвідомлення громадою причинно-наслідкових зв'язків цих дій і отриманих результатів.

Черкаська область активно включилася в процес розробки стратегії влітку 2017 року. Першим завданням, яке стояло перед Черкаським центром розвитку місцевого самоврядування, полягало в оцінці ступеню готовності громад та їхніх спеціалістів до розробки стратегії розвитку та надання необхідних базових знань для подальшої діяльності.

Загалом, на сьогодні, Черкаська область входить в п'ятірку областей України за кількістю утворених ОТГ у 2017 році. У 2016 році, порівняно із 2015 роком, власні доходи ОТГ зросли у 4 рази, доходи бюджетів ОТГ з трансфертами зросли у 8 разів.

У 2016 році ОТГ реалізувало 4 проекти за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку на загальну суму 1,7 млн грн. за рахунок субвенції з державного бюджету на розвиток інфраструктури ОТГ, у 2016 році реалізовано 27 проектів на загальну суму 12,8 млн грн.

Об'єднання територіальних громад на сьогодні є однією з найбільш обговорюваних тем та напрямів реформ, зокрема, реформи місцевого самоврядування, успішна реалізація якої має стати підґрунтям для створення дійсно спроможних територіальних громад. Розроблення стратегій сталого розвитку об'єднаних територіальних громад на основі застосування сучасних методів проектного менеджменту потребує належної методичної підтримки. Отже, об'єднання територіальних громад є запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень.

Список літератури:

1. Костюкевич Р.М. Проектне управління в системі стратегічного планування об'єднаних територіальних громад [Текст] / Р.М. Костюкевич, О.М. Мандзюк // Управління розвитком складних систем. – 2016. – № 26. – С. 74-82.

Сак Т.В., к.е.н., доцент

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ SPACE-АНАЛІЗУ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Обґрунтування стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є важливим завданням місцевої влади для забезпечення децентралізації та створення фінансово спроможних, конкурентних територій. Без вираженої, економічно обґрунтованої стратегії розвитку ОТГ не можливо збалансувати інтереси держави, регіону та населення громади.

В умовах стратегічних змін регіональної політики існує необхідність виконання дослідження формування економіко-правового забезпечення стратегічного розвитку новоутворених територіальних громад. До наукових завдань, які потрібно вирішити першочергово віднесено: визначення основних індикаторів стратегічного розвитку новоутворених територіальних

громад; підготовка методики розробки стратегії розвитку і стратегічного плану розвитку новоутворених територіальних громад у зв'язку зі Стратегією розвитку регіону на період до 2020 року [1, с. 12].

На сьогодні відсутні єдині методичні рекомендації щодо розробки стратегії розвитку ОТГ. За основу для обґрунтування стратегії розвитку ОТГ може узяти стратегію своєї області, Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 року. Таким чином, буде забезпечено ієрархічний характер стратегічного управління.

Більшість авторів навчальних матеріалів зі стратегічного планування ОТГ до методів стратегічного аналізу відносять лише SWOT-аналіз та PEST-аналіз [2].

Погоджуємо, що дані методи є доцільними при розробці стратегій й дозволяють комплексно оцінити стратегічний потенціал ОТГ й можливості та загрози зовнішнього середовища. Проте, варто використовувати ширший інструментарій стратегічного аналізу для виявлення конкурентних переваг ОТГ, фінансової спроможності та інвестиційної привабливості. Одним із таких є метод SPACE-аналізу (*strategic position and action estimation* – в пер. з англ. оцінка стратегічного становища та дій), що дасть можливість виявити сильні та слабкі сторони ОТГ в регіоні, визначити можливі загрози та способи їх усунення.

Під час проведення аналізу за методом SPACE стратегічне становище ОТГ визначатиметься на основі чотирьох груп критеріїв:

- фінансова спроможність ОТГ;
- конкурентоспроможність ОТГ;
- привабливість регіону, де розміщена ОТГ;
- стабільність регіону, де розміщена ОТГ.

В залежності від стратегічного стану можливі такі типи стратегій розвитку ОТГ: агресивна, конкурентна консервативна, оборонна.

Отже, методологічний інструментарій обґрунтування стратегій розвитку ОТГ може бути доповнений методом SPACE-

аналізу, що дозволить врахувати стратегічний потенціал громади та її роль в розвитку регіону, країни.

Список літератури:

1. Ахромкін Є.М. Економіко-правове забезпечення стратегічного розвитку новоутворених територіальних громад / Є.М. Ахромкін, О.А. Бурбело, А.С. Алексєєв, Д.В. Заблодська // Економіка та право. – № 2 (44). – 2016. – С. 9-13.
2. Ткачук А.Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

Сиротинська А.П., к.т.н., доцент

Сиротинський О.А., к.т.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ РЕГІОНУ

Освіта – одна з найбільших складових соціально-культурного сектору будь-якого регіону, стан якої є індикатором рівня життя. Можливості щодо здобуття освіти та подальшого використання отриманих знань і навичок є важливим фактором залучення молоді до економічного, суспільного та культурного життя регіону. Тому, формування стратегії розвитку системи освіти регіону має бути пріоритетним завданням об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Процеси управління регіональною освітою досліджувались науковцями Д.Вердієвим, Л.Гаєвською, В.Грабовським, Г.Єльніковою, С.Крисюком, П.Кухарчуком та іншими. Проте, напрями розробки стратегічних планів її розвитку вивчені не достатньо.

Сьогодні в Україні відбувається процес реформування освіти, який охоплює всі її структурні складові: дошкільну, середню, професійну, вищу.

При Міністерстві освіти і науки України була створена стратегічна дорадча група, яка розробила Дорожню карту

освітніх реформ (2015-2025), основні положення якої лягли в основу Закону України "Про освіту" [1].

На нашу думку, при формуванні стратегії розвитку регіону повинні враховуватись перспективні зміни в системі освіти держави. Вважаємо, що проблемними для ОТГ в цьому напрямку можуть будуть наступні положення:

- реформа державного замовлення у вищій і професійній освіті;
- оптимізація мережі шкіл;
- децентралізація та оптимізація системи управління освітою, створення освітніх округів.

Сьогодні, більшість закладів вищої освіти та деякі заклади професійної мають часткове державне замовлення й відповідне фінансування. Зменшення його рівня в майбутньому може призвести до скорочення, а в окремих випадках і припинення діяльності деяких навчальних закладів вищої та професійної освіти. Враховуючи це, ОТГ варто визначити пріоритетні освітні напрями й спеціальності та розробити стратегічні плани їх розвитку. Останні, на нашу думку, мають передбачати взаємодію підприємств, організацій та установ регіону з навчальними закладами за наступними напрямами:

- формування замовлення на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців з повним або частковим покриттям вартості навчання роботодавцями;
- спільне формування планів підготовки фахівців з врахуванням вимог роботодавців та потреб ринку;
- надання роботодавцями баз проходження практики майбутніми фахівцями;
- спільна робота з розробки та виконання проектів розвитку регіону та вирішення виробничих задач.

Такі заходи дозволять створити сприятливе середовище для залучення недержавних коштів в сектор вищої та професійної освіти регіону.

Оптимізація мережі шкіл та створення освітніх округів можуть призвести до закриття шкіл з малим контингентом

учнів. Враховуючи це, ОТГ варто проаналізувати заклади середньої освіти, які знаходяться в групі ризику, та розробити заходи забезпечення умов індивідуального чи сімейного навчання або підвезення дітей до найближчих шкіл.

Отже, перспективи функціонування системи освіти мають важливе значення у формуванні стратегії розвитку ОТГ.

Список літератури:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 року № 2145-VIII / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

***Тихончук Л.Х., к.н. з державного управління, доцент
Національного університету водного господарства та
природокористування***

КОМЕРЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Новітня система економічних процесів породжує об'єктивну необхідність органів державного управління інтегрувати свої інструменти управління в сфері економіки в систему інституцій, яка базується на міжнаціональних відносинах. Ця об'єктивна необхідність ставить завдання реалізації зовнішньоекономічної складової державного управління. Поки не створені ефективні механізми глобального економічного регулювання, кожна держава має самостійно захищати свої інтереси в світовій політиці.

Механізмом розробки та реалізації зовнішньоекономічної політики держави є дипломатія. При цьому в теорії державного управління для механізму реалізації економічної складової зовнішньої політики введена спеціальна категорія «економічна дипломатія» або «комерційна дипломатія». Так як в новітніх умовах економічна дипломатія є головним інструментом забезпечення безпеки кожного члена світової спільноти в політичній, військовій, економічній, інформаційній, гуманітарній та інших областях, то існує можливість класифікувати види

дипломатії, виділити торгову дипломатію, метою якої є забезпечення торгової безпеки і створення сприятливих зовнішніх умов для економічного розвитку держави. Під торговою дипломатією в широкому сенсі слова слід розуміти засіб реалізації зовнішньоекономічних інтересів учасників міжнародних відносин і офіційну діяльність органів державного управління реалізації механізмів зовнішньоторгової політики. Процеси глобалізації, що супроводжуються посиленням міжнародної конкуренції, настійно вимагають активної участі держави в просуванні і захисті національних інтересів на світовому ринку. За останні роки не було практично жодного візиту президента або міністра закордонних справ в зарубіжні країни, в ході яких не проводилися б зустрічей з представниками ділових кіл цієї країни. Міжнародно-правові акти, що регулюють дані відносини, формуються на основі концепції інтересів країн, що розвиваються і концепції сталого розвитку.

«Дипломатія-бізнес» повинна бути вулицею з двостороннім рухом. Створивши собі опору за кордоном, бізнес також повинен брати участь в реалізації інтересів країни свого походження. З двосторонньої комерційна дипломатія стала багатосторонньою мережевою зі складною архітектурою. Ефективність державного регулювання торгової сфери залежить від ефективності інтеграції держави в міжнародну систему координації зовнішньої торгівлі та інвестицій, яка є найважливішою умовою зростання економіки та забезпечення зайнятості населення. Торгівля та економічні зв'язки створюють атмосферу довіри та допомагають підтримувати стабільність в економічних відносинах.

Список літератури:

1. Глушко А. Д. Оцінка ефективності державної регуляторної політики у сфері внутрішньої торгівлі в Україні [Електронний ресурс] / А. Д. Глушко // Економіка і регіон. – 2012. – № 6. – С. 82-89.
2. Зелінська О. М. Державне регулювання і перспективи діяльності ТНК в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Зелінська // Економічні науки. Сер. : Економічна теорія та економічна історія. – 2013. – Вип. 10. – С. 79-88.

Секція 5

Фінансова децентралізація місцевих бюджетів

Агрес О.Г., к.е.н, в.о. доцента

Титла Н.В., студентка

Львівський національний аграрний університет

ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

В Україні, як і в інших країнах з перехідною економікою, наявність успішно працюючого фінансового сектору, зокрема банківського, є необхідною умовою створення ефективної ринкової економіки. Це пов'язано з його провідним значенням у забезпеченні рівня накопичень та інвестицій, які необхідні в умовах росту економіки.

Загострення ситуації в банківській системі триває. І, незважаючи на спроби українських банкірів її якось прикрасити, очевидні тенденції й факти свідчать про протилежне. Банки продовжують потерпати від нестачі ліквідності, яка є вкрай необхідною для відновлення повноцінного кредитування населення та економіки. Не менша проблема – валютна нестабільність, і поступове розкручування спіралі девальвації, яка створює напругу на валютному ринку, складнощі з виконанням імпорتنих контрактів, формує необґрунтований попит на валюту з боку населення. На все це накладається загальна макроекономічна деградація, і, як наслідок "стиснення" банківського сектору, відхід із нього інвесторів і поява нових проблемних банків.

Одним з істотних ризиків на даний момент є можливе погіршення платоспроможності ряду позичальників, пов'язане зі складною політичною та економічною ситуацією. Негативних факторів декілька: політична нестабільність, падіння курсу національної валюти, ймовірні проблеми з експортом продукції на ринки країн-членів Митного союзу і т.д. Тому, для підтримки якості кредитних портфелів банкам необхідно в першу чергу направити зусилля на роботу з позичальниками

Кримського регіону, а також приділити увагу моніторингу фінансового стану підприємств-експортерів, які працюють з країнами СНД.

Для вирішення гострої проблеми недовіри населення до банків та гарантування його вкладів важливим є підвищення ефективності роботи Фонду гарантування вкладів населення, яка залежить насамперед від того, наскільки швидко він зможе виплатити гроші після настання факту недоступності внесків. Якщо ця можливість буде забезпечуватись лише цінними паперами уряду, терміни отримання готівки для здійснення виплат явно перевищать один місяць і можуть розтягнутись на півроку й більше. А найважливіше у діяльності Фонду є саме забезпечення населення відповідними гарантіями, а не голими деклараціями.

Безсумнівною є і необхідність впровадження нових банківських послуг та поліпшення якості і збільшення кількості уже існуючих. Зокрема слід розвивати найперспективніші послуги: трастові, послуги зі збереження цінностей, консультаційні та інформаційні послуги зі створенням певної міжбанківської бази даних, гарантійні та посередницькі послуги, факторингові та лізингові операції та ін. При цьому надзвичайно важливо розвивати їх у напрямі Інтернет-банкінгу, необхідність якого викликана науково-технічним прогресом та реаліями сучасного розвитку суспільства.

Список літератури:

1. Про банки і банківську діяльність Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=21-14>
2. Римар М. В. Банківська система України: процес становлення і проблеми розвитку / М. В. Римар, А. Р. Тушницький //: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18785/1/12-47-51.pdf>

Беновська Л.Я., к.е.н., с.н.с.

*ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього
НАН України»*

ПЕРЕДУМОВИ КОНСОЛІДАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ

Важливим завданням бюджетної децентралізації є проведення консолідації освітньої мережі з метою підвищення ефективності бюджетних видатків.

Під консолідацією освітньої мережі ми розуміємо зміцнення, групування, об'єднання освітніх закладів, формування опорних шкіл та освітніх округів з метою підвищення якості освітніх послуг та ефективного використання матеріально-технічних, кадрових, фінансових та управлінських ресурсів.

Хоча реформування освітньої мережі не є новим, проте в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи та реформи децентралізації з'явилися нові передумови його, а саме:

Підвищення ролі органів місцевого самоврядування в управлінні освітою в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи та створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До об'єднання управлінням освітою в селах і селищах займались районні відділи освіти при державних адміністраціях, а функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері освіти були мінімальними та полягали в реалізації непрямих завдань забезпечення шкіл. В нових умовах виникла необхідність формування органу управління освітою ОТГ, його кадрового та методичного забезпечення. На відміну від райдержадміністрацій органи місцевого самоврядування ОТГ тепер є автономними та мають всі повноваження, у тому числі у сфері управління мережею, водночас це вимагає пошуку фахівців із досвідом практичної діяльності у цій сфері, високим рівнем кваліфікації, мотивованих до переформатування освітньої мережі в межах територіальної громади.

Модернізація законодавства освітньої сфери. У 2017 році, після тривало обговорення і доопрацювання, прийнято базовий закон «Про освіту», де законодавчо були закріплені повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні освітою[1]. Згідно нового закону зростатиме автономізації шкіл, адже адміністративні та навчально-методичні повноваження будуть делегуватися на рівень школи. Закон «Про освіту» є базовим для прийняття законів «Про професійно-технічну освіту», «Про середню освіту» та інших. Також підґрунтям для проведення консолідації освітньої мережі є постанови Кабміну, прийняті у 2016 році, які визначають штатні нормативи для опорних шкіл та їх філій.

Обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів спонукатиме до реформування соціальної сфери. Починаючи з 2015 року на фінансування загальної середньої освіти використовується освітня субвенція з державного бюджету, яка надходить до районних органів влади та безпосередньо ОТГ. Обсяги цієї субвенції є зазвичай меншими, ніж заплановані витрати, а починаючи з 2017 року вони покривають лише заробітну плату педагогічного персоналу. Тому для фінансування загальноосвітніх навчальних закладів місцеві органи влади в перспективі будуть вимушені використовувати власні фінансові ресурси, що спонукатиме їх до перегляду питання ефективності освітньої мережі. Для прикладу покриття освітньою субвенцією поточних видатків ОТГ Львівської області на загальну середню освіту у 2016 році становило в середньому 82%.

Список літератури:

1. Закон України «Про освіту» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Demyanishina O., Ph.D.

*Uman State Pedagogical University nazwany imieniem
Pavlo Tychyna*

MECHANIZM ZDECENTRALIZACYJNY BUDŻETÓW SPOŁECZNOŚCI TERYTORIALNEJ: ASPEKTY FINANSOWE

We współczesnych warunkach tworzenie skutecznych mechanizmów finansowego zaopatrywania społeczności terytorialnych w kontekście decentralizacji zostało określone jako jedno z podstawowych zadań reformy systemu finansów publicznych i struktury administracyjno-terytorialnej Ukrainy. Każda wspólnota terytorialna ma własny budżet.

Zgodnie z definicją, która odsłania Konstytucję Ukrainy: "Samorząd lokalny jest prawem społeczności terytorialnej – mieszkańca wsi lub dobrowolnego stowarzyszenia ze wspólną społecznością mieszkańców kilku wsi, miast i miast – do niezależnego rozwiązywania problemów o znaczeniu lokalnym w ramach Konstytucji i ustaw Ukrainy" [1].

Decentralizacja finansów zależy od innych reform, głównie administracyjnych – terytorialnych i politycznych, w tym zmiany terytorialnej organizacji władzy i redystrybucji odpowiednich uprawnień.

Naszym zdaniem najbardziej racjonalnym sposobem jest finansowanie, w którym dochody uzyskiwane z rolnictwa przez agrobiznes na obszarach wiejskich powinny być redystrybuowane do potrzeb rozwoju tych terytoriów raczej w kierunku niż poprzez mechanizm budżetowy. Taki sposób wydaje się najbardziej konstruktywny, przejrzysty, będzie promował samofinansowanie obszarów wiejskich [2].

Wielopoziomowe finansowanie rozwoju obszarów wiejskich wynika ze struktury administracyjno-terytorialnej, a tym samym systemu budżetowego kraju, który jest dość naturalny i charakterystyczny dla wszystkich krajów świata.

Głównym zadaniem, które należy rozwiązać poprzez decentralizację budżetu, jest znalezienie wystarczających środków

finansowych, które w pełni zapewnią niezależność finansową budżetów lokalnych i systemu budżetowego Ukrainy. Baza finansowa budżetów wspólnot terytorialnych powinna spełniać władzę władz lokalnych w zakresie wypełniania wszystkich zadań i programów rozwoju regionu [3].

Decentralizacja władzy i reforma samorządu terytorialnego powinny obejmować szereg środków do regulacji stosunków w zakresie własności i wykorzystania zasobów naturalnych zlokalizowanych na sąsiadujących z osadami wiejskimi na terytoriach. Pozwoli to poszerzyć rzeczywistą bazę dla gromadzenia płatności za zasoby naturalne i zwiększyć motywację społeczności wiejskich do korzystania z ich zasobów naturalnych w bardziej wydajny i racjonalny sposób. Będzie również stymulować najbardziej efektywne wykorzystanie kontrolowanych zasobów naturalnych o znaczeniu lokalnym, ponieważ pełna kwota opłat zostanie skierowana do budżetu podstawowego.

Wzmocnienie decentralizacji finansowej nie może być postrzegane jako osłabienie funkcji państwa, ale raczej powinno być wzmacniane nie przez wykorzystanie mechanizmów administracyjnych, ale przez mechanizmy rynkowe, które mają różne formy i sposoby ich dostarczania.

Referencje:

1. Konstytucja Ukrainy
2. Dem'yany'shy'na O.A. (2011) Shlyaxy' finansuvannya rozvy'tku ta pidvy'shennya konkurentospromozhnosti sil's'ky'x tery'torial'ny'x gromad [Ways of financing development and increasing the competitiveness of rural communities] Naukovi praci Poltav's'koyi derzhavnoyi agramoyi akademiyi. Vy'p. 2 ` [in Ukrainian].
3. Byudzheth mistsevoyi rady v umovakh detsentralizatsiyi [The budget local councils under decentralization]. Tsentr politychnykh studiy ta analityky. [Elektronnyy resurs]. Retrieved from <http://www.cpsa.org.ua/novyny/byudzhethmistsevoji-rady-v-umovah-detsentralizatsiji/> [in Ukrainian].

Дорош В. Ю., к.е.н., доцент

Олексюк О. Л., ст. гр. ФБС-21

Луцький національний технічний університет

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ

Відповідно до положень Бюджетного кодексу [1] фінансові органи здійснюють загальну організацію та управління виконанням відповідного місцевого бюджету, координують діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету.

Основне завдання організації та управління виконанням відповідного місцевого бюджету полягає у забезпеченні відповідності діяльності розпорядників бюджетних коштів визначеній меті та завданням. Система стимулювання кращих результатів є важливою складовою організації виконання відповідного місцевого бюджету. Кошти, зекономлені за рахунок підвищення ефективності використання відповідною установою сум затверджених асигнувань, мали б залишатися у розпорядника коштів і спрямовуватися на поліпшення виконання делегованих завдань [3].

Проте, як здавалося в чіткій системі, є досить значні недоліки, які можуть заважати успішному розвитку фінансової системи території:

1. Внаслідок економічної ситуації в країні, що склалася, з кожним роком незалежності розміри бюджетів органів місцевого самоврядування стають дедалі меншими, і звинуватити у цьому можна тільки політику центрального уряду, зважаючи на той факт, що місцеві бюджети в Україні формуються за принципом «спочатку догори, а потім трошки донизу» [2]. Так, місцевим органам влади важче задовольняти суспільні потреби, і виконувати основні функції.

2. Нестача фінансових ресурсів на покриття видатків делегованих державою повноважень. Центральний уряд перекладає на місцеві органи влади виконання своїх соціальних обіцянок, не надаючи при цьому майже ніяких коштів у доходи бюджету органу місцевого самоврядування [2]. Така ситуація спостерігалася повсяк

час і не залежала від прийняття нових законодавчих актів у бюджетній сфері, чи зміною політичної ситуації у країні.

3. Корупція, також є досить потужним фактором, який негативно впливає на розвиток місцевої бюджетної системи.

4. Відсутність повноважень в галузі цінової та тарифної політики щодо продукції та послуг, які надає комунальний сектор економіки.

Оптимальний розподіл функцій, встановлення основних вимог, запровадження нових технологічних підходів, ефективна співпраця та відповідальність кожного учасника бюджетного процесу є передумовами успішного використання бюджетних коштів. Тому краще розуміння основних аспектів процесу виконання бюджетів дозволить учасникам використовувати спеціальні дані, документи та процедури в процесі виконання бюджету, а також застосовувати ці знання в практичній роботі як індивідуально, так і в своїх підрозділах [3].

Нині стає очевидним, що існує пряма залежність між демократичним вектором розвитку України та фінансовою незалежністю місцевих органів влади.

Ми вважаємо, що, у найближчому майбутньому до кожного рівня влади повинно бути доведено конкретизований перелік повноважень та джерел їх фінансування. При цьому варто врахувати, що пропоновані джерела фінансування повинні бути реальними та стабільними за для забезпечення сталого розвитку адміністративно-територіальних утворень. Однак, держава створивши умови для соціально-економічного розвитку території, повинна інтегрувати системний моніторинг діяльності місцевої влади та встановити відповідальність за неефективність проведеної роботи.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Сунцова О. О. Роль місцевих бюджетів у фінансовій системі держави // Місцеві фінанси. – 2006. – №2.2. – с. 57-71.
3. Сунцова О. О. Загальна організація та управління виконанням відповідного місцевого бюджету // Місцеві фінанси. – 2006. – №2.3. – с. 71-75

Дорош В.Ю., к.е.н., доцент

Швирид Н., ст. гр. ФБС-21

Луцький національний технічний університет

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ

За останні десятиліття Україна, не ефективно використовуючи свої економічні і фінансові ресурси, допустила зростання дефіциту бюджету. Таку ситуацію можна пояснити посиленням взаємозалежності економіки нашої держави від зовнішнього фінансування.

Теоретичні основи державного боргу та питання щодо його управління висвітлюються в працях таких українських вчених, як: О.Д. Василик, А.С. Гальчинський, Г.Н. Климко, В.В. Корнєєв, О.В. Плотніков, В.М. Суторміна, В.О. Степаненко та інших.

На думку О. В. Плотнікова державний борг – це вид відносин між господарюючими суб'єктами, якими з одного боку є держава, яка є переважно позичальником, рідше гарантом і кредитором, а з іншого боку – юридичні та фізичні особи, які виступають у ролі кредитора [1]. Науковець В. Н. Суторміна вважає, що «державний борг – це сума заборгованості за випущеними й непогашеними внутрішніми позиками, а також сума фінансових зобов'язань країни щодо іноземних інвесторів на певну дату [2]. А з точки зору Базилевича В. Д. державний борг – це «нагромаджена урядом суму запозичень для фінансування дефіцитів державних бюджетів» [3]. Відповідно до статті 2 Бюджетного Кодексу України державний борг – загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають у дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору [4].

На основі досліджених праць, ми схиляємось до думки, що державний борг являє собою загальну суму непогашених позик, які держава отримала для фінансування дефіциту

бюджету та інші визначені законодавством цілі, невиконаних відсотків за обслуговування цих позик, а також наданих гарантій за зобов'язаннями інших державних структур.

Станом на січень 2017 року, як повідомило Міністерство фінансів, державний борг України зріс на 0,34 % або на 1,26 млрд гривень [5].

Проведене дослідження дає можливість з'ясувати, що головними причинами цього зростання є: хронічний дефіцит державного бюджету, перевищення темпів зростання державних видатків над темпами зростання доходів, розширення економічної функції держави, циклічні спади в економіці, окупаційні процеси на Сході України.

Список літератури:

1. Державний борг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1585>
2. Государственные финансы: учеб.пособие / [В. М. Федосов, Л. Д. Буряк, Д. Д. Бутаков и др.]; [под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника, В. Н. Суторминой]. – К. – Лыбидь, 1991. – 276 с
3. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик – К. – Знання, 2007. – 703 с.
4. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>
5. Державний борг України зріс до \$71 млрд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2017/03/23/derzhavnyy_borg_ukrainy_zris_do_71_mlrld_1066215

Дуб А.Р., к.е.н., доцент

*ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього
НАН України»*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Залучити фінансові ресурси домогосподарств для розвитку місцевих територіальних громад на добровільних засадах

можна лише за умови, що члени домогосподарств отримають від цього певну користь. Тому потрібно активізувати інструменти, які б були взаємовигідні для обох сторін. Одним з таких інструментів може стати державно-приватне партнерство. З позиції зиску для приватного партнера – це розширення можливостей отримання пільгових кредитів під державні гарантії від фінансових установ на довгий період (до 5 років); залучення бюджетних коштів до проекту; довготривалий характер (понад 5 років); оптимізація розподілу ризиків проекту. Перевагами для органів місцевого самоврядування від участі в партнерстві є активізація інвестиційної діяльності в регіоні; ефективне управління майном; економія бюджетних коштів; використання досвіду приватного бізнесу; оптимізація розподілу ризиків [1].

Найбільш привабливою формою державно-приватного партнерства є концесія та оренда.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі у 2016 році в Україні реалізувалося 185 проектів державно-приватного партнерства, в тому числі лише 10 в Карпатському регіоні (4 в Закарпатській області, 2 в Івано-Франківській, 4 у Львівській і жодного в Чернівецькій) [2]. Для Карпатського економічного регіону потенційним напрямом державно-приватного партнерства може стати зелений туризм, відпочинок та спорт, які сприятимуть розвитку і вдосконалення рекреаційної інфраструктури регіону, що у свою чергу дасть мультиплікаційний ефект і на суміжні галузі економіки. Проекти можуть включати відновлення історичних садиб та замків, підтримка музеїв, бібліотек, розбудова ресторанів, дегустаційних залів тощо.

Проте існує цілий ряд не до кінця вирішених моментів, які можуть спричиняти до зловживань та неякісного виконання партнерами своїх обов'язків. Зокрема, відсутність законодавчо врегульованої мінімальної частки участі у проекті приватного партнера; недосконалість вітчизняної нормативно-правової бази, в якій не передбачено норм, що існують у розвинених країнах світу (обговорення умов виплати приватним власникам компенсацій у випадку невиконання державою своїх зобов'язань).

зань за укладеними договорами, відшкодування різниці у тарифах) тощо [3].

Для популяризації державно-приватного партнерства на місцевому рівні потрібно проводити роз'яснювальну роботу серед приватних підприємців та населення про переваги участі в партнерстві; підтримувати постійний діалог з представниками бізнесу, громадськими організаціями та домогосподарствами для чіткого бачення потреб і бажань територіальної громади. Поряд з тим, одним із ключових моментів функціонування державно-приватного партнерства залишається підвищення довіри приватного партнера до влади.

Список літератури:

1. Особливості застосування державно-приватного партнерства як механізму реалізації нової регіональної політики. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
2. Довідка щодо результатів здійснення ДПП (2016 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
3. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.Кириленко, Б.Малиняк, В.Письменний, В.Русін / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с.

Іщук Л.І., к.е.н., доцент

Коліушко Д.І., магістр

Луцький національний технічний університет

ПОНЯТТЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ

Розвиток теоретичних уявлень про систему місцевих фінансів та бюджету в Україні було обумовлено історичними процесами розвитку суспільних відносин, виділенням держави і інститутів влади, розвитком продуктивних сил суспільства, побудовою системи бюджету і оподаткування в більшості країн, становленням наукових фінансових шкіл, що займаються проблема розвитку теоретичних положень в області бюджету, державних і місцевих фінансів.

На розвиток теорії бюджету і місцевих фінансів впливало як трансформація соціально-економічної системи держави, так і політична ситуація в нашій країні обумовлена відсутністю фінансової самостійності державних і місцевих органів влади, підпорядкованості їх інтересів потребам інших держав до складу, яких протягом тривалого періоду часу входили окремі території України.

Так, початком розвитку поняття «місцеві фінанси» можна вважати кін. XVIII – поч. XIX ст. Спочатку місцеві фінанси розглядалися як «місцеве фінансове господарство», згодом як «фінанси місцевого господарства і місцевих органів влади» [1].

Так, В.М. Опарін [1] розглядає дане поняття, з точки зору інструментарію регулювання державних фінансів. Ми вважаємо, що даний погляд найбільшою мірою описує зміст місцевих фінансів. Таким чином, економічна сутність місцевих фінансів полягає у дієвому регулюванні (методами, інструментами, способами) потоків коштів через місцеві спеціалізовані фонди, які створенні з метою забезпечення реалізації місцевими органами влади своїх повноважень.

Основні елементи місцевих фінансів в Україні наведені на рис. 1.

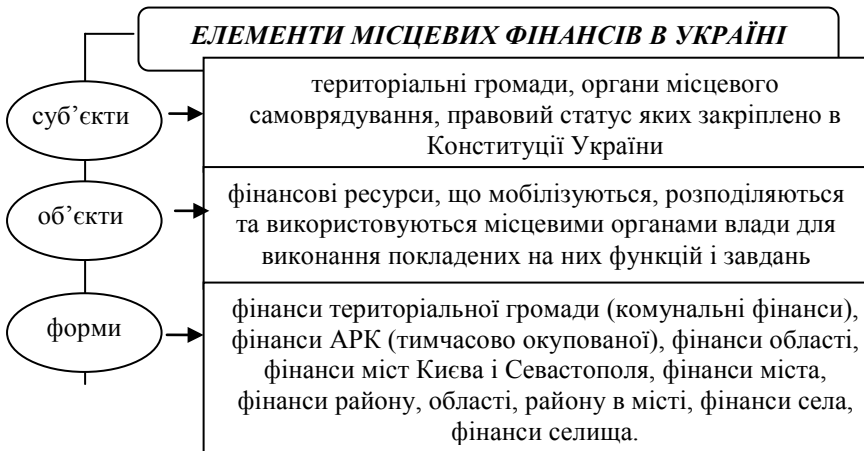


Рис. 1. Основні елементи місцевих фінансів в Україні [4]

Так, описанні вище елементи найбільш точно описують дане поняття з точки зору економічної категорії. Це пояснюється тим, що головним інструментом досліджуваної категорії є фінанси та все, що з ними пов'язано на місцевому рівні. Також, економічну сутність місцевих фінансів слід розглядати через конкретні функції (рис. 2).

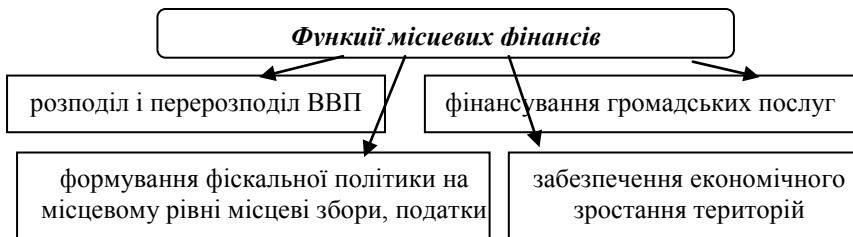


Рис. 2. Функції місцевих фінансів [3]

Отже, розглянуте поняття дає підстави зробити наступний висновок: місцеві фінанси будучи важливою складовою загальних фінансів країни, безпосередньо чинить вплив на її економіко-соціальний розвиток.

Список літератури:

1. Бечко П.К. Місцеві фінанси / П.К. Бечко, О.В. Ролінський. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2001. – 416 с.
3. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с.
4. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2001. – 420 с.

Кобзін Б.Г., студент

Шевчук М.А., студент

Науковий керівник: Станіславчук Н.О.

*Уманський державний педагогічний університет імені
Павла Тичини*

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки [3]. Актуальною проблемою залишається забезпечення якісного розвитку банківської системи за рахунок підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках, посилення взаємодії банків із реальним сектором економіки України.

Проблеми розвитку банківської системи України розглянуті у роботах науковців: Бугель Ю.В, Євенко Т.І., Анісімова Г.Ю., Попова І.В, Яценюк А.П.[1-4].

Проблеми сьогодення банківської системи України: високий ступінь невідповідності між формами власності та рівнями ефективності діяльності в банківській та виробничо-промисловій сферах; недостатність правової бази фінансової діяльності в цілому; практична відсутність податкових та інших регулюючих важелів стимулювання інвестиційної діяльності; можливість неконтрольованого відпливу капіталу з країни, оскільки акціонери банків з іноземним капіталом загалом інвестують галузі в тих країнах, де прибуток і безпека є вищими.

Потреби української економіки в активному залученні ресурсів іноземних банків зумовлені недостатнім рівнем капіталізації вітчизняних банків.

Використовуючи досвід і ресурси іноземних банків, можна вирішити низку дисбалансів української банкової системи, а саме: впровадження передових методів банківської

діяльності; підвищення якості системи управління банківськими ризиками; зростання обсягу банківських ресурсів і посилення стабільності їх джерел; запровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків; підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників.

До основних негативних наслідків іноземного капіталу в банківській Україні можна віднести такі: іноземні банки, як правило, схильні надавати кредити лише великим, надійним компаніям, залишаючи клієнтів із низьким банківським рейтингом та роздрібний кредитний ринок банкам України; присутність іноземних банків може послабити позиції ще недостатньо розвиненої банківської системи країни [4].

Отже, банківська система України потребує вирішення ряду завдань: покращити надійність банківських установ; ввести ефективні механізми оцінки банківських ризиків; максимізувати прозорість банківських операцій; розвивати нові види фінансових послуг та продуктів, запровадити норми ділової етики в банківській системі України.

Список літератури:

1. Євченко Т.І. Банківська система України: проблеми і перспективи розвитку / Т.І. Євченко // Економіка. – 2016. – № 6. – С. 40–41.
2. Анісімова Г.Ю., Попова І.В. Проблеми розвитку банківської системи України в умовах нової економіки [Електронний ресурс] / Анісімова Г.Ю., Попова І.В. // Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=5917>
3. Яценюк А.П. Обґрунтування принципів і стандартів банківського регулювання та нагляду / А. П. Яценюк // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1. – С. 3-8.
4. Бугель Ю.В. Проблеми розвитку банківської системи в Україні [Електронний ресурс] / Бугель Ю.В.// Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/127.pdf>

Ковальчук М.С., студент

Зелінська О.Д., студент

Науковий керівник: Станіславчук Н.О.

*Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

ІНФЛЯЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансова система є одним з найвпливовіших важелів макроекономічного регулювання, інструментом, за допомогою якого уряди мають змогу регулювати економічний розвиток. Саме тому діяльність виконавчої влади кожної країни спрямована на забезпечення стабільності фінансово-кредитної системи та фінансового стану в цілому. Запорукою цього, серед іншого, має бути стан “керованості” інфляційними процесами.

Найважливіші інфляційні причини росту цін: по-перше, це диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті держбюджету.; по-друге, інфляційне зростання цін може відбуватись, якщо фінансування інвестицій проводиться аналогічними методами; по-третє, зростанням «відкритості» економіки тієї чи іншої країни, все більшим втягуванням її в міжнародні зв'язки збільшують небезпечність « імпортованої » інфляції; по-четверте, інфляцію спричиняє зростання витрат на одиницю продукції [3].

Пошуки шляхів подолання інфляції, необхідно здійснювати на основі проведення теоретичних досліджень та узагальнень, визначення причин, що їх породжують. Оскільки інфляція – це багатофакторне економічне явище, її подолання вимагає запровадження комплексу заходів, які повинні враховувати усі її аспекти. При цьому їх реалізація повинна носити тривалий та системний характер. Одиначні та короткострокові заходи, як правило, успіху не приносять. Оскільки в Україні часто міняються уряди, а разом із ними і програми діяльності, розраховувати на успіх у даній сфері дуже складно. Розв'язання

найбільш гострих проблем сьогодення, безперечно сприяє пом'якшенню дії інфляційних чинників, проте не дозволяє їх подолати остаточно. [1].

Згідно з Указом Президента “Про додаткові заходи щодо подолання фінансової кризи в Україні” пропонується запровадження механізмів захисту національного товаровиробника, тимчасове квотування імпорту окремих товарів, запровадження до стабілізації фінансово-економічної ситуації мораторію на підвищення цін суб'єктів природних монополій тощо. Стосовно діяльності Національного банку України, то тут є доцільним запровадження таргетування інфляції, що має широке застосування у зарубіжній практиці. [2].

Отже, інфляція є складним і багатофакторним явищем, тому для ефективного державного регулювання інфляційного необхідно знати причини, що лежать в її основі. Суттєво поліпшити ситуацію можна лише за умов комплексного впровадження заходів антиінфляційного регулювання.

Список літератури:

1. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка. Навч. посіб. / За ред. Зіновія Ватаманюка та Степана Панчишина. – К: “Альтернативи”, 2001. – 606 с.
2. Закон України “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 31 жовтня 2008 року № 639-VI.
3. Петрик О. Інфляція в Україні: проблеми, ризики, перспективи // Вісник Національного банку України, – 2007. – №3. – С. 2-8.

Колісник С.О., студент

Кучмій О.О., студент

Науковий керівник: Станіславчук Н.О.

*Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ

Банківський сектор є найважливішим індикатором не тільки фінансової системи, а й економіки в цілому. Варто зауважити, що в останні роки в Україні спостерігається складна ситуація у банківській системі. Наслідки світової фінансової кризи, погіршення соціально-економічного стану держави, політична нестабільність, конфлікт на Сході країни та багато інших причин призвели до зменшення промислового виробництва, обсягів фінансових ресурсів, падіння курсу національної грошової одиниці, зменшення доходів населення та підприємців.

Досліджуючи сучасний стан та перспектив розвитку банківської системи України можна виділити найважливіші проблеми, які потребують вирішення в ході реформування національної фінансово-економічної системи: високий ступінь невідповідності між формами власності та рівнями ефективності діяльності в банківській та виробничо-промисловій сферах; нераціональна територіальна структура – висока концентрація банків; недостатність правової бази в області фінансової діяльності, також практична відсутність податкових та інших регулюючих важелів в плані стимулювання інвестиційної діяльності; диверсифікації банківських операцій; незначна участь іноземного капіталу, іноземних банків та їх філіалів, що істотно обмежує притік іноземних інвестицій [2].

До позитивних тенденцій розвитку національної банківської системи можна віднести: пошук та залучення в економіку України зарубіжних інвестиційних ресурсів, впровадження нових банківських послуг, запозичення новітніх технологій [2].

З огляду на значні обсяги докапіталізації ряду банківських установ та виключення з порядку розрахунку статистичних показників НБУ банків, що визнано неплатоспроможними, обсяг власного капіталу БСУ протягом 2016 року збільшився на 19,4% та станом на 01.01.2017 р. складає 123,78 млрд. грн. Адекватність регулятивного капіталу станом на 01.01.2017 р. є дещо вищою за граничний мінімум (10%) та складає 13% [3].

Отже, механізми вирішення проблем банківської системи повинні включати систематизацію глобальних, макроекономічних і регуляторних впливів на банківський сектор та поглиблену діагностику причин валютної і банківської кризи; визначення основних пріоритетів розвитку економіки, та комплексу інститутів, що сприяють досягненню цих пріоритетів.

Список літератури:

1. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року. Національне рейтингове агентство «Рюрік» – К.: – ТОВ «РЮРІК». – 22 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf
2. Дзюблук О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України / О. Дзюблук // Банківська справа. – 2016. – № 1. – С. 3- 32, С. 4.
3. Облікова ставка Національного банку України. Офіційне інтернет – представництво Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647

Марків Г.В., к.е.н., доцент

Львівський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Перший крок для впровадження механізму фінансової підтримки всіх об'єднаних територіальних громад зроблено в рамках проведення бюджетної децентралізації.

Відповідно до чинного законодавства, ОТГ отримали 60 % податку на доходи фізичних осіб та інші податки, місцеві збори й платежі, які не йшли в центральний бюджет, а залишалися на місцях. А ще в результаті об'єднання було наближено адміністративні послуги до людей, що істотно поліпшить їхнє життя.

Значну державну підтримку для розбудови інфраструктури новостворені ОТГ отримують через субвенції з Державного бюджету та коштів Державного фонду регіонального розвитку. Кошти субвенції розподіляються між об'єднаними територіальними громадами за чіткою формулою: залежно від кількості сільського населення і площі об'єднаної територіальної громади. Фінансування проектів за рахунок цієї субвенції відбувається згідно з планом соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади.

Ці механізми передачі повноважень та фінансова підтримка новостворених ОТГ спрямовані на те, щоб об'єднані громади стали прикладом для інших – якомога швидше включилися в цей процес, щоб залучити додаткові кошти на інфраструктуру. Тобто ОТГ, які взяли на себе відповідальність, отримують додатковий фінансовий ресурс для того, щоб цю відповідальність реалізувати.

Що стосується інвестиційних проектів, то очевидно, що увага при їх реалізації перш за все буде прикута до новостворених ОТГ, їх центрів. Це для того, щоб за ці два роки підготувати інфраструктуру територій відповідно до Перспективного плану.

Коли громади завдяки новій інфраструктурі – дорогам, комунікаціям тощо – стануть привабливими, то приватний інвестор обов'язково прийде до них. Тому одним із пріоритетів у діяльності новостворених ОТГ має бути розробка інвестиційних проектів для створення нових сільськогосподарських та переробних підприємств, розвитку садівництва, бджільництва, розбудови водогонів, освітлення населених пунктів, модернізації освітніх закладів.

Особлива увага в ОТГ акцентується на створенні умов для розвитку громади, належної роботи закладів соціальної сфери, освіти та медицини, а також на наданні адміністративних послуг, транспортній логістиці та інфраструктурі, забезпеченні цивільного захисту населення та пожежної безпеки, питаннях землекористування та охорони земель.

Крім того, виявилися не менш актуальними питання щодо взаємодії територіальних органів центральної виконавчої влади з органами самоврядування ОТГ.

Таким чином, процес формування нової системи управління в рамках децентралізації владних повноважень має перші результати – обрано голів ОТГ та нові ради громад, впроваджується інститут старостату з певними функціональними обов'язками. Цей процес поширюватиметься по всіх регіонах України, оскільки утворення територіальних об'єднань триває. Варто лише сподіватися, що на законодавчому рівні чітко й оперативно реагуватимуть на нові виклики, допомагаючи таким чином результативно здійснювати реформу децентралізації влади в Україні.

Маркович І.Б., к.е.н., доцент

*Тернопільський національний технічний університет імені
Івана Пулюя*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Регіональна економіка зазнає глибоких змін, зважаючи на ті виклики, загрози та можливості, які постають перед органами місцевого самоуправління та управліннями загальнодержавного рівня.

Сьогодні не втрачає своєї актуальності асиметрія розвитку територій, яка вже обумовлюється не стільки географічно-соціальними особливостями, скільки відмінностями у підходах до формування й реалізації ключових переваг територіального утворення.

Концепція сталого розвитку вимагає від громад зміни підходів до управління населеними пунктами з позицій короткострокової ефективності до довгострокового бачення та реалізації перспектив розвитку.

Інтегративність програм та проектів вже сьогодні визначають комплексність процесів, адже «точкові», ситуативні заходи не можуть гарантувати стабільне покращення рівня життя громади.

Основним завданням органів місцевого самоврядування є окреслення цілей розвитку громади, однією з яких є активізації підприємницької ініціативи та стимулювання залучення інвестицій на принципах самофінансування громади або залучення зовнішніх зацікавлених осіб.

Максимальна прозорість діяльності органів місцевого самоврядування, розробка та впровадження електронних сервісів, відкриття для загального доступу статистичних та аналітичних даних, налагодження зворотного зв'язку – це ті речі, які

дозволяють вибудувати відносини участі громади у житті свого населеного пункту.

Список літератури:

Форсайт економіки України: середньостроковий (2015-2020 роки) і довгостроковий (2020-2030 роки) часові горизонти / наук. керівник проекту акад. НАН України М.З. Згуровський // Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. - Київ: НТУУ «КПІ», 2015

Матусевич К.М., к.е.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

ПЕРВІСНИЙ РОЗВИТОК МОНЕТАРИЗМУ

Монетаризм – це економічна доктрина, згідно із якою кількість грошей спричиняє вирішальний вплив на економічну активність та рівень цін, а мета грошової політики досягається шляхом регулювання темпів зростання пропозиції грошей. Монетаризм, перш за все асоціюється із роботами Мілтона Фрідмена, який вважав контроль над пропозицією грошей більш привабливим, ніж кейнсіанські фіскальні заходи щодо стабілізації сукупного попиту. Вже у 1960р. М. Фрідмен припускав, що постійне зростання кількості грошей, незалежно від стану використання державного бюджету, має бути найбільш простим та ефективним засобом стабілізації економіки [1].

Пропозиції М. Фрідмена щодо важливого значення грошової політики перетворилися на традиції «Чикагської школи економічно теорії». Попередник М. Фрідмена у Чикагському університеті Генрі Саймон виступав за контролювання грошової маси для пояснення стабілізації рівня цін. Ллойд Мінтс виклав специфічну монетарну програму щодо стабілізації індексу рівня цін. Такі погляди висловлювалися не тільки у Чикагському університеті. У 1930-х рр. Джеймс Енгел

із Колумбійського університету [2] відстоював постійне зростання темпів приросту грошової маси. Впливовими проповідниками монетаризму були Карл Бруннер та Аллан Мелтцер. Термін «монетаризм» був вперше використаний К. Бруннером у 1968р. [3].

Важливість впливу монетарних факторів на рух цін була підтримана емпіричними дослідженнями класичних і неокласичних економістів, таких, як Кернс, Джевандс, Кассель. Але розповсюджене обмежене і помилкове розуміння впливу монетарних факторів під час депресії 1930-х років посилило сумніви у важливості цих факторів під час циклів. Нова – кейнсіанська революційна доктрина кінця 1930-х років запропонувала впливову альтернативу монетарній інтерпретації економічних циклів.

Перша вагома підтримка монетарної інтерпретації економічних циклів з'явилася у дослідженнях Кларка Уорбертона [4]. У 60-х роках М. Фрідмен і А. Дж. Шварц склали нову базу даних в Національному бюро економічних досліджень. У 1962 році вони продемонстрували, що коливання у зростанні грошової маси передували пікам і падінням усіх економічних циклів у США після громадянської війни. М. Фрідмен і А. Шварц продовжили розвиток теорії монетаризму у декількох помітних працях 1960-х років. Вони глибоко обґрунтували значення грошей в економічних циклах і довели, що значні падіння ділової активності економіки спричинені значним стисканням грошової маси. Паралельні дослідження Національного Бюро Ф. Кейгана надало докази того, що у зворотному впливі економічної активності цін і грошей, активною стороною в цій взаємодії були гроші. Незважаючи на те, що центральні монетариські тези активно заперечувалися опонентами, наприкінці 1960-х років було офіційно визнано, що грошова політика має важливий вплив на сукупну економічну активність.

Список літератури:

1. Friedman M. A Program for Monetary Stability. New York: Fordham University Press. 1960.

2. Angell J. Monetary control and general business stabilization. In Economic Essays in Honour of Gustav Cassel, London, 1933.
3. Brunner K. The role of money and monetary policy. Federal Reserve Bank of St. Louis Review 50, July. 8-24. 1968.
4. Warburton C. The misplaced emphasis in contemporary business – fluctuation theory. Journal of Business, October. 1946.

Надрага О.Р., аспірант

*Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник – д.е.н., проф. М.В. Щурик*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ВТОРИННОЇ СИРОВИНИ

Моніторинг ситуації у сфері поводження із відходами засвідчує про наявний ряд проблем, які мають тенденцію до накопичення. Безвідповідальне ставлення до політики утилізації відходів та їх вторинного використання впродовж усіх років незалежності України досягає свого апогею та перетворюється на реальну загрозу. Через відсутність систематики та стратегічного підходу до питання сміття прямого впливу зазнає екологія, погіршуються умови життя людей, страждає економіка та країна в цілому. Погіршує ситуацію загальний стан економіки. За час незалежності Україна так і не спромоглась досягнути свого пікового стану економіки 1988-1989 рр. Тривала соціально-демографічна криза та зубожіння населення переносять питання поводження з відходами на другий план що ще більше сповільнює їх вирішення.

Станом на сьогодні провідні економіки світу встановлюють чітку парадигму раціонального ресурсокористування. Відходи це, насамперед, цінний ресурс для ринку. Повторному використанню піддаються рештки металу та пластику, целюлозної промисловості. Органічні відходи з легкістю перетворюються на джерело електроенергії для опалення домівок чи потреб промисловості.

Із підйомом економіки виростає потреба використання природних багатств що закономірно веде до збільшення вартості одиниці добутої та обробленої сировини при обмежених лімітах. Відходи на звалищі становлять альтернативу видобуванню ресурсів традиційними методами та при досягненні потрібної цінової кон'юнктури на ринку перетворюються на привабливий об'єкт інвестицій. Відбувається балансування ринку та природний ріст економіки без необхідності впровадження суттєвого регулювання з боку держави.

Вирішенню проблеми збирання, утилізації та використання відходів в Україні, на наше переконання, може сприяти проведення адміністративної реформи, у зв'язку з децентралізацією та створенням об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Судячи із задекларованих прав, громади на місцях отримають необхідні ресурси та владні повноваження формувати власну регіональну політику поводження з відходами, спираючись на особливості свого регіону. Із владою приходить і відповідальність. Необхідність громаді самостійно вирішувати питання сміття неодмінно стимулюватиме до прийняття раціональних та оптимальних рішень. Важливим кроком на шляху вирішення проблеми поводження з відходами повинно стати радикальне спрощення податкової системи котре разом із іншими необхідними заходами (масова приватизація держпідприємств, радикальне зменшення державного апарату) дасть потужний поштовх для формування засад становлення й розвитку промисловості, зокрема підприємств сфери переробки відходів. Відбудеться реанімація ринку на основі локальних осередків росту – об'єднаних територіальних громад.

На нашу думку, створення ОТГ та процес децентралізації є конструктивним кроком та елементом комплексних перетворень, які здатні забезпечити створення ефективної системи поводження з відходами.

Ніколаєва А.М. к.е.н., доцент

Іщук Л.І. к.е.н., доцент

Пиріг С.О. к.е.н., доцент

Луцький НТУ

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Вагомою специфікою функціонування місцевих бюджетів являється те, що вони гарантують матеріальну автономію органів місцевого самоврядування та творять систему фінансових взаємовідносин не тільки між собою, а й з різноманітними установами та підприємствами різних форм власності, а також з населенням регіону.

Зазначений взаємозв'язок проходить через ключові канали розподілу створеної вартості – надходженнями та видатками бюджету. Сукупність відмінних рис розподільних відносин, які утворюються в процесі формування та використання місцевих фінансів, дозволяє виокремити їх в окрему фінансову категорію.

Наявність збалансованого бюджету зміцнює економічну самостійність органів місцевого самоврядування, мотивує зростання активності господарської діяльності та сприяє соціальному розвитку територій. Можна стверджувати що фінансовою основою місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів створюються за допомогою закріплених загальнодержавних податків, зборів, власних джерел, інших обов'язкових платежів. Також виділяють доходи, необхідні для виконання власних повноважень, і доходи, необхідні для виконання делегованих законом повноважень органів виконавчої влади.

Основними джерелами доходів місцевих бюджетів є закріплені за бюджетами місцевого самоврядування податки і збори. У 2015 р. відбулися законодавчі зміни, що передбачали введення нових податків, розширення бази оподаткування існуючих та підвищення відсотків відрахувань деяких податків.

Реалізація нововведень надасть можливість збільшити обсяги доходів місцевих бюджетів України.

Отже, в нашій державі головними джерелами поповнення доходної основи місцевих бюджетів є офіційні трансферти та закріплені доходи. Саме тому місцевим органам управління слід впливати не тільки на розвиток бази надходжень закріплених доходів, а й на зростання частини власних доходів. Так, варто забезпечувати: підтримку суб'єктів господарювання, що формують нові робочі місця та підвищують рівень фонду оплати праці; підвищення можливостей впливу органів місцевого самоврядування на утворення місцевих бюджетів; використання жорсткої економії бюджетних ресурсів як окремого режиму; підтримка та розвиток малого й середнього бізнесу; зростання частки доходів місцевого господарства та забезпечення прибутковості комунальних підприємств.

Звичайно, з одного боку, місцеві бюджети є невід'ємним елементом бюджетної системи, однак з іншого вони залишаються частиною місцевих фінансів і відображають певну систему економічних відносин.

Виходячи з цього доходимо до висновку, що місцеві бюджети відображають певні грошові відносини, котрі виникають між двома суб'єктами: суб'єктами розподілу створеної вартості та органами місцевого самоврядування безпосередньо у процесі формування та створення територіальних фондів грошових коштів, що використовуються для соціально-економічного зростання регіонів, а також покращання добробуту населення.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 №2456-МШ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Борщевич Л.О. Місцевий бюджет як основа фінансової самостійності. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. / Л.О. Борщевич. – Х.: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – Вип. 1 (24). – 492с.
3. Лимич Т.А. Роль та призначення місцевих бюджетів у бюджетній системі України (Наукове товариство Івана Кушніра) [Електронний ресурс] / Т.А. Лимич. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/search>

4. Сеньків Т. Самостійність місцевих бюджетів: стан, проблеми, шляхи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eforum-lntu.com/assets/files/articles/2012/1/45.pdf>
5. Пиріг С.О. Оцінка фінансового забезпечення розвитку соціальної сфери регіону/ С.О. Пиріг, А.М. Ніколаєва, Л.І. Іщук // Економічний форум. – 2017. – №2. – С.264-270.

Осадчук Н.В., ст. викладач
УДПУ імені Павла Тичини

ДІЄВІСТЬ ФІНАНСОВО СПРОМОЖНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Фінансово спроможною територіальною громадою є така громада, в якій джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади.

З прийняттям змін у 2015 році до Податкового і Бюджетного кодексів був розпочатий новий етап бюджетної децентралізації. Так, визначено розширення прав органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів. Крім передачі органам місцевого самоврядування додаткових видаткових повноважень та стабільних джерел доходів для їх реалізації, було закладено законодавчі основи для стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прями міжбюджетні відносини.

Ці фінансові ресурси дадуть змогу громадам: реалізувати видаткові повноваження в соціально-культурній сфері, утримувати виконавчі апарати органів місцевого самоврядування, реалізувати інфраструктурні проекти та місцеві програми.

Фактори, які впливають на спроможність об'єднаних територіальних громад (ОТГ): чисельність населення, кількість дітей, площа, наявність економічного потенціалу, обсяг фінансового ресурсу, мережа соціально-культурної сфери.

Найнижчі показники фінансової спроможності характерні для невеликих громад. Виняток становлять окремі громади на території, яких розміщені потужні бюджетоутворюючі підприємства.

Обсяг власних фінансових ресурсів ОТГ впливає на частку видатків на утримання службовців. У великих громадах, які мають більший потенціал, фінансові ресурси значно не витрачатимуться на утримання управлінського апарату. Відтак достатньо буде коштів для реалізації проектів місцевого розвитку, більше можливостей для забезпечення належного утримання об'єктів інфраструктури, функціонування закладів та установ комунальної власності.

Формування спроможних ОТГ має відбуватися з урахуванням таких критеріїв: чисельність громади не повинна бути меншою, ніж 5-7 тис. осіб; питома вага базової дотації – не більше 30% від суми власних доходів; витрати на утримання управлінського апарату – не більше 20% від обсягу власних ресурсів громади [1].

Фінансовий ресурс при формуванні спроможних громад є найбільш визначальним критерієм, оскільки органи місцевого самоврядування зможуть забезпечити надання якісних публічних та комунальних послуг, що забезпечить сталий розвиток громад.

Фінансова децентралізація покликана зробити незалежними місцеві бюджети і передумови для планування розвитку територій та втілення реальних проектів. Таким чином, фінансово незалежні громади матимуть кошти для розвитку інфраструктури, утримання доріг та закладів, не покладаючись лише на державні дотації. Ключовим має бути саме їхня фінансова спроможність.

Список літератури:

1. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/pics/upload/126-d4337f74537ec0ecf8a900089fe7c305.pdf>

Патицька Х.О., м.н.с.

*ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього
НАН України»*

ПДФО ЯК ДЖЕРЕЛО НАРОЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОТГ

Причиною суттєвого зростання власних надходжень ОТГ є зарахування з 1 січня 2016 року до їх бюджетів ПДФО, який став основним бюджетоутворюючим податком і складає в середньому по бюджетах 159 ОТГ 53,7%, тобто більше $\frac{1}{2}$ всіх податкових доходів (як і по місцевих бюджетах України).

Європейський досвід справляння та зарахування ПДФО засвідчує, що цей податок виступає, по-перше, інструментом забезпечення фіскальної самостійності місцевих бюджетів, а по-друге, індикатором ефективності розвитку підприємницької діяльності та залучення інвестиційних ресурсів на відповідній території.

Дослідження можливості нарощення фінансово-економічного потенціалу ОТГ через оптимізацію системи оподаткування ПДФО дозволило виокремити такі напрямки:

1. В Україні при оподаткуванні ПДФО передбачене однакове податкове навантаження як на соціально незахищені верстви населення, так і на громадян з доходами, вищими за середні, що не відповідає принципу соціальної справедливості. Натомість в більшості розвинених країн використовується прогресивна шкала оподаткування ПДФО з використанням різних ставок для населення з різними рівнями доходів.

Запровадження прогресивного оподаткування ПДФО забезпечить вирішення деяких проблем, а саме:

- є запорукою зменшення тих, хто ухиляється від сплати податків та працюють у тіньовому секторі економіки;
- використання прогресивної шкали оподаткування ПДФО є особливо ефективним для розвитку економіки. Адже вилучаючи фінансові ресурси у забезпеченого населення та залишаючи їх у малозабезпечених, держава перерозподіляє їх

на користь останніх, стимулюючи таким чином використання коштів для споживання та заощадження, а відтак і розвитку економіки;

– є можливістю забезпечення соціальної справедливості та зниження податкового тягаря, а також врахування індивідуальних характеристик життєдіяльності кожного платника ПДФО.

2. ПДФО визначається як плата за надані суспільні послуги. В перспективі доцільною є передача надходжень від оподаткування цим податком до місцевих бюджетів за місцем фактичного проживання (реєстрації) осіб, доходи котрих оподатковуються. На це звертають увагу передові вітчизняні науковці та експерти [1, 2]. В рамках своїх досліджень деякі науковці зазначають на необхідності спрямування ПДФО на паритетних засадах до місцевих бюджетів за місцем реєстрації особи, з доходу якої сплачується податок, та за фактичним місцезнаходженням підприємства чи його підрозділу, на якому безпосередньо зайнята особа. В рамках цієї пропозиції доцільно зауважити значне ускладнення адміністрування ПДФО, в результаті чого можлива поява нових схем ухилення від сплати податку, що є небажаним.

Список літератури:

1. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / Луніна І.О. // Економіка України. – 2014. – №11. – с. 61-75.
2. Тулуш Л.Д. Посилення доходної спроможності бюджетів місцевого самоврядування за рахунок розподілу надходжень податку на доходи фізичних осіб / Тулуш Л.Д. // Збірник наукових праць Уманського НУС. / 2016. – Вип. 86, ч. 2. – с. 28-45.

Подаков Є.С., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування Україна продовжує спрямовувати свої зусилля на реалізацію євроінтеграційного курсу з розвитку місцевої і регіональної демократії. І саме децентралізація є на сьогоднішній день однією з найуспішніших реформ, яка ефективно впроваджується в країні. Основою даної реформи стала фінансова децентралізація, яка в даному аспекті передбачає процес розподілу функцій, повноважень, фінансових ресурсів і відповідальності між центральним та місцевими рівнями управління, в результаті чого відбувається не тільки підвищення ефективності управління бюджетними коштами на місцях, а й зменшення впливу центру на розвиток регіонів і регіональної економіки. Фінансова децентралізація розпочалася шляхом прийняття в 2015 році змін до Бюджетного і Податкового кодексів України та низки важливих законів, зокрема щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації. В результаті у 2015 році 794 сільських, селищних та міських рад, до складу яких входять 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися у 159 територіальних громад (далі – ОТГ). Поряд із збільшенням обсягу власних капітальних видатків, вагомим чинником забезпечення розвитку місцевих бюджетів стали кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), які спрямовуються протягом 2015-2017 років на виконання регіональних інвестиційних програм і проектів. Із Державного фонду регіонального розвитку в 2015 році Урядом виділено 2,9 млрд грн, з яких профінансовано 876 проектів. У 2016 році Держбюджетом було передбачено 3 млрд грн для

ДФРР, 1 млрд – субвенція для розвитку інфраструктури ОТГ та 1,94 млрд – субвенція для соціально-економічного розвитку окремих територій.

Значною проблемою на сьогоднішній день є те, що переважна більшість ОТГ, утворених в Україні в 2016 році, не відповідають затвердженому перспективному плану. Така тенденція стосується кожної з областей. Це означає, що за відсутності механізму визнання їх спроможними такі громади можуть не вийти у 2017 році на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Більшість об'єднаних територіальних громад, які утворилися в Україні у 2016 році, не відповідають конфігураціям, які затверджені перспективними планами формування територій громад областей. Процес же внесення змін до перспективного плану є досить складним і найчастіше гальмується на етапі схвалення цих змін обласними радами на місцях. В результаті такі територіальні громади не можуть розраховувати на фінансову підтримку держави та перейти на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України. Залишення ж без фінансової підтримки таких громад, які об'єдналися не у відповідності до перспективних планів формування територій громад областей, може суттєво ускладнити впровадження реформи децентралізації в 2017 році. Для вирішення даної проблеми Кабінету Міністрів України необхідно забезпечити можливість отримання фінансової підтримки держави та переходу на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України усім ОТГ, в яких вже відбулися вибори в 2016 році.

Список літератури:

1. Децентралізація – одна з найбільш прогресуючих реформ: Національна Рада реформ представила звіт за 9 місяців 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/3599>. 2
2. В Україні вже створили 209 громад [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/25oct2016/209gromad.html>.
3. Мінрегіон ініціює збільшення частки ДФРР у Держбюджеті до 1,5% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=249131372&cat_id=244276429.

Дорош В. Ю., к.е.н., доцент

Потьомкіна О. В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основними засадами формування демократичного суспільства є самодостатність і фінансова автономія місцевих органів влади у виконанні делегованих їм функцій. При цьому місцеві бюджети є тим інструментом за допомогою якого фінансуються заходи соціального та економічного розвитку відповідної території, здійснюється перерозподіл національного доходу, створеного в межах території. Тому в сучасних умовах проблеми формування видаткової частини місцевих бюджетів та виконання покладених на органи місцевої влади власних та делегованих повноважень набувають все більшої гостроти.

Видатки місцевих бюджетів є джерелом забезпечення суспільних послуг, стимулюють сукупне споживання та покращення добробуту населення, що сприяє економічному пожвавленню. Однак для їх здійснення необхідні фінансові ресурси, які здебільшого вилучаються з реальної економіки у вигляді податків та інших фіскальних платежів, що є стримуючим фактором розвитку економіки. Тому позитивно впливатимуть на економічну систему лише ті бюджетні видатки, корисний ефект від яких перевищуватиме втрати економіки від фіскальної діяльності держави [2]. Проаналізувавши витрачання бюджетних коштів місцевими бюджетами Волинської області можна ствердно говорити про те, що визначальним напрямом у сфері видатків зведеного бюджету області є соціальний. Зокрема, частка коштів, яка виділялася на фінансування цільових програм у сфері соціального захисту, охорони здоров'я та освіти є найбільшою. Так, питома вага витрат зведеного бюджету Волинської області на соціальний захист становила у 2016 р. 42,06 %, що на 4,56 в.п. більше ніж у 2015 р. Як негативний аспект можна відзначити

досить значну частку видатків за економічною класифікацією на заробітну плату з нарахуваннями. У структурі видатків за економічною класифікацією найбільшу частку займає заробітна плата з нарахуваннями. У 2015 р. її питома вага становила 44,6 %, що на 3 в.п. менше рівня 2014 р., а у 2016 – 41,4 %, що менше в порівнянні з 2015 р. на 3,2 в.п.

Досліджуючи виконання видаткової частини місцевих бюджетів Волинської області в розрізі галузей станом на 1 січня 2017 року зауважимо, що по жодній функції не було забезпечено виконання планових призначень. Найменший рівень виконання спостерігався за функціями обслуговування боргу – 50,4 % та видатки не віднесені до основних груп – 40,8 %. На противагу вищесказаному найвищим рівнем виконання характеризуються такі функції як соціальний захист (99,8 %), охорона здоров'я (99,1 %), засоби масової інформації (98,3 %). Моніторинг виконання місцевих бюджетів області за видатками в адміністративно-територіальному розрізі станом на 1 січня 2017 року підтверджує не виконання планових призначень. При цьому рівень виконання коливався від 86,4 % (виконання ОТГ с. Велицьк) до 99,5 % (виконання по м. Ковель, Ратнівському та Камінь-Каширському районах).

Враховуючи нинішню політику у сфері фінансової децентралізації і для забезпечення ефективного місцевого самоврядування, владним структурам варто звернути увагу на: оптимізацію видатків місцевих бюджетів, у т.ч на ідентифікацію причин браку ресурсів для виконання власних і делегованих повноважень; пошук інструментів, які б забезпечили прямий взаємозв'язок між нарошуванням бюджетних видатків на соціальні цілі та реальним прогресом суспільного добробуту

Список літератури:

1. Пояснювальна записка до звіту про виконання місцевих бюджетів Волинської області за 2016 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-648/>
2. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.Кириленко, Б.Малиняк, В.Письменний, В.Русін/ Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/2finlweb.pdf>

Сторонянська І.З., д.е.н., професор

*ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього
НАН України» (м. Львів)*

ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ ОТГ: ЦІЛІ І/С РЕЗУЛЬТАТИ

Як результат реформування місцевого самоврядування в Україні, відбувається створення ОТГ. Місцеві бюджети ОТГ були наділені, з однієї сторони, додатковими фінансовими ресурсами, в тому числі базовою дотацією, освітньою, медичною та іншими субвенціями та дотаціями, з іншої, – додатковими повноваженнями (як стосовно міст обласного значення). Тобто, система організації економічних відносин між суб'єктами бюджетного процесу на базовому рівні набула нового змісту, а саме: ОТГ отримали можливість самостійно вирішувати питання розвитку своєї території, формувати власні повноваження, органи управління громади, їх структуру, доходи-видатки, отримувати з Державного бюджету кошти на розвиток інфраструктури, виконувати делеговані повноваження (управляти школами, дошкільними закладами; організовувати первинну медичну допомогу мешканцям; утримувати будинки культури, клуби, бібліотеки, стадіони; надавати соціальну та адміністративну допомогу мешканцям через територіальні центри).

В результаті реалізації таких заходів бюджетної децентралізації у 2016 році надходження до загального фонду місцевих бюджетів ОТГ з урахуванням трансфертів зросли в 7 разів порівняно із доходами місцевих бюджетів 2015 року, які ввійшли до складу ОТГ (з 1,1 млрд грн. до 7,1 млрд грн.). Зважаючи на визначальну ціль децентралізації – створення фінансово спроможних громад зданих ефективно використовувати власний соціально-економічний і природний потенціал – важливо визначитись за рахунок чого відбулось таке зростання доходів.

Особливістю формування податкових доходів бюджетів ОТГ стало зарахування до них з 1 січня 2016 року 60% ПДФО. Результатом таких змін стало надходження до бюджетів ОТГ Карпатського регіону 120,4 млн грн. від цього податку. Таким чином темп приросту власних надходжень бюджетів ОТГ Карпатського регіону у 2016 році в порівнянні з 2015 роком становив 302,6%. Водночас темпи приросту надходжень до бюджетів ОТГ по окремих податках є нижчими (по платі за землю – на 12,3%, по єдиному податку – на 4,6%, по інших податках та зборах – на 4,4%), ніж загалом по місцевих бюджетах України. Виняток становить акцизний податок, темп приросту надходжень до бюджетів об'єднаних громад Карпатського регіону якого вищий на 23,6%. Тобто, *без врахування ПДФО власні доходи ОТГ у 2016 р. зростали практично такими ж темпами як і загалом по Україні (159, 5% по ОТГ проти 149,6% загалом по інших місцевих бюджетах). І це при тому, що під першу хвилю об'єднання потрапила значна частина економічно найсильніших громад.*

Фактично основним чинником стрімкого зростання доходів бюджетів ОТГ в 2016 році стало спрямування освітньої та медичної субвенцій. Середній відсоток дотаційності бюджетів ОТГ склав 27,6%. За даними Мінрегіонбуду в 2016 році із 159 ОТГ тільки 34 мали бездотаційні бюджети, ще 50 ОТГ мали рівень дотаційності нижче 20%, а дотаційність 25 ОТГ перевищила 50%.

Важливим стимулом до об'єднання та розвитку ОТГ є інфраструктурна субвенція, яка надається для створення і модернізації інфраструктури, нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт тощо. У 2016 році її обсяг склав 1 млрд грн., у 2017 році – 1,5 млрд грн. Дана субвенція розподіляється між ОТГ в залежності від кількості сільського населення та території громади. Цікаво, що серед місцевих бюджетів ОТГ були і такі, в яких інфраструктурна субвенція перевищувала в рази власні надходження. Більше того, в низці ОТГ саме ця субвенція є єдиним джерелом фінансування капітальних видатків.

Отже, за результатами початкового етапу маємо ситуацію, коли кількість ще не перетворилась у якість. Тобто новостворені ОТГ, не зважаючи на значні фінансові вливання (у порівнянні з іншими громадами), не показують суттєвого економічного зростання, яке б виражалось у збільшенні податкових доходів території. Значною мірою це обумовлено тим, що отримавши додатковий фінансовий ресурс керівництво ОТГ намагалось латати місцеві дороги і розбудовувати соціальну інфраструктуру. В той час як питання створення підґрунтя та стимулів для розвитку підприємництва у сільській місцевості, економічного зростання ОТГ відкладались на перспективу. Крім того у багатьох ОТГ формування управлінських команд, здатних продукувати ідеї і реалізовувати проекти саме економічного розвитку території, відбувається дуже складно.

Східницька Г.В., к.е.н., доцент

Содома Р.І., к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

ПЛАНУВАННЯ ДОДАТКОВИХ ФІНАНСОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Як відомо, процес добровільного об'єднання територіальних громад сьогодні набирає нових обертів, незважаючи на всі перешкоди, що його супроводжує. До таких основних стримуючих факторів на шляху до об'єднань адміністративно-територіальних одиниць, слід віднести ситуації із перспективних планів формування територій громад чи коли в результаті добровільного об'єднання передбачалося входження територіальної громади, розташованої на території суміжного району і інші.

Не менш важливим залишається питання прогнозування та самостійного формування дохідної частини місцевих бюджетів, оскільки виконання власних та делегованих повноважень має бути фінансово забезпеченим.

Так, для розрахунку прогнозних надходжень об'єднаних територіальних громад доцільно:

✓ по-перше, в розрізі податку з доходів фізичних осіб, визначитися із плановим фондом заробітної плати робітників, службовців, працівників всіх установ та підприємств, галузі сільського господарства, враховуючи показники минулих років, при цьому враховуючи основні чинники зростання фонду оплати праці, такі як підвищення мінімальної заробітної плати тощо. Для осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, виходити з тенденції, яка склалася в останні періоди;

✓ по-друге, при розрахунку сум земельного податку враховувати дані державного земельного кадастру; облік кількості та якості земель; зонування територій населених пунктів; нормативна та грошова оцінка земель;

✓ по третє, пам'ятати, що при сплаті податку на нерухомість, оподатковується як житлова нерухомість, так і нежитлова нерухомість, оскільки базою оподаткування виступає загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток [1, С.14-16].

При формуванні доходів місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад їх планування і прогнозування відіграють дуже важливу роль, так, як плата за користування дає змогу напряму покрити витрати в наданні місцевих послуг.

Також вважаємо, що органам місцевого самоврядування доцільно дуже виважено підходити до визначення ставок земельного податку, податку на нерухоме майно, плати за реєстрацію суб'єкта господарської діяльності, адже володіння землею, нерухомістю, транспортними засобами є ознакою певного рівня доходів, та до надання пільг в оподаткуванні, включаючи повне звільнення від них (особливо при наданні пільги з податку на нерухомість для фізичних осіб – враховувати їх майновий стан та рівень доходів).

З метою належного і ефективного процесу планування доходів місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад, а відтак і поступового збільшення їх обсягів органам місцевого

самоврядування доцільно спільно діяти у сфері обчислення кількості платників податків на тій чи іншій території, їх податкоспроможності і розмірів їх нарахувань та адміністрування місцевих податків і зборів, забезпечення своєчасного і повного виконання платниками податків своїх податкових зобов'язань тощо. Оскільки дохідна частина місцевих бюджетів більшою мірою формується з місцевих податків і зборів, тому органи фіскальних служб разом із місцевою владою мають контролювати рівень добровільного виконання платниками вимог податкового законодавства слідкувати за дотриманням податкової дисципліни, що мінімізувати позабюджетний відтік фінансових ресурсів.

Список літератури:

1. Особливості формування та виконання бюджету об'єднаних територіальних громад / Т. Овчаренко, А. Бочі, В. Поворозник // МЦПД.- К, 2017. – С.14-17.
2. <http://minfin.gov.ua/news/bjudzhet/ptsm>
3. <http://www.ibser.org.ua>

Шульц С.Л., д.е.н., професор

Луцьків О.М., к.е.н., с.н.с.

*ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього
НАН України»*

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДФРР**

Державний фонд регіонального розвитку сьогодні є одним з інструментів механізму фінансового забезпечення та стимулювання розвитку регіонів. В умовах реформування системи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою в Україні зростає роль ДФРР у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку регіонів та територіальних громад. Доцільність та ефективність використання цього інструменту доводять позитивна п'ятирічна динаміка його

функціонування. Це підтверджують і щорічно зростаючі обсяги коштів, що надходять в регіони для реалізації інвестиційних проектів, і зростаюча кількість проектних заявок, і позитивна динаміка рівня освоєння виділених коштів.

Однак на сьогоднішній день до функціонування цього фонду є низка питань. Перше – це невідповідність законодавчо встановленим критеріям формування та використання коштів фонду. Зокрема, йдеться про недотримання норми 1 % прогнозованого обсягу доходів загального фонду та затверджених обсягів у Державному бюджеті України на відповідний рік. Дискусійною є також норма щодо спроможності місцевих бюджетів забезпечити співфінансування інвестиційних проектів на рівні 10 %. Слід відзначити, що дію першої норми призупинено на 2017 рік згідно із Законом № 1801-VIII від 21.12.2016р. через обмеженість бюджетних можливостей.

По-друге, невідповідність інвестиційних проектів, програм та заходів, які необхідно реалізовувати за рахунок коштів ДФРР пріоритетам визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та стратегіях регіонів. Відсутність проектів, спрямованих на економічний розвиток територій, найбільша частка профінансованих проектів в освітній, медичній сферах та в сфері дорожньо-транспортної інфраструктури (у 2016 році частка освітніх проектів становила 28,82%, медичних – 19,29%, дорожньо-транспортних – 19,32%). Крім того, реалізація проектів охоплює сферу поточних інтересів, тобто тих, що спрямовані на реконструкцію та ремонт діючих закладів та об'єктів.

По-третє, наявність значної диференціації при розподілі коштів ДФРР. У 2016-2017 рр. найменший рівень використання коштів зафіксовано у Кіровоградській (1,8%), а найвищий у Дніпропетровській (8%) областях. За кількістю проектів лідером є Закарпатська область (98 проектів – у 2016р. і 71 – у 2017 р.), а найменша їх кількість реалізовувалась в Одеській області (3 – у 2016р., 6 – у 2017р.). Значна міжрегіональна диференціація спостерігається і за рівнем витратності проектів

(у 2017 р. цей показник становив 133 рази; лідер м. Київ, а найменша вартість проектів спостерігалась у Чернігівській області).

По-четверте – жоден регіон не використав заплановані кошти у повному обсязі. Найменший рівень використання був характерний для Запорізької області (55,94%), а найбільший – м. Київ (99,4%) та Вінницької (99%) області.

Окрім усунення зазначених проблем у функціонуванні ДФРР необхідно звернути увагу на удосконалення процедури конкурсного відбору проектів, моніторингу за їх реалізацією та забезпечити фінансування проектів стратегічного характеру.

Список літератури:

1.Офіційний сайт ДФРР [Електронний ресурс]: – Режим доступу::
dfrr.minregion.gov.ua/

Секція 6

Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку ОТГ

Богашико О.Л., к.е.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Прагнення України перейти до нового етапу суспільно-економічного розвитку відбувається в умовах становлення її державності та регіоналізації економіки, зростання самостійності регіонів і утвердження їх як відносно самостійних суб'єктів господарювання, що мають свої повноваження та обов'язки. Інноваційний потенціал регіонів виступає базовою характеристикою їх інноваційної діяльності, в той час як забезпечення інноваційного розвитку регіонів – одне з основних завдань регіональних органів управління.

Завдання держави полягає у формуванні і впровадженні інноваційної стратегії або довгострокового плану розвитку держави, в основі яких – реалізація інноваційних цілей та пріоритетів розвитку регіонів України. Лише завдяки впровадженню ефективної інноваційної політики як на державному, так і на регіональному рівнях можливий швидкий перехід до інноваційного типу розвитку та забезпечення зростання ролі регіонів у стабілізації вітчизняної економіки.

Основними елементами інноваційного середовища регіону є державні та місцеві органи влади і управління, організації основної інноваційної діяльності (прикладна наука, крупний, середній і малий бізнес), організації з надання послуг (освіта, наука, інфраструктура), населення.

Регіональна структура господарства містить елементи, кожний з яких виконує певні функції в складній господарській системі країни. В науці та практиці України виділяють такі типи регіонів:

- згідно із Законом України „Про стимулювання розвитку регіонів” регіоном вважається визначене законодавством територіальне утворення субнаціонального рівня з системою органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування [1];

- згідно із Законом України „Про місцеве самоврядування в Україні”, адміністративно-територіальними одиницями в Україні є область, район, місто, район у місті, селище, село. Первинними суб'єктами місцевого самоврядування, основними носіями його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста. Таким чином, вони також є регіональними утвореннями субнаціонального рівня з системою органів місцевого самоврядування [2];

- згідно із Законом України „Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, розробка прогнозних і програмних документів економічного й соціального розвитку здійснюється для областей, районів і міст. До регіональних утворень додається ще й територія адміністративного району.

Пропонуємо розглядати регіон як адміністративно-окреслену, територіально цілісну частину країни, яка має характерний комплекс природних, трудових, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів, що визначають її спеціалізацію і економічні зв'язки та напрям господарської діяльності в системі державного господарства, забезпечують відтворювальний процес розвитку, сприяють економічній самостійності у вирішенні внутрішніх питань життєдіяльності.

Під інноваційним розвитком регіону слід розуміти процес змін, що характеризується цілеспрямованістю, необоротністю, науковою чи творчою новизною, кількісними і якісними перетвореннями у функціонуванні економіки окремої території та спрямований на значне покращення життєдіяльності людей, що там проживають.

До сучасних принципів регіонального управління інноваційним розвитком можна віднести:

- Принцип цільового управління.
- Використання регіональних переваг.
- Поєднання інтересів всіх учасників.
- Принцип економічної самостійності.
- Принцип самофінансування.
- Принцип відповідальності за реалізацію функцій управління.
- Принцип децентралізації.

Інноваційну регіональну політику можна визначити як систему заходів, напрямків діяльності держави, які ставлять перед собою мету створення комплексного механізму підтримки інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності наукоємної продукції через систему інституціональних перевтілень, розробок і удосконаленню нормативно-правової бази та розвитку інфраструктури інноваційного процесу на регіональному рівні.

У світі діють дві основні моделі управління регіональною інноваційною політикою – американська та японська. Американська модель у своїй основі має повну автономію підприємництва, принцип вільної конкуренції і базується на регулюванні ринку великими міжнародними корпораціями. Технологічний розвиток здійснюється за допомогою виділення окремих пріоритетних галузей. Американська модель передбачає найбільш повну автономію підприємництва. Схожу модель використовує Великобританія.

Для забезпечення інноваційного розвитку регіонів, посилення їх впливу на економічне зростання і підвищення конкурентоспроможності країни в цілому необхідно забезпечити [3, с. 103]:

- реформування оплати праці, перехід від низьковартісної до високовартісної робочої сили. Забезпечити тісний зв'язок оплати праці з рівнем кваліфікації, нагромадженням людським капіталом та ефективністю його використання;

- зростання доходів населення, зниження їх диференціації, підвищення рівня та якості життя основної маси населення регіонів;

- модернізацію та суттєвий розвиток загальної, професійної та вищої освіти, підвищення якості освіти, формування сучасних професійних навиків і компетенцій, креативних здібностей, інноваційно значимих рис людини, запровадження системи безперервної освіти впродовж життя;

- використання нових фінансових та організаційних механізмів розвитку регіональної інноваційної інфраструктури на основі залучення коштів держави, бізнесу, населення, створення нових організаційних форм по підтримці здійснення інноваційної діяльності;

- стимулювання інноваційного розвитку регіонів шляхом розробки регіональних стратегій, програм інноваційного розвитку та забезпечення їх реалізації;

- створення нових організаційних структур, що здійснюють інноваційну діяльність, сприяють упровадженню нової техніки і технологій у виробництво;

- створення регіональних комісій з науково-технічної експертизи розробок, які пропонується впроваджувати на підприємствах регіону.

Список літератури:

1. Закон України „Про стимулювання розвитку регіонів” від 08.09.2005 р. № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.
2. Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Гріневська С. М. Стратегічні засади інноваційного розвитку в соціальному розрізі / С. М. Гріневська // Вісник Донецького національного університету, Серія В: Економіка і право. Вип. 1. – 2008. – № 1. – С. 97 – 105.

Горин Г.В., провідний інженер

*ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього
НАН України»*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Одним із ключових завдань адміністративно-територіальної реформи є подолання економічних проблем розвитку регіону на основі формування об'єднаних територіальних громад. Очевидно, у формуванні об'єднаних територіальних громад важливе місце має інвестиційне забезпечення. Тому, вибір правильного напрямку їх вкладання відіграють важливе значення в розвитку регіону. Для цього необхідно дослідити інвестиційну привабливість, її методики оцінювання. На сьогодні існують: Методика оцінки рівня ділової активності регіону; Методика оцінювання інвестиційної привабливості регіону; Методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку.

Заслужують уваги Методика визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України [2, с. 22] та Методика розрахунку динамічного рейтингу регіонів, запропонована Інститутом Реформ [3, с. 23].

Ця методика дозволяє провести ранжування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості і виявити потенційно привабливі регіони інвестування.

Важливою є Методика оцінки інвестиційної привабливості міст та районів України, яка характеризує загальний рейтинг інвестиційної привабливості регіонів та розроблена науковими співробітниками Київського економічного інституту. Вона враховує незалежний вплив факторів: економічну групу, інфраструктурну, зовнішньо-економічну та групу трудових ресурсів. За результатами досліджень розроблена карта інвестиційної привабливості міст (районів) України.

Вагомий внесок у розробку методик оцінки інвестиційної привабливості регіонів зробили вітчизняні вчені: І. Бланк, А. Асаул, Т. Клебанова, В. Письмак, О. Шаповалова та науковці ДУ «ІРД імені М.І. Долішнього НАН України» О. Оксанич, С. Іщук, Т. Кулініч, М. Мельник.

А. Асаул застосував статистичний метод кореляційно-регресійного аналізу та метод головних компонентів для аналізу територіальної диференціації регіонів [1].

Методика оцінки інвестиційної привабливості регіону, розроблена В. Письмаком [4, с. 99] враховує базові інвестиційні витрати інвестора, витрати на реалізацію проекту, наступні експлуатаційні витрати, особливості території, митні платежі.

Отже, наявні методики оцінки інвестиційної привабливості регіону є загальновизнаними та мають практичне значення у визначенні рівня інвестиційної привабливості та тенденцій розвитку інвестиційних процесів у регіонах України.

Список літератури:

1. Асаул А. Н. Инвестиционная привлекательность региона : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://asaul.com/index.php/spisokpechatnihtrudov/18-monograph>
2. Методика оцінювання інвестиційної привабливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0459-04>
3. Методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uazakon.com/documents/-date_1a/pg_ibcn
4. Письмак В. П. Региональные аспекты специального режима инвестирования: теория и практика, проблемы и решения. – Донецк: АО «Издательство «Донецчина», 2000. – 255 с.

Зінкевич О.В., к.е.н., доцент

*Національний університет водного господарства та
природокористування*

ДО ПИТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Стратегічною метою розвитку України є побудова сильної та сучасної європейської демократичної держави з потужною економікою для забезпечення гідного життя кожного громадянина [1]. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [2] має за мету впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на відповідні позиції у світі. Задля цього рух уперед здійснюється за векторами розвитку (забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя), безпеки (забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності), відповідальності (забезпечення гарантій, що кожен громадянин матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах) та гордості (забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт).

У нашій державі нерозв'язані проблеми накопичувалися десятиріччями. Не підкріплена економічним розвитком «соціалізація» бюджету тільки тимчасово вирішувала завдання покращення добробуту громадян, оскільки вона не базувалася на адекватному збільшенні обсягів виробництва і підвищенні рівня продуктивності праці. При цьому довгий час не проводилися реформи, спрямовані на усунення структурних диспропорцій [1]. Внаслідок цього в Україні істотно загальмувалися процеси подолання структурних дисбалансів перехідного періоду, технологічної модернізації, поліпшення основних засобів, формування ефективної економічної бази для соціальних перетворень і, як наслідок, Україна залишилася вразливою до кризи 2008-2009 років, яка негативно вплинула майже на всі галузі економіки, тисячі компаній і мільйони громадян [1].

Необхідність модернізації виробництва та структурної перебудови економіки потребує створення умов для акумулювання інвестиційних ресурсів і посилення інвестиційного потенціалу економіки. Для створення сприятливого інвестиційного клімату завдання державної політики передбачають як заходи з дерегуляції, так і заходи із забезпечення макроекономічної стабільності, зокрема: стимулювання здійснення інвестиційних операцій в національній валюті, забезпечення фінансової стабільності, стимулювання реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, утворення державного банку розвитку з метою стимулювання та підтримки розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізація інвестиційних та інноваційних проектів, залучення довгострокових зовнішніх інвестицій в національну економіку, стимулювання інвестиційної активності суб'єктів малого підприємництва [1]. Однак, у зв'язку з непростю політичною ситуацією стан економіки в Україні є дуже складним. Для країни дуже важливим є інвестування, як зовнішнє так і внутрішнє, яке допоможе Україні стати конкурентоспроможною, а її продукції, товарам, роботам, послугам відповідати європейським вимогам.

Список літератури:

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» : указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

Ключник Л.В., провідний інженер, аспірант відділу регіональної фінансової політики

*ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього
НАН України »*

SAVINGS OF HOUSEHOLDS IN THE FORMATION OF INVESTMENT RESOURCES OF THE NATIONAL ECONOMY

Banking system in Ukraine is the main institution in mobilizing household funds and transforming them into investments. But, unfortunately, the Ukrainian banking system is not at the same level as countries with developed market economies. The reason is that only a small part of household savings comes into the banking system, while major of them are directed at the purchase of foreign currency, or kept by people "in hands" in local currency.

Unfortunately, domestic households are not yet active savers, and most of them do not plan to change in the future. According to a survey of households in Ukraine and the level of their income in 2014, only 10% made savings, and 25% – provided a significant increase in revenues, would first of all direct additional funds at accumulation [1]. This can be attributed to lack of funds that could be spent on savings and distrust to financial institutions in Ukraine.

Formation of deposits in Ukraine has a number of features, including the following:

- households use foreign currency as the main instrument of savings (in foreign banking institutions the ratio of deposits in foreign currency and hryvnia is 55/45 [2]);

- most savings in households are accumulated "in hand" (amount of cash in the population experts estimate the range of 20 to 40 billion dollars. U.S. [3]);

- savings are illegally exported from Ukraine (national experts estimate the amount of taken out money from \$ 1.5 to \$ 3 billion dollars per year, and all together \$ 50 billion. U.S. [46]);

- in households with incomes below the subsistence minimum have no savings (poverty in Ukraine in 2015 was 24.3% [5]).

Through the establishment of wage payment standards, size of minimum wages, regulating wages in public sector the government has a direct impact on both the level of income and the level of household savings. Another instrument of government influence on the stimulation household savings and their volume is the control of price and tariffs policy concerning goods and services consumed by households.

For the economy development necessary is a developed credit system that would provide loans various in their structure and terms (mainly investment). Thereafter a prerequisite is the use of available resources. According to the research, household investment opportunities are quite high, but are hardly used because savings are not fully involved in the investment process of the national economy. Thus, the development of financial mechanism of mobilization of household savings and their transformation into investment resources for the real economy is a priority of the Ukrainian economy.

References:

1. Ukrainian households self-evaluation of the level of their income (based on the sample survey of households in January 2015). – Statistical collection. – Kyiv. – 2016.
2. The National Bank of Ukraine. Official website [electronic resource]. – Mode of access: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Myronenko V. To catch cash / V. Myronenko [electronic resource]. – Mode of access: <http://www.diloverivne.com/news/2282/>
4. Shvaika M. Money – economy mover or shady business? / M. Shvaika / / Viche. – 2003. – № 6. – P. 20-25.
5. Lviv area Households. Statistical collection, 2016. P. 183.

Лісковський Д.С. магістр 6 курсу ф-ту ЕіП

Науковий керівник: к.е.н., доц. Соболєва Г.Г.

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Становлення і формування конкурентного середовища у національній економіці займає важливу роль у розвитку ринкових відносин нашої держави. Створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки є одним з пріоритетів національних інтересів України.

Значний внесок у формування теорії зробили зарубіжні вчені, такі як: О. Амоша, В. Геєць, А. Семиноженко. А. Сміт і Д. Рікардо відзначали, що конкуренція є змаганням заради прибутку. У своїх дослідженнях вони розрізняли галузеву й міжгалузеву конкуренції. Але провідним видом вважали конкуренцію між капіталами. Вони розробили теорії абсолютної та порівняльної переваги [1].

Мета роботи аналіз основних чинників формування потенціалу інноваційного розвитку підприємства

В сучасних умовах становлення ринкових відносин в Україні, нормальний розвиток підприємств усіх галузей потребує впровадження інноваційних технологій та інноваційної політики.

Інноваційний потенціал організації – це міра її готовності виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міра готовності реалізувати інноваційний проект або програму інноваційних перетворень, генерувати і впроваджувати інновації [2].

Основними чинниками формування потенціалу інноваційного розвитку підприємства є:

- створення прогресивної організаційної структури управління, зорієнтованої на роботу в ринкових умовах;

- наявність потужного кадрового потенціалу та енергійного керівництва, здатного до сприйнятливості інновацій;
- позитивні показники ділової активності підприємства, його висока репутація серед партнерів та споживачів;
- впровадження конкурентоспроможних технологій і прогресивного устаткування;
- досягнення високої культури виробництва;

Висновки. Необхідно мотивувати ініціативи організаційних змін для того щоб інноваційний потенціал підприємства був високий. Також треба постійно проводити моніторинг якості управління, але незважаючи на такий чіткий всебічний контроль кожної ланки окремо та усієї системи в цілому, потрібно дати людям можливість працювати творчо, втілювати у життя власні креативні ідеї та шукати новаторські шляхи їх втілення, а отже створити для цього необхідні умови.

Список літератури:

1. Пойда-Носик, Н.Н., Грабарчук, С.С. Фінансові ресурси підприємства [Текст]: журнал "Фінанси України" / Н.Н. Пойда-Носик, С.С. Грабарчук. – 2003. – № 1. – С.96 – 103.
2. Печенкин А. Об оценке конкурентоспособности товаров и товаропроизводителей // Маркетинг. – 2000. – № 2. – С. 23-26.

Макаренко В.Ю., аспірантка

*Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця*

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

На думку Уряду, свої інвестиційні можливості громади можуть розкрити через інфраструктурні проекти, розвиток кластерів та індустриальних парків, культурно-креативні індустрії [1]. При цьому одним із фінансових ресурсів громад, звісно, є збільшення підприємництва. Відтак, велику роль в

процесі побудови інвестиційно привабливого клімату в Україні в цілому та в кожній ОТГ зокрема, відіграють інвестиційно привабливі підприємства. В сучасних умовах господарювання, однієї фінансової аналітики, тобто інформації\ про день вчорашній, інвесторам недостатньо. Сьогодні вони потребують аби у звітах була інформація про бізнес-модель, організаційну структуру компанії, операційне середовище, виклики та можливості, які вона створює, стратегічні цілі, моделі управління і системи винагороди співробітників, стратегії подальшого розвитку тощо.

Таку можливість представляє інтегрована звітність – більш зв'язний і ефективний підхід до корпоративної звітності, що представляє собою зведення воедино фінансової та нефінансової інформації, що відображає здатність організації створювати й підтримувати свою вартість у коротко-, середньо- та довгостроковому періоді, на думку Міжнародної ради з інтегрованої звітності (МРІЗ) [2].

При цьому інтегрована звітність є не лише об'єднанням в єдиному звіті різних видів фінансової та нефінансової інформації, головною її цінністю є те, що вона розкриває інформації щодо створення вартості підприємства, використовуючи фінансовий, виробничий, інтелектуальний, людський, соціально-репутаційний та природний капітал. Інтегрована звітність повинна передбачати наскрізну орієнтацію на поставлену підприємством стратегічну ціль, обрану бізнес-модель.

За даними Міжнародної ради з інтегрованої звітності, 71% інвесторів розглядають наявність інтегрованого звіту дуже важливим для прийняття інвестиційного рішення [3].

Компаніям, які хочуть залишатися успішними і затребуваними на ринку капіталу, або навпаки, компанії які тільки мають намір заявити на ринку про себе повинні відреагувати на вподобання інвесторів та коригувати свій формат звітності під їх нові вимоги. Відтак, якщо одним зі способів привернути до себе увагу інвесторів, а отже забезпечити інвестиційну привабливість територіальної громади та України загалом, є запро-

вадження практики складання підприємствами інтегрованої звітності, цим не можна нехтувати. Тож інвестиційні можливості громади зосереджені в інформаційно-привабливій звітності підприємств, що на діють на її території, на сьогодні такою є інтегрована звітність.

Список літератури:

1. Інструменти залучення інвестицій в ОТГ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250375012&cat_id=244276429.
2. The International IR Framework [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://integratedreporting.org>.
3. Progress through reporting IIRC Integrated Report 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2014/12/IIRC-Integrated-Report-2015.pdf>.

Скрипчук П.М., д.е.н., професор

Національний університет водного господарства і природокористування

Панасюк Д., к.т.н., ад'юнкт

Університет кардинала Стефана Вишинського у Варшаві

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОТГ¹

В Україні розвиток об'єднаних територіальних громад (ОТГ) які переважній більшості розташовані у сільській місцевості передбачає вирощування нішевих сільськогосподарських культур, що грає роль каталізатора в процесі їх розвитку. Таке виробництво надає можливості підвищення доходів населення в сільській місцевості, збільшення інвестицій та як результат, ще більш значний внесок сільського господарства в

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом "Геоуправління та механізми забезпечення конкурентоспроможності органічного сільського господарства України в умовах євроінтеграції".

розвиток ОТГ. Досвід Республіки Польща підтверджує важливість системної державної політики щодо комплексного розвитку такого державного вектору у внутрішній політиці держави.

Нішеві культури (волоський горіх, фундук, ягоди та інші) спроможні значно диверсифікувати монокультурний олійно-зерновий напрям домінування у сівозміні соняшнику та ріпаку, вирощування яких без сівозмін та екологічно відповідального землеробства фактично нівелює перспективи розвитку ОТГ переважно у сільській місцевості [1, 2]. Для інноваційно-інвестиційного розвитку ОТГ нами: визначено місцевості потенційно рентабельного виробництва нішевої продукції; створено наукову платформу, стандарти, сайт, друквані матеріали та електронні навчальні курси для інформаційної підтримки фермерів щодо нішевого виробництва (gren.rivne.org.ua); розроблені пропозиції для місцевої торгової марки та відповідні стандарти на продукцію; розроблено геоінформаційно-аналітичний портал, для впровадження органічних кластерів (наприклад, проект транскордонного співробітництва «Польща-Україна-Білорусь» на 2018 рік); проводиться виробництво компостів, біогумусу та біогуматів; проведена еколого-економічна оцінка вартості органічних земель; визначено основні види аграрного природокористування які доцільно запроваджувати на трансформованих сільськогосподарських землях в зоні Полісся України; розроблено методику формування кластерів з органічного агровиробництва; пропонується садивний матеріал районуваних сортів волоського горіха та фундука та ін. (наприклад, нами вивчається відібраних 5 форм волоських горіхів, які показали найкращі результати за розміром плоду, товщиною оболонки, кольором ядра, морозостійкістю, урожайністю тощо).

Такі проекти направлені на вирішення задач Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) щодо реалізації Глобального зеленого курсу в Україні, спрямованого на екологічно чистий розвиток, створення відповідної інфраструктури та підвищення зайнятості у секторах економіки. Такі підходи

базуються на синергії і методологічних принципах: аграрної та економіки природокористування, екологічного менеджменту, геоінформаційних технологій, імплементації світового досвіду для України й сприяння конкурентноздатності національної економіки.

Список літератури:

1. Technology Innovation Platform of IFOAM – Organics International (TIPI) c/o Research. Institute of Organic Agriculture FiBL. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.organic-research.net/tipi
2. Органічне виробництво і продовольча безпека. – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – 436 с.

Тибінка Г.І., к.е.н., в.о. доцента

Львівського національного аграрного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ

Активізація інвестиційного процесу є одним з найбільш дієвих механізмів соціально-економічних перетворень. В основі процесу прийняття управлінських рішень інвестиційного характеру лежать оцінка і порівняння обсягу передбачуваних інвестицій і майбутніх грошових надходжень. Оскільки порівняння показників відносяться до різних моментів часу, ключовою проблемою тут є проблема можливості їх порівняння. Актуальними залишаються питання організації управління інвестиційним проектом як невід'ємної складової інвестиційного процесу національної економіки.

Успіх реалізації інвестиційного проекту, переважно, визначається організаційною структурою управління, яка має виробити комплекс взаємодій, спрямованих на своєчасне та якісне виконання усіх робіт, що передбачає проект. У зв'язку з тим, що інвестиційні проекти різняться структурою вкладень та змістом окремих етапів, не існує типової структури управління, яку б можна було б використовувати в усіх випадках.

Організаційну структуру будують з урахуванням складу та змісту, а також трудомісткості функцій управління (загальних та спеціальних). Залежно від трудомісткості, ту чи іншу функцію можуть виконувати один або кілька підрозділів (виконавців). Ієрархія апарату управління визначається характером взаємодії та взаємовідносин між усіма учасниками інвестиційного процесу, причому не лише складністю та характером операцій (робіт), що виконуються, але й суб'єктивними можливостями керівника (менеджера), його здатністю співпрацювати з колективом та бажанням делегувати підлеглим повноваження для виконання певних завдань управління проектом.

Якщо керівний апарат “роздутий”, втрачається особистий контакт між керівником та підлеглими нижньої ланки, вище ймовірність виникнення груп, які очолюють неформальні лідери, уособлюється контроль за виконанням доручень, виникають конфлікти. При цьому управління супроводжується збільшенням витрат на утримання апарату та часу, необхідного для прийняття рішень.

Основна сила проектної концепції управління полягає в делегуванні влади та накладеній відповідальності за досягнення цілей на певних керівників – менеджерів проекту та стрижневих членів команди. Своєю чергою, основна проблема проектної концепції управління – у складності створення ефективної тимчасової системи управління, яка має функціонувати спільно з постійною системою управління в організації.

Оптимальна організація команди проекту, яка поєднує як керівників проекту і команду виконавців, так і підрозділи та спеціалістів, які впливають на хід робіт або здійснюють ту чи іншу підтримку проекту, дає можливість підвищити ефективність управління та уникнути проблем [1].

На рис. 1. наведена структура проекту, при якій менеджер проекту, на нашу думку, забезпечує інтеграцію основних його учасників. Група контролю цілей проекту забезпечує контроль та узгодженість цілей проекту зі стратегічними цілями організації. Група технічного контролю відповідає за відповідність

технічних рішень та технологій, що використовуються, загальноприйнятим стандартам, умовам організації та специфікаціям контракту. Адміністратор та офіс проекту здійснюють підтримку менеджера проекту зі збору інформації та виконання управлінських функцій.



Рис. 1. Приклад організації проекту [2]

У процесі реалізації корисно мати офіс проекту (штаб проекту) навіть для невеликих проектів. Офіс проекту є центром, у якому зосереджується уся інформація по проекту, проводяться засідання та зустрічі. Робочі місця постійних членів команди проекту, за можливості, мають знаходитися у штабі.

Список літератури:

1. Управление проектами : учеб. пособие для студентов / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге, А.В. Полковников. – М. : Омега-Л, 2009. – 959 с.
2. Осовська Г.В. Менеджмент організацій : підручник для студ. ВНЗ / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К. : Кондор, 2009. – 677 с.

Секція 7

Проблеми забезпечення економічної безпеки територій

Бажанова Н.В., к.е.н., ст.. викладач

*Тернопільський національний технічний університет імені
Івана Пулюя*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІЙ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі соціально-економічного й політичного розвитку України надзвичайно актуальною є проблема децентралізації. З прийняттям закону про децентралізацію в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) з'являються нові виклики, можливості та інструменти, якими можуть скористатися громади.

Дану проблематику досліджують вітчизняні вчені: В.Андрющенко, О.Бориславська, О.Браслофф, О.Власюк, Ю.Касперович, С.Лондар, О.Матвєєва, О.Москаленко, С.Рибак, К.Ткач, А.Школик, І.Щербина та інші.

Проте, проблеми децентралізації не достатньо досліджені, а саме в аспекті економічної безпеки територій.

Аналізуючи статистику доходи окремих об'єднаних територіальних громад за два роки вирости втричі.

Великі надходження здебільшого мають великі за чисельністю громади.

Проблемою ОТГ, на території яких не зареєстровані підприємства, є те, що вони не отримують в частині податку на доходи фізичних осіб, бо там нема робочих місць.

Також, слід зазначити, що зі здобуттям певної свободи регіонів у використанні власних коштів, влада не передає їм головного ресурсу – землі. На сьогодні, територія за межами сіл і нині належить державі. Досі немає закону, який дозволив би

громадам розпоряджатися цими землями, провести їх інвентаризацію та отримувати дохід.

Список літератури:

1. Андрущенко В. Організоване суспільство / В. Андрущенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/books/2006/06vaos/07/htm.
2. Бориславська О. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України/ [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та інші]; Центр політико-правових реформ. – К., 2012. – 212 с.
3. Брасслофф О. Ельдорадо: міф і реальність федералізму та субсидіарності в іспанському контексті / О. Брасслофф // Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. / І. Ф. Кононов (наук. ред. і уклад.). – Луганськ: Альма-матер; Знання, 2002. – С. 451, 457.

Бородіна Є.О. студентка 3 курсу ф-ту ЕіП

Науковий керівник: к.е.н., доц. Соболева Г.Г.

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНІВ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЗАГРОЗ

Економічна безпека України залишається важливою проблемою протягом багатьох років, насамперед, з точки зору забезпечення сталого і збалансованого розвитку країни в довгостроковій перспективі.

Для України більш нагальними залишаються внутрішні виклики національній безпеці, зокрема неефективність державної влади та стримування її кадрового оновлення, викривлення демократичних процедур, неспроможність держави виконувати свої функції. [1] Отже, питання формування системи управління економічною безпекою країни є актуальним.

Значний внесок у формування теорії зробили зарубіжні вчені, такі як: Л. Абалкін, Є. Бухвальд, В. Медведев, та вітчизняні науковці, такі як: В. Гесць, Ю. Лисенко, В. Мунтіян, а також О. Судакова вивчали рівні економічної безпеки. Проте

регіональні аспекти економічної безпеки досліджено не повною мірою.

Мета роботи є визначення основних причин загроз економічній безпеці регіону.

Найважливішою якісною характеристикою економічної системи держави є економічна безпека. Економічна безпека регіону – це діапазон рівнів економічних і соціальних показників, у межах яких регіон протягом довготривалого періоду розвивається стійко. [2] Доцільним є поділ категорії економічної безпеки регіонів на такі складові: інвестиційна, енергетична безпека, інноваційна, фінансова та соціальна.

До основних причин, що, на нашу думку, зумовлюють виникнення загроз економічній безпеці регіону можна відмітити такі:

- 1) Зростання кількості депресивних регіонів.
- 2) Негативні соціальні наслідки в регіоні структурної перебудови економіки.
- 3) Відсутність державної підтримки регіонів.
- 4) Нерівномірність економічного розвитку регіонів.
- 5) Відсутність забезпечення регіонів в кризовий період, та ін.

Висновки. Економічна безпека регіону повинна розвиватися стійко, не допускати впливу на регіон зовнішніх і внутрішніх загроз, а також включати всі сфери життєдіяльності і розвитку суспільства, саме так регіон буде вважатися конкурентоспроможним і стабільним; крім того забезпечувати стабільне функціонування економічних структур та сприяти підвищенню рівня і якості життя населення.

Список літератури:

1. Указ Президента України. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389/2012>
2. Основные понятия менеджмента: глоссарий / Н. Д. Найденов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vocabulary.ru/dictionary/916/word/ekonomicheskaja-bezopasnost-regiona>

Вахович І.М., д.е.н., професор
Купира М.І., к.е.н., ст. викладач
Луцький національний технічний університет

ЦІЛЬОВИЙ АСПЕКТ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ РЕГІОНІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕПЕКИ

Особливої актуальності набуває розробка стратегічної моделі реалізації санації депресивного регіону, що базується на системі методів та інструментів, за допомогою яких проводиться зміцнення регіонів шляхом посилення їх впливу на економічні процеси, запровадження додаткових заходів щодо забезпечення відкритості та посилення контролю за використанням коштів на місцях.

Відтак, фінансова санація депресивного регіону, є комплексною програмою, що слугує інструментом лікування вже «хворих» регіонів, засобом концентрації фінансових ресурсів, необхідних для повного оздоровлення регіону. Вона має на меті усунути основну причину депресивного стану – це відсутність стимулів до забезпечення соціально-економічної безпеки. Тому формування стратегічної моделі реалізації санації депресивного регіону повинна включати в себе сформовану систему цілей. Цільовим аспектом моделі реалізації санації виступає фінансове забезпечення розвитку депресивних регіонів, що повинна бути побудована на єдності заходів на трьох рівнях (рис. 1). Цілі санації полягають у визначенні напрямків розвитку на державному рівні, пошук таких напрямків для досягнення цілей на регіональному рівні з подальшою деталізацією на місцевому рівні та за необхідності сприяти реалізації спільних регіональних програм розвитку. Тому, на державному рівні необхідно створити відповідну законодавчу базу та механізм реалізації фінансового оздоровлення, що передбачатиме узгодженість інтересів на всіх рівнях з метою створення передумов стійкого розвитку та гармонізації структури економіки.

На рівні регіону проводиться акумуляція найкращих варіантів механізму з метою ефективного виконання завдань з розвитку визначеної території, що полягає в подоланні диспропорцій.



Рис. 1. Формування цілей в системі санації депресивного регіону

На місцевому рівні доцільно стимулювати органи територіальної влади до нарощення власної дохідної бази з метою планування, організації та реалізації розроблених програм розвитку.

Заходи на всіх рівнях в ході санації, мають проводитись з єдиною метою – це стабілізація та забезпечення безпеки в регіоні на основі підвищення соціально-економічного розвитку та нарощення дохідної бази бюджетів всіх рівнів через активізацію інноваційно-інвестиційних процесів.

**Кондрацька Н.М. к.е.н, доцент,
Калетник О. В. студент УФБм, 5 курсу**
*Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне, Україна.*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад суттєво залежить від рівня розвитку та прибутковості підприємств, що функціонують на цих територіях. За таких умов, проблеми забезпечення економічної безпеки територій передбачають підвищення рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання, у тому числі і сільськогосподарських підприємств. Ризикований характер їх господарської діяльності додатково посилюють несприятливі погодні умови, які погіршують показники урожайності сільськогосподарських культур, підвищують собівартість вирощеної продукції [1, с.82]. Це у свою чергу суттєво погіршує фінансовий стан підприємства, показники стійкості та незалежності. Саме тому необхідно забезпечити формування стабільного механізму управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств.

Першим етапом формування ефективного механізму управління економічною безпекою сільськогосподарського підприємства, на нашу думку, є визначення пріоритетних цілей. Другим етапом є окреслення головних загроз фінансово-економічній безпеці сільськогосподарського підприємства, які детально описані Колеватовою А. В. [2, с.10]. Третім і найважливішим етапом є реалізація основних заходів для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства, серед яких варто виділити:

- збільшення обсягу грошових ресурсів шляхом залучення дешевих кредитів іноземних інвесторів;
- постачання в так звані «еко-магазини» екологічного, розширеного і вдосконаленого асортименту рослинної продукції відповідно до запитів покупців, відображення цих вимог в асортиментних переліках магазинів різних типів;

- використання новітніх методів поліпшення використання землі, підвищення її родючості;
- механізацію окремих процесів та впровадження інноваційного землеробства;
- орієнтацію на зелене виробництво, впровадження ресурсозберігаючих технологій,
- створення нових засобів для захисту сільсько-господарських культур від шкідників та хвороб та бур'янів та стимуляторів росту для рослин; розширення виробництва органічних добрив із відходів;
- проведення процедури сертифікації, яка б підтверджувала відповідність продукції вимогам екологічної стандартизації, а також підготовки декларації екологічного продукту.

Отже, процес удосконалення механізму фінансово-економічної безпеки передбачає ряд взаємопов'язаних заходів, реалізувавши які підприємство зможе стабільно розвиватись і підвищувати тим самим рівень економічної безпеки території, на якій воно знаходиться.

Список літератури:

1. Куделя Л. В. Визначення доцільності організації та створення служби економічної безпеки сільсько-господарських підприємств / Л. В. Куделя // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2013. – Вип. 4. – С. 82-86.
2. Колеватова А. В. Основні пріоритетні напрямки та механізми забезпечення фінансової безпеки підприємства / А. В. Колеватова // Ефективна економіка. – 2016. – Вип.16. – С. 10-20.

Орлов О.Г., викладач

Левчишин В.О., студент

Рівненський державний гуманітарний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Зміни у міжнародному середовищі вимагають нових підходів до порівняльної оцінки рівня економічної, політичної та військової безпеки в різних країнах світу і зокрема в Україні.

Актуальність цього підтверджується низкою обставин, внутрішніх і зовнішніх. По-перше, це є бажання деяких держав, особливо США, доповнити свою перевагу та економічні важелі над іншими країнами для досягнення своїх політичних інтересів. По-друге, зростаюча проблема збалансованості позитивних та негативних сторін глобалізації з точки зору економічної безпеки.

У науковій літературі наводиться багато поглядів на визначення поняття «економічна безпека». Ця обставина виникає через відсутність теоретичного розвитку даного питання, а також відсутності єдності у розумінні сутності економічної безпеки. Зокрема, на думку Л.І. Дмитриченка, економічна безпека – це стан держави, за яким вона має змогу розвивати і створювати ефективні умови для розвитку та зростання добробуту громадян [4, с. 74]. Автори підручника за редакцію З.С. Варналія, дають таке визначення поняттю «економічна безпека» – це такий стан національної економіки, за якого забезпечуються захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави [1, с. 38]. Проаналізувавши дані визначення можна дійти висновку, що економічна безпека – це складова частина національної безпеки, а також її матеріальна основа.

Сьогодні розширилися можливості для співробітництва України з іншими країнами. Однак у практичній реалізації цих можливостей Україна зазнає істотних труднощів [2, с. 142].

На сучасному етапі найбільш актуальними та потенційними загрозами економічній безпеці України є:

- зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу;
- нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером;
- велика торгова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів;
- "тінізація" національної економіки [3].

Отже, головним завданням будь-якої країни у світі на сьогодні є досягнення такого рівня економічної безпеки, що

гарантуватиме внутрішню стабільність, активну участь у міжнародному поділі праці та одночасно національний суверенітет.

Список літератури:

1. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З.С. Варналій, Д.Д. Буркальцева і О.С. Насенко ; за заг. ред. проф. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
2. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / за ред. Л. С. Шевченко. – К.: Право, 2009. – 312 с.
3. ЗУ «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
4. Дмитриченко Л. І. Державне регулювання економіки: методологія і теорія: монографія. – Донецьк: УкрІТЕК, 2010. – 330 с.

Пристемський О.С., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Формування ефективної структури фінансування сільського господарства, що безпосередньо впливає на рівень фінансової безпеки розвитку сільського господарства, знаходиться у центрі уваги багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Аналіз фінансово-економічних показників сільського господарства України дозволив виявити, що у структурі фінансових ресурсів найбільша частка належить власному капіталу підприємств, як головному джерелу їх утворення. Серед традиційних джерел фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, які включають власний капітал, банківське кредитування та інвестиції, існують альтернативні, до яких входять зокрема лізинг. Виробництво сільськогосподарської продукції має бути забезпечене високотехнологічними засобами, щоб залишатися конкурентоздатними на внутрішньому та зовнішньому ринках. Також, доцільним є зміна умов надання права на отримання фінансової підтримки, пріоритетними мають бути стратегічні та низькорентабельні види діяльності (як у регіо-

нальному вимірі так і загальнонаціональному). Альтернативним інструментом залучення кредитних фінансових ресурсів для підтримання фінансової безпеки розвитку сільського господарства на сьогодні є аграрні розписки – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах.

Використання можливостей фондового ринку для розширення джерел залучення фінансових ресурсів для забезпечення високого рівня фінансової безпеки на сьогодні має високі перспективи. Завдяки широким фінансовим можливостям, фондовий ринок дозволяє значно зміцнити фінансову безпеку сільського господарства, забезпечивши надходження необхідних грошових ресурсів.

Забезпечення фінансової безпеки розвитку сільського господарства відбувається також за рахунок безоплатних цільових фінансових ресурсів, зокрема шляхом фінансування благодійними фондами, діяльність яких направлена на подолання загальнодержавних або світових проблем, серед яких подолання бідності, підтримання продовольчої безпеки тощо. Крім того, високою ефективністю у питанні фінансового забезпечення сільського господарства як пріоритету його фінансової безпеки відзначаються іноземні інвестиції. Інвестиційний клімат України для міжнародних інвесторів є не сприятливим та відзначається значним ризиком у порівнянні із іншими країнами.

Список літератури:

1. Modigliani F., Miller M. Corporate Income Taxes and the Cost of Capital: A Correction. American Economic Review, 1963, vol. 53, no. 3.
2. Аграрна розписка як альтернативний варіант фінансового забезпечення аграрного виробництва // Калетнік Г.М., Пчелянська Г.О., Терещук С.М. / Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – №4 (70) Том 2, 2012. – с. 74-79.
3. Варшавська фондова біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gpw.pl/o_spolce_ru.

Секція 8

Моніторинг просторової асиметрії розвитку продуктивних сил

Богдан Н.М., к.е.н., доцент

Налигач О.В., студентка

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРА РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ

Поліструктурність туристського ринку регіону визначається класифікаційними ознаками туризму як суспільного явища та специфікою туристичної діяльності.

Суб'єктами туристського ринку є юридичні та фізичні особи, задіяні в виробництві та організації споживання туристичного продукту туристами-споживачами. Суб'єктами ринку пропозиції можуть виступати практично всі елементи функціонально-господарської та територіально-господарської складових індустрії туризму [1, с. 8]. Об'єктом туристської діяльності суб'єктів ринку є туристи-споживачі турпродукту, уподобання та мотивації яких лежать в основі маркетингових стратегій виробника. Звідси поділ туристського ринку на ринок споживачів-туристів (ринок попиту) та ринок виробника (ринок пропозиції), оскільки ці дві складові є ключовими в функціонуванні ринку.

«Ринок – це сукупність наявних та потенційних покупців товару» [2, с. 42] вважає Ф. Котлер, тому застосування терміну «ринок» відноситься перш за все до споживачів товару чи послуги, об'єднаних за певною потребою, оскільки саме споживчі потреби формують ринок.

Ринок споживача турпродукту структурується за багатьма ознаками, серед яких на першому місці слід розглядати мету подорожування. Мета є конкретною реалізацією мотивації до туристичної подорожі, в якій відбивається потреба в відпочинку, реалізована як запит на конкретний турпродукт.

Мета подорожі формується під впливом багатьох чинників, тому ринок туристського попиту може бути страти-

фікований за віком, статтю, сімейним станом, рівнем освіти, професією, релігійною приналежністю та іншими демографічними, етно-соціальними та психологічними характеристиками населення, які визначають його мотивацію, психологію споживчої поведінки та решту аспектів, що обумовлюють вибір на туристичному ринку. Основними критеріями вибору виступають економія грошей, часу та зусиль як на саму подорож, так і на її організацію. При цьому не слід забувати, що не тільки споживач, але й продавець в своїй діяльності керуються не тільки категоріями економії. Вибір на споживчому ринку великою мірою залежить від оцінки середовища, моди, кон'юнктури і поведінки як споживача, так і виробника турпродукту, від рівня поінформованості та особливостей сприйняття інформації, комунікативних особливостей усіх учасників турпроцесу. Тому сегментація ринку попиту повинна бути багатоаспектною.

Отже, можна підсумувати, що тільки за умови розуміння складності, багатоструктурності та мінливості характеру функціонування регіонального туристського ринку підприємства зможуть працювати на ньому ефективно.

Список літератури:

1. Любіцева О.О. Організація туризму. Навчальний посібник. Частина 1. – К., РВЦ «Київськ. ун-т», 1998, 380 с.
2. Котлер Ф. Основи маркетинга / Ф. Котлер. – К.: Академвидав, 2005. – 736 с.

Микитин Т.М., к.т.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ ПРИРОДНИМИ ПАРКАМИ

Термін "національний парк" вперше з'явився у США, де вони виникли в другій половині XIX ст. Перший у світі Йосемітський парк створений у 1864 р., в 1872 р. – Йеллоустонський на західному побережжі Сполучених Штатів Америки.

На сьогодні у 120 країнах світу налічується 8500 національних парків загальною площею майже 850 мільйонів гектарів (Ф.Бекет, 1994). У більшості країн національні парки – основна номінальна категорія охоронних ділянок природи. В Європі створено близько 240 національних парків. Площа їх становить 10,4 % площі природно-заповідних територій. Так, в Швеції функціонує 22 національні парки площею майже 500 тис. га, в Норвегії (на 1990 р.) – 19 національних парків площею 1370 тис. га, Польщі – 23 на площі 329 тис.га., Румунії – 12. В Україні створено 42 національні природні парки на площі 1,13 млн. га.

Національні парки, як правило, великої площі, розташовуються у мальовничих місцях. На відміну від заповідників, значна територія національних парків відкрита для відвідувачів. Національні парки займаються комерційною діяльністю.

Цікавим є досвід Польщі щодо системи фінансування національних парків. Доходи парку формуються за рахунок дотацій із бюджету, фінансування з інших польських фондів (Лісовий фонд (ЛФ), Національний фонд охорони навколишнього середовища та управління водними ресурсами (НФОНСУВР), Восводський фонд охорони навколишнього середовища та управління водними ресурсами (ВФОНСУВР), Європейських фондів).

Дотації з державного бюджету безпосередньо не пов'язані з площею парків, вони більш пов'язані з кількістю осіб, працевлаштованих в окремих парках. Дотації з державного бюджету у багатьох випадках, це половина або майже половина всіх надходжень парку.

Запроваджене у Польщі фінансування парків через грантову підтримку із різних фондів надає можливість для запровадження інновацій, створення на території нових атракцій, проведення наукових досліджень та експедицій, що не є притаманним для України.

Фінансування національних природних парків в Україні в основному покладено на бюджет (88,2%). Власні доходи не є великими. Тому робота парків є малоефективною. Через те заслуговує на увагу польський досвід, коли фінансування парків диверсифіковано, тобто здійснюється із різних джерел. З

одної сторони парк шукає джерела фінансування, з іншої – фонди вирішують свої специфічні завдання по охороні та збереженні природи. Робота українських парків з міжнародними фондами, які опікуються охороною природи допоможе їм інтегруватись швидше у міжнародні організації, що займаються питаннями охорони природи. На сьогодні це можливо і в рамках програми транскордонного співпраці спільно із польськими колегами.

Список літератури:

1. Проект національної стратегії зміцнення фінансової стійкості природоохоронних територій України / Інтернет ресурс <http://pzf.org.ua>.
2. Організація сільського туризму в агросадибах: навч. посіб./ Шершун М.Х, Веремеєнко С.І., Микитин Т.М., Берташ Б.М., Щесюк С.В. – Рівне: Волинські обереги, 2016. – 236 с.
3. System finansowania Parków narodowych w Polsce. Stan obecny i kierunki požądanych zmian / A. Babczuk, M. Kachniarz. – Jelenia Góra: Wydawnictwo „Ad Rem”, 2015. – 172 с.

Смачило В.В. , к.е.н., доцент

Колмакова О.М., к.е.н., доцент

Халіна В.Ю., к.е.н.

*Харківський національний університет
будівництва та архітектури*

**ЧИ ІСНУЄ ЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ КАДРОВИМ
ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ ТА РЕГІОНАЛЬНОЮ
АСИМЕТРІЄЮ?**

Теоретично і практично доведено [1-3], що Україна має асиметрію регіонів щодо соціально-економічного розвитку. Це в свою чергу призводить до соціально-політичної напруженості, а згодом і дестабілізації в регіонах з низьким соціально-економічним рівнем розвитку спричиняючи відтік капіталу та трудових ресурсів з депресійних регіонів до регіонів процвітаючих. Відповідно, території, що мають переваги на початку періоду, через певний час їх збільшують накопичуючи кількісно

продуктивні сили високої якості, а регіони з відставанням посилюють своє відставання.

В кожному регіоні нашої країни під впливом історичних, територіальних, демографічних, соціально-політичних та економічних чинників сформувався кадровий потенціал. Під впливом всіх перелічених чинників кадровий потенціал регіону також постійно змінюється. З іншого боку асиметричний розвиток регіонів виникає в результаті впливу тих самих чинників і оцінюється показниками в склад яких входять і показники, що характеризують кадровий потенціал регіонів. В загальному вигляді, під кадровим потенціалом регіону розуміється сукупність здібностей всіх працівників підприємств, організацій, закладів цього регіону. В свою чергу трудові ресурси є головною продуктивною силою регіону, що, наряду з іншими чинниками, обумовлює його сталий розвиток.

В результаті проведених теоретичних досліджень зазначаємо, що трудові ресурси, як головна рушійна продуктивних сил регіону, з одного боку формує кадровий потенціал регіону, з іншого безпосередньо впливає на сталий розвиток регіону, а, відповідно, і на рейтингове місце серед регіонів країни. Така рейтингова оцінка регіонів і виявляє наявність асиметрії в країні. В свою чергу регіональна асиметрія країни викликає рух трудових ресурсів. А це, відповідно, безпосередньо впливає на кадровий потенціал регіону, та посилює асиметрію ще більше. Головними цілями регіональної державної політики є добробут громадян, цілісність держави, соціальна справедливість. Реалізація даних цілей, багато в чому залежить від подолання сформованої асиметрії соціально-економічного розвитку регіонів України. На думку авторів відносно рівномірний розподіл кадрового потенціалу країни за регіонами дозволить (в комплексі з іншими заходами) поступово зменшити регіональну асиметрію, покращити стан в депресивних регіонах. І, навпаки, досить незначна регіональна асиметрія дозволить зберегти та збільшити кадровий потенціал окремих регіонів. Що дасть змогу реалізувати головні цілі регіональної державної політики.

Список літератури:

1. Божидарнік Н.В., Чужиков В.І. Європейська модель ідентифікації регіональних асиметрій (соціальний аспект) // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 6. – С. 33-38.
2. Жовтяк Г.А. Оцінювання просторової асиметрії розміщення продуктивних сил в економіці регіону // Ефективна економіка. – 2015. – № 9. [//www.economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua).
3. Вахович І.М., Табалова О.Є. Регіональна асиметрія сталого розвитку України: діагностика та механізми вирівнювання [Монографія] / І.М. Вахович, О.Є. Табалова. – Луцьк: Волиньполіграф, 2012. – 344с.

Якимова Л.П., д.е.н., професор

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Важливою передумовою дієвості політики соціального захисту населення є аналіз та оцінка соціально-економічних наслідків впровадження соціальних стандартів і гарантій, що потребує визначення впливу відповідних реформ на рівень та умови життя населення з урахуванням циклічної економічної динаміки (періодичних економічних криз) у коротко- та середньостроковій перспективі. Дана вимога зумовлена тим, що наслідки проведення таких реформ на фазах спаду чи депресії економічного циклу спотворюються загальним економічним спадом, що спричиняє підвищення невдоволеності населення та подальше погіршення споживчих очікувань; свої корективи вносять й регіональні диспропорції. Сучасний досвід досліджень у цій сфері свідчить про необхідність розроблення модельного інструментарію оцінки соціально-економічних наслідків реформ як в часовому, так і просторовому (регіональному) аспектах.

У даному дослідженні пропонується як показник рівня та умов життя населення використовувати регіональний індекс людського розвитку. До його розрахунку включено 33 показника, об'єднані у 6 блоків відповідно до основних аспектів людського розвитку [1]: відтворення населення, соціальне

становище, комфортне життя, добробут, гідна праця, освіта. Розрахунки індексу людського розвитку дозволяють побудувати єдину шкалу, на якій у ранжованому порядку розміщуються всі регіони України. Конкретне значення інтегрального індексу (або індексів, що характеризують окремі аспекти людського розвитку) не мають економічної інтерпретації – важливим є лише місце, яке належить кожному конкретному регіону на єдиній для України шкалі.

Для виокремлення довгострокового тренда і циклічної компоненти часового ряду індексу людського розвитку використовувався фільтр Ходріка-Прескотта (Hodrick-Prescott filter) у варіанті його викладення та автоматизації в [2]. Результати виокремлення трендової і циклічної компонент часового ряду регіонального індексу людського розвитку Чернівецької області (рис. 1), адекватно ілюструють довгостроковий сталий додатний тренд, а також поворотні точки циклів (піки і западини – локальні максимуми і мінімуми циклічної компоненти).



Рис. 1. Трендова та циклічна компоненти індексу регіонального людського розвитку Чернівецької області

Побудовано автором за даними [1, с. 38], [3, с. 7]

Наявність циклів у динаміці індексу регіонального людського розвитку (підйомів і спадів різної тривалості та інтенсивності, які повторюються протягом низки років) обумовлює необхідність визначення параметрів циклічності та факторів, які її спричиняють, формування комплексу циклічних індикаторів з метою передбачення кризових явищ та пом'якшення їхніх наслідків. У зв'язку з цим дослідження динаміки регіонального людського розвитку складається з наступних етапів:

1) ідентифікація та формування часових рядів показників людського розвитку та інтегральної оцінки регіонального людського розвитку;

2) змикання непорівнянних часових рядів;

3) десезоналізація часових рядів;

4) виявлення викидів у часових рядах, їхня корекція;

5) виокремлення трендових та циклічних компонент часових рядів;

6) дослідження довгострокових трендів, порівняльний аналіз з іншими регіонами та з «ідеальним регіоном» [4];

7) визначення поворотних точок циклів;

8) нормалізація циклічних компонент;

9) дослідження статистичних параметрів циклічної динаміки часових рядів: а) оцінювання волатильності; б) оцінювання персистентності;

10) визначення типів циклічних індикаторів по відношенню до бізнес-циклу;

11) ідентифікація ендегенних та екзогенних факторів, що спричиняють несталість індексу регіонального людського розвитку;

12) визначення типів циклічних індикаторів щодо синхронності змін з індексом регіонального людського розвитку;

13) прогностичні висновки та рекомендації.

Апробацію запропонованої методики здійснено в Чернівецькій області. Зокрема виявлено наступне. Волатильність індексу регіонального людського розвитку практично співпадає із регіональним бізнес-циклом (0,9912). Індекс фізичного обсягу ВРП, рівень безробіття (безробітне населення у % до економічно активного населення працездатного віку), інно-

ваційна діяльність (питома вага підприємств, що займалися інноваціями) є запізнілими індикаторами коливань індексу регіонального людського розвитку. Запізнілі індикатори необхідно використовувати для підтвердження того, що поворотна точка циклу індексу регіонального людського розвитку вже пройдена. Середній розмір місячної пенсії, індекс номінальної заробітної плати, рівень бідності виявилися випереджальними індикаторами коливань індексу регіонального людського розвитку, це означає, що дані індикатори прогнозують стан індексу регіонального людського розвитку і тому є найважливішими орієнтирами при прийнятті управлінських рішень щодо формування соціально-економічної політики регіону.

Результати моделювання циклічної динаміки індексу регіонального людського розвитку передбачається використовувати для моніторингу стану регіонального людського розвитку, обґрунтування політики соціально-економічного розвитку регіонів України та оцінки її впливу на людський розвиток.

Список літератури:

1. Регіональний людський розвиток [Електронний ресурс] / Статистичний бюлетень Київ: Державна служба статистики України, 2017. – 66 с. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm.
2. Якимова Л. П. Исследование бизнес-циклов пенсионной динамики / Л. П. Якимова // Економіка розвитку. – 2015. – № 3 (75). – С. 28–37.
3. Регіональний людський розвиток [Електронний ресурс] / Статистичний збірник. – Київ, 2010. – 43 с. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_rir_zb.htm.
4. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект (колективна монографія) / за ред. Е.М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 356 с.

Секція 9

Проблеми реформування житлово-комунального господарства

Винничук О.М., аспірантка

Науковий керівник: д.е.н., проф. Щурик М.В.

Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ПЕРЕРОБКИ ТА УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ТА ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні однією з найгостріших проблем функціонування міст та інших населених пунктів є недосконала система поводження з твердими побутовими відходами (ТВП). За об'ємами утворюваних відходів у розрахунку на душу населення Україна належить до лідерів серед європейських країн. Питомі показники утворення відходів у середньому становлять 220-250 кілограмів на рік на одну особу, а у великих містах досягають 330-380 кілограмів на рік відповідно. При цьому багато населених пунктів, переважно сільської місцевості, не охоплені послугами збирання та вивезення відходів, у результаті чого утворюються несанкціоновані сміттєзвалища. Кілька тисяч переповнених сміттєвих полігонів і десятки тисяч нелегальних сміттєзвалищ – джерело невідвортної небезпеки для природи та людей в нашій країні [1].

Проте сміттєві звалища містять багато цінного і корисного для людства, для цього потрібно вирішити завдання – як виокремити корисне з-поміж непотрібного. Світова практика розвинутих країн демонструє приклади його успішного вирішення шляхом організації комплексної програми ліквідації відходів за участю муніципальних органів влади в рамках закріплених державою жорстких правил поводження з ТПВ. Так, в Японії, яка існує в умовах обмежених природних ресурсів, зуміли ефективно об'єднати три фактори: ідеально організовану роботу муніципалітетів, жорстке екологічне законо-

давство та свідомість населення. В результаті 80% населених пунктів Японії організували сортування сміття, що дозволяє забезпечити його якісну переробку або утилізацію на обладнаних найновішими технологіями сміттєпереробних заводах.

Вартий уваги та наслідування досвід поводження з ТПВ демонструє нам Швеція – країна, яка не лише забезпечила переробку 99% власного сміття, а й закупає для переробки відходи в інших країнах – Бельгії, Італії, Румунії, Німеччині. В результаті переробки відходів країна забезпечує населення теплом, громадський транспорт – паливом, а країна в цілому позбувається джерела потенційної екологічної катастрофи – сміттєвих звалищ [2].

В Бразилії прикладом успішного вирішення «сміттевої» проблеми є місто Куритиба та його мер, який запровадив у місті сортування сміття його жителями та обмін на продукти харчування або квитки на проїзд у громадському транспорті.

Аналіз засвідчує, що для вирішення в Україні проблеми утилізації ТПВ необхідно створити передумови, в яких безпосередньо буде зацікавлене населення. Йдеться про створення нових засад організації збору сміття за визначеними категоріями. Місцева влада, при цьому, спільно з вітчизняними підприємцями та іноземними інвесторами, організує роботу підприємств з переробки та утилізації відходів. На особливу увагу заслуговує при цьому проведення фінансової децентралізації, котра збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку власної території та сприяє ефективному забезпеченню населення послугами, узгодженню витрат з найнеобхіднішими місцевими потребами. Таким чином, місцеві громади отримують реальний інструмент для належної організації переробки ТПВ і забезпечення чистоти природного середовища.

При цьому центральні органи влади залишаються відповідальними за розробку та прийняття державної стратегії у сфері поводження з відходами, котра забезпечить комплексний підхід у розвитку системи поводження з ТПВ у довгостроковій перспективі. Вона сприятиме формуванню спільної програми

дій, націлюватиме регіони України на імплементацію технічних, інституційних та фінансових аспектів поводження з ТПВ та заохочуватиме центральні та муніципальні органи влади до участі в інвестиційних проектах з будівництва сміттєпереробних заводів, біогазових установок тощо. Реалізація означених заходів у містах, районах повинна здійснюватись на основі розробки програм поводження з твердими побутовими відходами. Метою формування програм має стати визначення ключових напрямків регіональної політики в сфері санітарної очистки територій населених пунктів і розробка конкретних заходів щодо її здійснення й фінансування за рахунок усіх можливих джерел (бюджети різного рівня, підприємства, інші фонди).

Список літератури:

1. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/>.
2. Проблема побутових відходів в Україні набуває загальноєвропейського значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/problema-bytovykh-otkhodov-v-ukraine.html/>.

Жук В.М., начальник управління

Харківське регіональне управління водних ресурсів

Славуа О.І., ст. викладач

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О. М. Бекетова*

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВОДОГОСПОДАРСЬКИМ КОМПЛЕКСОМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На даний час на місцевому рівні склались певні проблеми у належному функціонуванні водогосподарського комплексу. Це проявляється, по-перше, в економічно неефективному використанні виробничих та трудових ресурсів, а по-друге, в заста-

рілій системі управління водогосподарським комплексом, який характеризується наявністю складної системи галузевих, відомчих і місцевих функцій та структур, що мають переважно галузеву і адміністративно-територіальну орієнтацію, неефективний і незбалансований механізм регулювання водних відносин.

Розв'язати проблему управління водогосподарським комплексом можливо шляхом системної реалізації державної політики у сфері водного господарства, використання ресурсів держави та регіонів з метою забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку водного господарства, що дасть можливість підвищити ефективність державного управління водними ресурсами на місцевому рівні [1].

Враховуючи вищевикладене, реалізацію заходів пропонується упровадити шляхом:

- удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку водного господарства на місцевому рівні;

- впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок;

- підвищення технологічного рівня водокористування, впровадження маловодних та безводних технологій, розроблення більш раціональних нормативів водокористування, будівництва, реконструкції та модернізації систем водопостачання і водовідведення;

- удосконалення стандартів і нормативів щодо використання водних ресурсів та лімітів забору води і скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та прямого водообліку і технології розподілу води на водогосподарських системах;

- розроблення регіональних програм розвитку водного господарства та регіональних схем комплексного використання водних ресурсів;

- реалізації водо- та енергозберігаючих технологій, які забезпечать підвищення функціонування водогосподарського комплексу.

Також необхідно враховувати світовий досвід, за яким не менше половини витрат бере на себе держава. Популярним є залучення зовнішніх інвестицій в рамках реалізації проектів державно-приватного партнерства. Актуальним може бути питання організації «водних банків», які б накопичували кошти і спрямовували їх цільовим чином на фінансування запланованих заходів.

Список літератури:

1. Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року : Закон України від 24.05.2012 р. № 4836 – VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>.

Куницький С.О., к.т.н.

Національний університет водного господарства та природокористування

ВОДОПОСТАЧАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Процес утворення нових територіальних громад досить тісно пов'язаний із розподілом меж земельних угідь, природних та штучних водойм, лісових масивів, інженерних споруд та комунікацій, тощо.

Для забезпечення об'єктивності економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу регіону (громади) та якості ресурсів виникає потреба в інформатизації та встановлення потужностей ресурсів та джерел.

Нормальне функціонування новоутворених територіальних одиниць не завжди можна забезпечити належним водопостачанням через неврегульованість законодавства чи технічної можливості.

Водопостачання більшості невеликих та середніх за розміром населених пунктів проводиться із підземних джерел [1].

В Україні це практично все населення північних, західних, північно-східних та деяких інших областей. Часто, при відсутності комунікацій ускладнюється будівництво, погіршуються умови проживання, тому досить часто влаштовують локальні системи водопостачання, здебільшого з підземних горизонтів, шляхом буріння свердловин. В більшості випадків, підземна вода містить підвищену кількість заліза, сірководню, вільної вуглекислоти [2]. Надмірна кількість заліза у воді не лише спричиняє появу неприємного запаху, каламутності, забарвлення води, заростання водопровідних труб, а й негативно впливає на стан здоров'я людини. Тому, перед використанням води для питних цілей необхідно проводити видалення даного компоненту [3]. Метод знезалізнення обирають залежно від хімічного складу води, ступеня знезалізнення, продуктивності водочисної станції тощо, на основі технологічних випробувань.

Для знезалізнення води в локальних системах водопостачання можуть використовуватися безнапірні та напірні технологічні схеми, які відрізняються конструкцією фільтра, типом завантаження, зручністю експлуатації, тощо.

Найчастіше для знезалізнення води використовують безреагентний метод, оскільки він простіший та дешевший.

Для знезалізнення підземної води використовуються різні типи фільтрувальних завантажень. Від вибраного типу завантаження, як правило, залежить конструкція фільтрувального та допоміжного обладнання. Використання «важких» завантажень (пісок, щебінь, цеоліт тощо) вимагає додаткового обладнання для організації промивання. І тому, експлуатація таких фільтрів ускладнена.

Безнапірні схеми знезалізнення води з пінополістирольними фільтрами показали свою ефективність на практиці для централізованих систем водопостачання.

Знезалізнення води в локальних системах водопостачання має ряд особливостей, в порівнянні зі схемами знезалізнення в централізованих системах.

Список літератури:

1. Orlov, V., Martynov, Orlova, A. (2012). Ochyshhennya pryrodnoyi vody na pinopolistyrolnykh filtrax. Rivne, 172.
2. Orlov, V., Martynov, S., Kunitskiy, S. (2016). Energy saving in water treatment technologies with polystyrene foam filters. Journal of Water and Land Development, 31 (X-XII), 119-122.
3. Orlov, V., Martynov, S., Kunitsky, S. (2016). Water defferrization in polystyrene foam filters with sediment layer. Saarbrucken, Deutschland, 94 p.

Куницький С.О., к.т.н.

Національний університет водного господарства та природокористування

Шарабура О.Г., учень 10 класу

Ковальський М.В., учень 10 класу

Піоро О.Д., учень 10 класу

Шарабура А.О., вчитель-методист

*Рівненський природничо-математичний ліцей «Елітар»
Рівненської міської ради*

РЕКОНСТРУКЦІЯ ВОДООЧИСНИХ СПОРУД ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Стан водних ресурсів та водозабезпечення населення України залишається однією з головних актуальних загроз національної безпеки України в екологічній сфері, яка в умовах економічної та політичної трансформації, військового конфлікту та анексії частини території країни і на тлі зміни клімату набуває нових аспектів та гостроти.

Водопостачання господарських та виробничих об'єктів, здебільшого, здійснюється з поверхневих та підземних джерел. Вода, що подається споживачам повинна бути належної нормативної якості.

Регіонально так склалося, що південно-східна та центральна Україна споживає воду із поверхневих джерел, тоді як північно-західна – переважно із підземних горизонтів.

В межах річкових басейнів беруть початок водоносні горизонти підземних пластів, найбільшим забрудненням яких є комплексні сполуки заліза, що потребують вилучення, адже

значно погіршують органо-лептичні властивості води і є небезпечними для здоров'я.

Споживання води з кожним роком збільшується, при цьому постійно підвищуються вимоги до її якості. Особливі вимоги до якості води в медицині, енергетиці та в системах водопостачання потребують постійного удосконалення існуючих або впровадження нових енергоефективних технологій. Одним із напрямів оптимізації існуючих застарілих енергоємних водоочисних комплексів є розробка автономних очисних систем. При цьому, постійна змінна кінетики очищення, пов'язана з нестабільністю фізико-хімічних параметрів води вимагає удосконалення систем керування процесом. У зв'язку із складностями фізичних експериментів та значними фінансовими затратами на їх проведення вирішення відповідної проблеми може бути досягнуто з використанням математичного моделювання.

Перед використанням води для питних цілей необхідно проводити видалення супутніх забруднюючих компонентів [1]. Метод водоочистки обирають залежно від хімічного складу води, ступеня знезалізнення, продуктивності водоочисної станції тощо, на основі технологічних випробувань [2].

В Національному університеті водного господарства та природокористування запропоновані схеми знезалізнення води з пінополістирольними фільтрами. Пінополістирольні фільтри являють собою місткість, у якій утримуюча решітка в притопленому стані утримує плаваюче пінополістирольне завантаження. Досвід експлуатації фільтрів з плаваючою пінополістирольним завантаженням на станціях водопідготовки показав високу його надійність та довговічність.

Отже, впровадження таких фільтрів на існуючих станціях водопідготовки дозволить зменшити експлуатаційні витрати та реконструювати застарілі споруди в більш нові ресурсозберігаючі.

Список літератури:

1. Orlov, V., Martynov, S., Kunitsky, S. (2016). Water defferrization in polystyrene foam filters with sediment layer. Saarbrucken, Deutschland, 94 p.
2. Очищення природної води на пінополістирольних фільтрах : [монографія] / С. Ю. Мартинов, А. М. Орлова та ін. ; за заг. редакцією В. О. Орлова. – Рівне : НУВГП, 2012. – 172 с.

Куницький С.О., к.т.н.

Вільгурін В.І.

Мосійчук Д.І.

Житковський А.Р.

Житковський С.Р.

Національний університет водного господарства та природокористування

ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОБОТИ СПОРУД ВОДОПОСТАЧАННЯ ОТГ

Запаси води на Землі становлять 1 млрд. 304 млн. км², із них підземні води – 250 тис. км². Однак далеко не вся вода придатна для використання як питна. Вода із підземних джерел складає 6,5% такої води [1].

Континенти частин світу вкрай нерівномірно забезпечені водою, зокрема і підземною. Так забезпеченість водою населення від загальної її потреби складає 64% у Африці, 81% в Азії, 87% у Латинській Америці, 95% в Європі; в Україні, зокрема, близько 86% [1].

За даними Європейської економічної комісії, підземні води є основним джерелом міського господарсько-питного водопостачання в більшості європейських країн. Повністю або майже повністю на підземних водах засновано водопостачання таких великих міст Європи (з населенням майже мільйон чоловік і більше), як Будапешт, Відень, Гамбург, Копенгаген, Мюнхен, Рим, а для таких міст, як Амстердам, Брюссель, Ліссабон, підземні води покривають більше половини загальної потреби у воді [2].

Для підземних вод характерне тісне контактування з найрізноманітнішими породами, ускладнений річний обмін між водоносними горизонтами, відсутність зв'язку з атмосферою й обмежена взаємодія з поверхневими водами. Підземні води включають складний комплекс газів, іонів, часток мінерального й органічного походження. Наявність і взаємодія цих компонентів обумовлюють властивості й особливості води, відмінність підземних вод між собою як за загальною мінералізацією, так і за іонним та газовим складом.

У сільських населених пунктах з централізованим водопостачанням для знезалізнення води можна впроваджувати компактні водоочисні установки невеликої продуктивності. Досить широкого розповсюдження набули башти-колони для знезалізнення води. Башти-колони являють собою установку для знезалізнення води, що містить водонапірну башту зі стовбуром та баком з дахом.

Інтенсифікація роботи існуючих споруд, шляхом влаштування ресурсозберігаючих фільтрів добре себе зарекомендувало на практиці. При будівництві нових фільтрів, завантажених плаваючою пінополістирольною засипкою, корпус можна виконати круглим, прямокутним чи квадратним перерізом. Днище фільтра традиційно виконують круглим, прямокутним чи квадратним у плані, але існує ряд проблем, що в процесі експлуатації таких споруд отвори розподільчих й дренажних систем заростають сполуками заліза і може відкладатися осад.

Даний спосіб розв'язання проблеми очистки підземних вод досить ефективний для сільських населених пунктів із невеликою кількістю споживачів та перемінним водоспоживанням.

Список літератури:

1. Селюков А.В. Обезжелезивания-деманганазация подземных вод водозабора «Северный» г. Ханты-Мансийска / А.В. Селюков, И.С. Байкова // Водоснабжение и санитарная техника. – 2012. – №2. – С. 15–18.
2. Орлов В.О. Впровадження ресурсоекономного знезалізнюючого обладнання / В.О. Орлов, С.Ю. Мартинов, С.О. Куницький // Ресурсоекономні матеріали, будівлі та споруди: збірник наукових праць. – Рівне: НУВГП, 2012. – Випуск 23. – 767 с.

Кучеренко М.А., ст. викладач

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

УКРАЇНА І СВІТ: ЕНЕРГЕТИЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ

Енергетична складова є важливою ланкою зовнішньої політики будь-якої держави. Для політичної й економічної незалежності в умовах глобалізації ця сфера є особливо

важливою. Значна частина вітчизняного енергетичного сектору України впродовж довгих років була залежною від закупівель природного газу, нафтопродуктів, палива для електростанцій у Росії. Залежність від імпорту перетворила газ, нафту, ядерне паливо, а згодом і вугілля на важелі тиску на Україну з боку сусідньої держави. Втрата об'єктів паливно-енергетичного комплексу та перспективних територій для розробки вуглеводневих ресурсів внаслідок анексії Криму і військових дій на Сході країни – нові додаткові фактори, що значною мірою послабили рівень енергетичної безпеки країни.

Але, попри ряд проблем, 2015 р. став знаковим для України, і країна змогла досягти певних успіхів в енергетичній галузі. Тут варто наголосити на: диверсифікації поставок природного газу, що призвела до безпрецедентного скорочення імпорту природного газу з Росії; зменшенні загального споживання природного газу, збільшенні транзитного трафіку цього ресурсу територією України; диверсифікації ядерного палива, що започаткувало зменшення залежності від сусідньої держави; прийнятті та імплементації прогресивного законодавства в різних секторах енергетики, що відповідає європейським стандартам; продовженні програми з енергоефективності та енергозбереження тощо.

Україна займається експортом електроенергії до країн-сусідів. Протягом 2016 року експортовано 4016,9 млн. кВт·год електроенергії, найбільша кількість – до Угорщини, Польщі та Молдови.

Найбільш позитивний підсумок 2015 року – безпрецедентне в історії незалежної України скорочення імпорту природного газу до рівня 16,5 млрд. м³ (на 15% менше, ніж у 2014 р.). Частка ВАТ «Газпром» впала до 37,6% у загальному обсязі імпорту вуглеводнів. Поряд зі зменшенням імпорту природного газу з Росії, НАК «Нафтогаз України» зміг досить ефективно організувати роботу з європейськими постачальниками та використати реверсні можливості постачань в Україну з ЄС.

НАК «Нафтогаз України» з 1 січня 2016 р. збільшив тариф на транзит російського газу в Європу. Усі проекти з постачання

зрідженого природного газу вимагають часу, протягом якого наявні вільні обсяги ЗПГ в Єгипті, Алжирі та Катарі можуть піти до азійських країн, оскільки вони у порівнянні з Україною є більш вигідними та стабільними покупцями.

Хоча Україна за своєю енергозалежністю не відрізняється від більшості європейських країн, проте її надмірна залежність від зовнішніх монопольних джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів становила і становить одну із головних загроз як енергетичній безпеці, так і національній безпеці взагалі. Головним засобом для нейтралізації цих загроз є диверсифікація. При цьому, диверсифікація має стосуватися не лише джерел та маршрутів транспортування енергетичних ресурсів, але й енергетичних технологій.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/>
2. Енергетична галузь України: підсумки 2015 року – Центр Разумкова, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/upload/2016_ENERGY.pdf

Оксенчук Б.Н.

УО «Белорусский государственный университет»

ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ОБРАЩЕНИЯ С ОТХОДАМИ В ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОМ ХОЗЯЙСТВЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В последние годы возрастает важность рационального природопользования, встает вопрос защиты окружающей среды от негативного воздействия со стороны человека. Антропогенная нагрузка дестабилизирует состояние природных комплексов и ставит под угрозу их существование.

Одной из сфер деятельности человека, воздействие от которой в Республике Беларусь строго контролируется, является обращение с отходами, стратегически выдерживается

направление на повышение эффективности экологических решений. Координатором данной деятельности в стране является ГУ «Оператор вторичных материальных ресурсов» – некоммерческая организация Министерства жилищно-коммунального хозяйства.

Основная задача в сфере обращения с коммунальными отходами в стране: минимизация объема захоронения твердых коммунальных отходов с обеспечением в 2020 году доли их повторного использования не менее 25 процентов от объема образования.

В 2009 – 2017 годах в стране созданы новые производства по переработке шин, загрязненных отходов пластмасс, сортировке стеклобоя, переработке отработанных масел. В стране действуют следующие механизмы сбора вторичных материальных ресурсов (ВМР):

- заготовка ВМР через систему приемных (заготовительных) пунктов;
- отдельный сбор отходов от населения с помощью специально установленных контейнеров для отдельного сбора ВМР;
- сортировка смешанных коммунальных отходов на линиях сортировки и на мусороперерабатывающих заводах;

В 2016 г. сбор основных традиционных видов вторичных материальных ресурсов составил 599,5 тыс. тонн.

В 2011 году в республике начат сбор отработанных элементов питания. С 2015 года ведется централизованный сбор от физических лиц отходов электрического и электронного оборудования, ламп газоразрядных ртутьсодержащих. В течение 2016 года на хранение передано 77 т. собранных отработанных элементов питания. Это в два раза больше, чем было собрано в 2015 году.

В последние годы сфера обращения с ТКО и ВМР активно развивается:

- в период с 2013 по 2016 годы общий объем сбора ВМР увеличился более чем на 30% и составил порядка 600 тыс. тонн. Заготовка отходов стекла выросла в 2 раза, полимеров – в 1,4 раза, изношенных шин – на 17%, макулатуры – на 14%.

Уровень использования коммунальных отходов достиг 15,8%, что на 3,8 процентных пункта выше уровня 2013 г.

- сальдо внешней торговли из отрицательного стало положительным – 2,4 млн. долларов США по макулатуре и 4,4 млн. долларов США по отходам стекла;

- активизировался частный бизнес, который собирает около 50% всех ВМР.

Перспективным направлением и одной из важнейших задач является формирование ответственного потребления среди граждан. В рамках данного направления Оператор проводит информационную работу среди населения по вопросам обращения с отходами потребления, сбора вторичных материальных ресурсов под эгидой общественного движения «Цель 99».

Список литературы:

1. Государственная программа "Комфортное жилье и благоприятная среда" на 2016 – 2020 годы утв. Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 21 апреля 2016 г. № 326.
2. О некоторых вопросах обращения с отходами потребления: Указ Президента Респ. Беларусь, 11 июля 2012 г. № 313 в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 28.09.2016 № 35.
3. Об обращении с отходами: Закон Респ. Беларусь от 20 июля 2007 г. № 271-3 в ред. Закона Республики Беларусь от 13.07.2016 № 397-3.
4. Об объемах сбора и использования вторичных материальных ресурсов, размерах и направлениях расходования средств, полученных от производителей и поставщиков в 2016 году / ГУ «Оператор вторичных материальных ресурсов», Минск, 2017.

Славуца О.І., ст. викладач

Бездітко О.С., студентка 4 курсу гр. ЕП2014-Пр1

Котельнікова І.В., студентка 4 курсу гр. ЕП2014-Пр1

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О. М. Бекетова*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Роль міського електричного транспорту (МЕТ) в житті сучасного міста надзвичайно важлива. Без якісних транспортних послуг неможливо забезпечити комфортне життя населення та нормальну діяльність міських суб'єктів господарювання. Але незадовільний рівень технічного стану рухомого складу призводить до погіршення якості та безпеки послуг МЕТ, неефективної діяльності цих підприємств в цілому.

На сьогоднішній день МЕТ функціонує у 51 місті України і щорічно ним користується понад 2,4 млрд. пасажирів. На балансі цих підприємств знаходиться 7562 од. рухомого складу (трамвайних вагонів – 2646 од.; тролейбусів – 3736 од.; вагонів метрополітену – 1180 од.), з яких 87% вичерпали нормативний термін експлуатації і потребують заміни (трамвайні вагони – 96%, тролейбуси – 76%, вагони метрополітену – 80%) [3].

Однією з причин такого становища є невиконання у повному обсязі Державної цільової програми розвитку міського електротранспорту на період до 2017 р. у частині фінансування з державного бюджету. Тому основне фінансування галузі відбувається за рахунок коштів місцевих бюджетів. За підсумками 2016 р. вони складають 2019,97 млн. грн. Найбільше фінансування від органів місцевої влади отримало КП «Київ-пастранс» (696,46 млн. грн.), а найменше – Хмельницьке КП «Електротранс» (0,18 млн. грн.) [1].

З метою підвищення ефективності фінансування галузі доцільним є визначення пріоритетних напрямків розподілу коштів державного бюджету відповідно до рейтингу діяльності

підприємств МЕТ України, який розроблений корпорацією «Укрелектротранс» [2] і враховує 6 показників виробничої, фінансової та економічної діяльності підприємства.

Також пропонується введення додаткового рейтингового показника, який характеризує розмір дотацій з місцевого бюджету у розрахунку на 1 пасажир. За підрахунками авторів найвища величина показника станом на 01.01.2017р. становить 3,18 грн./пас. (м. Кам'янське КП «Трамвай»), найменша величина – 0,05 грн./пас. (КП «Рівнеелектроавтотранс»).

Застосування запропонованого рейтингового показника дозволить удосконалити систему розподілення коштів державного бюджету, підвищити ефективність використання коштів місцевих бюджетів, покращити діяльність підприємств транспортної галузі України в цілому.

Список літератури:

1. Основні показники роботи міського електротранспорту України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://korpmet.org.ua/?page_id=48
2. Рейтинг ефективності фінансово-експлуатаційної діяльності підприємств міського електротранспорту України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korpmet.org.ua/>
3. Статистичні дані по галузі автомобільного та міського транспорту України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-po-galuzi-avtomobilnogo-transportu.html>

Славута О.І., ст. викладач

Драчова С.І., студентка 3 курсу гр. ЕПМГ2015-1

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О. М. Бекетова*

УТИЛІЗАЦІЯ ОСАДУ СТИЧНИХ ВОД ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Утилізація осадів стічних вод(ОСВ) – актуальна проблема на всій території України, яка потребує термінового вирішення. Використання сухого ОСВ розповсюджено в усьому світі, і в кожній країні використовують різні методи: спалювання

(Швейцарія, Нідерланди, Словенія), використання у сільському господарстві (Кіпр, Іспанія, Ірландія, Великобританія), компостування (Словаччина, Естонія, Фінляндія), складування на полігонах (Мальта, Греція, Ісландія). Популярним напрямом є використання біогазу для виробництва палива або енергії. В останні роки розпочато реалізацію науково-дослідних ініціатив щодо вилучення фосфору з осаду стічних вод. [2]

В усіх методах мета найчастіше одна – це зменшити шкідливий вплив на природне середовище, максимально ефективно використати ОСВ. Але реалізація цих напрямів на водопровідно-каналізаційних підприємствах України потребує значних інвестиційних коштів, яких зазначені підприємства через збитковість своєї діяльності не мають.

Одним із джерел інвестування можуть бути кошти місцевих бюджетів, у тому числі об'єднаних територіальних громад. Доходи місцевих бюджетів ОТГ у 2016 р. зросли майже в 7 разів та склали 7,1 млрд. грн. Ці фінансові ресурси дозволили реалізувати проекти в житлово-комунальному господарстві на суму 1,1 млрд. грн.[1]

Забезпечення утилізації ОСВ позитивно вплине на розвиток територіальних громад, оскільки дозволить території для зберігання осаду, зменшити обсяги скидів ОСВ і рівень забрудненості природних водойм, полегшити навантаження на місцеві бюджети у частині фінансування збиткових водопровідно-каналізаційних підприємств; підвищити якість життя населення в наслідок зменшення собівартості (і тарифів відповідно) на послуги цих підприємств.

Список літератури:

1. Фінансова децентралізація і бюджети перших 159 об'єднаних громад в деталях – експертна стаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/5244>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Обработка осадка сточных вод : полезный опыт и практические советы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.purebalticsea.eu/index.php/gpsm:good_practices, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ., рос., пол., нім.

Стасюк Б.Б., старший викладач

Національний університет водного господарства та природокористування (м. Рівне)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Посилення конкуренції з початком активної інтеграції української економіки до світового господарства, енергозбереження стало одним із пріоритетних напрямків підвищення ефективності підприємств [2]. Отже, завдання кожного підприємства полягає в розробці такого продукту, собівартість якого забезпечує необхідний рівень прибутковості.

Найпростішими заходами екстенсивного шляху зростання прибутку є збільшення обсягів виробництва й підвищення ціни на асортиментний ряд, що має призвести до зростання вартості реалізованої продукції. Заходи інтенсивного напрямку збільшення прибутку орієнтовані переважно на виявлення складних, на перший погляд, навіть відсутніх, важелів управління цільовим прибутком [1]. Одним з важелів є управління затратами, до яких відносить і енергетичні ресурси.

Встановлено, що впровадження на вітчизняних підприємствах сучасної системи управління енергозбереженням й відповідних принципів організації виробництва може забезпечити до 20% скорочення енерговитрат, в тому числі близько 10% – без значних капіталовкладень [2].

Споживання ПЕР окремими галузями промисловості представляє такий показник, як частка витрат на паливно – енергетичні ресурси в собівартості продукції, і в Україні станом на 2016 рік він становить від 10 до 90% [2], а саме: цементу – 34%, продукції чорної металургії – 47% [3], й близько 6-7% – в країнах ЄС, що свідчить про потенціал для покращення показників на вітчизняних підприємствах.

На рис. 1 [2] показано енергоємність ВВП України та країн-членів ЄС. Як бачимо, Україна лідирує по енергоємності ВВП на

кілограм умовного палива. Натомість у країнах західної Європи витрачають у 2,5–3 рази менше. Настільки разюча різниця у витраті енергоресурсів на одиницю ВВП в Україні пояснюється не лише відсталістю технологій, а й «тінізацією економіки» [1].

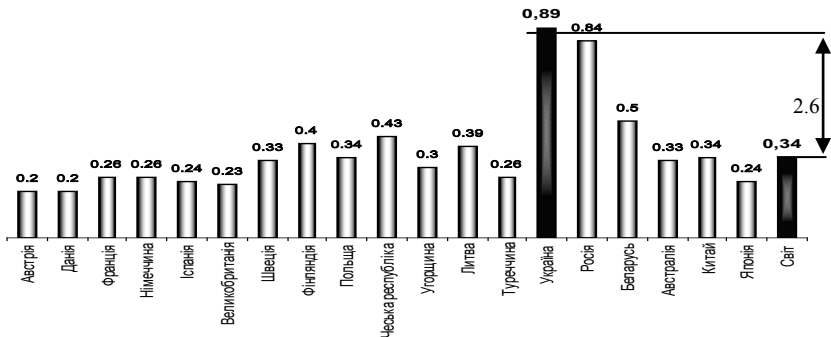


Рис.1. Енергоємність ВВП країн світу, кг у.п./\$ США.

Оскільки важливим питанням залишається надмірно високий рівень споживання енергетичних ресурсів в Україні, урядом було розроблено основні напрями енергетичної стратегії України на період до 2030 р. Згідно з нею потенціал енергозбереження має дві основні складові: технічну та структурну. Технічна (технологічна) складова полягає у підвищенні ефективності виробництва, перетворення, транспортування та споживання енергоресурсів і відповідно зниження енергоємності виробництва продукції та послуг. Структурна ж складова охоплює: - зміну макроекономічних пропорцій в економіці; - зменшення питомої ваги енергоємних галузей і виробництв промисловості та транспорту; - форсування розвитку наукоємних галузей і виробництв, що характеризуються малими енергоємністю, матеріаломісткістю та підвищеною вартістю продукції [3].

Отже, проблема енергозбереження досить складна, багатопланова та потребує системного підходу. Кожне господарство має свої шляхи підвищення ефективності використання палива, теплової та електричної енергії. Але для ефективного та економ-

ного споживання ПЕР насамперед потрібне загальнодержавне регулювання, контроль та облік використання цих ресурсів, а також реальні капіталовкладення в програми енергозбереження.

Список літератури:

1. www.search.ligazakon.ua.
2. www.ukrstat.gov.ua.
3. www.ykrenergo.energy.gov.ua

Сяська О.В., к.е.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

ПРОБЛЕМИ ОСТАННІХ РЕФОРМ ЖКГ

В Україні реформа житлово-комунального господарства здійснюється давно. Ринкові перетворення торкнулися багатьох аспектів його функціонування, проте не стали фактором зростання якості житлово-комунального обслуговування населення та поліпшення умов проживання.

Одним з ключових моментів, які гальмують процес реформування галузі, є брак фінансових коштів, обумовлений різними причинами. В їх числі неповне і невчасне здійснення платежів абонентами за надані послуги, велика заборгованість бюджетів усіх рівнів, неузгодженість темпів зростання тарифів житлово-комунальних підприємств і зовнішніх монополістів – постачальників ресурсів, високий рівень зносу основних фондів, нераціональний розподіл ресурсів, непривабливість сфери для інвесторів тощо. Справа навіть не в тому, що у галузі накопичилась критична маса проблем, а в тому, що з часом вони мало вирішуються, перероджуються в інші, або не вирішуються взагалі.

Всі реформи ЖКГ, які пропонує уряд, в основному, зводяться до поетапного зростання тарифів на комунальні послуги. Причому якість самих послуг кращою від цього не стає.

Черговою реформою ЖКГ стало прийняття так званого закону про ОСББ (Закону України №417-VIII «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від

14.05.2015 р. [1]). Через рік Законом України №1413-VIII від 14.06.2016 р. [2] було внесено зміни до Закону №417-VIII, які полягають в тому, що у разі якщо мешканці будинку не створять ОСББ протягом року з дня набрання чинності цього Закону, то управління таким будинком здійснюватиметься управителем, який призначається на конкурсних засадах виконавчим органом місцевої ради, на території якої розташований багатоквартирний будинок.

Сьогодні дія цих двох законів практично зводиться до того, що, ліквідовуючи житлово-комунальні підприємства та надаючи право мешканцям багатоквартирних будинків обирати як управляти своєю власністю, держава фактично перекладає з себе усю відповідальність за утримання цих будинків на самих громадян.

Співвласникам багатоквартирного будинку потрібно враховувати, що при створенні ОСББ витрати на утримання будинку та прибудинкової території зростуть в рази. Крім «індивідуальних» витрат, пов'язаних з власною квартирою, кожен власник повинен буде також покрити витрати, пов'язані зі «спільною власністю». Крім того, ніхто не може гарантувати, що новообраний голова ОСББ не буде використовувати кошти, м'яко кажучи, «не за призначенням».

Таким чином, уряд пропонує проблему ЖКГ замінити на іншу – ОСББ. На нашу думку, необхідно удосконалити діяльність самих комунальних підприємств, а не замінювати їх іншими. Реформа ЖКГ повинна в кінцевому результаті вирішувати, як мінімум, дві основні проблеми: населенню – надати якісні послуги за прийнятними цінами, а підприємствам галузі – забезпечити рентабельність роботи та можливість оновлювати основні фонди.

Список літератури:

1. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку : Закон України №417-VIII від 14.05.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/417-19>.
2. Про внесення зміни до статті 13 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» : Закон України №417-VIII від 14.05.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1413-19/paran3#n3>.

Секція 10
Проблеми забезпечення зайнятості
та формування трудового потенціалу ОТГ

Заглинська Л.В., к.е.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Заглинський А.О., к.е.н., доцент

*Національний університет водного господарства та природо-
користування*

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

Формування вітчизняного ринку праці досить тісно пов'язане з особливостями регіонального розвитку та процесом децентралізації влади, суть якого полягає у передачі повноважень та відповідальності місцевим органам влади. Головним завданням цього процесу є створення повноцінного громадянського суспільства та розвиток локальної демократії, яка спирається на ініціативу знизу.

Регіональний та місцевий ринки праці в умовах децентралізації виконують досить важливі функції, а саме забезпечують ефективне використання трудових ресурсів певної місцевості, сприяють формуванню ефективної структури виробництва, спонукають до вдосконалення систем управління на регіональному та місцевому рівнях.

Основним елементом ефективного функціонування ринку праці є рівень заробітної плати. В Україні середня заробітна плата одна із самих низьких у Європі. За даними Державної служби статистики, вона у 2016 році наблизилась до 5 тисяч гривень. При цьому у 13 областях України середній заробіток не досягає і 4 тисяч гривень. Менше всіх заробляють у Тернопільській області. Тут середня зарплата складає 3259 гривень, а більше всього у Києві – 7879 гривень. Окрім низького рівня зарплати існує ще й проблема заборгованості із її виплат. Загальна сума невикраденої заробітної плати

протягом останнього часу збільшилася в 22 регіонах країни, найсуттєвіше – у Дніпропетровській, Харківській областях та м. Києві. У решті областей відбулося зменшення суми боргу [1].

Надзвичайно гостро постають питання безробіття. В Україні 2016 року, за методологією МОП, нараховувалося біля 1 млн. 800 тис. безробітних, тобто безробітні складають 8,5% від всього працездатного населення. У регіональному розрізі найбільша кількість безробітних зафіксована у Донецькій, Дніпропетровській, Луганській та Харківській областях. Найменша кількість незайнятого населення у віці 15–70 років спостерігалася у Чернівецькій області.

Суттєвим показником зайнятості населення є навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад). У цілому по країні він збільшився з 65 осіб до 90 осіб. Серед регіонів навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) значно збільшилося у Хмельницькій, Івано-Франківській, Запорізькій, Кіровоградській та Сумській областях. Разом з тим у Волинській і Закарпатській областях спостерігалось зменшення цього показника [2].

Отже, сучасний стан ринку праці характеризується наявністю певних проблем, які є бар'єром для нормального соціально-економічного розвитку як всієї країни, так і її окремих регіонів, а саме: дисбаланс між кількістю та якістю робочої сили; різниця в привабливості регіональних ринків праці; зайнятість молоді та інвалідів; працевлаштування в сільській місцевості; неврегульованість процесів внутрішньої трудової міграції; високий рівень тіньової зайнятості та зростання тіньового ринку праці.

Список літератури:

1. Н. Сидорова. Нова мінімальна заробітна плата 2017 (з прикладами розрахунку). [Електр. ресурс]. <http://vektor.if.ua/>.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електр. ресурс]. <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog>list/>.

Наумік-Гладка К.Г., д.е.н., професор

*Харківський національний економічний університет
імені С. Кузнеця*

РЕЙТИНГУВАННЯ ВНЗ ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Позитивна динаміка розвитку світової економіки та актуалізація міжнародних відносин впливає на зростання туризму, а особливо корисного туризму. За даними Всесвітньої молодіжної і студентської освітньої туристичної конфедерації та Всесвітньої туристичної організації загальне число туристів готових сумістити пригоди і відпочинок з користю для власного розвитку зростає [1]. Таким чином, освітній туризм сприяє зростанню соціальної мобільності населення, вихованню толерантності та взаємоповаги до традицій і культури різних народів. Як наслідок він отримує підтримку наднаціональних інститутів та програм, наприклад започаткована у 1987 р. програма ЄС Erasmus (European Region Action Scheme for the Mobility of University Students) є частиною проекту Європейської Комісії у сфері вищої освіти щодо навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme).

Виникає проблема визначення якісних систем вищої освіти, які мають широкі зв'язки на міжнародному рівні, сприяють глобальному розвитку, завдяки обміну студентами, дослідниками, проектами та ідеями через національні кордони. Вирішення проблеми визнання вузів та їх дипломів пов'язана із оцінюванням якості освітніх послуг. Болонська декларація підтвердила, що можливість влаштування на роботу після закінчення вузу це основний критерій діяльності вищих навчальних закладів у всій Європі [4]. Справедливим є твердження [2], що оцінювання якості освітніх послуг є одним із механізмів, що сприяє процесу структурного реформування національної системи вищої освіти, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах для забезпечення інтеграції України до європейського наукового та освітнього простору з метою підвищення

спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності вітчизняної вищої школи. Виходячи з цих передумов, головна мета рейтингів полягає в тому, щоб визначити, які країни надають найкращу вищу освіту. На відміну від рейтингів вищих навчальних закладів (наприклад рейтинги кращих університетів світу Times Higher Education і Quacquarelli Symonds), де враховуються показники окремих освітніх установ, існують рейтинги, такі як Universitas 21, де оцінюються системи вищої освіти серед щодо великого числа країн, що знаходяться на різних етапах економічного і соціального розвитку [2, 4].

Системи рейтингового оцінювання ВНЗ з великим успіхом працюють в більш, ніж 20 країнах світу, і серед них такі країни як Україна, США, Австралія, Китай.

Погоджуємося, що все більше туристів обирають «корисний відпочинок» та відмовляються називати себе туристами і організовують свої поїздки не як класичний розважальний тур з екскурсійними маршрутами, а можливість побачити регіон зсередини, пізнавши власно місцеві етнічні, соціальні і культурні умови, а також сумістити відпочинок з самоосвітою [5]

Поняття туризм визначається Всесвітньою туристичною організацією як «діяльність осіб, які подорожують і перебувають у місцях поза межами їхнього звичного середовища протягом періоду, що не перевищує одного року поспіль, в будь-яких цілях, окрім здійснення діяльності оплачуваною з джерел в місцях тимчасового перебування» [1]. Таким чином, галузь освітнього туризму включає види навчання, які здійснюються поза постійним місцем проживання і тривають не більше року та безперервно.

Мотиви подорожей з метою освіти можуть варіюватися від бажання проведення вільного часу не скучно та з користю до прагнення здійснити пізнавальні мрії та інтереси, набути глибоких знань та умінь безпосередньо в регіонах, які мають спеціалізацію та визнані кращими у певних сферах. Іншим популярним мотивом «корисного відпочинку» є мовні короткострокові курси, або довгострокове навчання з метою вивчити

іноземну мову, яка є рідною у даному регіоні. Довгострокові мовні курси – це навчання від одного семестру і довше.

В рейтингу програм вивчення мов мають лідерство спеціалізовані добре обладнані мовні школи, наприклад, в Великобританії («Swandean Harrow House School of English», «The Devon School of English»), Франції («Paris Ecoles des Roches Langues», «Institut de Touraine»), в Німеччині («Collegium Palatinum Heidelberg»). Вони зазвичай мають акредитацію в спеціалізованих міжнародних організаціях, приймають участь у рейтингах та є власниками бездоганної репутації та забезпечують високу якість навчання. На вітчизняному ринку освітніх послуг такого роду установи тільки починають розвиватися, тому освітній туризм преміум класу в Україні орієнтований на вузький ринковий сегмент. Мовні програми середнього цінового діапазону продаються у складі комплексного туристичного продукту. Зазвичай, це групові тури переважно до популярних регіонів масового туризму, «мовна» складова яких забезпечується як спеціалізованими навчальними закладами (школами, мовними відділеннями ВНЗ), так і організовується на базі рекреаційних комплексів (готелів, баз відпочинку, санаторіїв).

Звернемо увагу, що в правовому полі України в ЗУ «Про туризм» [3] виділено культурно-пізнавальний вид туризму, а поняття "освітній туризм" відсутнє. Компанії, які реалізують послуги освіти за кордоном є, як правило, консалтинговими компаніями і консультують споживачів з вибору мовної школи або варіантів тестування рівня володіння мовою, або заповненням анкет для вступу у навчальний заклад тощо. Практично організація поїздки закордон з метою освіти добувається як формування індивідуального туру. В результаті виникають стандартні ризики туристичної поїздки, відповідальність за яку поділяє із клієнтом й туристична фірма, яка має фінансову гарантію, й навіть відповідну ліцензію якщо це туроператор. Стосовно консалтингових фірм, то вони не зобов'язані гарантувати допомогу чи виплату компенсацій клієнту у разі виникнення надзвичайних обставин під час подорожі.

Таким чином, не зважаючи на популярність поєднання відпочинку із освітою обсяги виїзних потоків в цьому сегменті національного ринку туристичних послуг України залишаються невеликими.

Також, серед основних причин, що гальмують розвиток в'їзного освітнього туризму на Україні слід виділити наступні : недостатня інтегрованість в Європейський та світовий освітній простір; вибіркове визнання українських дипломів в Європі й у світі; низька поінформованість світової спільноти про традиції та перспективи розвитку вітчизняної освіти; слабка матеріально-технічна база більшості ВНЗ; відсутність досвіду організації навчання іноземців; фінансово-кредитні бар'єри, які ускладнюють процеси оплати іноземними громадянами освітніх послуг, а для мешканців України є занадто дорогими.

Список літератури:

1. URL: <http://www.wttc.org> (дата звернення 02.11.2017).
2. Офіційний сайт Центру міжнародний проект «Євроосвіта» URL: <http://www.euroosvita.net>.
3. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 325/95Відомості Верховної Ради – 1995. – № 31.
4. Що розуміється під оцінкою якості освітніх послуг? URL: <http://www.euroosvita.net/?category=21&id=229> (дата звернення 02.11.2017)
5. Ткачук Л. М. Освітній туризм у світі й в Україні. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ Національний авіаційний університет, 2010 № 2. – С. 137–144.

Перепелюкова О.В., к.е.н., науковий співробітник

Інститут економіко-правових досліджень НАН України

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Проблеми формування та використання потенціалу трудових ресурсів у регіональному аспекті є актуальними довгий час, оскільки економічна криза та події в Україні гальмуються

ці процеси. Починаючи з 2015 року активно відбуваються процеси децентралізації влади в контексті появи об'єднаних територіальних громад. В цьому руслі виникає питання формування потенціалу трудових ресурсів територіальних громад. Одним з ключових моментів є ефективна співпраця роботодавців з центром зайнятості населення в громаді та професійними та вищими навчальними закладами. На сьогодні служба зайнятості є сервісною установою, яка виконує соціальну функцію, надаючи допомогу людям. Для роботодавців пропонується широкий спектр послуг щодо підбору персоналу, з нових механізмів самопрезентації, як роботодавців так і шукачів роботи, в режимі он-лайн – це використання відео резюме, відео вакансій, презентацій роботодавців та співбесід за допомогою скайп-зв'язку, для тих, хто шукає місце роботи або ж пропонує його. Тому саме в діалозі із соціальними партнерами, роботодавцями можливо напрацювати дійсно нові аспекти подальшої співпраці, що в результаті допоможе роботодавцю отримати кваліфікованого співробітника, а безробітним – стабільну роботу. Проте, для плідної співпраці перш за все, необхідно сформувати потенціал трудових ресурсів, який зможе відповідати сучасним вимогам роботодавців. Для цього необхідно більше працювати з підприємцями, навчальними установами з приводу формування необхідних фахівців. Наприклад, успішне формування потенціалу трудових ресурсів в об'єднаних територіальних громадах можна спостерігати на прикладі Швейцарії. Серед причин високої економічної ефективності Швейцарії – високий рівень освіти і мотивація до роботи, надійність бізнесу і висока якість продукції. Ще два особливо важливі чинники відносяться до цього :

Компактна децентралізована економіка: За аналогією з федеральною структурою Швейцарії, компанії зосереджуються не тільки в містах. Багато хороших малих і середніх підприємств розташовані у сільській місцевості, і їхнє керівництво – це жителі місцевої громади або ж цього кантону, які відчують відповідальність за процвітання (створення/збереження робочих місць) своєї країни.

Сильна дуальна система (теорія і практика) середнього професійного навчання: Понад дві третини молодих швейцарців проходять професійно-спрямоване навчання. Майже всі малі та середні підприємства та всі великі компанії надають можливість професійно-виробничого навчання молоді. Це для них (підприємств) очевидний внесок у добробут країни, одночасно і формування підростаючого покоління відповідальних фахівців і громадян, які здатні і готові зайняти своє місце у здійсненні прямої демократії. Такі принципи співпраці роботодавців із молоддю сприятимуть ефективному формуванню потенціалу трудових ресурсів об'єднаної територіальної громади. З боку влади та підприємців основним завданням є створення робочих місць. Оскільки пріоритетом є збільшення кількості офіційно зайнятих мешканців, котрі, сплачуючи податки та внески, збагачують казну об'єднаної територіальної громади. Таким чином, для сприяння формуванню потенціалу трудових ресурсів об'єднаних територіальних громад необхідно залучення до процесу підприємців, центрів зайнятості та навчальних закладів.

Список літератури:

1. Конституційні територіальні громади. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://terhromady.info>.

Самолук Н.М., к.е.н., доцент

*Національний університет водного господарства і природо-
користування*

ЗАБОРГОВАНІСТЬ ІЗ ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЯК ІНДИКАТОР РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ СФЕРИ

В умовах економічної кризи та запровадження непопулярних реформ затримка виплати заробітної плати набуває особливої соціальної гостроти. З 2011 р. до 2014 р. обсяг зарплатних боргів в Україні зменшився на 0,4 млрд. грн. Однак, за наступні три роки борг зріс більше ніж в два рази (рис.1.).

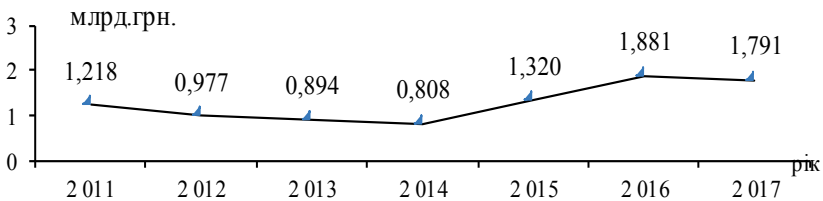


Рис.1. Динаміка заборгованості виплати заробітної плати в Україні (на початок року) [1]

У регіональному розрізі заборгованість виплати зарплати за 2011-2016 рр. змінилася в кращу сторону. Якщо розділити області України за обсягами зарплатних боргів на три групи, то в 2011 р. до групи з найменшим боргом входило 10 областей, а в 2016 році – уже 15 (табл.1). Найбільші обсяги зарплатних боргів у 2011 році були в Донецькій області (233,5 млн.грн.), а в 2016 р. – в Луганській (452,6 млн. грн.).

Відповідно до законодавства України, в разі порушення термінів виплати зарплати на роботодавців накладаються фінансові санкції – штраф у розмірі 3-х мінімальних зарплат. Крім того, вони несуть адміністративну (штраф від 30 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (нмдг)) та кримінальну відповідальність (штраф від 500 до 1000 нмдг, або виправні роботи чи позбавлення волі на строк до 2 років). Також роботодавець зобов'язаний виплатити працівникові компенсацію за втрату зарплати у зв'язку з інфляцією.

Водночас, в деяких країнах при невиконанні зарплати більш ніж на 90 днів наймані працівники мають право порушувати справу про банкрутство свого роботодавця. А для захисту прав працівників від неплатоспроможності підприємства МОП розроблено спеціальний механізм викладений у Конвенції № 173 «Про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця». Відповідно до її положень в багатьох країнах діють гарантійні інститути (страхові фонди) захисту зарплати працівників на випадок банкрутства підприємств [2]. Можливо цим досвідом варто скористатися і в Україні.

Таблиця 1

Групування областей України за величиною заборгованості
виплати зарплати [1]

	2011 рік	2016 рік
1 група (менше 20 млн. грн.)	Вінницька, Волинська, Закарпатська, Івано- Франківська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Черкаська	Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано- Франківська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська
2 група (20-60 млн. грн)	Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Сумська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Чернігівська	Львівська, Миколаївська, Харківська
3 група (більше 60 млн. грн)	Донецька, Київська, Луганська, Львівська, Харківська	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Луганська, Миколаївська, Сумська

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>. 2. Колективно-договірне регулювання оплати праці на підприємстві: вітчизняний та зарубіжний досвід / С.П. Наливайченко, М.Ю. Миронова // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 197, Т. 1. – С. 93-95.

Якимчук А.Ю., д.е.н., професор

*Національний університет водного господарства та природо-
користування (м. Рівне, Україна)*

ДОСВІД АКРЕДИТАЦІЇ ВНЗ ПОЛЬЩІ (НА ПРИКЛАДІ ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

У польських ВНЗ акредитація здійснюється на основі рейтингування. Відсутні як такі міністерські рівні акредитації. У періодичному кварталнику «Перспективи» друкують рейтинг ВНЗ Польщі. Стабільно на перших місцях опиняються або Варшавський університет, або Ягеллонський університет.

У рамках проекту ЄС, що фінансувався за рахунок грантових коштів Міністерства закордонних справ Республіки Польщі «Університет і лідерство. Фаза 3. Інноваційність і відношення з оточенням» у період з 9 жовтня до 04 листопада 2017 року у Республіці Польща проведено навчання групи осіб, які будуть впроваджувати інноваційні зміни у систему вищої освіти України. Проект полягає у вивченні навчального курсу (серії лекцій) учасниками, а також у індивідуальних зустрічах у Варшавському університеті (м. Варшава) та Ягеллонського університетах (м. Краків). Після закінчення навчання усі учасники мають реалізувати мікропроекти у своїх ВНЗ. Організатор проекту – Варшавський університет, відділ «Артес Лібералес», декан факультету, професор Роберт Сухарський. Проект фінансований за рахунок грантових коштів Міністерства освіти і науки Республіки Польщі з фондів Польської Допомоги Розвитку Міністерства закордонних справ Республіки Польща. Даний проект дозволив більш детально дослідити процес акредитації ВНЗ Польщі.

Зокрема, багаторічний сформований рейтинг визначає порядок акредитації ВНЗ Польщі. Він стабільно формується за низкою ustalених критеріїв. Зокрема, існує такий орган як Польська Акредитаційна Комісія (ПАК), до складу якої входять академіки ВНЗ Польщі, представники з Парламенту студентів, докторанти, представники ринку праці. Міністр освіти обирає осіб до складу ПАК із запропонованого ВНЗ списку.

ПАК є свого роду агенцією з якості освіти, що належить до європейської системи якості освіти. ПАК проводить оцінювання діяльності факультетів у ВНЗ. Варто зазначити, що у Польщі відсутні стандарти на керунки студій (напрями спеціальностей). Хоча є й два винятки – це лікарський та медсестринський напрямки, які мають чітко розроблені програми. Усі інші керунки – користуються автономними програмами до освіти за їх спеціальностями. Є загальні вимоги й розпорядження міністра щодо провадження вищої освіти. І ВНЗ мають їх дотримуватися. А відповідальність за їх відповідність встановленим вимогам покладена на керівництво університетів й факультетів ВНЗ.

ПАК перевіряє діяльність ВНЗ і встановлює загальну оцінку за такими чотирма рівнями:

1) *найкраща* – відмінна – забезпечує престиж ВНЗ; такі факультети мають фінансову дотацію з Міністерства освіти;

2) *позитивна* – коли все в порядку, коли факультети проводять свою діяльність у рамках встановлених вимог;

3) *умовна* – коли є певні незначні невідповідності з правом, або зауваження, які можна виправити. Факультет має рік часу для того аби врахувати зауваження. Хоча не може здійснювати набір студентів у майбутньому без виправлення зауважень;

4) *негативна* оцінка – рідкісне явище. Не спостерігалось у державних ВНЗ, а лише дуже зрідка у приватних.

При цьому ПАК має певні критерії оцінки ВНЗ. Їх налічується вісім. Наведемо їх:

1) Оцінка концепції навчання – чи відповідає стратегія і місія вимогам;

2) Оцінка програми студій на факультеті, перевірка ліцензій рівня бакалавр (магістр) чи відповідає загальному рівню.

3) Оцінка визнання за кордоном праць науковців. Європейська рама кваліфікації прийняла європейський стандарт освіти. Проводиться перевірка чи абсолюент (студент) відповідатиме вимогам після навчання і чи відповідатиме шостому рівню підготовки. Тому важливим є опис відповідних рівнів навчання і перевірка ВНЗ Польською Акредитаційною Комісією чи дійде студент до того рівня з самого початку за такими ознаками: чи засади рекрутації (вимоги вступу) є такі, що кандидати (студенти) зможуть досягти кінцевих ефектів у навчанні; чи предмети відповідають програмі; чи кадри відповідають вимогам (кадровий склад викладачів); чи виконуються приписи права і т.д. Перевіряють також праці викладачів на відповідність предметам, які вони читають.

4) Кадри – внутрішня якість освіти. На факультетах (відділах) Варшавського університету існують власні системи оцінки якості освіти. Проте вони включають і загальні критерії – уніфіковані для всіх ВНЗ. При цьому ПАК перевіряє чи на факультетах діють оцінки якості освіти, чи підвищується якість у динаміці, що вони дають студентам. Особлива увага надається

перевірці реакції адміністрації на незадоволення студентів у навчальному процесі, якщо такі виникають.

5) Співпраця із ринком праці. Тут одним із найважливіших є питання дифіювання оцінювання. Зокрема, чи налагоджений діалог між представниками ринку праці, підприємствами й університетом.

6) Міжнародний критерій. Тут враховують обмін студентами, виїзди за кордон, двосторонні угоди. До уваги береться й чисельність професорів, які мають статус візитуючих на інших учельнях, скільки реалізується міжнародних проектів, система заохочення викладачів до провадження міжнародної діяльності.

7) Фактична інфраструктура – будинки, ліфти, зали, лабораторії, комп'ютерні класи, бібліотеки – перевіряють на відповідність комфорту освіти. У Варшавському університеті факультет «Artes Liberales» отримав найвищу оцінку за наявність інфраструктури.

8) Опіка над студентськими гуртками – стипендії для студентів, наявність наукових осередків студентства і т.д.

Саме цим восьми критеріям Польська акредитаційна комісія надає найважливішого значення. Сам процес оцінки довготривалий і може зайняти рік часу. Починається процедура оцінки з того, що ПАК вирішує який саме факультет перевірятиме. За 2016 рік у Варшавському університеті було переврено 17 факультетів.

Науковий і практичний інтерес становить сама процедура оцінювання. З моменту визначення факультету до перевірки, ПАК висуває вимогу самооцінки за спеціальним формуляром. При цьому факультет має шість тижнів часу для проведення такої самооцінки. По сплину цього часу до ВНЗ прибуває комісія у складі 5-6 осіб, до складу якої належать: два мериторичні експерти (відповідно до спеціальності), працівник управління освіти, представник ринку праці, представник студентів, діяч науки чи політики. Такий візит триває впродовж двох днів. Комісія працює в університеті, а адміністрація позбавлена права втручання в цей процес. Окремі зустрічі проводяться комісією із студентством, відвідують заняття, перевіряють бакалаврські, магістерські роботи. По цьому члени

ПАК організовують зустріч (підсумкове засідання) із колективом і оголошують попередні результати і перші враження. За шість тижнів ВНЗ отримує від ПАК так званий рапорт контролю з зауваженнями і оцінками за вісьмома критеріями. ВНЗ мають три тижні для відповіді на зауваження у письмовій формі. Якщо аргументи переконливі, тоді ПАК може підвищити оцінку. Наприклад, перевести за якимось критерієм у категорію «плюс». Від рівня оцінки залежить і фінансування діяльності ВНЗ.

Такий досвід є цікавим для України при оцінці якості освіти ВНЗ і підвищенні цієї якості з метою забезпечення ринку праці висококваліфікованими працівниками.

Список літератури:

1. Janusz Kudła, Monika Stachowiak-Kudła, The higher education competition in Poland and the quality of teaching and research: the case of economic and law studies, [w:] „Ekonomia i Prawo”, vol. 13, nr 4, s. 471-482, 2014.
2. Stachowiak-Kudła M., Autonomia szkół wyższych a instytucjonalne mechanizmy zapewnienia jakości w Polsce i wybranych państwach europejskich, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012.
3. Vlăsceanu L., Grünberg L., Pârlea D., Quality assurance and accreditation: A glossary of Basic terms and definitions, Bucarest 2004.
4. Prof. Krzysztof Diks nowym szefem Polskiej Komisji Akredytacyjnej. PAP – Nauka w Polsce, 30.12.2015. [dostęp 2015-12-31].
5. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego ogłosił skład PKA w nadchodzącej kadencji.. pka.edu.pl, 30.12.2015. [dostęp 2015-12-31].

Шубалий О.М., д.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ БЕЗРОБІТНИХ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Найважливішою функцією Волинського обласного центру зайнятості [1] та його структурних підрозділів є забезпечення якнайшвидшого працевлаштування незайнятого населення, яке перебуває на обліку як безробітні. Тому виникає необхідність детальнішого вивчення динаміки кількості зареєстрованих

безробітних, потреби роботодавців у працівниках для заміщення вільних робочих місць та кількості працевлаштованої робочої сили за видами економічної діяльності та у територіальному розрізі.

За підсумками проведено аналізу виявлено, що найбільше за кількісною ознакою працевлаштовано у сферах промисловості, оптової та роздрібно торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, а також освіти, тобто у тих, які відзначалися найбільшою кількістю зареєстрованих безробітних, а найменше – у сфери фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, інформація та телекомунікації, які характеризуються зниженням економічної активності та відповідно попиту на працю в умовах економічної кризи.

На основі проведеного аналізу зміни кількості працевлаштованих безробітних у розрізі адміністративно-територіальних одиниць Волинської області за 2000-2015 роки зроблено висновок, що протягом тривалого періоду відбулися значні зрушення у сфері працевлаштування безробітних розрізі районів і міст області. Загалом за цей період жоден район чи місто не забезпечили зростання кількості працевлаштованих у 2016 р. порівняно з 2000 р. Натомість найбільший негативний приріст цього показника спостерігався у Луцькому районі та м. Луцьку та Камінь-Каширському районі (понад 56%). Найменшим негативним приростом відзначалися Шацький, Любомльський та Турійський райони, які не відзначалися високим рівнем зайнятості чи безробіття населення у звітному періоді.

Проведене ранжування районів і міст Волинської області за рівнем працевлаштування безробітних у 2015 році та порівняння з даними 2013 року виявило, що протягом останніх трьох років також спостерігаються значні зміни кількості працевлаштованих безробітних та міжрайонної диференціації за цим показником. Звертає на увагу той факт, що у 2013 році Камінь-Каширський район забезпечив найвищий рівень працевлаштування безробітних в області – 43,2%, але у 2016 році за цим показником він був на останньому місці – 29,4%. З іншого боку, найкращий за підсумками 2016 року Старовижівський район (40,6%), у 2013 році забезпечив тільки середній рівень

працевлаштування безробітних (37,2%). Також провідні за рівнем працевлаштування у 2013 році Іваничівський (40,4%) та Любешівський (39,5%) райони значно зменшили ці показники у 2016 році, забезпечивши тільки середній рівень працевлаштування безробітних.

Такі значні коливання рівня працевлаштування безробітних пов'язуються з особливостями розвитку ринків праці окремих міст чи районів, які чутливі до зміни економічної ситуації на окремих підприємствах або організаціях, особливо в період економічної кризи та фінансової нестабільності, що характеризується зменшенням попиту на робочу силу.

Список літератури:

1. Офіційний веб-сайт Волинського обласного центру зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/vol/control/uk/index>.

Секція 11

Демографічні та соціальні аспекти розвитку територій

Березинець А.В., аспірант

Університет банківської справи

ПРОБЛЕМАТИКА ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Розвиток населення країни, його фізичного та духовного здоров'я, здібностей, вмінь та професійних навик є одним із основних критеріїв економічного зростання країни та суспільного прогресу. Протягом 2016–2017 рр. уряд України підготував ряд важливих реформ у соціальній сфері – пенсійну, медичну та реформу соціальних послуг. При цьому, актуальним залишається зауваження Крентовської О. про те, що на сьогоднішній день в Україні, на жаль, відсутня єдина національна стратегія в галузі соціальної політики, яка б забезпечувала зростання національного людського капіталу, не реалізується концепція розвитку людського потенціалу в практичних заходах державної політики [1, с. 239].

Головна особливість демографічного відтворення України, починаючи із 1990-х рр. полягає у феноменальному природному зменшенні населення. Якщо така тенденція зберігатиметься і надалі, прогнозується скорочення населення до 2050 р. майже на 40% – до 36,2 млн. осіб [2, с. 7].

При цьому спостерігається поступове старіння населення, а отже збільшення кількості осіб пенсійного віку. Цей процес супроводжується також зниженням і якісних характеристик населення, які передусім включають такі компоненти, як здоров'я, освітній та інтелектуальний ресурс, соціокультурна активність.

У зв'язку з цим, однією із останніх та гучних соціальних реформ в Україні є пенсійна реформа, запроваджена Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо підвищення пенсій» № 2148-VIII від 03.10.2017 р. [3]. Згідно зазначеної реформи не лише зростуть розміри соціального забезпечення осіб пенсійного віку, а й запроваджується поступове підвищення вимог до тривалості страхового стажу осіб для можливості виходу на пенсію. Так, до 2028 року необхідний страховий стаж досягне 35 років.

Позитивним наслідком даної реформи є перспектива залучення значної частини людського потенціалу до праці на умовах офіційного працевлаштування, а також до праці на території України замість нелегального працевлаштування за кордоном. А це у свою чергу дозволить максимально ефективно використовувати людський потенціал та наповнити Державний бюджет за рахунок сплачених податків. Численні дискусії точаться навколо медичної реформи. Водночас вбачається позитивний вплив такої реформи на стан людського капіталу в Україні. Так, якщо на сьогодні громадяни «безкоштовну» медицину все-одно оплачують «благодійними» внесками медустановам і «подяками» лікарям, після запровадження реформи офіційно власним коштом покриватимуть частину вартості свого лікування. Позитив спостерігатиметься у тому, що відтепер сплачені за лікування кошти планується прозоро розподіляти на потреби медицини, що допоможе покращити якість отримуваних населенням медичних послуг.

Таким чином, проблематика людського потенціалу та її ефективне вирішення є ключовою при проведенні соціальних реформ останніх років.

Список літератури:

1. Крентовська О. Проблеми збереження і розвитку людського потенціалу в умовах старіння населення України / О. Крентовська // Вісник Національної академії державного управління. – С. 238-246.
2. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій / НАН України ; Ін-т демографії та соц. дослідж. ; Держ. ком. статистики України ; Е. М. Лібанова (ред.). – К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2006. – 356 с.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» № 2148-VIII від 03.10.2017 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2148-19?lang=uk>.

Білобран Т.В., студентка 4 курсу, групи ДІД-41
*Національний університет водного господарства
та природокористування м. Рівне*

ВРАХУВАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ СПРАВ В УКРАЇНІ

Як свідчить закордонний досвід формування номенклатури справ (процесу обігу документів) може мати різні форми і вияви. Розвинуті держави продемонстрували вищий технічний рівень у даному виді діяльності, що ґрунтується на застосуванні електронного документообігу та інноваційних форм діяльності. В Україні цей напрям ще формується, оскільки донині застосовуються застарілі пострадянські традиції документування. Саме тому тема обраного дослідження є актуальною і досить своєчасною.

Номенклатура справ – це обов'язковий для кожної юридичної особи систематизований перелік назв справ, що формуються у діловодстві, із зазначенням строків зберігання справ [5]. Розроблення номенклатури справ покладається на службу діловодства (управління справами, загальний відділ, відділ документального забезпечення управління і контролю, канцелярію тощо) установи [3]. Для правильного формування справ документи групують за змістом та видами ще у поточній роботі з ними. Класифікування документів закріплюють у номенклатурі справ [4]. Якщо номенклатуру справ складено вірно, то документи в міру їх виконання вноситимуться до тих справ, які заздалегідь для них передбачені, тоді знайти потрібний документ буде не складно.

Розрізняють три види номенклатур справ: типова, примірна й індивідуальна окремої установи. Номенклатура справ структурного підрозділу розробляється особою, відповідальною за діловодство в ньому із залученням провідних спеціалістів, підписується керівником структурного підрозділу та обов'язково погоджується з особою, відповідальною за архів установи. Складається на підставі вивчення документів, що утворюються у процесі діяльності структурного підрозділу з усіх питань [3].

Компетенція керуючих документацією закордоном підтримується за допомогою систематичного підвищення їх кваліфікації. Слід зауважити, що підготовка фахівців із керування документацією у країнах Західної Європи, так само як і в США, Канаді чи Австралії, є складовою різних напрямів навчання. Правові норми, що стосуються організації загального діловодства, як правило, є складовою різних законів (кодексів) або державних (урядових) програм чи систем, а також національних стандартів [2]. Так, у Німеччині норми загального діловодства викладено в Законі про загальні правила роботи федеральних міністерств, Великій Британії – Земельному кодексі, Урядовій програмі з керування документацією. Зміцнення нормативно-правової сфери забезпечення керування документацією сприяє унормуванню процесів створення документів, документообігу, раціоналізації експертизи – цінності документів та організації їх зберігання [1].

Останнім часом спостерігається стрімке поширення керування документацією як навчальної дисципліни в системі університетської освіти, що забезпечує опанування знаннями на вищому загальному, теоретичному рівні, вільне вибудовування освітніх модифікацій на середньому спеціалізованому рівні та в рамках післядипломного професійного підвищення кваліфікації.

Як висновок, хочу сказати, що номенклатура справ – обов'язковий для кожної юридичної особи систематизований перелік найменувань справ. Усвідомлення необхідності поліпшення керування документацією знаходить відображення в діяльності не лише державних, самоврядних установ, але й різних наукових товариств, спілок, організацій.

Список літератури:

1. Биби́к С. Ділові документи та правові папери: Листи, протоколи, заяви, договори угоди/ Світлана Биби́к, Галина Сюта., – Х.: Фолио, 2005.
2. Блощинська В. Сучасне діловодство: Навчальний посібник/ Віолетта Блощинська.; М-во освіти і науки України, Інститут менеджменту та економіки "Галицька академія". – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
3. Боровський В. Н. Діловодство в банківських установах: Навчальний посібник/ В. Н. Боровський, В. П. Прадун, Р. В. Друзін; Ред. В. Н. Боровський; М-во освіти і

науки України, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.

4. Гавриленко С. Документирование в организации: В помощь секретарю-референту/ С.Д. Гавриленко,. – Минск: Амаффея, 2002.

5. Головач А. Зразки оформлення документів: Для підприємств і громадян/ Анатолій Степанович Головач,; А.С.Головач. – Донецьк: Сталкер, 1999.

Завидівська О.І., к.е.н., доцент

Федак К.В., магістрант

Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день, Україна переживає нелегкі часи в соціальному, політичному, економічному аспекті. Наслідками зубожіння населення, військового конфлікту на Сході, зростання рівня безробіття, в збільшення міграційних процесів є погіршення показників рівня та якості життя населення.

Узагальнення елементів рівня та якості життя населення, можливе за допомогою індексу людського розвитку, який на підставі відповідних показників дає загальну оцінку людського прогресу. Він включає в себе характеристики рівня добробуту, що оцінюється за реальним ВВП на душу населення, характеристикою стану здоров'я через показник тривалості життя, характеристикою рівня освіти через рівень грамотності, частки молоді, що отримує освіту у всіх видах навчальних закладі [1].

Станом на 2016 рік індекс людського розвитку в Україні становить 0,743. Вона посідає 84-те місце серед 188 країн і територій (табл. 1).

Зазначимо, що у 2015 році Україна була на 81-му місці. Позитивним є те, що Україна залишається серед країн з високим рівнем людського розвитку і поліпшила деякі показники, наприклад, тривалість часу навчання. Проте є і негативні аспекти: Україна втратила кілька позицій у рейтингу і тепер її місце – одне з найнижчих серед країн регіону та Європи.

Таблиця 1

Рейтинг країн за індексом людського розвитку станом на 2016 [2]

Країни	Значення ІЛР	Рейтинг ІЛР	Очікувана тривалість життя	Очікувана кількість років навчання	ВНД на душу населення за ПКС
Польща	0,855	36	77,6	16,4	24,117
Росія	0,804	49	70,3	15,0	23,286
Білорусь	0,796	52	71,5	15,7	15,629
Грузія	0,769	70	75,0	13,9	8,856
Туреччина	0,767	71	75,5	14,6	18,705
Україна	0,743	84	71,1	15,3	7,361
Вірменія	0,743	84	74,9	12,7	8,189

За даними Державної служби статистики України, очікувана тривалість життя повільно зростає, однак тривалість життя українців, на жаль, є значно меншою, ніж тривалість життя мешканців сусідніх країн. Станом на 2016 рік вона становить 71,1 рік. Динаміка очікуваної тривалості життя в Україні у 2007-2016 роках подана на рис.1.

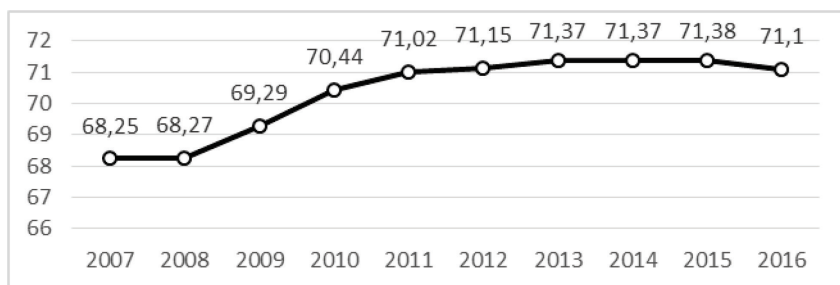


Рис. 1. Очікувана тривалість життя в Україні у 2007-2016 роках (*років) [3]

Протягом останніх років коефіцієнт смертності збільшується, та все більше перевищує показники народжуваності. Ситуація погіршується через війну та її несприятливі наслідки,

а також посилюється недосконалістю системи охорони здоров'я. Україна досі програє іншим країнам як щодо рівня, так і щодо динаміки смертності. Тому потрібно працювати над тим, щоб знизити смертність і таким чином підвищити тривалість життя.

Позитивним є підвищення показника, що вказує на освіченість українців. Освіта є ключовим елементом забезпечення сталого розвитку людського потенціалу. Саме освіта готує людину до складнощів сучасного життя, забезпечує їй свободу інтелектуального, професійного та соціального вибору. Не беручи до уваги низку проблем, що виникають в галузі освіти (невідповідність навчальних програм до вимог ринку праці; низька кількість випускників професійно-технічних закладів тощо), індекс освіченості щороку збільшується. Так, станом на 2016 рік він становить 0,803 (Україна посідає 40-місце серед 188 країн світу) (рис. 2).

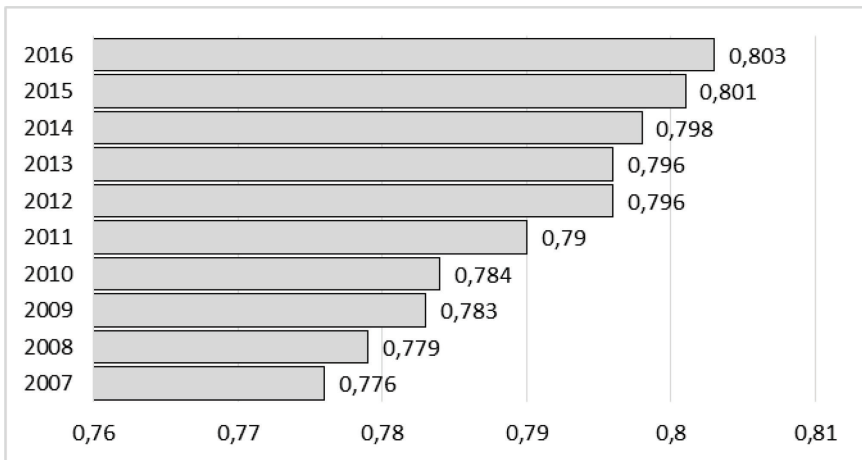


Рис. 2. Динаміка індексу освіти в Україні у 2007-2016 роках [2]

Валовий національний дохід України у 2016 році виріс на 20,09% у порівнянні з 2015 роком, проте і показник у 2 трлн. 358 млрд. 971 млн. грн. не є достатнім [3].

Зазначимо, що досягнення високого рівня та якості життя людей та забезпечення прав та гарантій своїм громадянам в усіх сферах життєдіяльності є основною метою політики соціальних держав.

Тому саме держава має забезпечити відповідну нормативно-правову базу, розробити механізм фінансування і координації виконання державних програм з охорони здоров'я, освіти, державної підтримки соціально незахищених верств населення та регулювання міграційних процесів.

Поліпшення достатку кожного українця є можливим через підвищення вимог стосовно нарощування національного доходу, зростання ефективної зайнятості й продуктивності праці. Про таку перспективу свідчить приклад інших країн, від яких ми відстали через нехтування економічним зростанням на користь перерозподілу національного багатства.

Отже, основними напрямками та заходами щодо підвищення рівня та якості життя населення повинні бути: скорочення бідності та загальне підвищення рівня життя населення; розвиток ринку праці; розробка та впровадження державних мінімальних соціальних програм; зміцнення фінансової бази; подолання проблем у сфері охорони здоров'я.

Список літератури:

1. Ляш О.І., Гринкевич СС. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник / О.І. Ляш, СС Гринкевич. – Київ : "Ліра-К". 2010. – 476 с.
2. Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. «Доповідь про стан людського розвитку за 2016 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org>.
3. Державна служба статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Карлова О.А., д.е.н., професор

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

ГУМАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

У зв'язку з радикальною трансформацією суспільства за останні три роки відбулися кардинальні зміни в розвитку території міст. Міста стали центрами економічної напруги, де при тій же концентрації населення різко скоротилися бюджетні джерела фінансування соціальної сфери [1, с. 95]. Необхідність застосування організаційно-економічних заходів запобігання надзвичайним ситуаціям, викликаних техногенними факторами і підтримка соціальної сфери стали очевидними. Розвиток територій в таких умовах можливий при забезпеченні об'єднання територіальних громад. Управління розвитком територій є недовідомим, тому необхідно вдосконалення на сучасній науковій основі.

Економічна наука є посилила увагу до людини, загально-людських цінностей, визнання їх ролі і місця у функціонуванні соціально-економічних систем. Поняття «людського капіталу» не може бути відділене від його носія – людини, людина признається частиною суспільного багатства, як самостійний фактор економічного зростання. В Україні диференціюється соціальна структура міст, скорочується міська інтелігенція, підвищується роль суб'єктів фінансово-торгівельного сектору.

Інтегральним показником оцінки ефективності управління діяльності міста може бути індекс людського розвитку. Організаційна структура управління повинна забезпечувати: управління містом як єдиним цілим; управління всіма секторами економіки через відповідні функціональні, галузеві і територіальні органи; ухвалення управлінських рішень; залучення населення до управління через систему органів самоврядування.

Країни з розвиненим ринковим механізмом повною мірою реалізують ідею соціальної орієнтації економіки міст, розвитку

особистості людини, про що вказував ще в 1974 році Дж. Форрестер, займаючись вивченням методів системної динаміки. На жаль, ця ідея поки що недостатньо з'ясована управлінськими структурами держави на Україну, конституційно-визначеної як «соціальної». Такий підхід вимагає створення нової моделі розвитку міста – моделі соціо-еколого-економічної регіональної орієнтованості [2].

Науковий підхід до системного управління полягає в тому, що всі процеси протікають під впливом одночасно і різнонаправлено діючих різноманітних об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх факторів соціально-економічної сфери міст. До об'єктивних факторів варто віднести людський фактор, міську інфраструктуру, економічні та суспільно-політичні чинники. Суб'єктивні чинники соціально-економічного розвитку включають суб'єкти управління з їх структурою, кадровими колективами та громадськими організаціями. Таким чином, сутність управління соціально-економічним розвитком територій визначено як вид цілеспрямованої владної діяльності, що сприяє розвитку території шляхом впливу суб'єктів управління на сукупність матеріальних, соціальних, політичних, економічних та інших факторів. Кінцевою метою функціонування соціально-економічної системи є досягнення стійких темпів економічного розвитку інфраструктури і створення якісної системи життєзабезпечення.

Список літератури:

1. Карлова О. Управління містом, орієнтоване на потреби майбутнього розвитку / Економіка та право. – 2015. – № 3 (42). С. 94-100. Режим доступу: http://www.economiclaw.dn.ua/?page_id=18.
2. Дж. Форрестер. Динамика развития города. – пер с англ., М.:ПРОГРЕСС, 1974. – 286 с.

Мостовенко Н. А., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

СОЦІАЛЬНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СУСПІЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ОТГ

Нині значна увага суспільства прикута до проблем децентралізації: фінансової, політичної, адміністративної, ринкової. Отримавши право розпоряджатися фінансовими ресурсами, органи місцевого самоврядування набули зобов'язань протистояти багатьом соціальним викликам: демографічній асиметрії з переважанням частки людей похилого віку, невдоволеності зміною умов медичного обслуговування внаслідок медичної реформи, загостренням інших соціальних протиріч (нерівності в доходах, доступності освіти, відсутності на місцях окремих ланок соціальної сфери). Важливість соціального чинника в суспільному розвитку вдало підкреслено у [1, с. 510-511]: «Соціальний складник стійкого розвитку передбачає рівноправність між громадянами, максимум можливостей для забезпечення гідного рівня життя, гармонійний розвиток і самореалізацію, забезпечення безпечної життєдіяльності та впевненості в майбутньому».

Погляд українців на систему ціннісної орієнтації людини відзначається певними особливостями, які не можна обґрунтувати виключно фінансово-економічними чинниками. Так, соціологами була виявлена «слабка орієнтація українців на інноваційні процеси і високий рівень егоцентризму, який проявляється в орієнтації на себе» [2, с. 65]. Хоча, під час проведення дослідження суб'єктивних факторів якості життя населення України, респонденти відзначали важливими не лише особисті аспекти («Стан власного здоров'я», «Особиста та сімейна безпека», «Житлові умови» тощо), а й переймалися такими факторами як «Незалежність та свобода», «Упевненість в майбутньому», «Довіра до влади» [1, с. 514].

Таким чином, представники українського соціуму все ж таки орієнтовані на суспільний добробут та мають не лише особисту, а й загальну соціальну орієнтованість. Відповідно, для

забезпечення суспільної підтримки процесів формування об'єднаних територіальних громад, важливо досягти налаштованості кожного її члена на персональну участь у позитивних соціальних змінах. З метою підвищення ефективності суспільної підтримки ОТГ, необхідне формування нових, суспільно-орієнтованих норм поведінки різних представників домогосподарств територіальних громад. Шляхами активізації цього процесу, на нашу думку, є:

- залучення у процес спільного прийняття рішень усіх зацікавлених громадян (підприємців, учнів, студентів, пенсіонерів тощо). Таким чином здобувається зв'язок поколінь, різних етнічних груп, відбувається обмін знаннями, інтересами, відпрацьовуються навички спілкування;

- моніторинг соціальних труднощів, визначення пріоритетів, встановлення конкретної мети та мобілізація необхідних ресурсів для її досягнення. Таким чином забезпечується мотивація членів територіальної громади до участі у спільному управлінні соціальними проектами.

В підсумку це призведе до зростання кількості громадських ініціатив, набуття впевненості громади у власних силах, накопичення свого власного досвіду у вирішенні питань поліпшення якості життя громади.

Список літератури:

1. Болотна О.В. Соціальні інновації як інструмент підвищення якості життя населення України / О.В. Болотна, М.К. Костюк // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 10. – С. 510-517.
2. Мейжис І. А. Соціальні інновації в українській сучасності / І.А. Мейжис // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Соціологія. – 2012. –Т. 184, Вип. 172. – С. 61-67. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdusoc_2012_184_172_14.pdf.

Нохріна Л.А., к.т.н., доцент

Яковіна А. І., магістрант

*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Активний розвиток сільського туризму генерує широкий спектр соціальних та культурних результуючих ефектів. Комплексний аналіз векторів впливу (позитивний/ негативний) уможлиблює їхню ідентифікацію, діагностування потенційних рівнів негативної дії та розроблення механізмів моніторингу та контролювання, оскільки більша частина ризиків може бути повністю керованою.

Негативні соціокультурні ефекти є результатом занадтої комерціалізації, втрати чистоти та достовірності автентичних традицій [1]. Ключовим фактором на разі є неузгодженість туристської політики з всіма групами стейкхолдерів, що зумовлює формування конфлікту інтересів. За таких обставин доцільним є облік точки зору територіальної громади щодо вибору видів та форм розвитку туризму на їхній території. Отже, планування та коригування (за потреби) туристської політики, способів організації обслуговування, атракцій та механізмів проведення заходів з метою уникнення негативних зовнішніх впливів, має передувати етапу впровадження нововведень.

Крім того, також породжують негативні ефекти певні обмеження, що стосуються не тільки туристів, але і місцевих жителів, наприклад, збори за використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, заготівлю дикорослих плодів і ягід, грибів, горіхів, тощо [2].

Потенційний конфлікт створює сезонність сільського туризму. Відсутність продуктивної зайнятості (безробіття) у міжсезоння на тлі значного контрасту між рівнем життя відвідувачів і сільського населення зумовлює їхню уразливість для будь-яких форм експлуатації. За таких обставин сторонні

часто бачать прихований негативний підтекст у соціокультурних змінах, що відбуваються, тоді як власне місцеві мешканці можуть позитивно сприймати нові віяння. Ключовим моментом на разі є залучення до планування туристської діяльності не тільки всіх груп стейкхолдерів, але і всіх верств місцевого населення (враховуючи найбідніших). Проте, за умови достатнього заробітку під час туристичного сезону, міжсезоння є доречним з точки зору відпочинку, наявності вільного часу, приведення садиби у порядок, проектування нових послуг.

Потенційно загострює соціальні та культурні проблеми території прерогатива короткострокових економічних інтересів понад нагальні соціальні потреби територіальної громади. Зростання кількості відвідувачів у результаті активізації туристської діяльності порушує усталені кшталти життєдіяльності мешканців сільських територій, генеруючи конкуренцію у використанні місць відпочинку та в інших сферах буденного життя. Негативними результуючими ефектами напливу туристів є засміченість, вандалізм і порушення правопорядку.

Таким чином, значні скупчення відвідувачів певною мірою акумулюють напружену ситуацію для місцевих мешканців сільських територій. Варто підкреслити, що кожен відвідувач утворює бар'єри (сенсорні, фізичні, психологічні) для місцевих мешканців та інших туристів, крім того, знижуючи ступінь відокремленості території.

Список літератури:

1. European Federation of Rural Tourism : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.org/s/or/en/1100001214>
2. Про встановлення ставок збору за спеціальне використання лісових ресурсів місцевого значення : Рішення Хмельницької обласної ради VI скликання від 17 травня 2012 року № 28-11/2012 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://km-oblrada.gov.ua/regulyatorna-diyalnist-oblasno%D1%97-radi/>

Ostapenko V.M., Ph.D

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

FINANCING NATIONAL SYSTEMS BASED ON SOCIAL PARTNERSHIP

Social partnership is the interaction of social policy actors in preserving, changing the social situation of the population and its separate parts, in solving problems in the social sphere that affect the social status of the population as a whole, as well as its individual groups. The main objective of social partnership is to involve as many different organizations as possible in the process of socio-economic development of society.

The signing of the Association Agreement between Ukraine and the European Union envisages economic and sectoral cooperation in 28 areas, including decent work, employment policies, safe and healthy working conditions, social dialogue, social protection, social inclusion, gender equality and non-discrimination. Cooperation in the field of social protection is aimed at reducing poverty and modernizing the social protection system, in particular as regards quality, accessibility and financial stability.

It should be noted that social protection belongs to those spheres of social policy in which EU member states use their own national policies. At the same time, using the Open Method of Coordination [1], which is a way of adapting the European social dimensions in all EU member states, information exchange, implementation of best practices and their coordination in the framework of cooperation. In view of the functional differences in decision-making and their implementation, in the context of modernizing social protection of Ukraine, the issue of ensuring the financial stability of the domestic system of social protection in the conditions of European integration is extremely important and necessary.

The Universal Declaration of Human Rights states that "every person as a member of a society has the right to social security and the right to exercise, through national efforts and international cooperation, in accordance with the structure and resources of each state, the economic, social and cultural rights necessary to maintain its dignity and for the free development of his personality" [2].

The Action Plan of the Ministry of Social Policy of Ukraine on the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, on the other hand, for 2014-2017 provides for a series of tactical measures aimed at modernizing social protection [3].

It is extremely important to identify opportunities for increasing the financial stability of the social protection system, in particular regarding the financing of social benefits, social assistance and social services from the State Budget of Ukraine. Establishing common approaches to the planning, appointment and financing of benefits in order to avoid inefficient use of financial resources as part of the verification of social benefits and recipients of benefits. In the long term, the gradual replacement of this type of social protection as a privilege, others that will be in line with the main objective social protection – provision of material support to socially unprotected persons.

References:

1. Європейська політика і соціальне партнерство в ЄС : довідник / Н. Г. Діденко, І. Я. Тодоров, О. Р. Чугріна, О. К. Міхеєва / за заг. ред. Н. Г. Діденко. – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – 150 с.
2. Загальна декларація прав людини [Electronic resource]. – Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. План заходів Міністерства соціальної політики України з реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, на 2014-2017 pp. [Electronic resource]. – Available at: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article>

Сивий Р.П., директор

РВП «Центр розвитку місцевого самоврядування»

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РІВНЕНЩИНИ

Впровадження децентралізації, розширення повноважень об'єднаних територіальних громад (ОТГ) приводить до росту потреб у відповідному кадровому забезпеченні. Досвід ОТГ засвідчив, що успішність їх функціонування залежить від якісного управлінського апарату. Утворюючи територіальну громаду,

необхідно бути чіткими у фінансових розрахунках та бачити стратегію розвитку ОТГ. Перед громадами постають нові завдання, які раніше не були актуальними для ОМС.

Кожна об'єднана територіальна громада отримала фінансові ресурси та значну кількість повноважень. Основні з них

- освіта;
- позашкільна освіта;
- охорона здоров'я;
- соціальний захист і соціальне забезпечення;
- державні культурно-освітні та театральні видовищні програми;
- школи естетичного виховання дітей;
- фізичну культуру і спорт.

Громади також стали відповідальними за економічний розвиток, залучення інвестицій, налагодження зовнішньоекономічної діяльності, здійснення повноважень у сфері будівництва, архітектури, житлово-комунального господарства, земельних відносин, екології та охорони природи, дбають про дорожню інфраструктуру, забезпечують надання адміністративних послуг, ведення військового обліку військовозобов'язаних і призовників, організацію роботи пожежно-рятувальної служби та служби цивільного захисту населення, охорону громадського порядку, законності, прав, свобод і законних інтересів громадян.

На Рівненщині створено 24 громади, а на вибори ідуть ще 1 новостворена громада.

На сьогодні у 19 громадах створено апарат управління. Середній стаж працівників апарату 18 років. Є громади у яких середній стаж складає 7 років (Клесів), а є де 28 (Пісків). Існує чітка залежність між кількістю мешканців та кількістю працівників апарату управління громадою, що описується рівнянням

$$Y=0,0025X+9,07,$$

де Y – кількість працівників апарату управління, X – кількість мешканців у громаді.

Коефіцієнт кореляції складає $R=0,92$.

Кадри громади сформовані із тих, хто раніше працював у ОМС, та місцевих мешканців. За освітою це вчителі, медики, працівники сільського господарства, бухгалтери. Значно менше юристів, економістів, фінансистів. У структурі апарату більшість (63%) із вищою освітою. Занепокоєння викликає якісний склад старост у громадах (48% із вищою освітою).

Враховуючи сказане доцільно серйозну увагу приділити системі підготовки кадрів для ОТГ. В першу чергу потрібно охопити системою семінарів, тренінгів, навчальних поїздок керівний склад апарату управління. При їх допомозі можна швидко реагувати на зміни у законодавстві, на впровадженні нових підходів до роботи новостворених громадах. Доцільно запровадити курси підвищення кваліфікації для працівників апарату управління ОТГ. Важливим етапом підготовки кадрів може стати запровадження магістерських програм в університетах для підготовки магістрів для органів місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Баран М.П. Роль вищих навчальних закладів у системі підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад в умовах автономізації діяльності// Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування 2017 № 1.

Слюсар С.Т., к.е.н., доцент

Державний вищий навчальний заклад

*«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»*

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ УКРАЇНИ

Установлення правових норм є необхідною умовою та невід'ємною складовою ефективного державного регулювання розвитку сільських територій, оскільки саме в законодавчому полі формуються його основи, визначаються найважливіші параметри й чинники, здійснюється нормативно-правова

регламентація [1, с. 87]. Проте на сучасному етапі державотворення внаслідок численних об'єктивних та суб'єктивних факторів існуючі можливості забезпечення збалансованого розвитку України, сільських територій, підвищення рівня життя населення реалізуються недостатньо.

Однією з головних причин кризи сільських територій є втрата керованості з боку держави, щодо процесів його соціально-економічного розвитку. Найважливішою передумовою подолання кризових явищ є створення ефективної системи державного регулювання у сільському секторі Київської області і України в цілому. В основу методології сільського реформування необхідно покласти інституціональний підхід, що включає систему принципів управління розвитком сільських територій, спрямованих на зміну базисних складових існуючого сільського устрою, з урахуванням специфіки українських інститутів-умов; впливу через інститути-чинники; дії за допомогою інститутів-механізмів [2].

Територіальні громади покладають надії на розвиток сільських територій у результаті децентралізації. Адже, саме децентралізація та об'єднання громад мають стати вагомими чинниками для наповнення місцевих бюджетів та розвитку інфраструктури населених пунктів. Більшість сільських голів підтримують реформу, бо розуміють важливість змін. Серед противників перетворень – чиновники різних рівнів, які звикли жити за рахунок субвенцій та дотацій і сьогодні не зробили нічого, щоб поліпшити життя сільського населення, а переймаються лише збереженням своїх посад.

У результаті реформи територіальні громади не втрачають, а навіть розширюють свої повноваження. Так, скажімо, не зменшується їхнє представництво в органах місцевого самоврядування чи у Верховній Раді України. Від упровадження реформи безпосередньо залежить залучення іноземних інвестицій. Уже сьогодні виділяють значні кошти Євросоюзу та США на розвиток об'єднаних територіальних громад. Іноземні інвестори чекають лише позитивного сигналу щодо створення

дієздатних громад, готових на зміни заради подальшого розвитку.

Розвиток сільських територій безпосередньо залежить від системи економічних і організаційних інституцій, де взаємодіють відносні закономірності з системою та процесами, що відбуваються в ній. Обґрунтовано, що формування самодостатніх громад – найважливіше завдання реформи місцевого самоврядування. Запропоновані заходи щодо удосконалення самоуправління органів місцевого самоврядування полягають у розробленні комплексу заходів із забезпечення розвитку автономності системи управління, що передбачає внесення змін до законодавчого регулювання, пропозиції щодо створення матеріально-технічної бази, інформаційного її забезпечення, підготовки кадрів для роботи в зазначених органах, що дасть можливість створити міцну самоврядну основу громадянського суспільства, а також наблизити його до побудови правової та соціальної держави.

Список літератури:

1. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах державно-управлінських реформ: монографія / кол. авт.: *І. В. Козюра* (кер.), *Ю. Г. Іванченко*, *А. О. Краснейчук*, *О. М. Руденко*, *Л. Є. Шкляртаїн.*; Ін-т проблем держ. упр. та місц. Самоврядування Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Лубни: Інтер Парк, 2013. – 180 с.
2. *Дрейфюс Б.* Довідник територіальних громад / *Бернар Дрейфюс*; пер. з французької за виданням *Vademecum des xivités locales et territoriales. Réforme de la TP.* 9e édition. 06.2010.

Тройнікова О.М., к.е.н., доцент

Стешенко О.Д., к.е.н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ СУСПІЛЬНИХ ЛОКАЛЬНИХ БЛАГ

Як відомо суспільними благами, є блага, що споживаються спільно, як правило, багатьма суб'єктами господарювання. Суспільні блага класифікують за певними ознаками. Однією з таких ознак є територіальність.

Залізничний транспорт має в своїй структурі елементи, які мають риси суспільних локальних благ як раз за територіальною ознакою.

До таких об'єктів залізничної інфраструктури можна віднести, наприклад, залізничні переїзди, якими користуються всі суб'єкти господарювання, що мають транспортні засоби та територіально пов'язані з місцем перетину. Утримання та реконструювання цих об'єктів є актуальним питанням, яке потребує вдосконалення існуючих фінансових механізмів. На сьогоднішній день відповідальність за їх утримання лежить на залізничному відомстві, незважаючи на те, що згідно статистики дорожньо-транспортні пригоди, що відбуваються на переїздах в основному відбуваються за рахунок автотранспортних засобів. [1]

Наступним прикладом являються залізничні вокзали, яким також притаманні риси суспільних локальних благ. Дані об'єкти мають досить високий потенціал для отримання додаткових джерел доходу, як для залізничного відомства так і для місцевості де вони розташовані. [2]

Досліджуючи наукові джерела та проводячи ретроспективний аналіз існування та розвитку вокзалів та вокзальних комплексів можна сформулювати наступні вимоги до сучасних вокзалів:

– використання не тільки як транспортного терміналу, але як об'єкту мистецтва, місця відпочинку мешканців міста, культурного осередку;

– модернізація та реконструкція повинна здійснюватись з урахуванням їх історичної цінності та забезпеченням композиційної цілісності міста загалом [3].

Крім того вокзал може відігравати роль в суспільному житті як:

- елемента сучасного мистецтва;
- елемента міської інфраструктури;
- елемента залізничної інфраструктури.

Розгляд вокзалу як локального блага для навколишнього середовища наділяє його ознаками:

– об'єкта, який має соціальний ефект та значення для мешканців (будівництво житла поблизу вокзалу, створення парків, фонтанів та ін.);

– об'єкта для комерційної діяльності суб'єктів діяльності підприємництва, що супроводжується сінергетичним ефектом, як для учасників процесу надання послуг, так і для пасажирів. Це виражається в покращенні якості та рівні ціни на послуги, які пропонуються;

– якщо вокзал або вокзальний комплекс є пам'ятником архітектури, як це відбувається у країнах Європи, США, Фінляндії та ін., то є можливість отримання додаткового джерела доходів, як для вокзалу, так і для міста;

– можливість використання площі вокзалів для розміщення додаткових закладів для підвищення кількості відвідувачів (не лише пасажирів), а й туристів, відпочиваючих;

– можливості включення вокзалу до складу бізнес-центру, як це відбулося у Сан-Франциско, США, що підвищує кількість його відвідувачів. [2]

Справляючи первісне уявлення про місце до якої потрапив пасажир, вокзал дозволяє також сформувати загальне уявлення про місцевість в цілому. Навіть при розгляданні його лише як пункту пересадки, який несе для пасажирів тільки пізнавальну функцію, він все одно має комерційну привабливість як з боку залізничного відомства, так і з боку міської адміністрації.

Список літератури:

1. Тройнікова О.М. Способи фінансування локальних благ тези V наук.-практ. конф. « Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України». – Коктебель. – Вісник економіки транспорту й промисловості (Спецвипуск) – X.,2008-№22. С.80.
2. Kysil S., Troinikova H./ Дослідження вокзалів з точки зору більш ефективного надання додаткових послуг для підвищення прибутковості Research stations from the point of view of the efficient delivery of additional services to increase profitability/ Tehnology audit and production reserves/ 2016,6/5(32), P.21-27
- 3 Чобан О.Я. Принципи модернізації та реконструкції залізничних вокзальних комплексів історичних міст [Електронний ресурс] / О. Я. Чобан // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Архітектура. – 2013. – № 757. – С.321-324. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2013_757_51.

Федоренко А.В., аспірант

ДВНЗ "Університет банківської справи"

Жеребило І.В., к.філос.н., доцент

Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ

"Університет банківської справи"

ВПЛИВ ФАКТОРІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Аналіз індексу людського розвитку показує, що країни з високим людським розвитком це також і країни з високими показниками економічного розвитку. Тому виникає припущення, що високий індекс людського розвитку може бути наслідком економічного стану країни. В такому випадку, в умовах фінансової кризи Україна не може поліпшити як формальні так і реальні показники людського розвитку.

З іншого боку, соціально-економічні умови України дозволяють проаналізувати ступінь людського розвитку безвідносно Валового національного доходу (в рамках однієї країни) та визначити які фактори державної соціально-економічної політики найбільше впливають на зростання показників людського розвитку.

В якості інформаційної основи для проведення дослідження використовувалися дані Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2016 рік [2] та Регіональний людський розвиток [1]. Аналізувалися рейтингові оцінки – місце регіону серед інших регіонів України.

Методика проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики складається з 12 компонент и 64 показників. До розрахунку регіонального індексу людського розвитку включено 33 показники, об'єднані у 6 блоків відповідно до основних аспектів людського розвитку: відтворення населення, соціальне становище, комфортне життя, добробут, гідна праця, освіта.

Лідерами моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2016 рік є Харківська, Київська, Вінницька та Чернівецька області. В свою чергу за даними Інтегрального регіонального індексу людського розвитку за 2016 рік верхні щаблі належать Івано-Франківській, Чернівецькій, Закарпатській та Львівській області.

Коефіцієнт кореляції між рейтингом регіонального розвитку та людського розвитку в рамках України становить 0,18, що свідчить про слабкий взаємозв'язок.

Однак, не можна припустити, що соціально-економічна політика держави не впливає на людський розвиток, оскільки частина показників, ґрунтуються на одних і тих самих джерелах (Держкомстат) і щільно перетинаються один з одним, наприклад, блок "Гідна праця" і "Ефективність ринку праці" використовують рівень зайнятості і безробіття. Блок "Відтворення населення" і "Доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я" серед показників використовують дані "Середня очікувана тривалість життя при народженні, років".

Тож можна припустити, що незважаючи, на низький загальний коефіцієнт кореляції між рейтингами, існує взаємозв'язок між окремими показниками соціально-економічного регіонального розвитку та рейтингом людського розвитку. Тому наступним кроком дослідження було виявлення кореляції окремих

показників Моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики та індексу людського розвитку.

Найбільш високий коефіцієнт кореляції з людським розвитком продемонстрували показники "Розвиток інфраструктури" (0,54) та "Доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я" (0,57), що говорить про помітну кореляцію.

Як зазначалося вище дані показника "Доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я" перетинаються з блоком "Відтворення населення" в індексі людського розвитку, тому для подальшого аналізу використовувалися тільки показники "Розвиток інфраструктури".

У свою чергу кореляційний аналіз показників людського розвитку в розрізі регіонів України та складових показника "Розвиток інфраструктури". виявив наявність залежності з показниками "Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення в регіоні" (0,52), "Частка міських домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома, відсотків до загальної кількості таких домогосподарств" (0,60), "Частка сільських домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома, відсотків до загальної кількості таких домогосподарств" (0,65).

Аналіз взаємозв'язку державної соціально-економічної політики і людського розвитку в Україні виявив, що найбільш вагомим фактором державної соціально-економічної політики впливаючим на людський розвиток є розвиток інфраструктури (транспортна доступність, наявність доступу в інтернет, доступ до стільникового зв'язку тощо).

Список літератури:

- 1.Регіональний людський розвиток: Статистичний бюлетень / Відп. за вип. О.О. Кармазіна. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – 66 с.
- 2.Результати моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2016 рік [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh/reytingova-otsinka-regioniv/reytingova-otsinka-za-2016-rik-prezentatsiyni-materiali/>

Наукове видання

**«ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД:
ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛІЇ»**

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції*

29-30 листопада 2017 р.

Підписано до друку 28.11.2017 р. Формат 60х84 1/16. Папір офсет.

Гарнітура «Times». Друк офсет.

Ум. друк. арк. 15,35. Наклад 100 пр. Зам. 78.

Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;

e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».